

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubelskiego 2020

Report on the socio-economic situation of Lubelskie Voivodship 2020

Urząd Statystyczny w Lublinie Statistical Office in Lublin

Lublin 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Lublinie – Lubelski Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Lublin – Lublin Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Sławomir Dziaduch, Aleksandra Jangas-Kurzak, Aneta Olszewska-Welman,

Elżbieta Sochacka, Elżbieta Syta, Magdalena Ściborek-Rycyk

Kierujący

Supervisor

Krzysztof Markowski

Prace redakcyjne

Editorial work

Aleksandra Jangas-Kurzak, Aneta Olszewska-Welman, Elżbieta Sochacka

Tłumaczenie

Translation

Katarzyna Siemiaszko

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Aleksandra Jangas-Kurzak, Aneta Olszewska-Welman, Elżbieta Sochacka

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

lublin.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

W społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy bardzo duże znaczenie ma dostęp do rzetelnych danych i możliwość ich profesjonalnej analizy. Od tego często zależy zarówno jakość podejmowanych decyzji na różnych szczeblach zarządzania, jak również powodzenie wielu przedsięwzięć. Urząd Statystyczny w Lublinie wychodząc naprzeciw potrzebom informacyjnym przedsiębiorców, jednostek samorządu terytorialnego, pracowników naukowych oraz mieszkańców naszego regionu, przygotował kolejną edycję „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubelskiego”. Publikacja ta obejmuje zjawiska najbardziej istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, do których można zaliczyć m.in. procesy demograficzne, sytuację na rynku pracy, zmiany cen, kształtowanie się poziomu wynagrodzeń i świadczeń społecznych, zmiany w podstawowych obszarach gospodarki narodowej (tj. w przemyśle, budownictwie, rolnictwie, handlu itp.), wyniki finansowe przedsiębiorstw, nakłady inwestycyjne, itp.

Opracowanie składa się z kilku części, tj. z krótkiej syntezy przedstawiającej podstawowe tendencje, tablicy przedstawiającej dane regionu lubelskiego na tle kraju, zestawu wykresów przedstawiających województwo lubelskie na tle innych województw, części analitycznej, uwag ogólnych oraz tablic przeglądowych prezentujących dane dla województwa lubelskiego i Lublina. Część analityczna podzielona została na działy tematyczne, w których przedstawiono najważniejsze zjawiska i tendencje występujące w okresie ostatnich lat. Poszczególne działy zostały wzbogacone licznymi tabelami oraz prezentacją graficzną w postaci zestawu map i wykresów. Z kolei zamieszczone na końcu publikacji tablice prezentują dane dla województwa lubelskiego i Lublina w retrospekcji od 2010.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie dla Państwa użytecznym źródłem wiedzy w zakresie przedstawianych zagadnień, jak również zachętą do głębszego zaznajomienia się z problematyką bieżących zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dostępną m.in. na naszej stronie internetowej <http://lublin.stat.gov.pl>. Dotyczy to szczególnie publikacji: „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubelskiego” oraz „Biuletyn statystyczny województwa lubelskiego”, które zawierają szczegółowe dane w ujęciu miesięcznym i kwartalnym.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie

Krzysztof Markowski

dr Krzysztof Markowski

Lublin, czerwiec 2020 r.

Preface

In information society and knowledge based economy, the access to reliable data and the possibility of professional data analysis is very important. This is the main factor determining the quality of decisions made on various levels of the management process as well as the success of varied undertakings. In order to meet the information needs of businesses, local governments, academics and residents of the region, the Statistical Office in Lublin prepared another edition of "Report on the socio-economic situation of lubelskie voivodship". The thematic scope of the publication covers the most important phenomena in terms of the socio-economic development of the region, including demographic changes, situation on the labour market, price changes, the evolution of the level of wages and social benefits, changes in the key areas of national economy (i.e. industry, construction, agriculture, trade), financial results of enterprises or investment outlays.

The compilation consists of a short synthesis summarizing the main trends observed in the voivodship, a table presenting the data on lubelskie voivodship on the background of the country, a set of graphs depicting lubelskie voivodship compared to other regions, the analytical part, general notes and an appendix containing review tables presenting the data on lubelskie voivodship and Lublin. The analytical part was divided into thematic sections, in which the most important phenomena and trends in recent years were presented. The sections were enriched by numerous tables and a graphical presentation in the form of a set of maps and charts. On the other hand, the appendix placed at the end of this publication contains the tables showing data for the lubelskie voivodship in retrospect since 2010.

I hope that this study will be a useful source of knowledge in the scope of the presented issues as well as an incentive to acquaint with the problems of current changes in the socio-economic situation of the region available among others on our website <http://lublin.stat.gov.pl>. It especially concerns the following publications: "Information on socio-economic situation of lubelskie voivodship" and "Statistical Bulletin of lubelskie voivodship" including detailed data on a monthly and quarterly basis.

Director
of Statistical Office
in Lublin

Krzysztof Markowski, PhD

Lublin, June 2020

Spis treści

Contents

	Str. Page
	Przedmowa..... 3
	Preface..... 4
	Znaki umowne. Skróty..... 8
	Symbols. Abbreviations
	Synteza 9
	Executive summary 11
Rozdział 1. Chapter 1.	Województwo na tle kraju..... 13
	Voivodship against the background of the country
Rozdział 2. Chapter 2.	Województwo na tle pozostałych województw 16
	Voivodship against the background of the other voivodships
Rozdział 3. Chapter 3.	Powierzchnia i podział terytorialny województwa 24
	Area and territorial division of voivodship
Rozdział 4. Chapter 4.	Środowisko 25
	Environment
	4.1. Warunki meteorologiczne..... 25
	4.1. Meteorological conditions
	4.2. Powierzchnia ziemi..... 28
	4.2. Ground surface
	4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe..... 30
	4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater
	4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza..... 35
	4.4. Pollution and protection of air
	4.5. Ochrona przyrody. Lasy 37
	4.5. Nature protection. Forests
	4.6. Odpady przemysłowe i komunalne..... 41
	4.6. Industrial and municipal waste
	4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska 46
	4.7. Economic aspects of environmental protection
Rozdział 5. Chapter 5.	Społeczeństwo 50
	Society
	5.1. Kapitał ludzki 50
	5.1. Human capital
	Demografia 50
	Demography
	Edukacja..... 59
	Education

	Zasoby pracy	69
	Labour resources	
	5.2. Jakość życia	77
	5.2. Quality of life	
	Zamożność mieszkańców.....	77
	Inhabitant's wealth	
	Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	85
	Social welfare and family support	
	Warunki mieszkaniowe.....	93
	Housing conditions	
	Ochrona zdrowia.....	102
	Health care	
	Kultura.....	108
	Culture	
	Bezpieczeństwo publiczne.....	112
	Public safety	
	Społeczeństwo informacyjne	115
	Information society	
	Aktywność społeczna.....	115
	Social activity	
Rozdział 6.	Gospodarka	120
Chapter 6.	Economy	
	6.1. Produkt krajowy brutto.....	120
	6.1. Gross domestic produc	
	6.2. Koniunktura gospodarcza.....	124
	6.2. Business tendency	
	6.3. Przedsiębiorczość.....	127
	6.3. Entrepreneurship	
	Podmioty gospodarki narodowej.....	127
	Entities of the national economy	
	Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	131
	Research and development and innovation activity	
	Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	136
	Using of information and communication technologies in enterprises	
	Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych.....	139
	Financial results of non-financial enterprises	
	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	143
	Investment outlays of enterprises	
	6.4. Produkcja i usługi	146
	6.4. Production and services	
	Rolnictwo.....	146
	Agriculture	

	Przemysł	153
	Industry	
	Budownictwo	155
	Construction	
	Rynek wewnętrzny	162
	Internal market	
	Transport.....	164
	Transport	
	Energia	170
	Energy	
Rozdział 7. Chapter 7.	Finanse jednostek samorządu terytorialnego	174
	Finances of local government units	
	7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	174
	7.1. Revenue of local government units	
	7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	178
	7.2. Expenditure of local government units	
	7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego.....	181
	7.3. Result of budgets of local government units	
	7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	184
	7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund	
Rozdział 8. Chapter 8.	Wybrane dane o województwie lubelskim.....	186
	Selected data on Lubelskie Voivodship	
Rozdział 9. Chapter 9.	Wybrane dane o Lublinie	190
	Selected data on Lublin	

Znaki umowne Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (+)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand	km	kilometr kilometre	°C	stopień Celjusza centigrade
mln	milion million	m ²	metr kwadratowy square metre	d	doba
mld bn	miliard billion	ha	hektar hectare	r.	rok
zł PLN	złoty Polish zloty	km ²	kilometr kwadratowy square kilometre	r/r y/y	rok do roku year on year
szt.	sztuka piece, unit	m ³	metr sześcienny cubic metre	cd. cont.	ciąg dalszy continued
kg	kilogram kilogram	dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre	dok. cont.	dokończenie continued
dt	decytona deciton	hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre	pkt	punkt point
t	tona tonne	MW	megawat megawatt	p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
mm	milimetr millimetre	kWh	kilowatogodzina kilowatt hour	Dz.U.	Dziennik Ustaw
m	metr metre	GWh	gigawatogodzina gigawatt hour	UE EU	Unia Europejska European Union

Synteza

Demografia w 2019 r.

liczba ludności na 1000 ludności:	-0,4% r/r	Od połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku z roku na rok systematycznie maleje liczba ludności województwa lubelskiego. W porównaniu z 2018 rokiem odnotowano zmniejszenie liczby urodzeń oraz liczby zgonów. Zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji ludności na pobyt stały w omawianym okresie było ujemne.
urodzenia żywe	9,13	
zgony	10,90	
przyrost naturalny	-1,77	
saldo migracji stałej	-2,86	

Rynek pracy w 2019 r.

przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw	+4,4% r/r	Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło w ujęciu rocznym, a jego tempo było szybsze niż w roku poprzednim. Stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się. Odnotowano mniejszą liczbę nowo rejestrujących się bezrobotnych oraz mniej ofert pracy.
stopa bezrobocia rejestrowanego	7,4%	

Badanie aktywności ekonomicznej ludności w IV kwartale 2019 r.

pracujący	-0,5% r/r	Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w IV kwartale 2019 r. liczba pracujących była niższa niż przed rokiem. W tym czasie współczynnik aktywności zawodowej zmalał o 0,2 p. proc., a wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 0,1 p. proc., natomiast stopa bezrobocia była niższa o 0,7 p. proc.
bezrobotni	-13,7% r/r	
stopa bezrobocia	4,9%	

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2019 r.

przeciętne miesięczne wynagrodzenie	+5,5% r/r	Tempo wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw było wyższe niż rok wcześniej. Zwiększył się czas przepracowany przez zatrudnionych oraz średnie wynagrodzenie za godzinę pracy.
przeciętne wynagrodzenie godzinowe	+4,7% r/r	

Przeciętne miesięczne emerytury i renty brutto w 2019 r.

z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	+4,9% r/r	W skali roku zwiększyła się liczba emerytów i rencistów. Wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty był wyższy niż rok wcześniej, zarówno z ZUS, jak i KRUS.
rolników indywidualnych	+5,5% r/r	

Ceny w 2019 r.

ceny konsumpcyjne	+2,3% r/r	Ceny towarów i usług konsumpcyjnych wzrosły w stosunku rocznym. Najwyższy wzrost cen dotyczył żywności i napojów bezalkoholowych, natomiast obniżyły się ceny odzieży i obuwia.
-------------------	-----------	---

Rolnictwo w 2019 r.

plony:		Na rynku rolnym wzrosły w ujęciu rocznym ceny większości produktów rolnych, zarówno w skupie, jak i na targowiskach. Niższa była cena żyta.
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	+1,3% r/r	
rzepak i rzepik	-12,7% r/r	Produkcja rzepaku i rzepiku oraz ziemniaków i buraków cukrowych była niższa niż przed rokiem, a zbóż – wyższa.
ziemniaki	-30,3% r/r	
buraki cukrowe	-9,0% r/r	W czerwcu 2019 r. odnotowano wzrost w skali roku pogłowia bydła i drobiu, zaś spadek pogłowia trzody chlewnej i owiec. Producenci z województwa lubelskiego dostarczyli do skupu więcej niż przed rokiem żyta i ziemniaków oraz żywca rzeźnego wołowego. Mniejsza była podaż pszenicy oraz mleka, żywca rzeźnego wieprzowego i drobiowego.
pogłowia:		
bydło	+4,3% r/r	
trzoda chlewna	-22,9% r/r	
wartość skupu produktów rolnych:		
ogółem	+7,8% r/r	
produkty roślinne	+15,8% r/r	
produkty zwierzęce	+3,4% r/r	

Dynamika produkcji rolniczej w 2018 r. (ceny stałe)

globalna	+4,5% r/r	Globalna produkcja rolnicza zwiększyła się w porównaniu z 2017 r., podobnie produkcja końcowa i towarowa. Odnotowano wzrost produkcji zwierzęcej oraz spadek produkcji roślinnej.
końcowa	+0,4% r/r	
towarowa	+3,4% r/r	

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r.

produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	+6,1% r/r	Tempo wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu było wyższe (w cenach stałych) niż przed rokiem. Wyższy poziom produkcji sprzedanej odnotowano w 23 spośród 31 występujących w województwie działach przemysłu. Wzrosła także wydajność pracy, mierzona wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.
--	-----------	--

Produkcja sprzedana budownictwa w 2019 r.

produkcja sprzedana budownictwa	+19,3% r/r	Wzrosła w skali roku produkcja sprzedana budownictwa, produkcja budowlano-montażowa oraz wydajność pracy, mierzona wielkością produkcji sprzedanej budownictwa na 1 zatrudnionego.
produkcja budowlano-montażowa	+25,2% r/r	

Budownictwo mieszkaniowe w 2019 r.

mieszkania oddane do użytkowania	-2,8% r/r	Oddano do użytkowania mniej mieszkań niż rok wcześniej. Wzrosła liczba mieszkań rozpoczętych oraz mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania.
wydane pozwolenia na budowę lub dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym	+10,7% r/r	
rozpoczęte budowy mieszkań	+14,5% r/r	

Rynek wewnętrzny w 2019 r.

sprzedaż detaliczna	+12,9% r/r	Sprzedaż detaliczna w jednostkach handlowych i niehandlowych oraz sprzedaż hurtowa w przedsiębiorstwach handlowych były wyższe niż przed rokiem.
sprzedaż hurtowa	+7,9% r/r	

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.

wynik finansowy brutto	+21,0% r/r	Wyniki finansowe przedsiębiorstw były wyższe od uzyskanych rok wcześniej. Polepszyły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.
wynik finansowy netto	+20,0% r/r	
wskaźnik poziomu kosztów	93,7%	
wskaźnik rentowności obrotu brutto	6,3%	
wskaźnik rentowności obrotu netto	5,1%	

Nakłady inwestycyjne w 2019 r.

nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	+7,2% r/r	W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost wartości nakładów inwestycyjnych. Zwiększyła się liczba rozpoczętych inwestycji, jak również ich wartość kosztorysowa.
rozpoczęte inwestycje	+4,5% r/r	
wartość kosztorysowa rozpoczętych inwestycji	+16,0% r/r	

Executive summary

Demography in 2019

number of population per 1000 population:	-0.4% y/y	The number of population in lubelskie voivodship has been systematically decreasing since the mid-1990s. It was noted that the birth rate and the death rate decreased in comparison with 2018. Both natural increase and net migration for permanent residence were negative in the discussed period.
live births	9.13	
deaths	10.90	
natural increase	-1.77	
net migration for permanent residence	-2.86	

Labour market in 2019

average paid employment in the corporate sector	+4.4% y/y	Average paid employment in the corporate sector increased in a yearly perspective and its pace was faster than in the previous year. The registered unemployment rate decreased. A smaller number of newly-registered unemployed persons was noted as well as a smaller number of job offers.
registered unemployment rate	7.4%	

Labour Force Survey (LFS) in the quarter IV of 2019

employed persons	-0.5% y/y	According to the Labour Force Survey (LFS), the number of employed persons in the quarter IV of 2019 was lower than a year before. During this time, the activity rate decreased by 0.2 pp., whereas the employment rate increased by 0.1 pp. and the unemployment rate was lower by 0.7 pp.
unemployed persons	-13.7% y/y	
unemployment rate	4.9%	

Average monthly gross wages and salaries in the corporate sector in 2019

average monthly gross wages and salaries	+5.5% y/y	The growth rate of average monthly gross wages and salaries in the corporate sector was higher than in the previous year. The amount of time worked by the employed persons increased, as well as the average hourly gross wage and salary.
average hourly gross wage and salary	+4.7% y/y	

Average monthly gross retirement pay and pension in 2019

from non-agricultural social security system for farmers	+4.9% y/y	The number of retirees and pensioners increased in a yearly perspective. The increase in the average monthly gross retirement pay and pension was higher than in the previous year, both from the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.
	+5.5% y/y	

Prices in 2019

consumer goods	+2.3% y/y	Prices of consumer goods and services increased within a year. The highest increase regarded the prices of food and non-alcoholic beverages, whereas the prices of clothes and shoes decreased.
----------------	-----------	---

Agriculture in 2019

departments:		The prices of most agricultural products at the agricultural market increased within a year, both in regard to procurement centres and marketplaces. The price of rye was lower. The output of rape and turnip rape as well as potatoes and sugar beets was lower than a year before, whereas the output of cereals was higher.
basic cereals with cereal mixed	+1.3% y/y	
rape and turnip rape	-12.7% y/y	
potatoes	-30.3% y/y	
sugar beets	-9.0% y/y	
livestock of:		An increase in the livestock of cattle and poultry was noted in a yearly perspective in June 2019, whereas a decrease was noted in relation to the livestock of pigs and sheep. The manufacturers from lubelskie voivodship provided the procurement centres with more rye, potatoes and animals for slaughter, including cattle than in the previous year. The supply of wheat and milk as well as of animals for slaughter, including pigs and poultry, was lower.
cattle	+4.3% y/y	
pigs	-22.9% y/y	
value of procurement of agricultural products:		
in total	+7.8% y/y	
crop products	+15.8% y/y	
animal products	+3.4% y/y	

Indices of agricultural output in 2018 (constant prices)

global output	+4.5% y/y	Global agricultural output increased in comparison with 2017 as well as final output and market output. An increase in the animal output was noted but there was a decrease in crop output.
final output	+0.4% y/y	
market output	+3.4% y/y	

Sold production of industry in 2019

sold production of industry (constant prices)	+6.1% y/y	The growth rate of industry sold production was higher (in constant prices) than in the previous year. The higher level of sold production was noted in 23 out of 31 sectors of industry present in the voivodship. Labour productivity, measured with the amount of sold production per paid employee, increased as well.
---	-----------	--

Sold production of construction in 2019

sold production of construction	+19.3% y/y	Within a year there was an increase in the sold production of construction, construction and assembly production as well as labour productivity, measured with the amount of sold production per paid employee.
construction and assembly production	+25.2% y/y	

Residential construction in 2019

completed dwellings	-2,8% y/y	Less dwellings were completed than in the previous year. The number of dwellings in which construction began as well as dwellings for construction of which permits were granted or which were registered with a construction project increased. The average useful floor area of a completed dwelling increased.
granted building permits or registrations with a construction project	+10.7% y/y	
dwellings in which construction began	+14.5% y/y	

Internal market in 2019

retail sales	+12.9% y/y	In relation to the year before there was an increase in retail sales in trade and non-trade units as well as in the wholesale in trade enterprises.
wholesale	+7.9% y/y	

Financial results of non-financial corporations in 2019

gross financial result	+21.0% y/y	Financial results of corporations were higher than in the previous year. The key economic and financial indicators ameliorated.
net financial result	+20.0% y/y	
cost level indicator	93.7%	
gross turnover profitability indicator	6.3%	
net turnover profitability indicator	5.1%	

Investment outlays in 2019

investment outlays (current prices)	+7.2% y/y	An increase in investment outlays was noted in comparison with the previous year. The number of started investments increased as well as their cost estimate value.
started investments	+4.5% y/y	
cost estimate value of the started investments	+16.0% y/y	

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Lubelskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2018 r. w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2018 in %	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2018 r. w hm ³ Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2018 in hm ³	9434,6	292,4
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2018 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2018 in hm ³	8200,4	141,9
Ścieki komunalne oczyszczone w ciągu roku ogółem w 2018 r. w dam ³ Municipal treated wastewater during the year in 2018 in dam ³	1328655	50767
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 in tonnes/year:		
gazowych gases	213214234	5088064
pyłowych particulates	31827	1438
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2018 r. w % Total of legal protected area in total area in 2018 in %	32,6	22,7
Lesistość w 2018 r. w % Forest cover in 2018 in %	29,6	23,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	123	84
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	-0,9	-1,8
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	0,2	-2,9
Przeciętne trwanie życia w 2018 r. w latach Life expectancy in 2018 in years		
mężczyźni males	73,8	73,5
kobiety females	81,7	82,3
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2018/2019 r. Children attending pre-primary education establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2018/2019	895	870

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
Table 1. Selected data for Poland and the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Lubelskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. w % (przeciętne w roku) Employment rate by LFS w 2019 r. in % (annual averages)	54,4	51,6
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2019 r. w % (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2019 in % (annual averages)	56,2	54,5
Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. w % (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2019 in % (annual averages)	3,3	5,5
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2019 r. Registered unemployed persons per 1 job offer in 2019	18	48
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w 2019 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in 2019 in PLN	5169,06	4352,10
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2019 r. w zł Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2019 in PLN	2264,06	2049,58
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. w zł Average monthly per capita available income in households in 2018 in PLN	1693,46	1527,70
Relatywna granica ubóstwa w 2018 r. w % Relative poverty threshold in 2018 in %	14,2	17,5
Granica ubóstwa skrajnego w 2018 r. w % Extreme poverty rate in 2018 in %	5,4	7,8
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r. w % Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2018 in %	5,1	5,9
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2018 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2018 in thousand PLN	3485665	170631
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^b na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2019 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^b per 1000 children up to the age of 3 in 2019	123,9	92,7
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r. Population per out-patient health care unit in 2018	1439	1313
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2018 r.:		
lekarze doctors	23,3	24,7
pielęgniarki nurses	50,2	57,7
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2018 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2018	47,3	51,9
Produkt krajowy brutto ^b (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2018 r. w zł Gross domestic product ^b (current prices) per capita in 2018 in PLN	55066	37100

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi i z żłobkami przykładowymi. b Wstępny szacunek.
a Including nursery wards and workplace nurseries. b Preliminary estimate.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
Table 1. Selected data for Poland and the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Lubelskie
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)	1175	879 ^a
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)	20	9 ^a
Pracujący personel wewnętrzny w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^b in 2018 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^b in 2018	7,7	4,9
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^c w 2019 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^c in 2019 in %	82,0	81,9
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w 2019 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in 2019 in %	95,4	93,7
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^c w 2019 r. rok poprzedni=100; ceny bieżące Indices of investment outlays of enterprises ^c in 2019 previous year=100; current prices	112,4	107,2
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2019 r. (stan w dniu 1 czerwca) w szt. Cattle density per 100 ha of agricultural land in 2019 (as of 1st June) in heads	43,3	26,8
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2019 r. (stan w dniu 1 czerwca) w szt. Pigs density per 100 ha of agricultural land in 2019 as of 1st June) in heads	73,4	29,4
Produkcja sprzedana przemysłu ^d ceny bieżące na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2019 r. w zł Sold production of industry ^d current prices per 1 average employed person in industry in 2019 in PLN	553443	389722
Produkcja sprzedana budownictwa ^d ceny bieżące na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2019 r. w zł Sold production of industry ^d current prices per 1 average employed person in construction in 2019 in PLN	625052	353358
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2019 r. Dwellings completed per 1000 population in 2019	5,4	3,5
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018	81,8	80,3
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2018 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2018	6,2	4,2
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2018 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2018 in %	12,7	22,9

a Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. b Aktywni zawodowo wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne – na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – dane średnioroczne. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Excluding entities for which the information about the business address does not exist in the REGON register. b Active population all persons employed and considered unemployed – based on the Labour Force Survey – average annual data. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Rozdział 2 Chaper 2

Województwo na tle pozostałych województw Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2018 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2018

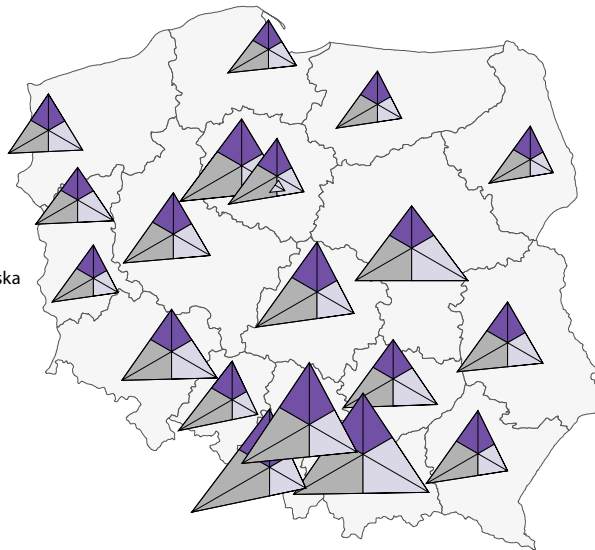
Wybrane obszary:
Chosen areas:

aglomeracje:

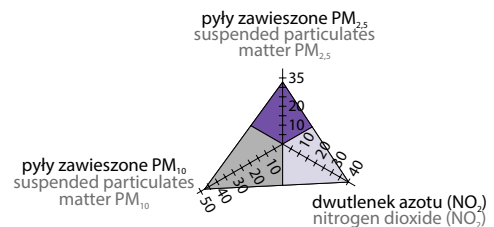
agglomerations:
białostocka
bydgoska
górnoląska
krakowska
lubelska
łódzka
poznańska
rybnicko-jastrzębska
szczecińska
trójmiejska
warszawska
wrocławska

miasta:

Gorzów Wlkp.
Kielce
Olsztyn
Opole
Rzeszów
Toruń
Zielona Góra

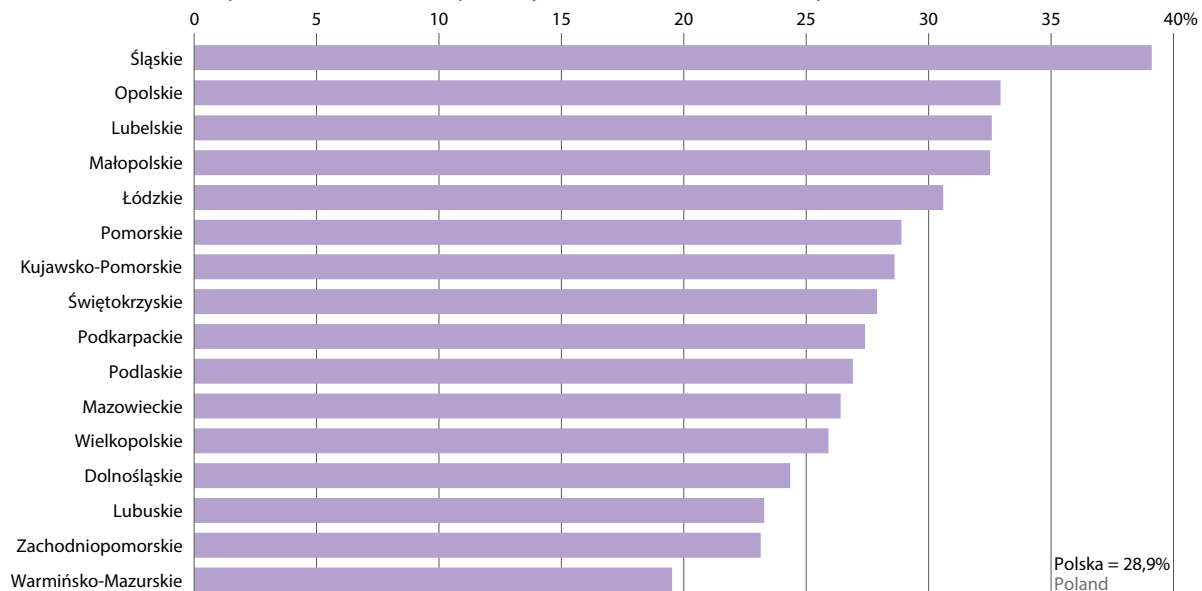

Średnia wartość normowanego stężenia
średniego rocznego w µg/m³ :
Average value of standardized average
annual concentration in µg/m³ :

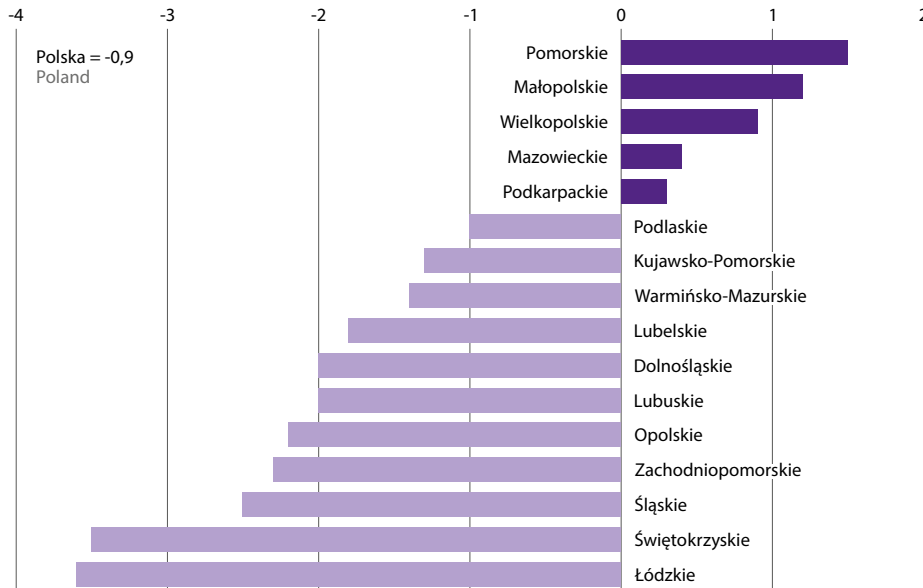
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2018 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2018

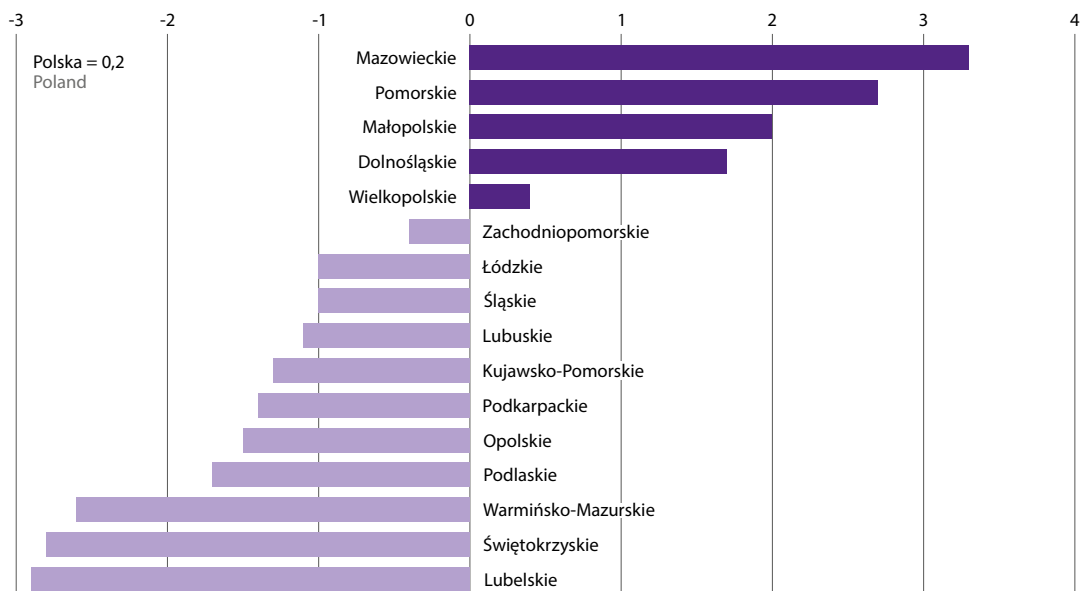
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.

Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2019

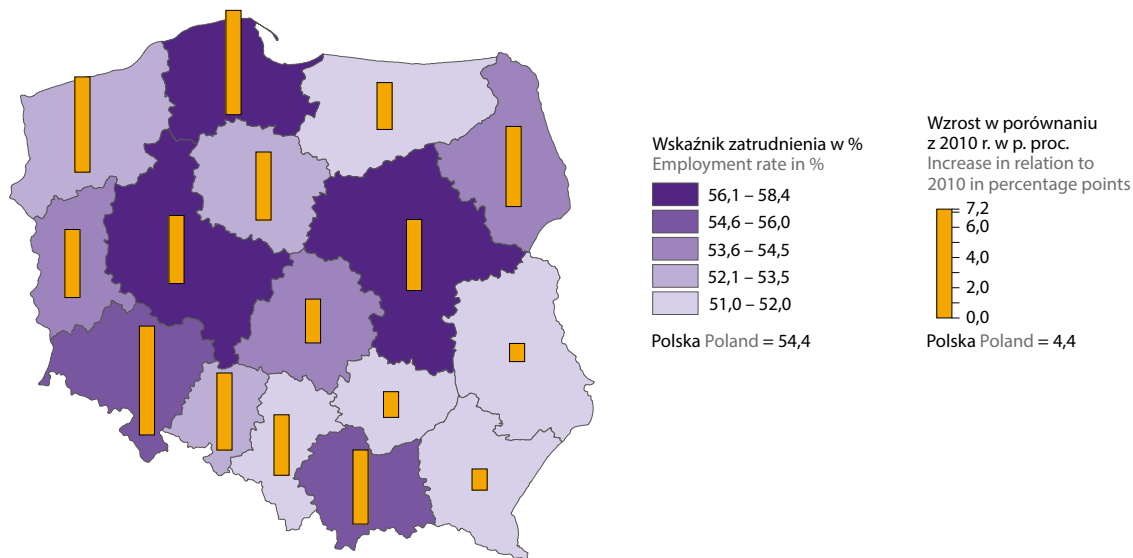
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.

Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019

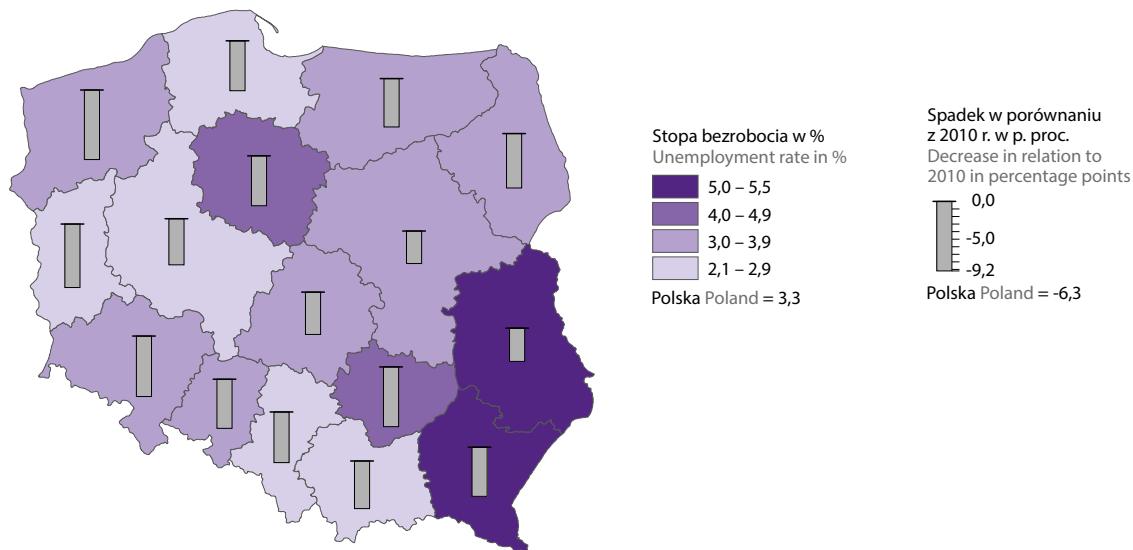
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)

Map 2. Employment rate by LFS in 2019 (annual average)

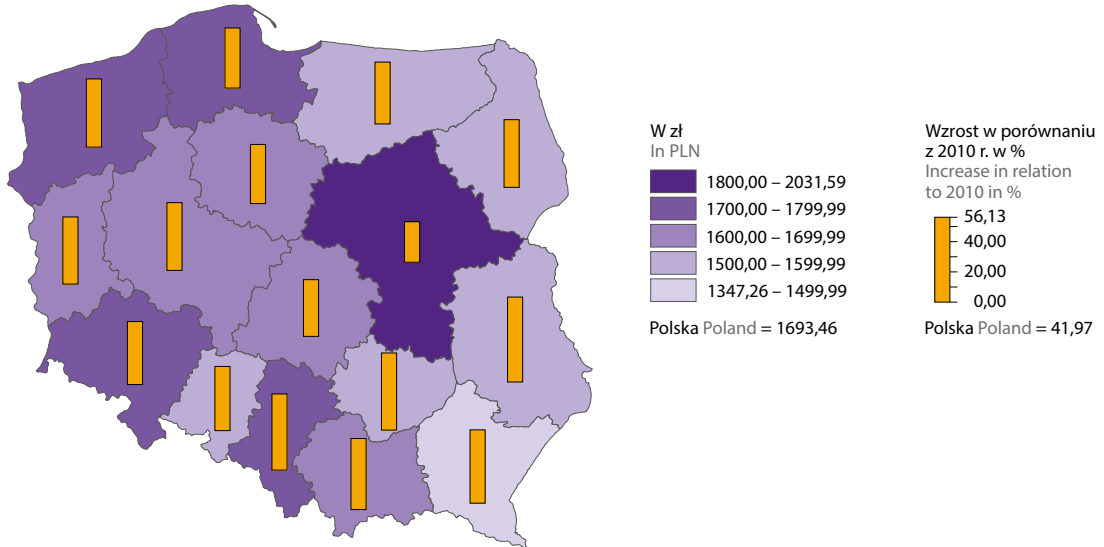

Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)

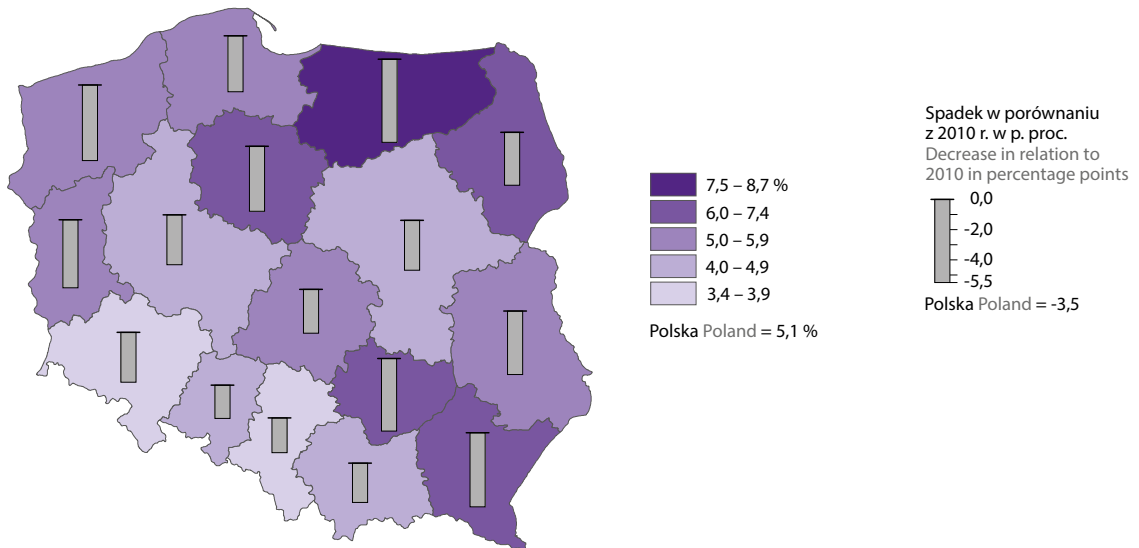
Map 3. Unemployment rate by LFS in 2019 (annual average)

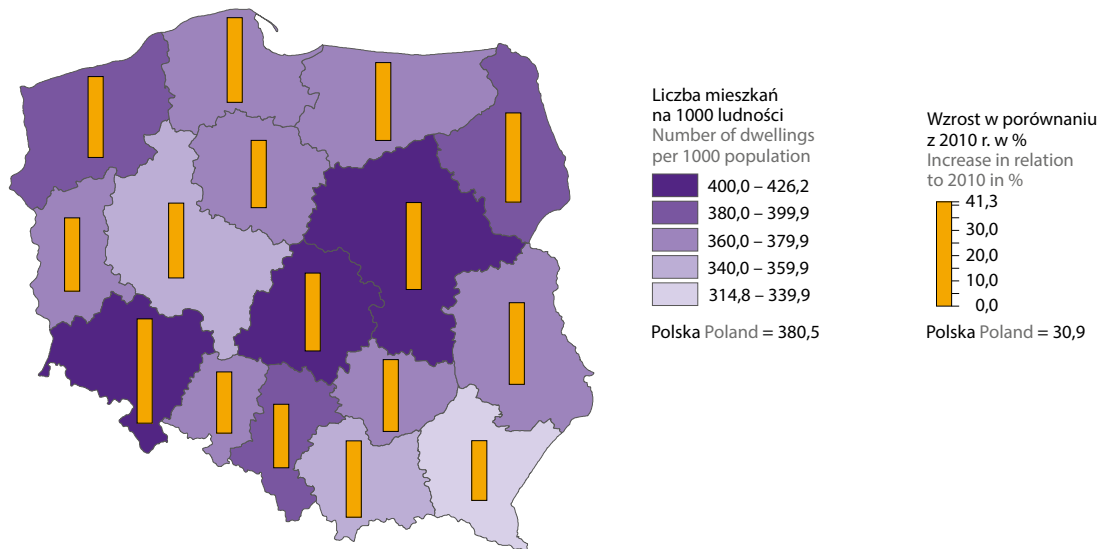
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.
 Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2018

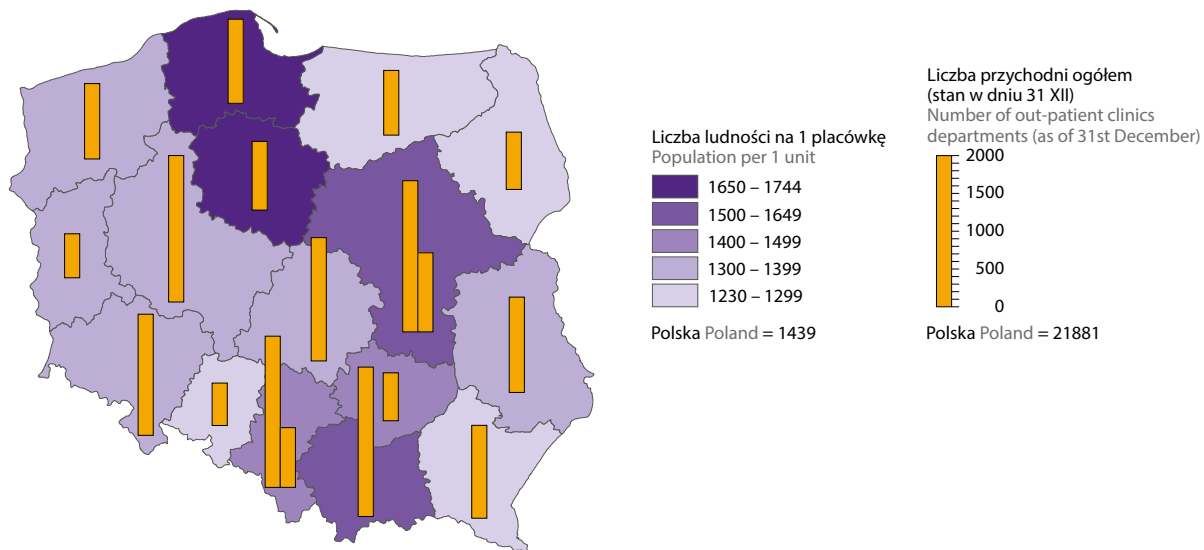
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.
 Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2018

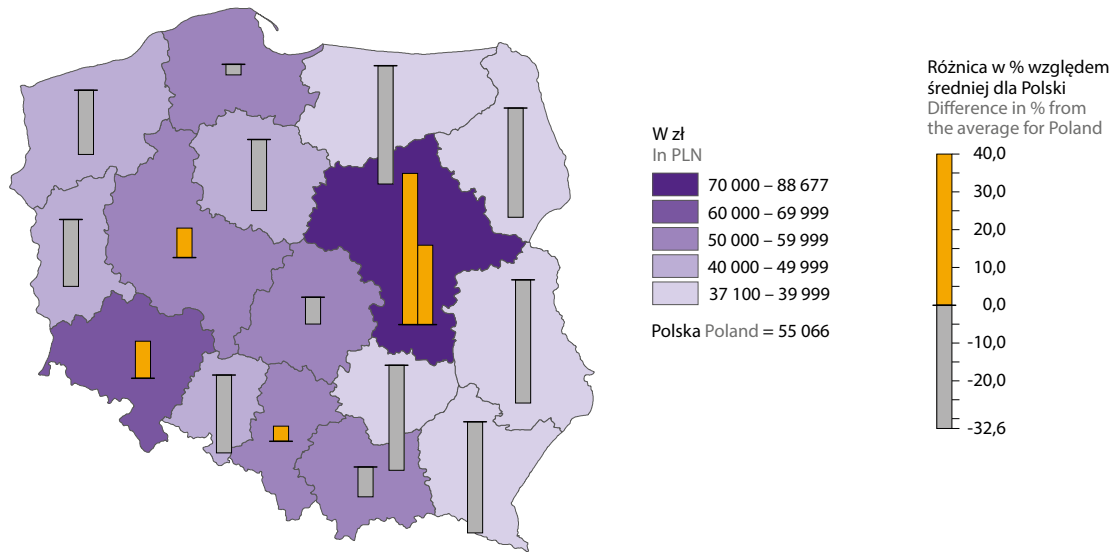
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2018 (as of 31st December)

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.
 Map 7. Out-patient health care units in 2018

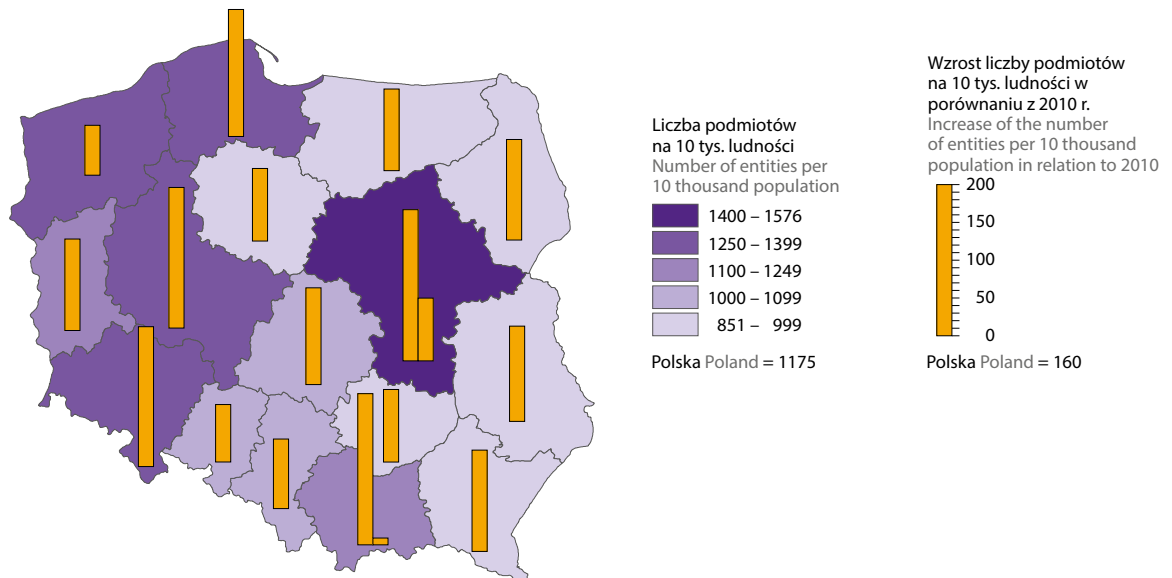

Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)^a
 Map 8. Gross domestic product per capita in 2018 (current prices)^a

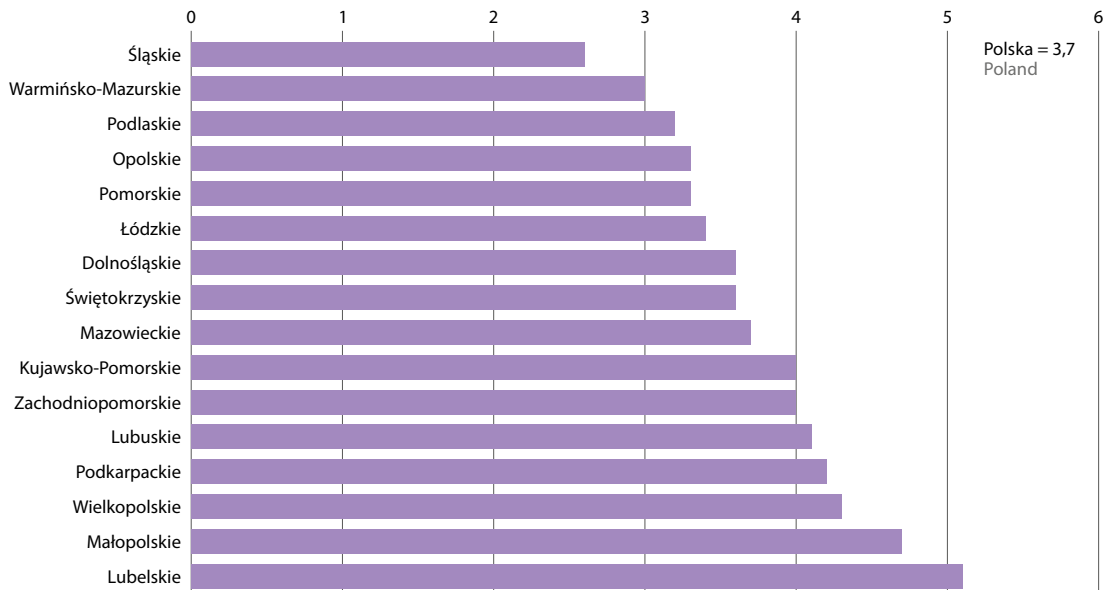
^a Szacunki wstępne.
^a Flash estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)

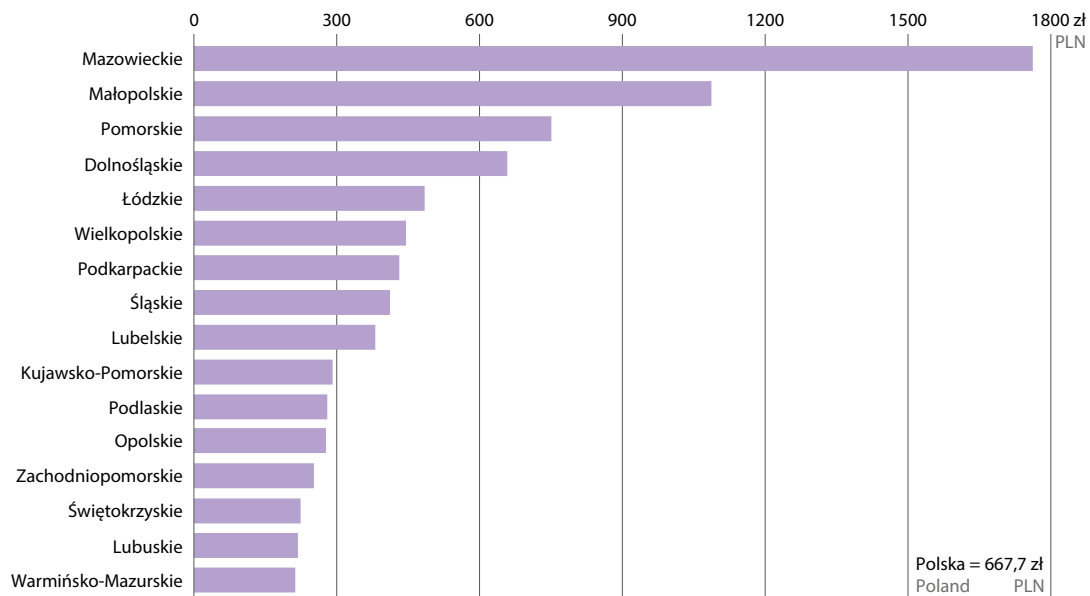
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2019

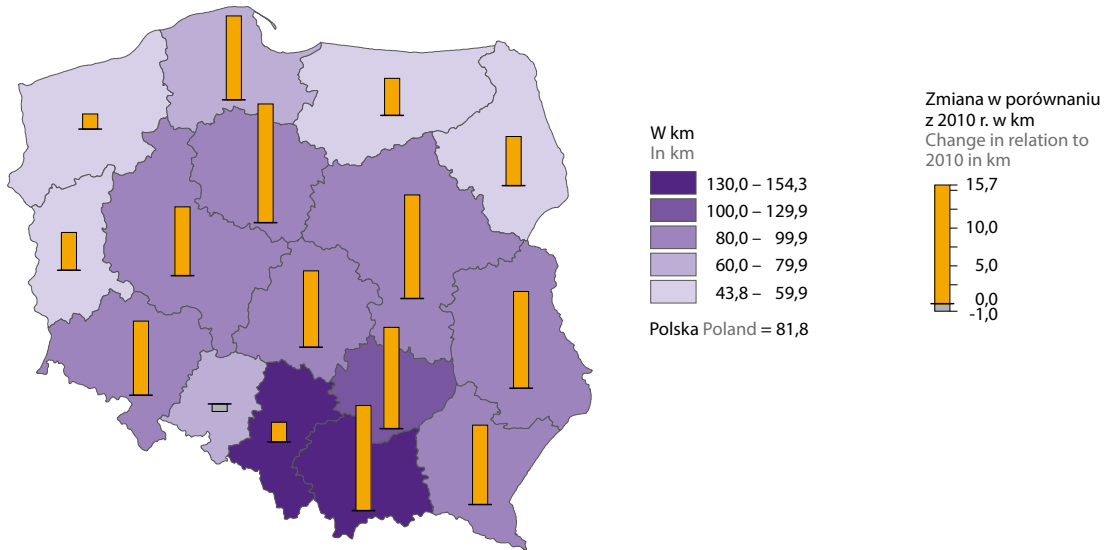
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2018 (current prices)

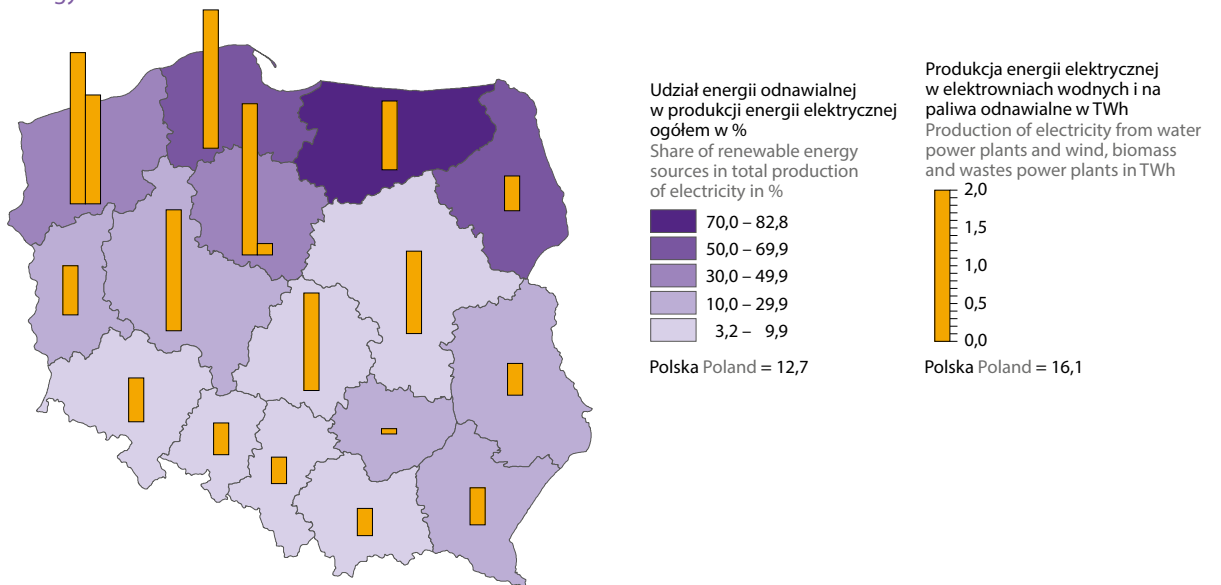
Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2018 r.

Map 10. Gmina and powiat roads with hard surface per 100 km² of total area in 2018

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.

Map 11. Energy from renewable sources in 2018

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of voivodship

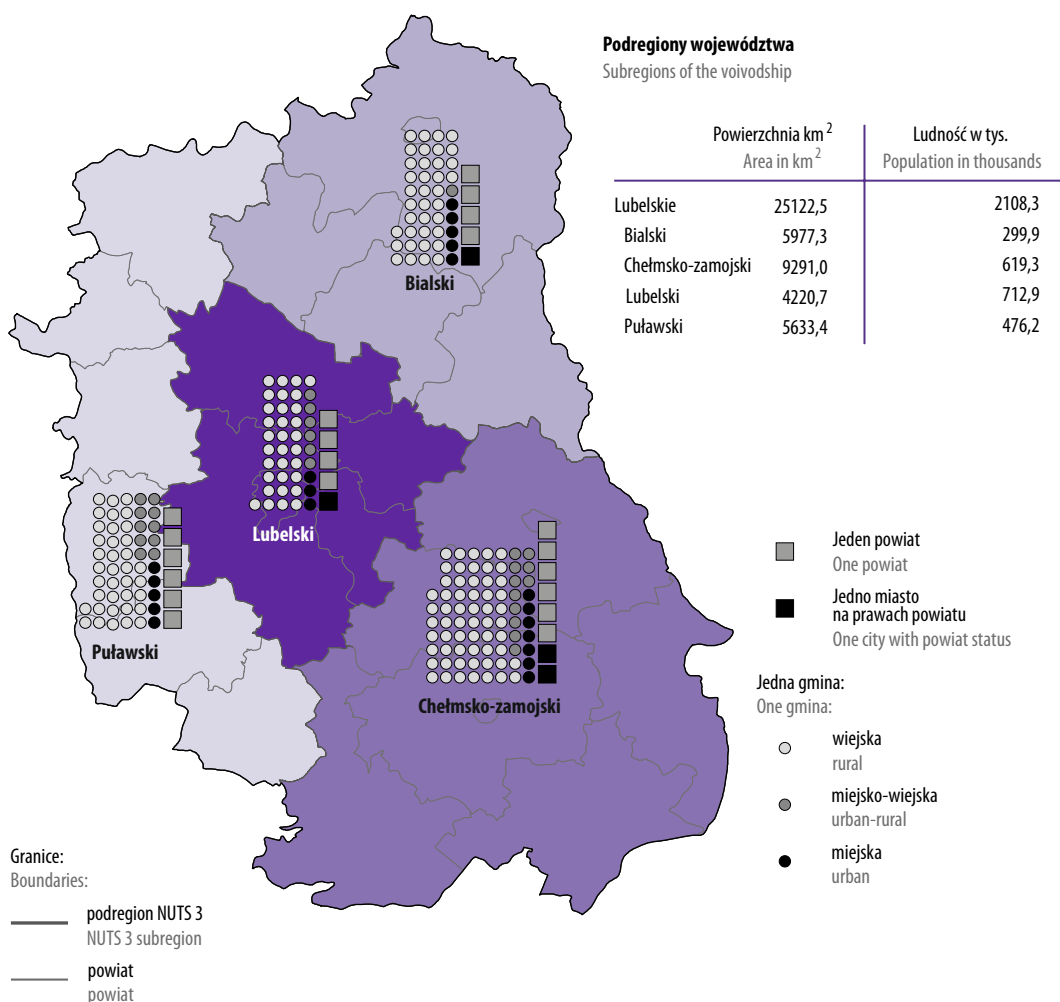
Mapa 12. Podział województwa lubelskiego według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Maps 12. Division of lubelskie voivodship by the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS)

in 2019

As of 31st December

Według stanu w dniu 1 I 2019 r. województwo lubelskie zajmowało powierzchnię 25122,5 km², co stanowi 8,0% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 XII 2019 r.) mieszkało 2108,3 tys. ludności, tj. 5,5% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 84 osoby (dwunasta lokata w kraju). W miastach mieszkało 46,5% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4. 1. Meteorological conditions

Średnie roczne temperatury powietrza w 2019 r. w były wyższe niż wartości średnie w poprzednich okresach wieloletnich, natomiast roczne sumy opadów atmosferycznych niższe. Największe amplitudy temperatur skrajnych dla okresu wieloletniego 1971–2019 należą do najwyższych w Polsce (Terespol – 70,5°C, Włodawa – 70,2°C, Lublin – 69,0°C), co wynika z występowania mroźnych zim i ciepłych lat.

Informacje odnośnie warunków meteorologicznych na terenie województwa lubelskiego pochodzą są trzech stacji meteorologicznych: Lublin (wzniesienie stacji nad poziom morza – 238 m), Terespol (133 m) i Włodawa (177 m). Średnie roczne temperatury powietrza w 2019 r. w tych stacjach pomiarowych były wyższe niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Najwyższą średnią roczną temperaturę powietrza odnotowano w 2019 r. w stacji meteorologicznej Terespol (10,1°C).

Tablica 2.
Table 2.

Warunki meteorologiczne
Meteorological conditions

Wyszczególnienie Specification	1971-2000	1991-2000	2001-2005	2001-2010	2019
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Lublin	7,4	7,7	7,9	8,1	9,8
Terespol	7,5	7,9	8,1	8,2	10,1
Włodawa	7,5	7,8	8,0	8,2	10,0
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Lublin	572	590	575	614	531
Terespol	512	527	483	549	438
Włodawa	515	518	502	614	522

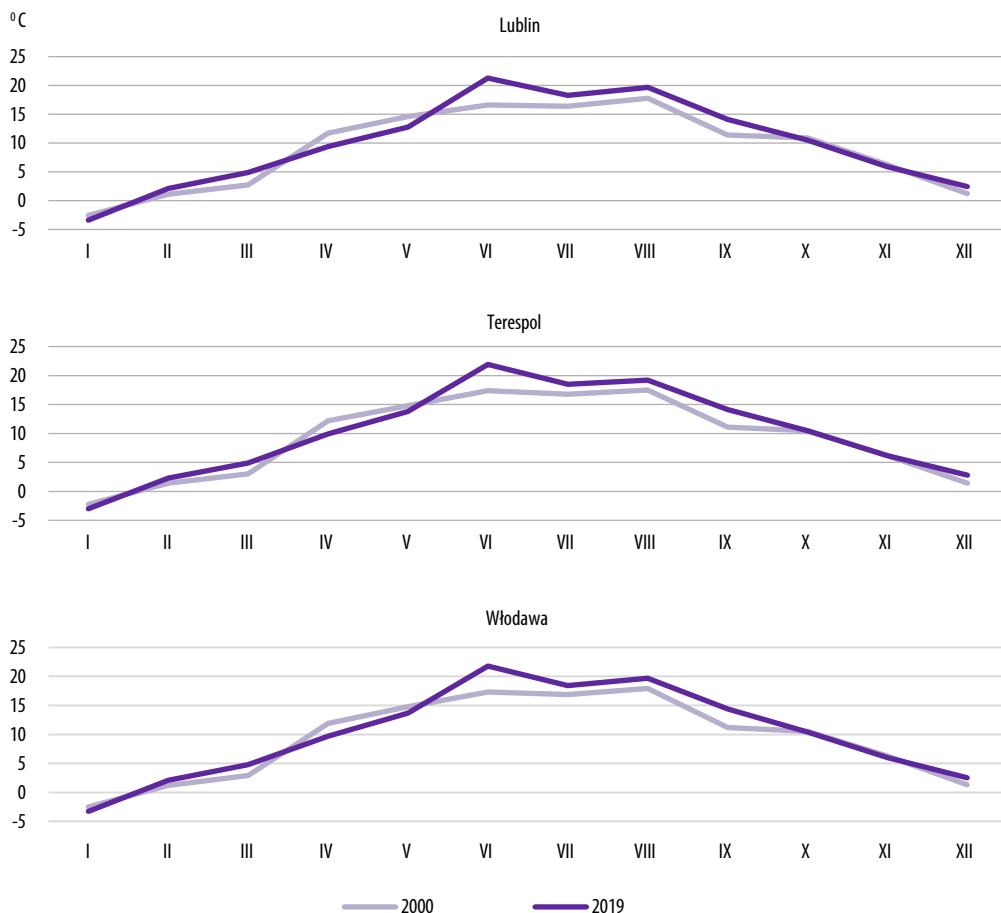
a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Na terenie województwa lubelskiego maksymalną temperaturę powietrza dla okresu wieloletniego 1971-2019 odnotowano w stacji w Terespolu (36,2°C), w której także odnotowano minimalną temperaturę powietrza dla tego okresu (-34,3°C), i w związku z tym również w Terespolu została odnotowana największa amplituda skrajnych wartości temperatury (70,5°C) dla okresu wieloletniego 1971-2019.

Najwyższe średnie miesięczne temperatury powietrza, przekraczające 21°C, odnotowano w czerwcu 2019 r. (Terespol – 21,9°C, Włodawa – 21,8°C, Lublin – 21,3°C). Najniższe średnie miesięczne temperatury powietrza zanotowano w styczniu, który był jedynym miesiącem w 2019 r. z ujemnymi średnimi temperaturami (Lublin – -3,4°C, Włodawa – -3,3°C, Terespol – -3,0°C).

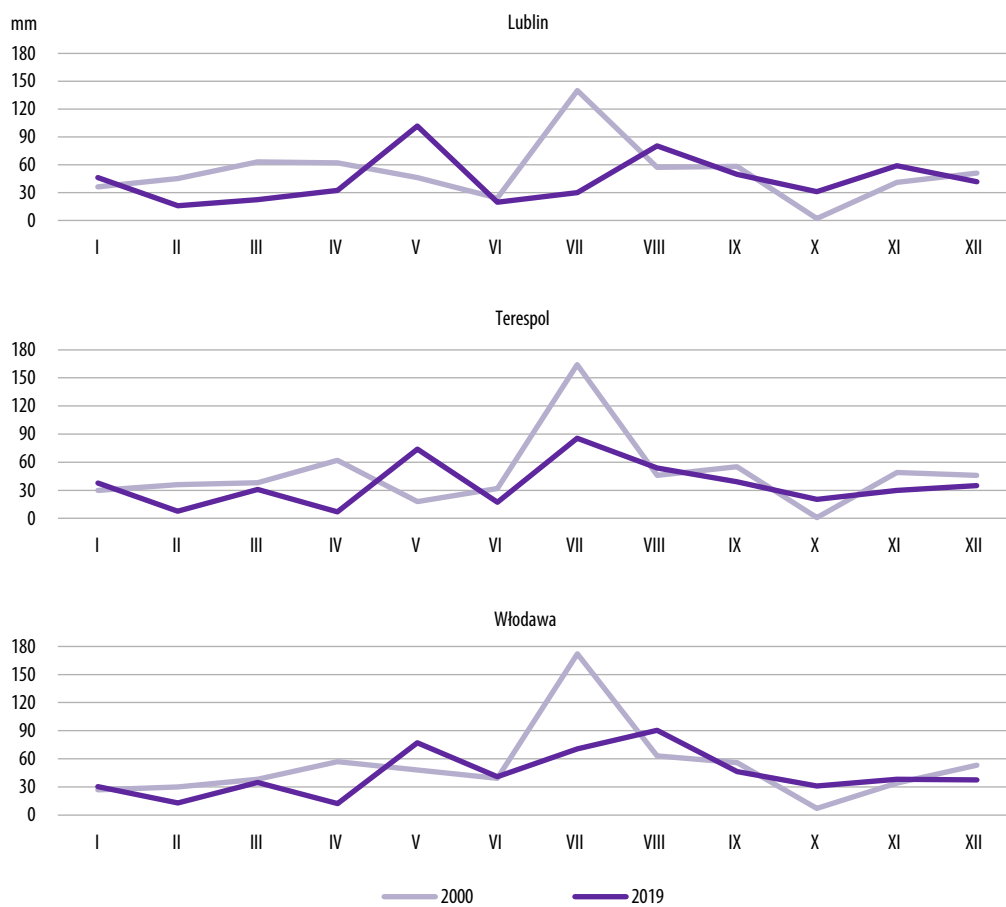
Wykres 6. Temperatury powietrza
Chart 6. Air temperatures

W 2019 r. w stacji meteorologicznej Lublin i Terespol odnotowano spadek rocznej sumy opadów atmosferycznych w stosunku do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich. We Włodawie spadek rocznej sumy opadów atmosferycznych odnosił się do wartości średnich dla okresu wieloletniego 2001-2010. Najwyższą roczną sumę opadów atmosferycznych zanotowano w 2019 r. w stacji w Lublinie (531 mm). Miesiącem o największej ilości opadów atmosferycznych w 2019 r. dla stacji w Lublinie był maj (102 mm), dla Włodawy – sierpień (90 mm) oraz dla Terespolu – lipiec (86 mm).

Wykres 7.
Chart 7.

Opady atmosferyczne
Atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia ziemi

4.2. Ground surface

Według stanu na 1 I 2019 r. użytki rolne i leśne zajmowały 94% powierzchni województwa. W 2018 r. powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji zmniejszyła się o 0,9% w porównaniu z 2017 r., natomiast zwiększyła się powierzchnia gruntów zrehabilitowanych (o 103,3%) i gruntów zagospodarowanych (o 111,1%).

Województwo lubelskie usytuowane jest w południowo-wschodniej części Polski i jest trzecim co do wielkości regionem w Polsce. Zajmuje obszar 25122,5 km², co stanowi 8,0% powierzchni kraju. Największy udział w powierzchni województwa miały użytki rolne – 17699,8 km² i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 5942,7 km².

Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 3. Geodetic area by the land use

As of 1st January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska =100) in percent (Poland =100)
Powierzchnia ogólna Total area	2512249	2512246	2512246	2512251	8,0
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	1778331	1757368	1770056	1769979	9,4
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woody and bushy land	593977	608618	594654	594272	6,2
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	19039	18938	19086	19065	2,9
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	89786	95796	98015	98712	5,7
Użytki ekologiczne Ecological areas	4357	4567	4736	4571	11,3
Nie użytki Wasteland	22954	22349	22261	22263	4,8
Tereny różne Miscellaneous land	3805	4610	3438	3389	4,1

^a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

^a Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the item “forest land as well as woody and bushy land”.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Według ewidencji geodezyjnej w 2019 r. użytki rolne i leśne zajmowały 94% powierzchni województwa. Użytki rolne stanowiły 70%, lasy i zadrzewienia 24%, pozostałe grunty 6%. Z areału użytków rolnych grunty orne stanowiły 74%, trwałe użytki zielone 18%, a sady 2%. W 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, powierzchnia użytków rolnych oraz powierzchnia nieużytków pozostała na tym samym poziomie. Zmniejszyła się zaś powierzchnia użytków ekologicznych o 165 ha (o 3,5%), terenów różnych o 49 ha (o 1,4%), a także gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych o 382 ha (o 0,1%) oraz gruntów pod wodami powierzchniowymi o 21 ha (o 0,1%). Wzrosła natomiast powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych o 697 ha (0,7%). W porównaniu z 2010 r. niższa była powierzchnia terenów różnych (o 10,9%), nieużytków (o 3,0%) oraz użytków rolnych (o 0,5%), wyższa zaś gruntów zabudowanych

i zurbanizowanych (o 9,9%) użytków ekologicznych (o 4,9%) oraz gruntów pod wodami powierzchniowymi (o 0,1%).

W końcu 2018 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wyniosła 3,1 tys. ha (w kraju 61,9 tys. ha). Większość spośród nich – 96,7% stanowią grunty zdewastowane (w kraju – 88,4%). W odniesieniu do stanu w końcu 2017 r. powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji zmniejszyła się o 27 ha, tj. o 0,9% (w kraju 175 ha, tj o 0,3%), natomiast w porównaniu ze stanem w końcu 2010 r. zwiększyła się 38 ha, tj. o 1,2% (w kraju 702 ha, tj o 1,1%).

Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem województwa w 2018 r. wyniósł 0,1% i w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r. pozostał na tym samym poziomie (w kraju wyniósł 0,2% i również pozostał na tym samym poziomie w co w 2017 r. i 2010 r.). Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

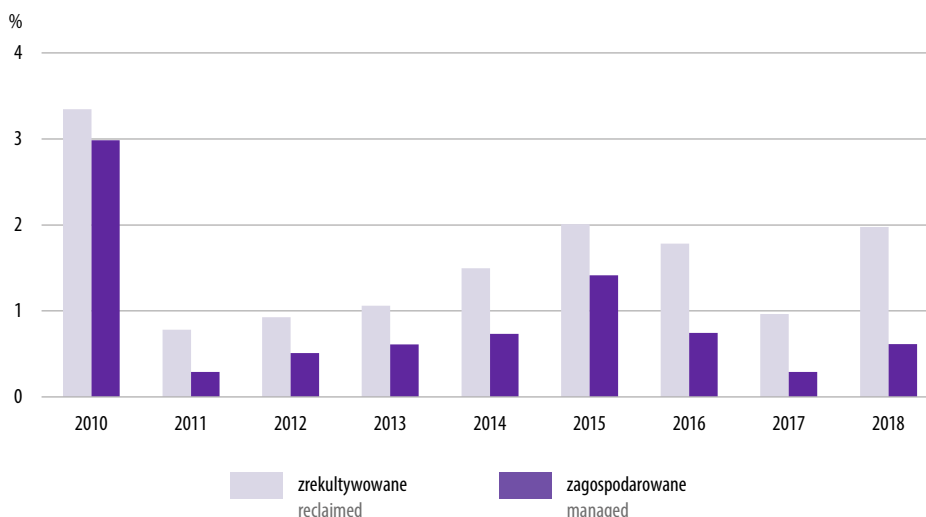
Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

W 2018 r. zrekultywowano 61 ha gruntów i w odniesieniu do 2017 r. odnotowany wzrost zrekultywowanych gruntów wyniósł 103,3%, a w stosunku do 2010 r. wystąpił spadek o 40,2%. W kraju zrekultywowano 1,5 tys. ha gruntów (więcej o 16,6% niż w 2017 r. i o 25,3% niż w 2010 r.). Powierzchnia gruntów zagospodarowanych w 2018 r. wyniosła 19 ha i była wyższa o 111,1% niż w 2017 r., niższa zaś o 79,1% w stosunku do 2010 r. W kraju raju zagospodarowano 0,5 tys. ha gruntów (mniej o 9,6% niż w 2017 r. i o 19,3% niż w 2010 r.).

Wykres 8. Udział gruntów zrekultywowanych i zagospodarowanych w ciągu roku w powierzchni gruntów wymagających rekultywacji

Chart 8. Share of land reclaimed and managed during the year in the area of land requiring reclamation

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności było niższe o 3,8% niż w roku poprzednim, odprowadzono mniej ścieków przemysłowych (o 4,2%), a więcej ścieków komunalnych (o 1,1%). Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2018 r. wyniósł 57,3% i zwiększył się o 0,3 p. proc w stosunku do 2017 r.

W 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wynosiło 292,4 hm³ (3,2% zużycia krajowego) i było niższe o 3,8% niż w 2017 r. i o 16,0% niż w 2010 r. W kraju zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności także było niższe – o 2,3% niż w 2017 r. i o 9,8% niż w 2010 r.

Największe zużycie wody (38,6% zużycia w województwie) wystąpiło w rolnictwie i leśnictwie – 112,9 hm³ (11,8% zużycia krajowego) i było niższe o 7,8% niż w 2017 r. i o 32,8% niż w 2010 r. W 2018 r. do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych pobrano 6,4 hm³ (więcej o 1,2% niż w 2017 r. i o 111,0% niż w 2010 r.), a do napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 106,6 hm³ (mniej o 8,3% niż w 2017 r. i o 35,4% niż w 2010 r.),

Na potrzeby przemysłu 144 zakłady zużyły 104,9 hm³ wody (1,5% zużycia krajowego), tj. mniej o 4,7% niż w 2017 r. i o 6,1% niż w 2010 r. Z tego na cele produkcyjne zużyto 102,6 hm³, wobec 107,5 hm³ w 2017 r. i 109,2 hm³ w 2010 r. W 2018 r. 18,5 hm³ wody na potrzeby przemysłu pochodziło z poboru wód podziemnych, 82,7 hm³ – wód powierzchniowych, 3,9 hm³ – stanowiła woda z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych (użyta do produkcji bądź sprzedana), oraz 1,1 hm³ z zakupu od innych jednostek.

Zużycie wody w ramach eksploatacji sieci wodociągowej w 2018 r. wyniosło 74,6 hm³ (4,5% zużycia krajowego) i było wyższe o 4,3% w stosunku do roku poprzedniego i o 9,2% do 2010 r. Zużycie wody z sieci wodociągowej na potrzeby gospodarstw domowych wynosiło 61,0 hm³ (4,8% zużycia krajowego) i wzrosło o 3,2% w stosunku do 2017 r. i o 6,7% do 2010 r.

Tablica 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 4. Consumption of water by needs during the year

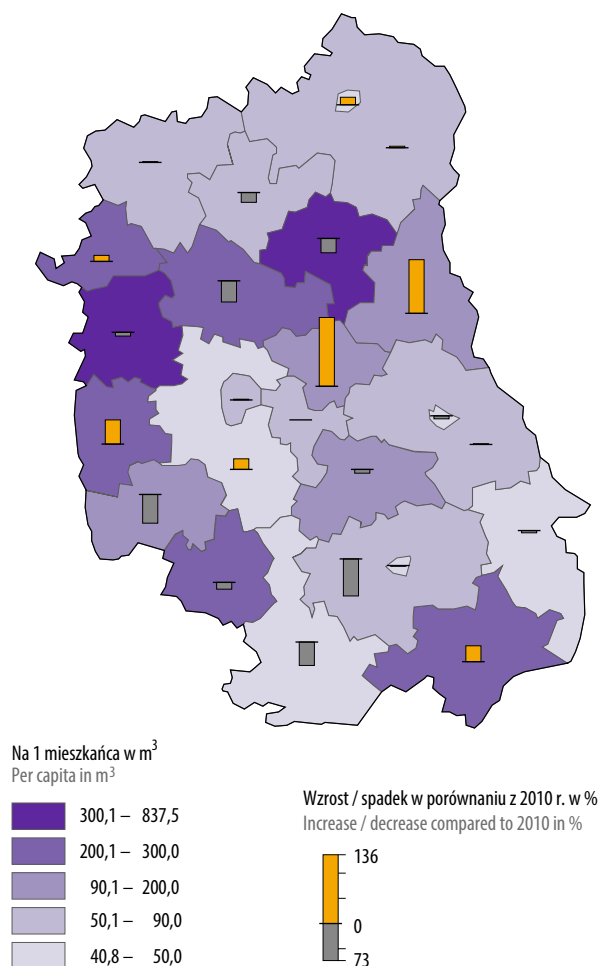
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach (Polska =100) in percent (Poland =100)	
Ogółem Total	348,0	316,7	304,1	292,4	3,1
w tym: of which:					
przemysł industry	111,7	112,6	110,1	104,9	1,5
rolnictwo i leśnictwo agriculture and forestry	168,0	131,4	122,4	112,9	11,8
gospodarstwa domowe households	57,2	61,1	59,1	61,0	4,8

W Lublinie w 2018 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wynosiło 19,2 hm³, i było wyższe o 1,6% niż w roku ubiegłym, niższe zaś o 0,8% niż w 2010 r. Na potrzeby przemysłu

16 zakładów zużyło 2,9 hm³ wody, tj. mniej zarówno w stosunku do 2017 r. (o 4,0%), jak i 2010 r. (o 3,4%). Zużycie wody w ramach eksploatacji sieci wodociągowej w 2018 r. wyniosło 16,2 hm³ i było wyższe o 2,7% w stosunku do roku poprzedniego, niższe zaś o 0,3% do 2010 r. Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych wynosiło 11,7 hm³ i wzrosło o 0,4% w stosunku do 2017 r., a w porównaniu z 2010 r. obniżyło się o 8,8%.

Mapa 13.
Map 13.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.
Water consumption for needs of the national economy and population in 2018

W 2018 r. w województwie lubelskim odprowadzono ogółem 96,9 hm³ ścieków przemysłowych (mniej o 4,2% niż rok wcześniej i o 8,7% niż w 2010 r.), z czego 91,1 hm³ do wód lub do ziemi, a 5,8 hm³ siecią kanalizacyjną. Oczyszczania wymagało 22,4 hm³ ścieków przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi (więcej o 11,6% niż w 2017 r. i mniej o 0,7% niż w 2010 r.), w tym 97,5% poddano procesowi oczyszczania (99,0% w 2017 r. i 97,8% w 2010 r.). W 2018 r. z ogólnej ilości ścieków przemysłowych wymagających oczyszczania odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi najwięcej (61,6%) było oczyszczanych mechanicznie. Udział odprowadzonych ścieków przemysłowych w wielkości krajowej wahał się od 1,3% w 2010 r. do 1,4% w 2018 r.

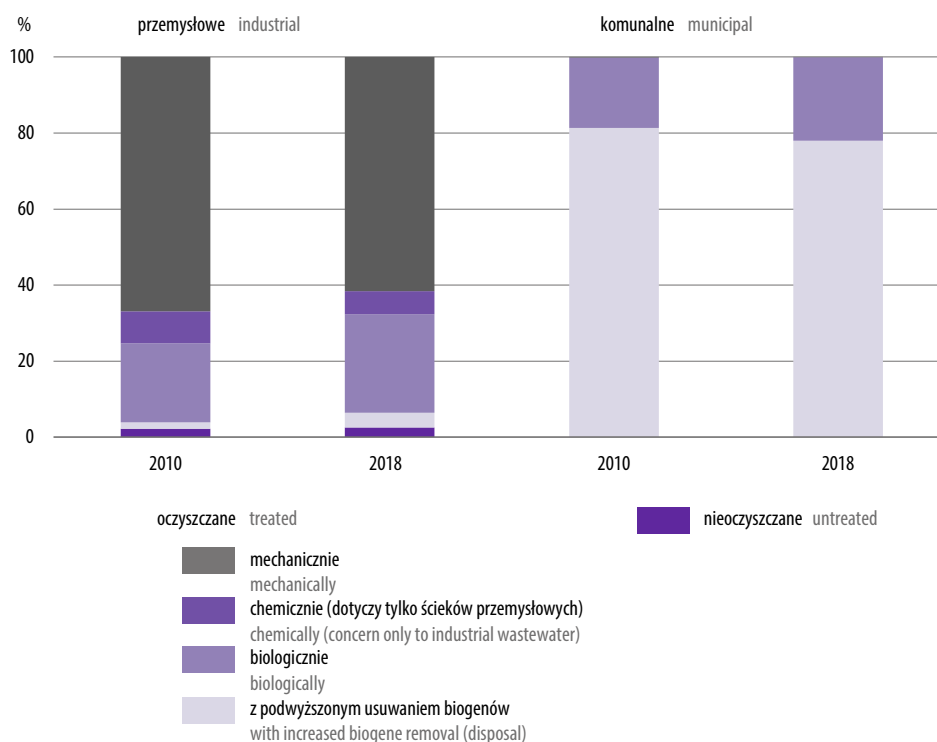
W 2018 r. w województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono do wód lub do ziemi 50,8 hm³ ścieków komunalnych (o 1,1% więcej niż w 2017 r. i o 1,2% niż w 2010 r.) i w omawianych latach były one w całości oczyszczane. Najwięcej ścieków komunalnych oczyszczano metodą podwyższonego usuwania biogenów (77,9%). Udział odprowadzonych ścieków komunalnych w wielkości krajowej waha się od 3,9% w 2010 r. do 3,8% w 2018 r.

Tablica 5. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	330	352	348	350
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Treated municipal wastewater during the year in dam ³	50167	49136	50198	50767
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	22570	21182	20090	22414
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	53,0	57,2	57,0	57,3

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Wykres 9. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 9. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

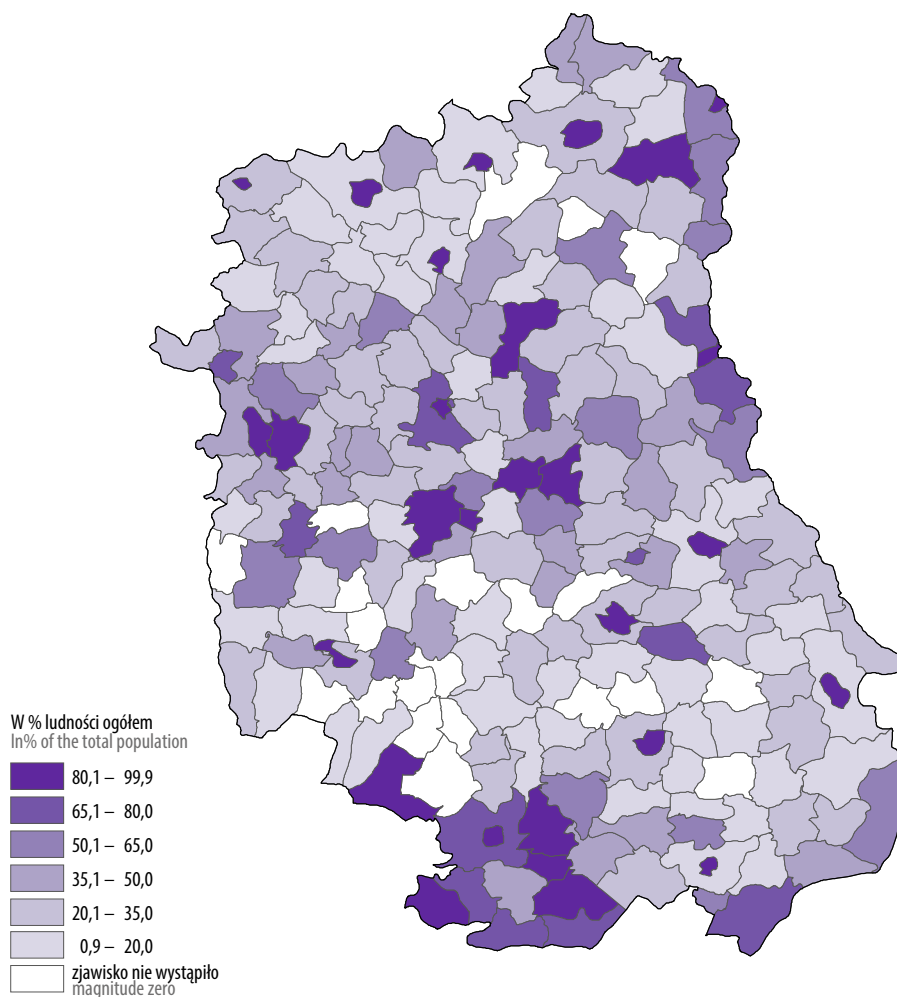

W Lublinie w 2018 r. odprowadzono ogółem 2,2 hm³ ścieków przemysłowych (o 2,6% mniej niż rok wcześniej i o 4,5% niż w 2010 r.), z czego 0,2% do wód lub do ziemi, a 99,8% siecią kanalizacyjną. Również siecią kanalizacyjną odprowadzono do wód lub do ziemi 17,4 hm³ ścieków komunalnych (o 1,0% więcej niż w 2017 r. oraz o 2,2% mniej niż w 2010 r.) i w omawianych latach były one w całości oczyszczane. Wszystkie ścieki komunalne oczyszczano metodą podwyższonego usuwania biogenów.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Mapa 14.
Map 14.

Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.
Population connected to wastewater treatment plants in 2018

Na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 66 oczyszczalni ścieków przemysłowych (7,5% działających w kraju). W porównaniu do 2017 r. liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych nie uległa zmianie, a w porównaniu z 2010 r. ubyła 1, a przepustowość zmalała ze 140 dam³/d w 2010 r. do 137 dam³/d w 2018 r. Wśród oczyszczalni przemysłowych w 2018 r. dominowały oczyszczalnie biologiczne – 71,2% (w kraju 61,2%).

Oprócz oczyszczalni przemysłowych w 2018 r. działały 284 oczyszczalnie komunalne (8,7% działających w kraju), wobec 282 w roku poprzednim i 263 w 2010 r. , a przepustowość ich zmalała ze 349 dam³/d w 2010 r. do 347 dam³/d w 2018 r. Wśród oczyszczalni komunalnych w 2018 r. dominowały oczyszczalnie biologiczne – 89,8% (w kraju 74,9%).

W Lublinie w 2018 r. działała 1 komunalna oczyszczalnia ścieków (z podwyższonym usuwaniem biogenów) o przepustowości 120 dam³/d oraz 1 przemysłowa oczyszczalnia ścieków (chemiczna) o przepustowości 25 m³/d.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w województwie lubelskim w 2018 r. wyniósł 57,3% wobec 57,0 w 2017 r. i 53,0 w 2010 r. Udział ten był dużo niższy od średniej krajowej (analogiczne wskaźniki w kraju wynosiły 74,0%, 73,6%, 64,7%). Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w miastach województwa lubelskiego wzrósł z 92,8% w 2010 r. do 93,9% w 2018 r. (w kraju z 88,0% do 94,6%), a na wsi z 18,3% do 25,6% (w kraju z 28,5% do 42,9%). W Lublinie udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrósł z 94,3% w 2010 r. do 96,0% w 2018 r.

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zmniejszyła się w województwie lubelskim w 2018 r. w stosunku do 2017 r. o 16,0%, zaś w porównaniu z 2010 r. o 48,2%.

W województwie lubelskim w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost zanieczyszczeń gazowych o 0,4%, natomiast zmniejszenie się o 2,1% w stosunku do 2010 r.

Według stanu na koniec grudnia 2018 r. na terenie województwa lubelskiego działało 97 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza emitujących zanieczyszczenia gazowe (w Polsce 1886) i w stosunku do 2017 r. ich liczba zwiększyła się o 1,0% (w kraju o 0,9%), a w porównaniu z 2010 r. o 3,2% (w Polsce o 4,5%). Natomiast zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza emitujących zanieczyszczenia pyłowe w województwie lubelskim w 2018 r. działało 72 (w kraju 1331). W stosunku do 2017 r. i 2010 r. liczba tych zakładów w województwie lubelskim zmniejszyła się odpowiednio o 4,0% i o 5,3%. W kraju liczba zakładów emitujących zanieczyszczenia pyłowe zmniejszyła się o 0,6% w stosunku do 2017 r. i o 2,0% w porównaniu z 2010 r.

W województwie lubelskim w 2018 r. większość zakładów posiadała urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych (w województwie lubelskim 60,8%, w kraju 60,6%). W urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych wyposażonych było w województwie lubelskim 6,2% zakładów, zaś w Polsce 14,3%.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. w województwie lubelskim wyniosła 1,4 tys. t. (w Polsce 31,8 tys. t.), co stanowiło 4,5% zanieczyszczeń krajowych. Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się w stosunku do 2017 r. o 16,0% (w kraju o 10,5%), zaś w porównaniu z 2010 r. o 48,2% (w Polsce o 49,1%).

Najwięcej w województwie lubelskim było zanieczyszczeń pyłowych pochodzących ze spalania paliw (53,0%) i w stosunku do 2017 r. ich ilość zmniejszyła się o 5,1%, zaś w porównaniu z 2010 r. o 60,5%. W kraju również zanieczyszczenia pyłowe pochodzące ze spalania paliw stanowiły największy udział w zanieczyszczeniach pyłowych ogółem (54,6%), a ich ilość w stosunku do 2017 r. i 2010 r. zmniejszyła się odpowiednio o 15,4% i o 61,5%.

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. w województwie lubelskim wyniosła 5088,1 tys. t, co stanowiło 2,4% zanieczyszczeń krajowych. W porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost zanieczyszczeń gazowych w województwie lubelskim o 0,4% (w kraju spadek o 0,3%), natomiast w stosunku do 2010 r. ich emisja zmniejszyła się o 2,1% (w Polsce o 1,4%).

Największy udział w zanieczyszczeniach gazowych stanowił dwutlenek węgla i to zarówno w województwie lubelskim (99,6%), jak i w kraju (99,4%). W stosunku do 2017 r. odnotowano wzrost zanieczyszczeń dwutlenkiem węgla w województwie lubelskim o 0,4% (w kraju spadek o 0,3%), zaś zmniejszenie się o 1,8% w porównaniu z 2010 r. (w Polsce o 1,2%).

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
 Table 6. Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	tys. ton/rok thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych					
Emission of gases pollutions					
Ogółem Total	5196,1	5000,2	5069,7	5088,1	2,4
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	13,1	6,0	4,7	5,9	2,7
metan methane	0,1	0,0	0,0	0,028	0,006
tlenki azotu nitrogen oxides	8,7	6,8	6,4	6,1	3,0
tlenek węgla carbon monoxide	8,7	5,7	6,5	5,5	1,7
dwutlenek węgla carbon dioxide	5163,1	4978,7	5049,2	5067,7	2,4
Emisja zanieczyszczeń pyłowych					
Emission of particulates pollutions					
Ogółem Total	2,8	2,0	1,7	1,4	4,5
w tym: of which:					
ze spalania paliw fuel combustion	1,9	0,9	0,8	0,8	4,5
niezorganizowana non-organised	–	0,005	–	–	–

W 2018 r. w województwie lubelskim w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza zatrzymano i zneutralizowano 88,5 tys. t pyłów, co stanowiło 98,4% wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych (w kraju 99,8%) i 181,6 tys. t. gazów, co stanowiło 89,9% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych bez CO² (w Polsce 66,7%).

Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych w województwie lubelskim z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2018 r. wyemitowały zakłady działające w sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe (1,0 tys. t., czyli 71,4% ogółu wyemitowanych pyłów w województwie) oraz sekcji D – Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (0,4 tys. t., czyli 28,6%).

Natomiast najwięcej zanieczyszczeń gazowych w województwie lubelskim z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2018 r. wyemitowały zakłady działające w sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe (37790,9 tys. t., czyli 74,3% ogółu wyemitowanych gazów w województwie) oraz w sekcji D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (1269,5 tys. t., czyli 25,0%).

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

W województwie lubelskim w 2018 r. **powierzchnia obszarów prawnie chronionych** zmniejszyła się zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r.

Wskaźnik lesistości w województwie lubelskim w 2018 r. obniżył się w porównaniu z rokiem wcześniejszym, natomiast zwiększył się w stosunku do 2010 r.

Według stanu na koniec grudnia 2018 r. obszary prawnie chronione znajdujące się na terenie województwa lubelskiego zajmowały łączną powierzchnię 569,9 tys. ha i tym samym stanowiły 5,6% obszarów prawnie chronionych kraju. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie lubelskim zmniejszyła się nieznacznie w stosunku do 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 0,1% i o 0,02%. W Polsce natomiast ich obszar wzrósł w obydwu przypadkach odpowiednio o 0,1% i o 0,4%.

W województwie lubelskim w 2018 r. w strukturze obszarów prawnie chronionych najwięcej było obszarów chronionego krajobrazu (53,1% ogółu chronionego areалу) oraz parków krajobrazowych (42,1%). Podobnie w kraju, gdzie obszary chronionego krajobrazu stanowiły 69,7%, a parki krajobrazowe 25,6% w ogólnej powierzchni prawnie chronionej. Udział obszarów chronionego krajobrazu w ogólnej powierzchni obszarów prawnie chronionych w województwie lubelskim w 2018 r. zmniejszył się o 0,1 p. proc. w stosunku do 2017 r. (w Polsce o 0,01 p. proc.), zaś wzrósł o 0,1 p. proc. w porównaniu z 2010 r. (w kraju zmniejszył się o 0,1 p. proc.). Natomiast udział parków krajobrazowych w ogólnej powierzchni obszarów prawnie chronionych w 2018 r. w stosunku do roku wcześniejszego wzrósł zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, odpowiednio o 0,04 p. proc. i o 0,05 p. proc., natomiast zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 0,2 p. proc. i o 0,1 p. proc.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Na terenie województwa lubelskiego według stanu na koniec grudnia 2018 r. funkcjonowały dwa parki narodowe: Poleski Park Narodowy i Roztoczański Park Narodowy (w kraju 23), które zajmowały powierzchnię 18,2 tys. ha, co stanowiło 5,8% ogólnej powierzchni parków narodowych w Polsce. Liczba parków narodowych w 2018 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym i z 2010 r. nie zmieniła się zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju.

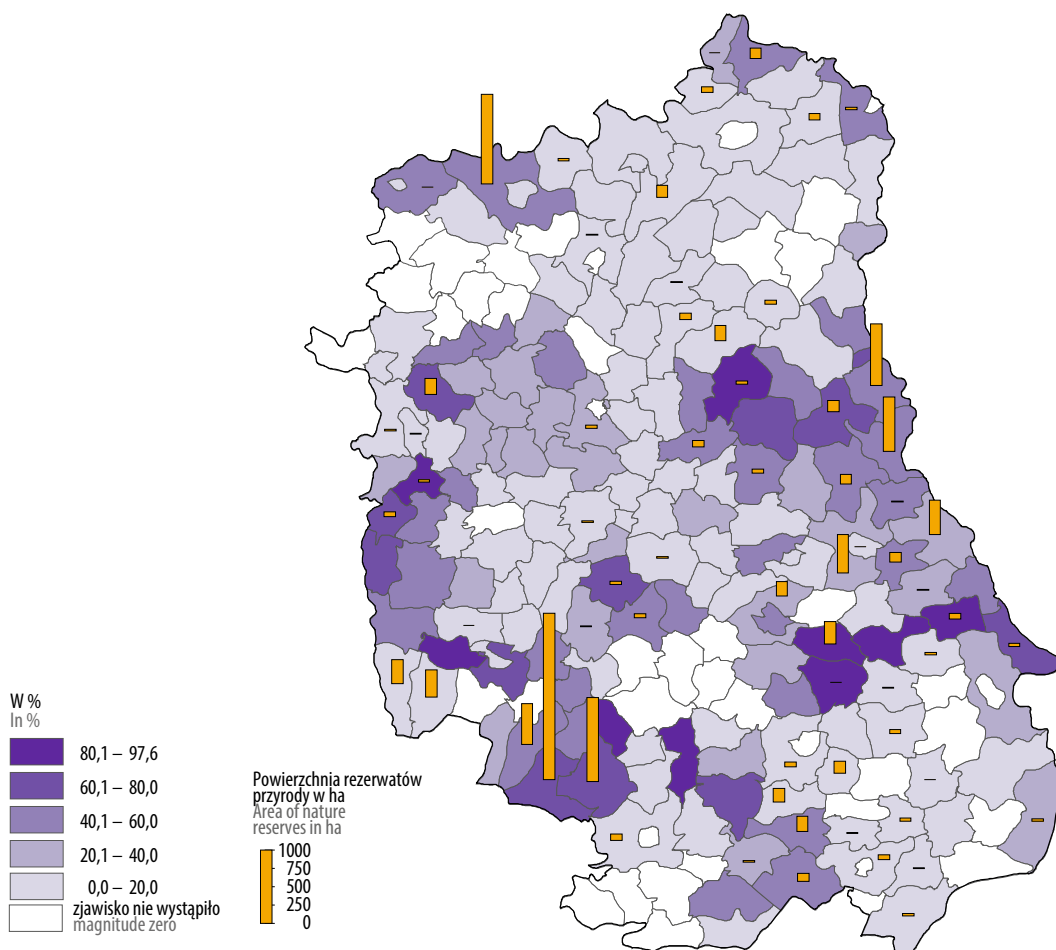
Ponadto w województwie lubelskim znajdowało się 86 rezerwatów przyrody (w kraju 1501) o łącznej powierzchni 11,9 tys. ha, które stanowiły 7,0% ogólnej powierzchni rezerwatów przyrody w kraju. Ponad po-

łowę rezerwatów w województwie lubelskim w 2018 r. zajmowały rezerваты leśne, a ponad jedną czwartą rezerваты torfowiskowe. Liczba rezerwatów przyrody w 2018 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym nie zmieniła się w województwie lubelskim, zaś w kraju wzrosła o 0,2%. Natomiast w stosunku do 2010 r. wzrosła zarówno w województwie lubelskim, jak i w Polsce odpowiednio o 1,2% i o 2,6%.

Na terenie województwa lubelskiego znajdowało się również 17 obszarów chronionego krajobrazu¹ (w kraju 386) o łącznej powierzchni 299,6 tys. ha, co stanowiło 4,3% ogólnej powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w Polsce. Liczba obszarów chronionego krajobrazu w 2018 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym i z 2010 r. nie zmieniła się zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju.

W województwie lubelskim funkcjonowało 16 parków krajobrazowych² (w Polsce 123) o łącznej powierzchni 232,2 tys. ha, co stanowiło 9,2% ogólnej powierzchni parków krajobrazowych w kraju. Liczba parków krajobrazowych w 2018 r. w stosunku do roku wcześniejszego w województwie lubelskim nie zmieniła się, zaś w kraju wzrosła o 0,8%. Natomiast w porównaniu z 2010 r. ich liczba w województwie lubelskim pozostała bez zmian, zaś w Polsce zwiększyła się o 1,7%.

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2018

1 Bez rezerwatów przyrody i pozostałych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

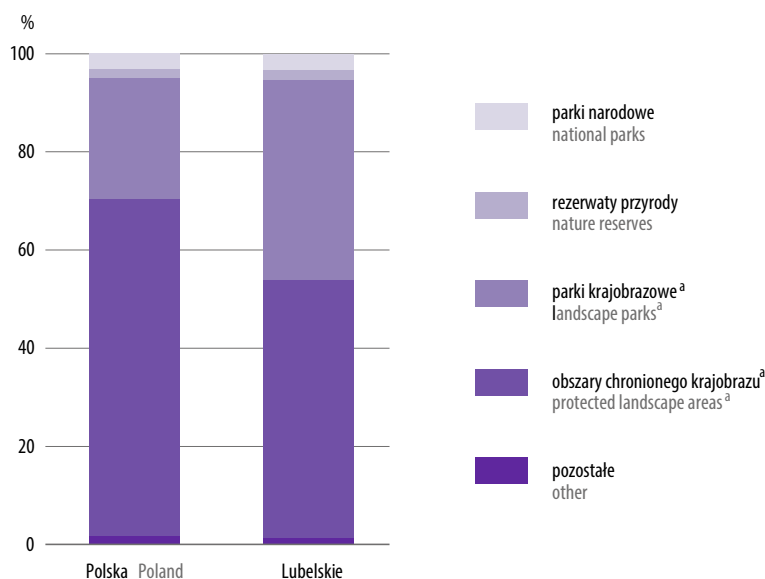
2 Jak wyżej.

Poza wyżej wymienionymi formami ochrony przyrody na terenie województwa lubelskiego znajdowało się również 1467 pomników przyrody (w kraju 35020), 4 stanowiska dokumentacyjne (w Polsce 182), 276 użytków ekologicznych (w kraju 8206) oraz 7 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (w Polsce 331). Ilość prawie wszystkich form ochrony przyrody zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się i tak pomników przyrody w województwie o 1,9%, w kraju o 3,3%; stanowisk dokumentacyjnych w województwie o 42,9%, w kraju o 3,7%; użytków ekologicznych w województwie o 27,9%, w kraju wzrost o 7,1%; zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w województwie pozostała bez zmian, zaś w kraju zmniejszyła się o 6,0%. Odmienna sytuacja miała miejsce w stosunku do 2010 r., kiedy liczba pomników przyrody zmniejszyła się zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju odpowiednio o 4,2% i o 3,5%; liczba stanowisk dokumentacyjnych w województwie zmniejszyły się o 33,3%, zaś w kraju wzrosły o 19,0%; liczba użytków ekologicznych w województwie i w kraju wzrosła odpowiednio o 6,2% i o 19,2%; liczba zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w województwie lubelskim pozostała bez zmian, zaś w Polsce wzrosła o 4,1%.

W województwie lubelskim w 2018 r. najwięcej obszarów prawnie chronionych było w powiatach: chełmskim (12,7% ogólnej powierzchni obszarów prawnie chronionych województwa), janowskim (9,7%), zamojskim (9,1%) oraz włodawskim (9,0%).

Na terenie województwa lubelskiego w 2018 r. wśród zwierząt chronionych najwięcej było bobrów europejskich (10390 osobników), wilków (230) i głuszców (110). Podobna sytuacja miała miejsce na terenie kraju, gdzie również najwięcej było bobrów europejskich (127173 osobników) oraz wilków (2868) i żubrów (1820).

Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Chart 10. Area of special nature value under legal protection in 2018

^a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.

^a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

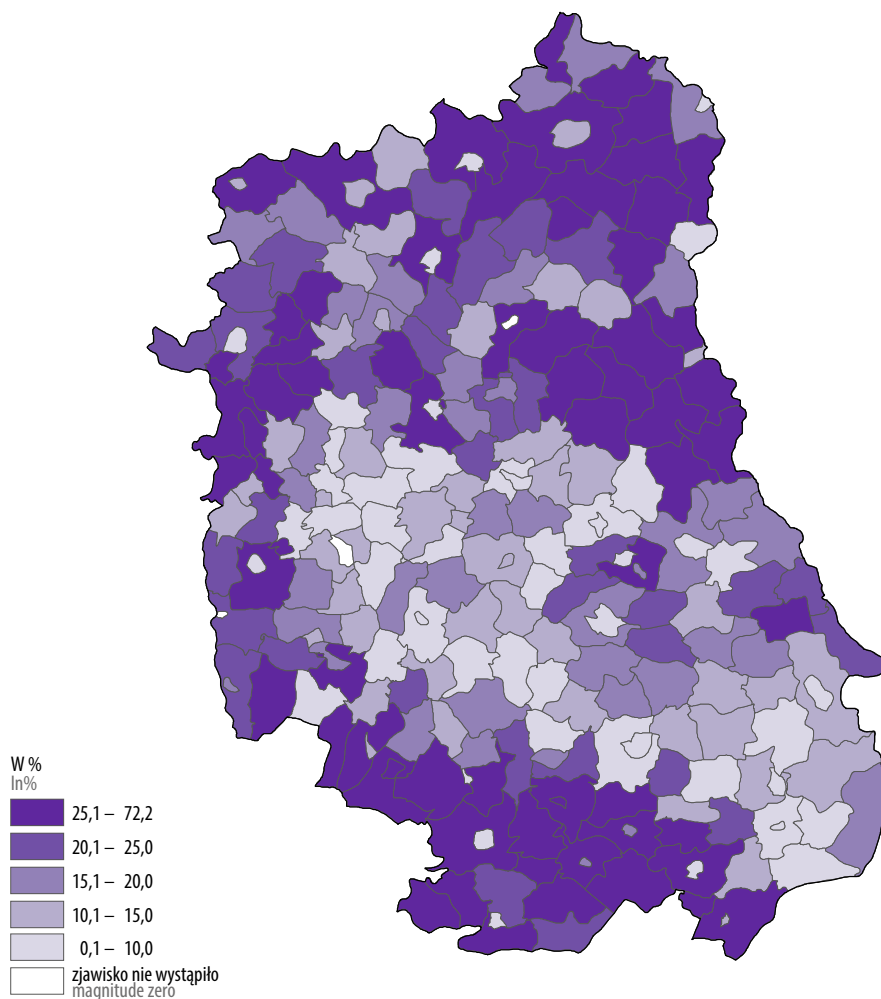
Powierzchnia gruntów leśnych na terenie województwa lubelskiego w 2018 r. wynosiła 596,2 tys. ha i stanowiła 6,3% ogółu gruntów leśnych w kraju. W porównaniu z 2017 r. powierzchnia gruntów leśnych w województwie lubelskim zwiększyła się o 0,3% (w Polsce o 0,1%), zaś w porównaniu z 2010 r. o 1,8% (w kraju o 1,4%).

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Województwo lubelskie jest jednym z najslabiej zalesionych regionów w kraju, co pokazuje wskaźnik lesistości na poziomie 23,4% (w Polsce 29,6%). W 2018 r. wskaźnik lesistości w porównaniu z 2017 r. wzrósł w województwie lubelskim o 0,1 p. proc., podczas gdy w kraju pozostał bez zmian. Natomiast w stosunku do 2010 r. zwiększył się zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju o 0,4 p. proc.

Mapa 16.
Map 16.

Lesistość w 2018 r.
Forest cover in 2018

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W 2018 r. w województwie lubelskim ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zwiększyła się, zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r.

W 2018 r. na terenie województwa lubelskiego zebrano więcej odpadów komunalnych niż w 2017 r. i w 2010 r. Ilość zebranych selektywnie odpadów komunalnych była również wyższa w 2018 r. zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r.

W 2018 r. w województwie lubelskim objętych badaniem było 78 zakładów wytwarzających odpady (w Polsce 1941). Zakłady te wytworzyły łącznie 7,4 mln t odpadów (z wyłączeniem komunalnych), co stanowiło 6,4% ogółu odpadów wytworzonych w kraju. Najwięcej wytworzonych odpadów zostało unieszkodliwione we własnym zakresie (48,4%) lub przekazane innym odbiorcom (48,5%).

W województwie lubelskim ilość wytworzonych odpadów zwiększyła się, zarówno w stosunku do 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 15,8% i o 52,2%. Podobną sytuację odnotowano w kraju, gdzie zakłady objęte badaniem wytworzyły łącznie 115,3 mln t odpadów (z wyłączeniem komunalnych), a ich wzrost w porównaniu z rokiem wcześniejszym i 2010 r. wyniósł odpowiednio o 1,4% i 1,6%.

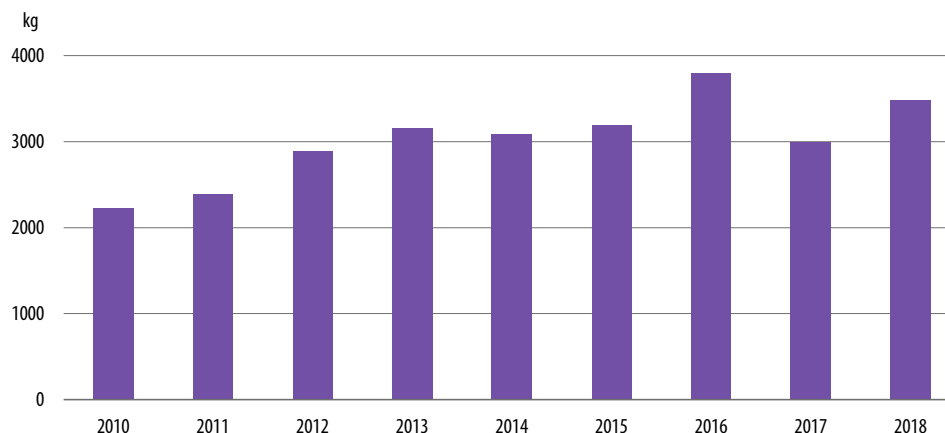
Udział wytworzonych odpadów wojewódzkich w wielkości krajowej zwiększył się zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 0,8 p. proc. i 2,1 p. proc.

Tablica 7.
Table 7.

Odpady przemysłowe
Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010		2018	
	w tysiącach tonach in thousand tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	4860,4	7397,9	6,4	
w tym: of which:				
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by producers on its own	.	3577,9	15,0	
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	3586,6	5,4	
magazynowane czasowo temporarily stored	39,7	10,3	0,8	
Odpady dotychczas składowane (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled (at the end of the year) – total	18429,7	41395,2	2,4	

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

W województwie lubelskim według stanu na koniec 2018 r. składowano 41,4 mln t odpadów (z wyłączeniem komunalnych). W stosunku do roku wcześniejszego ich ilość zwiększyła się o 9,4%, a w porównaniu z 2010 r. o 124,6%. W kraju składowanych w tym czasie było 1760,1 mln t odpadów przemysłowych (z wyłączeniem komunalnych), a ich ilość w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 1,4%, a w stosunku do 2010 r. o 2,1%. Udział województwa lubelskiego w ilości składowanych odpadów w kraju wyniósł 2,4% i był wyższy zarówno w stosunku do 2017 r. (o 0,2 p. proc.), jak i 2010 r. (o 1,3 p. proc.).

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2018 r. na terenie województwa lubelskiego zebrano 470,2 tys. t odpadów komunalnych (w kraju 12485,4 tys. t), czyli o 6,9% więcej niż rok wcześniej (w Polsce o 4,3%) i o 39,2% niż w 2010 r. (w kraju o 24,4%). Udział województwa lubelskiego w zebranych odpadach komunalnych w kraju wyniósł 3,8% i był wyższy zarówno w porównaniu z 2017 r. (o 0,1 p. proc.), jak i 2010 r. (o 0,4 p. proc.).

W województwie lubelskim w 2018 r. selektywnie zebrano 153,5 tys. t odpadów (w Polsce 3608,0 tys. t), co stanowiło 32,6% ogółu odpadów komunalnych zebranych w województwie (w kraju 28,9%). Udział odpadów selektywnych w odpadach komunalnych ogółem w województwie lubelskim zwiększył się w porównaniu z 2017 r. o 4,0 p. proc. (w Polsce o 1,8 p. proc), a w stosunku do 2010 r. o 23,4 p. proc. (w kraju o 20,3 p. proc.).

W województwie lubelskim w 2018 r. największy udział w odpadach komunalnych zebranych selektywnie stanowiły odpady biodegradowalne (24,7%), szkło (16,4%) i odpady wielkogabarytowe (10,2%). Podobną sytuację odnotowano w kraju, gdzie największy udział stanowiły odpady biodegradowalne (28,1%), odpady wielkogabarytowe (15,7%) oraz szkło (14,0%).

Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 8. Municipal waste collected separately during the year

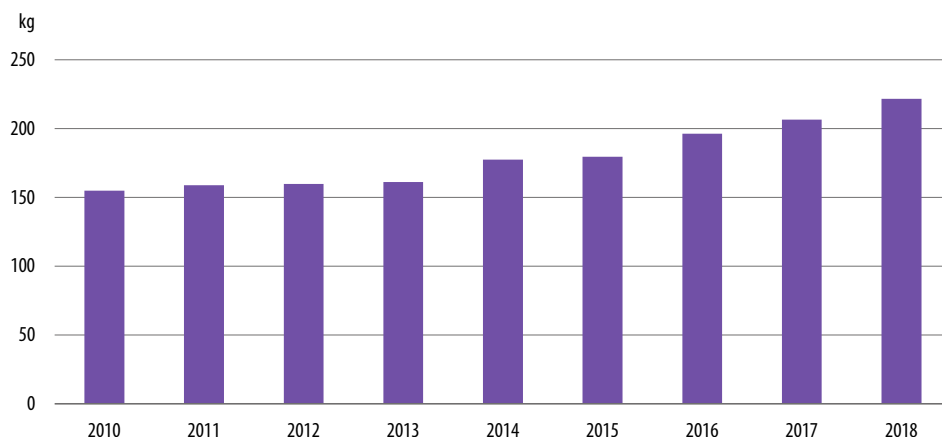
Wyszczególnienie Specification	2010		2018			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem Total w tym: of which:	31021,2	21304,6	153491,2	4,3	139838,02	4,2
Papier i tektura Paper and cardboard	7355,0	3944,5	10968,5	4,1	8719,10	4,0
Szkło Glass	10907,1	9427,6	25110,1	5,0	22382,20	4,8
Tworzywa sztuczne Plastics	3608,2	2 636,4	13807,4	4,2	12072,36	4,0
Metale Metals	370,3	348,1	1641,4	13,8	1157,86	11,5
Tekstylia Textiles	1486,7	1477,6	85,9	3,8	71,67	3,6
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	421,3	390,2	2045,8	5,6	1975,80	5,6

W województwie lubelskim w 2018 r., podobnie jak i w kraju, selektywnie zebrano więcej o 22,0% (w Polsce o 11,4%) odpadów komunalnych niż w roku wcześniejszym i więcej o 394,8% (w kraju o 419,6%) niż w 2010 r.

W 2018 r. na terenie województwa lubelskiego największy wzrost zebranych selektywnie odpadów komunalnych w porównaniu z 2017 r. odnotowano w przypadku papieru i tektury (o 75,1%), metali (o 73,2%) i tworzyw sztucznych (o 62,6%). W Polsce natomiast największy wzrost nastąpił w odniesieniu do odpadów niebezpiecznych (o 67,9%), wielkogabarytowych (o 19,3%) oraz papieru i tektury (o 16,8%).

W stosunku do 2010 r. największy wzrost w województwie lubelskim nastąpił w przypadku odpadów wielkogabarytowych (o 912,2%), biodegradowalnych (o 622,7%) oraz zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych (o 385,6%). W kraju natomiast największy wzrost w omawianym okresie odnotowano w odniesieniu do odpadów biodegradowalnych (o 460,1%), tworzyw sztucznych (o 166,6%) oraz szkła (o 133,9%).

Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

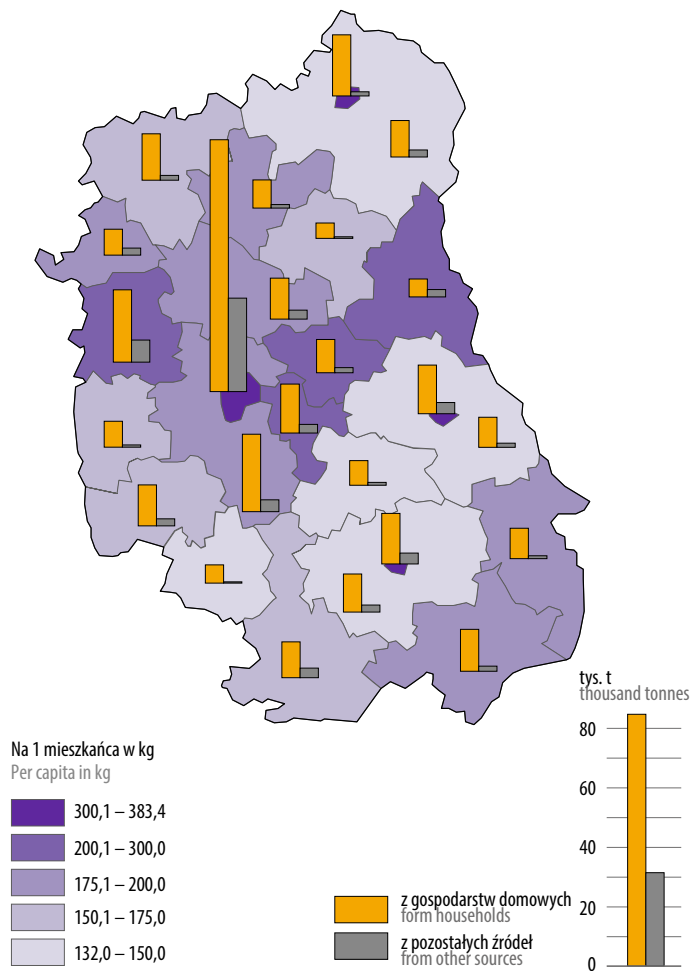

Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. na terenie województwa lubelskiego działało 69 dzikich wysypisk (w kraju 1607) o łącznej powierzchni 7,5 ha (w Polsce 15,4 ha). W porównaniu z rokiem wcześniejszym ich liczba w województwie lubelskim zwiększyła się o 19,0% (w kraju zmniejszyła się o 3,3%), a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 42,0% (w kraju o 58,5%). Powierzchnia dzikich wysypisk w 2018 r. w województwie lubelskim była większa o 125,6% (w Polsce o 9,2%) niż w 2017 r., zaś mniejsza o 4,7% niż w 2010 r. (w kraju o 69,1%).

W ciągu 2018 r. na terenie województwa lubelskiego zlikwidowano 266 dzikich wysypisk (w Polsce 10541), czyli więcej o 40,0% (w kraju mniej o 18,9%) w stosunku do 2017 r. i o 101,5 % więcej niż w 2010 r. (w Polsce o 8,9%).

Mapa 17.
Map 17.

Odpady komunalne zebrane w 2018 r.
Municipal waste collected in 2018

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2018 r., w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost nakładów poniesionych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Nakłady na ochronę środowiska ponad 4-krotnie wyższe w skali roku, natomiast na gospodarkę wodną – o 40,9%.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie lubelskim w 2018 r. były ponad 4-krotnie wyższe w stosunku do 2017 r. (w kraju o 52,3%) i wyniosły 755,5 mln zł (w Polsce 10392,1 mln zł). Natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrosły o 85,6% (w kraju obniżyły się o 4,9%). Udział nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2018 r. w województwie lubelskim stanowił 7,3% nakładów ogólnokrajowych i wzrósł zarówno w stosunku do 2017 r. (o 4,9 p. proc.), jak i 2010 r. (o 3,5 p. proc.).

Tablica 9.
Table 9.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej
Outlays on fixed assets for environmental protection and water management

Wyszczególnienie Specification	2010		2018		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
	w tys. zł in PLN thousands	na 1 mieszkańca per capita	w tys. zł in PLN thousands	na 1 mieszkańca per capita	
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total w tym: of which:	407091,5	188,49	755510,1	356,10	7,3
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu climate and air protection	62258,7	28,54	363267,8	171,22	12,3
gospodarka ściekowa i ochrona wód sewage management and waters protection	296818,9	136,06	263915,4	124,39	4,9
gospodarka odpadami waste management	22405,7	10,27	30294,4	14,28	4,2
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	74,3	0,03	5048,2	2,38	3,6
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environ- ment protection	15122,4	6,93	87568,2	4,13	8,7
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total w tym: of which:	144969,4	67,12	95945,4	45,22	3,9
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	87833,7	40,26	67281,4	31,71	5,0
budowa i modernizacja stacji uzdatnia- nia wody construction and modernisation of water treatment plants	9327,8	4,28	24124,0	11,37	5,7

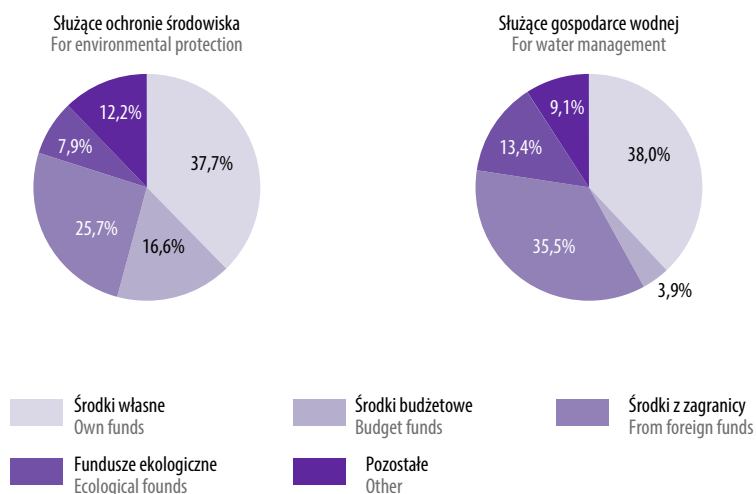
Według kierunków inwestowania największy udział w nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2018 r. w województwie lubelskim, jak i w kraju przypadła na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (województwo 48,1%, kraj 28,3%), gospodarkę ściekową i ochronę wód (województwo 34,9%, kraj 52,3%) oraz pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska (województwo 11,6%, kraj 9,6%).

W województwie lubelskim największy wzrost nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. odnotowano w przypadku nakładów na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem (ponad 17-krotnie), na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (ponad 16-krotnie) oraz na zmniejszenie hałasu i wibracji ogółem (ponad 6-krotnie). Natomiast w Polsce najbardziej wzrosły nakłady na gospodarkę ściekową i ochronę wód (2-krotnie), na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska (o 52,4%) oraz na zmniejszenie hałasu i wibracji ogółem (o 49,3%).

W stosunku do 2010 r. największy wzrost nakładów w województwie lubelskim odnotowano w przypadku nakładów na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu (prawie 59-krotnie), na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (prawie 6-krotnie) oraz na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska (prawie 6-krotnie). W kraju natomiast największy wzrost nastąpił w odniesieniu do nakładów na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu (ponad 5-krotnie), na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska (prawie 3-krotnie) oraz na działalność badawczo-rozwojową (o 72,0%).

Według źródeł finansowania największy udział w nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2018 r. w województwie lubelskim miały środki pochodzące ze środków z zagranicy (54,0%) oraz środki własne (29,7%). W kraju natomiast największy udział miały środki własne (55,9%) oraz środki z zagranicy (21,8%).

Wykres 13. Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010-2018 (ceny bieżące)
Chart 13. Outlays on fixed assets by source of financing in 2010-2018 (current prices)

W województwie lubelskim największy wzrost nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania w 2018 r. w stosunku do 2017 r. odnotowano w przypadku środków z zagranicy (20-krotny), kredytów i pożyczek krajowych (ponad 4-krotny) oraz środków z budżetu centralnego (prawie 4-krotny). W kraju zaś największy wzrost nakładów według źródeł finansowania nastąpił w odnie-

sieniu do środków z zagranicy (prawie 3-krotny), środków z budżetu centralnego (ponad 2-krotny) oraz środków z budżetu gminy (ponad 2-krotny).

W porównaniu z 2010 r. największy wzrost nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania w województwie lubelskim wystąpił w przypadku środków pochodzących z budżetu centralnego (o 1562,2%) i środków z zagranicy (o 294,8%). W kraju natomiast największy wzrost środków odnotowano w przypadku środków pochodzących z budżetu centralnego (o 69,0%) i z budżetu województwa (o 24,0%).

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2018 r. w województwie lubelskim wyniosły ogółem 95,9 mln zł (w kraju 2467,9 mln zł) i tym samym były wyższe o 40,9% niż rok wcześniej (w Polsce o 19,5%), ale niższe o 33,8% niż w 2010 r. (w kraju o 30,8%). Udział nakładów wojewódzkich w nakładach krajowych wyniósł 3,9% i tym samym był wyższy o 0,6 p. proc. w stosunku do 2017 r., zaś niższy o 0,2 p. proc. niż w 2010 r.

Według kierunków inwestowania największy udział w nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2018 r. województwie lubelskim, podobnie jak i w kraju, odnotowano w przypadku nakładów na ujęcia i doprowadzenie wody (województwo 70,1%, kraj 54,8%), na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (województwo 25,1%, kraj 17,3%) oraz na zbiorniki i stopnie wodne (województwo 4,6%, kraj 19,5%).

W województwie lubelskim największy wzrost nakładów na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2018 r. w stosunku do 2017 r. odnotowano w przypadku zbiorników i stopni wodnych (o 1723,1 %) oraz ujęć i doprowadzenia wody (o 97,2%). W kraju natomiast największy wzrost nastąpił w odniesieniu do budowy i modernizacji stacji uzdatniania wody (o 83,2%) oraz ujęcia i doprowadzenia wody (o 42,5%).

W porównaniu z 2010 r. wzrost nakładów na środki trwałe służące gospodarce wodnej w województwie nastąpił tylko w odniesieniu do budowy i modernizacji stacji uzdatniania wody (o 58,6%), zaś w kraju tylko w przypadku zbiorników i stopni wodnych (o 9,1%).

Według źródeł finansowania największy udział w nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2018 r. w województwie lubelskim i w kraju miały środki pochodzące ze źródeł własnych (województwo 50,3%, kraj 51,1%), z zagranicy (województwo 31,5%, kraj 18,3%) oraz z funduszy ekologicznych (województwo 13,4%, kraj 10,1%).

Największy wzrost nakładów w województwie lubelskim w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. nastąpił w stosunku do środków pochodzących z funduszy ekologicznych (ponad 4-krotny) oraz z zagranicy (ponad 2-krotny), w kraju zaś z kredytów i pożyczek krajowych (o 74,3%) oraz z funduszy ekologicznych (o 56,7%).

Natomiast największy wzrost nakładów na środki trwałe służące gospodarce wodnej w województwie lubelskim w 2018 r. w stosunku do 2010 r. odnotowano w przypadku środków pochodzących z funduszy europejskich (ponad 12-krotny) i środków własnych (o 28,8%), zaś w kraju w odniesieniu do środków pochodzących z budżetu centralnego (o 9,1%) i budżetu gmin (o 1,2%).

Nakłady na środki trwałe na 1 mieszkańca województwa lubelskiego w 2018 r. służące ochronie środowiska wyniosły 356,10 zł (w kraju 270,54 zł), zaś służące gospodarce wodnej 45,22 zł (w Polsce 64,25 zł). Nakłady służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca wzrosły w stosunku do 2017 r. zarówno w województwie (ponad 4-krotnie), jak i w kraju (o 52,3%), natomiast zmniejszyły się w porównaniu z 2010 r. zarówno w województwie (o 47,1%), jak i w kraju (o 5,5%). Porównując nakłady służące gospodarce wodnej na 1 mieszkańca w 2018 r. z rokiem 2017 r. odnotowano wzrost w województwie lubelskim o 41,4%, a w kraju o 19,5%. Natomiast w stosunku do 2010 r. w województwie nastąpił wzrost o 48,4%, zaś w Polsce nakłady te obniżyły się o 31,2%.

Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej

W 2018 r. w wyniku realizacji inwestycji ochrony środowiska w województwie lubelskim oddano do eksploatacji 2 oczyszczalnie ścieków (w kraju 50) o łącznej przepustowości 1,1 tys. m³/dobę (w Polsce 57 tys. m³/dobę), w tym 1 oczyszczalnię komunalną (w kraju 46) o przepustowości 0,9 tys. m³/dobę (w Polsce 53 tys. m³/dobę). Do eksploatacji przekazano 175 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (w kraju 3712,1 km) oraz 14,9 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe (w Polsce 605,2 km).

W 2018 r. w zakresie efektów rzeczowych inwestycji gospodarki wodnej w województwie lubelskim oddano do użytku urządzenia zaopatrzenia w wodę (tj. ujęcia wody i uzdatniania wody) o łącznej wydajności 2,3 tys. m³/dobę (w kraju 106,5 tys. m³/dobę). Wydajność nowo oddanych do użytkowania ujęć wodnych wynosiła 1,8 tys. m³/dobę (w Polsce 55,3 tys. m³/dobę), natomiast wydajność stacji uzdatniania wody wyniosła 0,5 tys. m³/dobę (w kraju 51,2 tys. m³/dobę).

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5. 1. Human capital

Demografia

Demography

Województwo lubelskie należy do obszarów depopulacyjnych. W 2019 r. odnotowano spadek liczby mieszkańców województwa lubelskiego. Zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji ludności na pobyt stały były ujemne. Trwa proces starzenia się ludności.

Według danych szacunkowych w końcu 2019 r. w województwie lubelskim mieszkało 2108,3 tys. osób, tj.5,5% ludności w kraju. Pod względem liczby ludności województwo lubelskie zajmowało 9. miejsce w kraju.

W porównaniu z 2010 r. liczba ludności w województwie lubelskim zmniejszyła się o 70,3 tys. osób. Stan ludności zmniejszył się w prawie wszystkich powiatach. Wyjątkiem był powiat lubelski, w którym odnotowano przyrost liczby mieszkańców o 6,2% (o 9053 osoby). Największy przyrost liczby ludności odnotowano w gminie Głusk (o 30,8%), Wólka (o 21,8%) i Konopnica (o 15,5%). Największy spadek liczby ludności odnotowano w powiecie hrubieszowskim (o 8,7%), Chełmie (o 6,9%) oraz powiecie krasnostawskim (o 6,8%). Największy ubytek ludności zaobserwowano w gminie Trzeszczany (o 12,7%) Dołhobyczów (o 11,9%) i Ulhówek (o 11,8%).

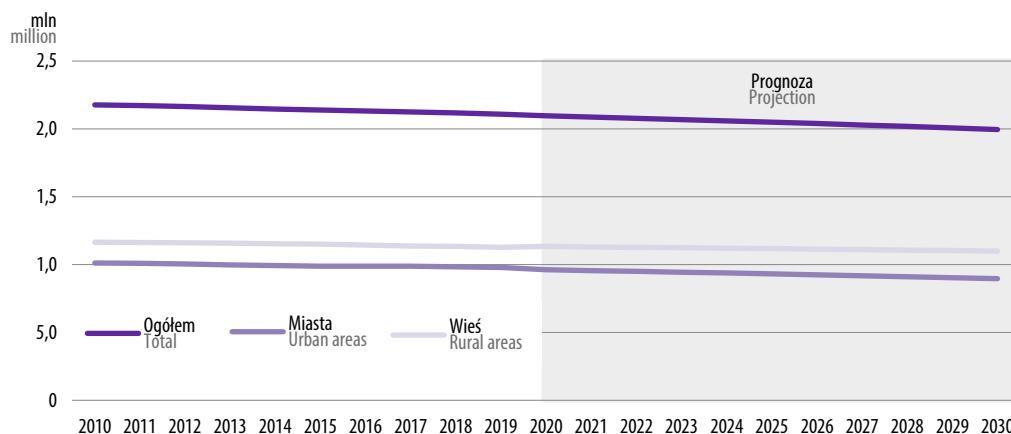
Tablica 10.
Table 10.

Ludność Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31st December)				
w tys. in thousands	2178,6	2139,7	2111,6	2108,3
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	5,7	5,6	5,5	5,5
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	106	106	106	106
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	46,5	46,5	46,5	46,5
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	53,5	53,8	53,5	53,5
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	87	85	84	84

Wykres 14. Liczba ludności w latach 2010-2019 oraz prognoza do 2030 r.

Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 14. Population in 2010-2019 and projection until 2030
 As of 31st December

Średnia gęstość zaludnienia w województwie lubelskim w 2019 r. była niższa niż w kraju i wyniosła 84 osoby na km² wobec 123 osób na km² w kraju. W miastach na 1 km² przypadało średnio 961 osób. W poszczególnych powiatach województwa rozmieszczenie ludności nie było równomierne – największe zagęszczenia występowało w Lublinie (2304 osoby na 1 km²) i Zamościu (2091), a najmniejsze w powiecie włodawskim (31) i parczewskim (36). W okresie od 2010 r. gęstość zaludnienia zmniejszyła się o 3 osoby na 1 km², a w miastach o 83.

W 2019 r. w miastach mieszkało 46,5% ogółu ludności województwa lubelskiego (tyle samo, co w 2010 r.). W Lublinie, największym mieście województwa, mieszkało 339,8 tys. osób – 34,7% mieszkańców miast (w 2010 r. – 34,5%). Natomiast najmniejszym miastem województwa w 2019 r. był Józefów nad Wisłą, który liczył 0,9 tys. mieszkańców, a w 2010 r. – Frampol, gdzie mieszkało 1,5 tys. osób.

Wśród powiatów ziemskich najbardziej zurbanizowany był powiat świdnicki (58,1%, a w 2010 r. – 59,2%), a następnie puławski (47,4%, 48,5%) i rycki (45,9%, 46,8%). Najmniejszy udział mieszkańców miast odnotowano w powiecie lubelskim (7,3%, 8,3%) oraz chełmskim (10,1%, 5,7%).

Struktura ludności według płci w województwie lubelskim od wielu lat nie ulega zmianie. W 2019 r. kobiety stanowiły 51,5% ogółu ludności województwa. Średnio na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet. W miastach na 100 mężczyzn przypadało 112 kobiet wobec 101 na wsi. Powyższe proporcje zmieniały się w zależności od grupy wiekowej. W rocznikach do 47 roku życia włącznie oraz 49 i 51 lat liczba mężczyzn była większa, a w pozostałych (48, 50 oraz 52 lata i powyżej) przeważały kobiety.

Najwięcej kobiet na 100 mężczyzn przypadało w Lublinie (117), następnie w Chełmie i Zamościu (po 113), Białej Podlaskiej i powiecie puławskim (po 109). Najbardziej wyrównanym pod względem proporcji płci był powiat radzyński, w którym na 100 kobiet przypadało 100 mężczyzn.

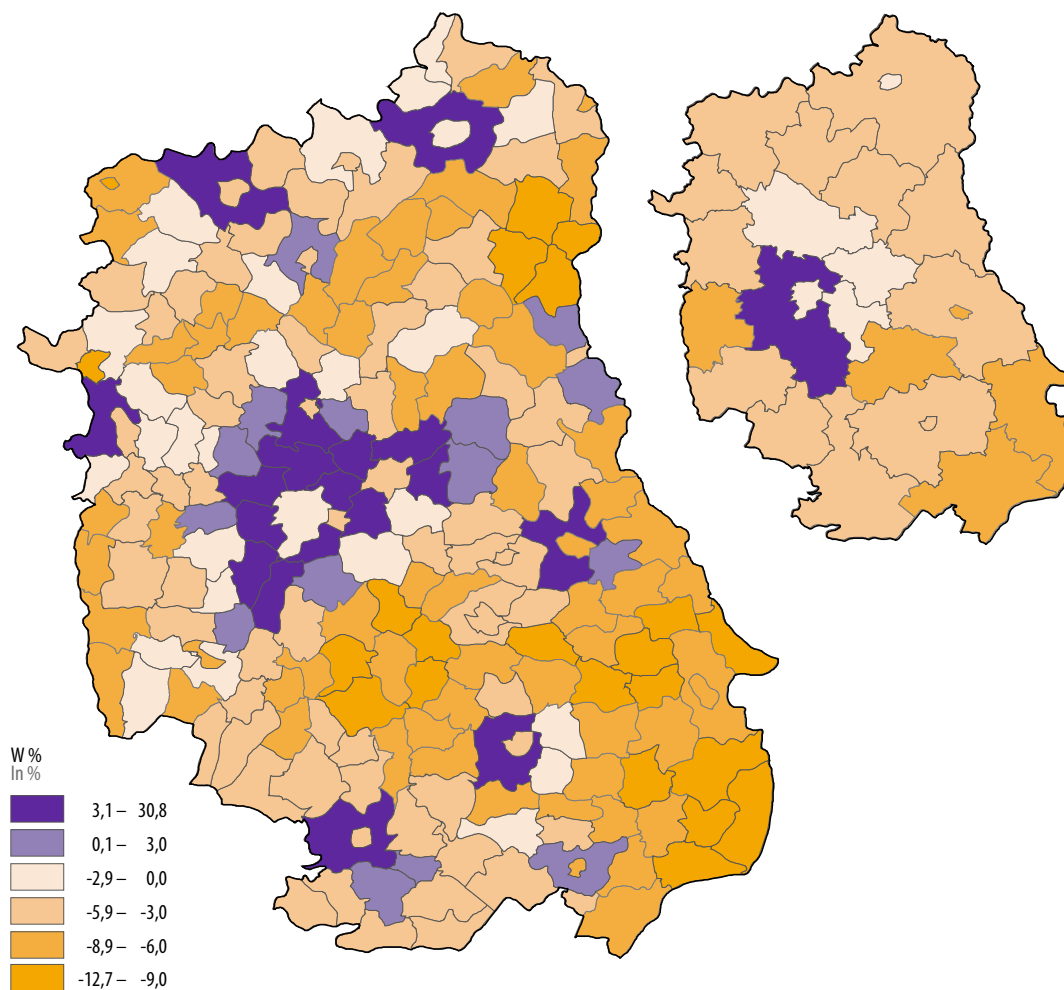
Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Map 18.

Population changes in 2010-2019

As of 31st December

Struktura ludności według wieku w województwie lubelskim zmienia się z roku na rok. Systematycznie maleje liczba dzieci i młodzieży, a wzrasta liczba ludności w starszych rocznikach. Liczba osób młodych w wieku poniżej 20 lat w okresie od 2010 r. zmalała o 14,1%, a liczba osób w wieku 65 lat i więcej wzrosła o 25,1%. Na 100 osób w wieku poniżej 20 roku życia przypadało 95 osób w wieku 65 lat i więcej, podczas gdy w 2010 r. było ich 65.

Struktura ludności według biologicznych grup wieku w 2019 r. przedstawiała się następująco: dzieci w wieku do 14 lat włącznie stanowiły 14,7% ogółu populacji województwa lubelskiego, ludność dorosła w wieku od 15 do 64 lat – 66,7%, a osoby w wieku 65 lat i więcej – 18,6%. W porównaniu z 2010 r. udział dzieci i osób dorosłych zmniejszył się odpowiednio o 0,7 p.proc. i 3,5 p.proc., a osób starszych wzrósł o 4,2 p.proc. Indeks starości określający relacje międzypokoleniowe „dziadków i wnuków” liczony jako iloraz liczby osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku poniżej 15 roku życia, w 2019 r. wyniósł 126 wobec 93 w 2010 r. Natomiast współczynnik obciążenia demograficznego mówiący o tym, ile dzieci i osób starszych przypada na 100 osób dorosłych zwiększył się z 42 do 50. Współczynnik wsparcia mię-

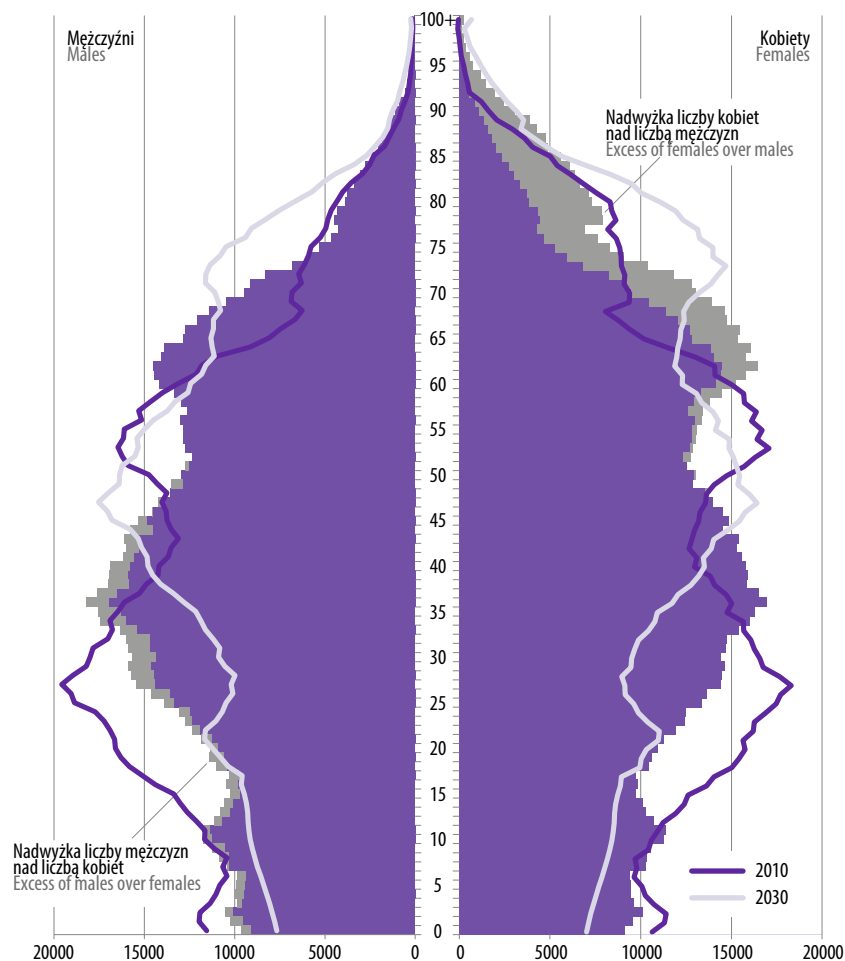
dzypokoleniowego również wzrósł w tym okresie. W 2019 r. na 100 osób w wieku 50-64 lata przypadało 12 osób w wieku 85 lat i więcej, podczas gdy w 2010 r. – 8.

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

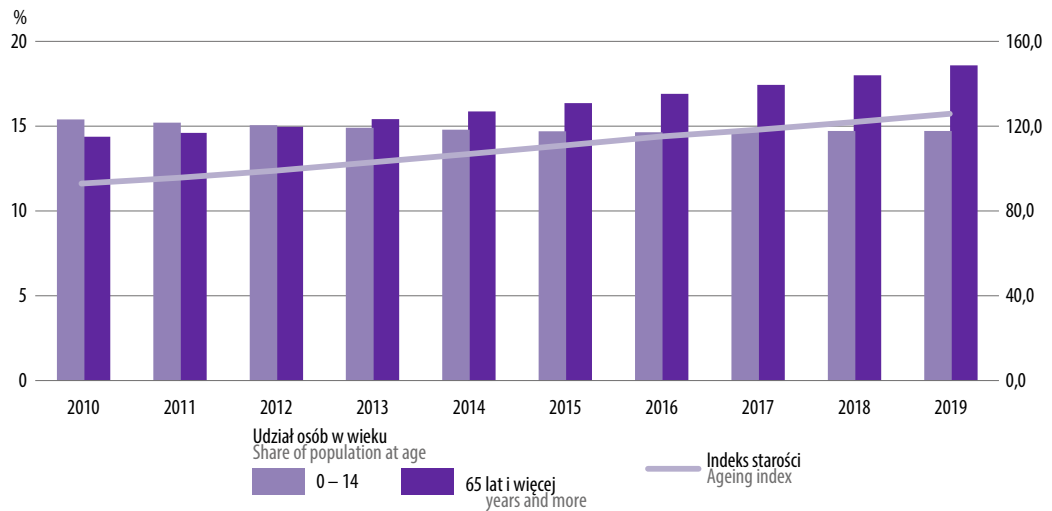
Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030

As of 31st December

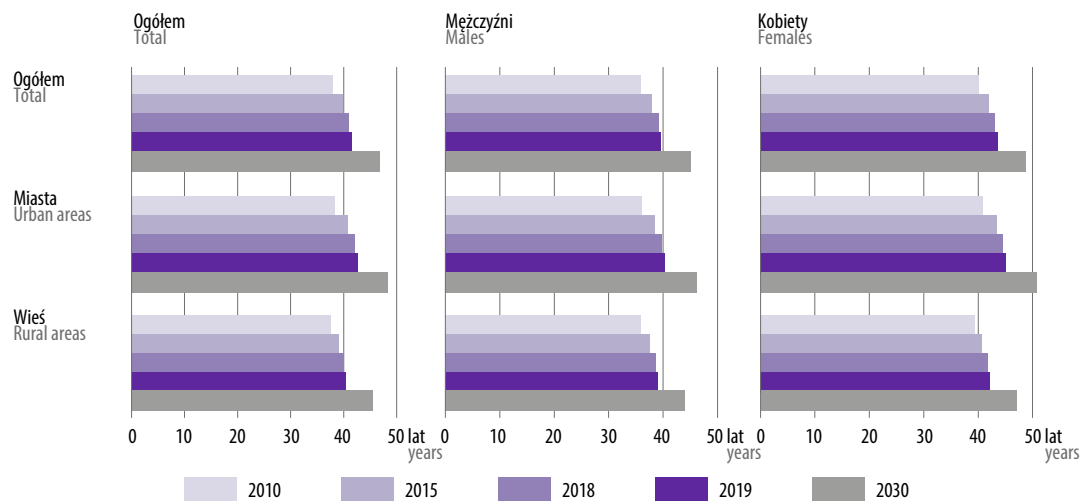
Struktura ludności według biologicznych grup wieku jest zróżnicowana pod względem płci. W 2019 r. dzieci do 14 roku życia włącznie było więcej wśród mężczyzn (15,5% ogółu mężczyzn) niż wśród kobiet (14,0% ogółu kobiet), podobnie jak osób dorosłych (odpowiednio 69,6% i 64,0%). Odsetek osób starszych wśród kobiet (22,0%) był wyższy niż wśród mężczyzn (14,9%).

Wykres 16. Indeks starości w latach 2010-2019
Chart 16. Ageing index in 2010-2019

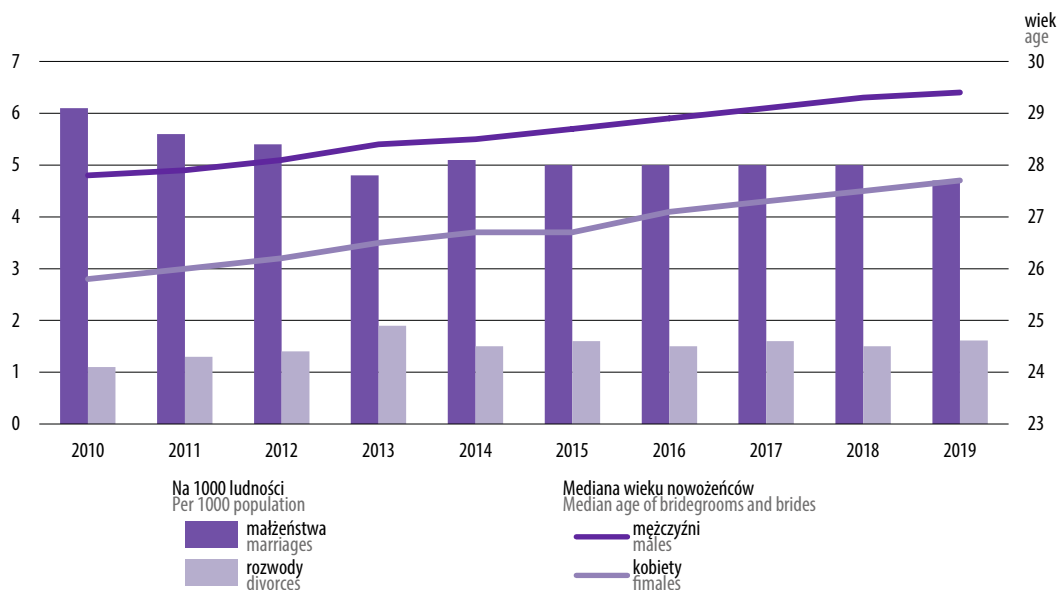

W wyniku zachodzących zmian demograficznych z roku na rok zwiększa się mediana wieku mieszkańców. W 2019 r. statystyczny mieszkaniec województwa był w wieku 41,5 lat (o 3,5 więcej niż w 2010 r.), przy czym mężczyzna miał 39,6 lat (więcej o 3,6), a kobieta 43,6 lat (więcej o 3,5). Mieszkaniec miasta był starszy od mieszkańca wsi o ponad 2 lata, a w 2010 r. o niecały rok.

Wykres 17. Mediana wieku ludności
Chart 17. Median age of population

Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010-2019
Chart 18. Marriages contracted and divorces in 2010-2019

W 2019 r. w województwie lubelskim zawarto 9840 małżeństw. W porównaniu z 2010 r. liczba nowo zawartych małżeństw zmalała o 26,0%. Ponad połowę małżeństw (55,1%) zarejestrowano na wsi.

Współczynnik małżeństw (liczba nowo zawartych małżeństw na 1000 ludności) wyniósł 4,66‰, a w 2010 r. 6,10‰. Częstość zawierania związków małżeńskich na wsi (4,79‰) była większa niż w miastach (4,51‰). Najczęściej związki małżeńskie zawierano w powiecie ryckim (5,71‰), następnie łukowskim (5,44‰) i łęczyńskim (5,11‰), zaś najrzadziej w świdnickim (3,81‰), krasnostawskim (3,84‰) i Zamościu (3,95‰).

W 2019 r. w województwie lubelskim orzeczono 3404 rozwody. W porównaniu z 2010 r. liczba orzeczonych rozwodów wzrosła o 37,1%. Częściej rozwodzili się mieszkańcy miast (60,4%).

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców orzeczono 1,61 rozwodów, podczas gdy w 2010 r. – 1,15. Częstość rozwodów w mieście (2,10‰) była większa niż na wsi (1,19‰). Najczęściej rozwodzono się w Białej Podlaskiej (2,25‰), następnie w Lublinie (2,13‰) i powiecie świdnickim (1,96‰), zaś najrzadziej w janowskim (1,00‰), łukowskim (1,10‰) i zamojskim (1,11‰).

W 2019 r. w województwie lubelskim orzeczono 79 separacji. W porównaniu z 2010 r. liczba orzeczonych separacji zmniejszyła się o 47,3%. Częściej separację orzekano w miastach (61,0%).

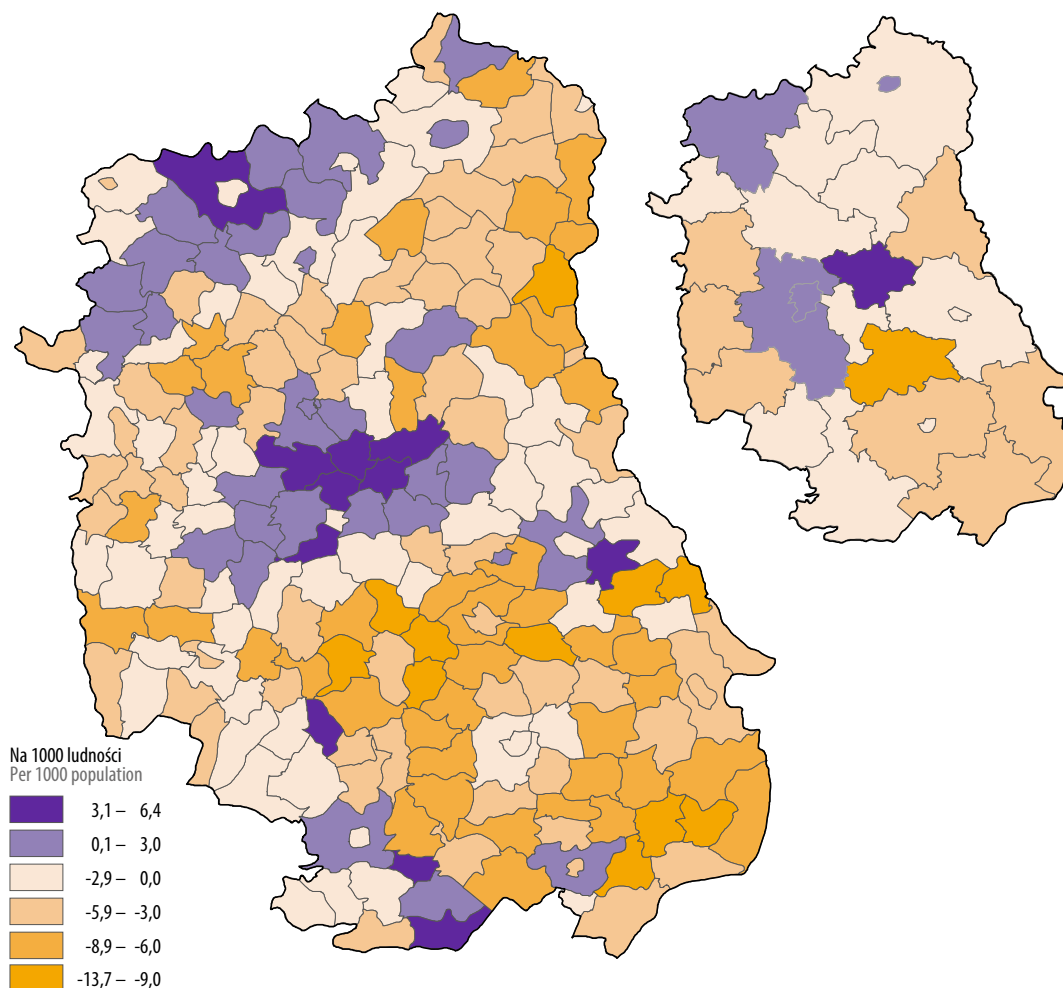
W przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców orzeczono 3,74 separacje, podczas gdy w 2010 r. – 6,95. Częstość separacji w mieście (4,90) była większa niż na wsi (2,74). Najczęściej separacje orzekano w powiecie hrubieszowskim (6,32), następnie w Zamościu (6,30) i Lublinie (5,89), zaś najrzadziej w powiecie krasnostawskim (1,57), Białej Podlaskiej (1,75) i powiecie białskim (1,80).

W 2019 r. w województwie lubelskim zarejestrowano 19286 urodzeń żywych. W porównaniu z 2010 r. liczba urodzeń zmalała o 14,8%. Na wsi urodziło się więcej dzieci (54,0% ogółu urodzeń żywych) niż w miastach. Wśród noworodków ponad połowę (51,4%) stanowili chłopcy. Współczynnik urodzeń (liczba urodzeń żywych przypadająca na 1000 ludności) osiągnął poziom 9,13‰ wobec 10,38‰ w 2010 r. Największe natężenie urodzeń odnotowano w powiecie łukowskim (11,21‰), następnie w łęczyńskim (11,12‰) i w Lublinie (10,64‰), natomiast najmniejsze w powiecie krasnostawskim (7,18‰), hrubieszowskim (7,23‰) i Chełmie (7,25‰).

Utrzymujący się od lat niski poziom urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. W 2019 r. w województwie lubelskim współczynnik dzietności wyniósł 1,32 wobec 1,37 w 2010 r. Na wsi omawiany współczynnik był nieco wyższy (1,33) niż w miastach (1,31).

Mapa 19.
Map 19

Przyrost naturalny ludności w 2019 r.
Natural increase in 2019

W 2019 r. w województwie lubelskim kobiety najczęściej rodziły w wieku 30–34 lat (32,8% ogółu urodzeń żywych) oraz w grupie wieku 25–29 lat (32,7%). W 2010 r. najwięcej kobiet urodziło dziecko mając 25–29 lat (37,0%) oraz 30–34 lata (26,0%).

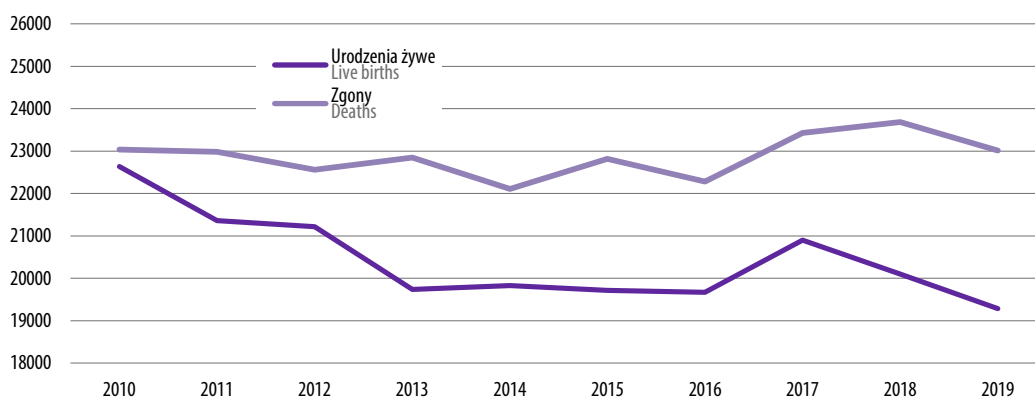
W wyniku zachodzących zmian systematycznie wzrasta mediana wieku kobiet rodzących dziecko. Statystyczna mieszkanka województwa lubelskiego, która urodziła dziecko w 2019 r. miała 30,4 lat wobec 28,4 w 2010 r. W odniesieniu do miejsca zamieszkania matki, to statystyczna mieszkanka miasta, która urodziła dziecko w 2019 r. była o półtora roku starsza od mieszkanki wsi.

W 2019 r. w województwie lubelskim zmarło 23015 mieszkańców. W porównaniu z 2010 r. liczba zgonów zmalała o 0,1%. Na wsi odnotowano 56,7% ogółu zgonów. Struktura zgonów według płci świadczy o nadumieralności mężczyzn, których udział w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 51,9%.

Współczynnik zgonów (liczba zgonów na 1000 mieszkańców) osiągnął poziom 10,90‰ wobec 10,56‰ w 2010 roku i w miastach (10,15‰) był niższy niż na wsi (11,55‰). Współczynnik zgonów wykazywał duże zróżnicowanie między poszczególnymi powiatami. Największe natężenie zgonów odnotowano w powiecie krasnostawskim (14,08‰), następnie we włodawskim (12,80‰) i zamojskim (12,77‰), natomiast najmniejsze w powiecie łużyńskim (7,93‰), lubelskim (9,20‰) oraz w Białej Podlaskiej (9,27‰).

W 2019 r. zarejestrowano 87 zgonów niemowląt (dzieci poniżej 1 roku życia). W porównaniu z 2010 r. liczba zgonów niemowląt zmalała o 17,9%. Współczynnik umieralności niemowląt, wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wyniósł 4,51‰ wobec 4,68‰ w 2010 roku. W miastach osiągnął niższy poziom (3,61‰) niż na wsi (5,28‰).

Wykres 19. Ruch naturalny ludności w latach 2010-2019
Chart 19. Vital statistics of population in 2010-2019

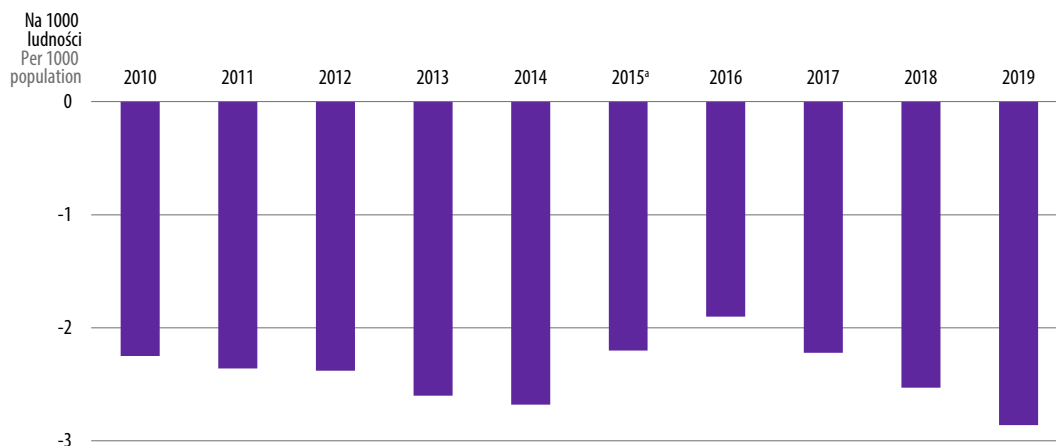
W 2018 r. podobnie jak w latach ubiegłych głównymi przyczynami zgonów w województwie lubelskim były choroby układu krążenia (43,5% ogółu zgonów) oraz choroby nowotworowe (23,0%). Duży udział miały również zgony z powodu przyczyn nieokreślonych (18,3% ogólnej liczby zgonów) oraz zewnętrzne przyczyny zgonów (4,9%). Dla porównania w 2010 r. zgony z powodu chorób układu krążenia stanowiły 51,5% ogółu zgonów, chorób nowotworowych 21,2%, przyczyn nieokreślonych 7,6%, a spowodowane zewnętrznymi przyczynami 6,4%.

W 2019 roku po raz kolejny w województwie lubelskim odnotowano ujemny przyrost naturalny, w wyniku którego liczba mieszkańców zmalała o 3729 osób (rok wcześniej o 3581 osób). W miastach odnotowano mniejszy ujemny przyrost naturalny (minus 1086 osób), niż na wsi (minus 2643 osoby).

Współczynnik przyrostu naturalnego w omawianym okresie wyniósł minus 1,77‰ wobec minus 0,18‰ w 2010 roku, przy czym w miastach kształtował się na poziomie minus 1,11‰, a na wsi minus 2,34‰. W skali całego województwa w 2019 r. występowała przewaga powiatów o ujemnym przyroście naturalnym. Największy ubytek naturalny ludności odnotowano w powiecie krasnostawskim (minus 6,91‰), następnie w hrubieszowskim (minus 5,45‰) i tomaszowskim (minus 5,15‰). W pięciu powiatach odnotowano dodatni przyrost naturalny, w tym największy w powiecie łużyńskim (3,19‰).

Wykres 20.
Chart 20.

Saldo migracji ludności na pobyt stały w latach 2010-2019
Net migration of population for permanent residence in 2010-2019

a Tylko migracje wewnętrzne.
a Only internal migration.

W województwie lubelskim liczba mieszkańców maleje od wielu lat. W wyniku ujemnego salda migracji stałych liczba mieszkańców województwa lubelskiego w 2019 r. zmniejszyła się o 6031 osób. W miastach ubyło 4062 mieszkańców, a na wsi 1969 osób. Współczynnik salda migracji ogółem osiągnął wartość minus 2,86‰ wobec minus 2,25‰ w 2010 roku. Największy ubytek ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano w Chełmie (minus 8,94‰), następnie w powiecie hrubieszowskim (minus 7,74‰) i Zamościu (minus 6,96‰). Natomiast przyrost liczby mieszkańców odnotowano w powiecie lubelskim (6,10‰) i w Lublinie (0,57‰).

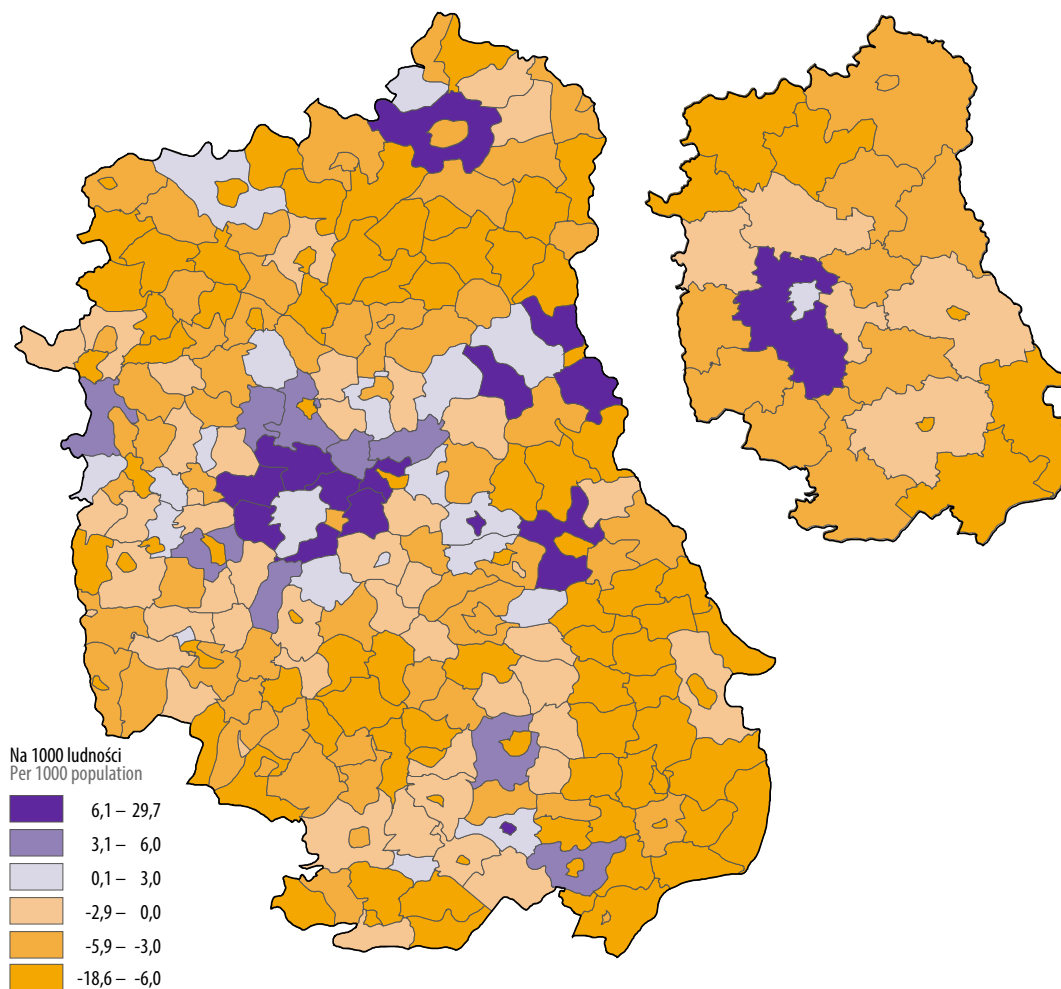
W ruchu wewnętrznym 2019 r. w województwie lubelskim zameldowano na pobyt stały 22047 osób, a wymeldowano 28542 osoby. W miastach ubyło 4354 mieszkańców, a na wsi 2141 osób. Tym samym saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w 2019 r. w województwie lubelskim osiągnęło wartość minus 6495 osób wobec minus 4867 w 2010 r. Współczynnik salda migracji wewnętrznych osiągnął wartość minus 3,07‰ wobec minus 2,23‰ w 2010 roku.

W ruchu międzywojewódzkim, który stanowił 16,1% (3552 osoby) napływu wewnętrznego i 35,2% (10047 osób) odpływu najwięcej osób zarówno wyjechało (55,5% ogółu mieszkańców, którzy opuścili na stałe województwo lubelskie), jak i przyjechało (35,1% ogółu osób przybyłych na stałe) do i z województwa mazowieckiego.

W 2019 r. do województwa lubelskiego najczęściej przyjeżdżały osoby w wieku 30–34 lat (15,8%), następnie w wieku 25–29 lat (15,5%) oraz 35–39 lat (11,2%). Wśród wyjeżdżających z województwa najwięcej było osób w wieku 25–29 lat (18,4%), następnie w wieku 30–34 lat (18,3%) oraz 35–39 lat (11,6%).

Mapa 20.
Map 20

Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2019 r.
Net migration of population for permanent residence in 2019

Edukacja

Education

W województwie lubelskim w roku szkolnym 2018/19 zanotowano wzrost liczby **placówek wychowania przedszkolnego** i wzrost liczby dzieci w tych placówkach, zarówno w stosunku do roku szkolnego 2017/18, jak i 2010/11.

W **szkołach podstawowych** w województwie lubelskim w omawianym roku szkolnym dziewczęta stanowiły 48,6% ogółu uczniów tych szkół.

W województwie lubelskim w roku szkolnym 2017/18 świadectwa ukończenia **gimnazjum** otrzymała mniejsza liczba młodzieży, zarówno w porównaniu z wcześniejszym rokiem szkolnym, jak i 2010/11.

Liczba **szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych** oraz liczba uczniów tych szkół w województwie lubelskim w roku szkolnym 2018/19 zmniejszyła się, zarówno w stosunku do roku szkolnego 2017/18, jak i 2010/11.

W roku akademickim 2018/19 liczba studentów w **szkołach wyższych** mających siedzibę w województwie lubelskim zmniejszyła się zarówno w stosunku do roku akademickiego 2017/18, jak i 2010/11.

Wychowanie przedszkolne

Według stanu na koniec września 2018 roku na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 1386 placówek wychowania przedszkolnego, które dysponowały 57,6 tys. miejsc. W kraju natomiast działało ogółem 22 157 placówek wychowania przedszkolnego, w których było 1 259,1 tys. miejsc. W porównaniu z wcześniejszym rokiem szkolnym liczba placówek ogółem w województwie lubelskim zwiększyła się o 1,0% (w Polsce o 0,8%), a w stosunku do 2010 r. o 4,9% (w kraju o 16,1%). Natomiast analizując liczbę miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2018/19. można zauważyć wyraźny wzrost zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, w porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 i z 2010/11. Liczba miejsc w tych placówkach wzrosła w województwie w stosunku do 2017 r. o 4,1% (w Polsce o 3,7%), a w porównaniu z 2010 r. o 39,3% (w kraju o 46,9%).

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

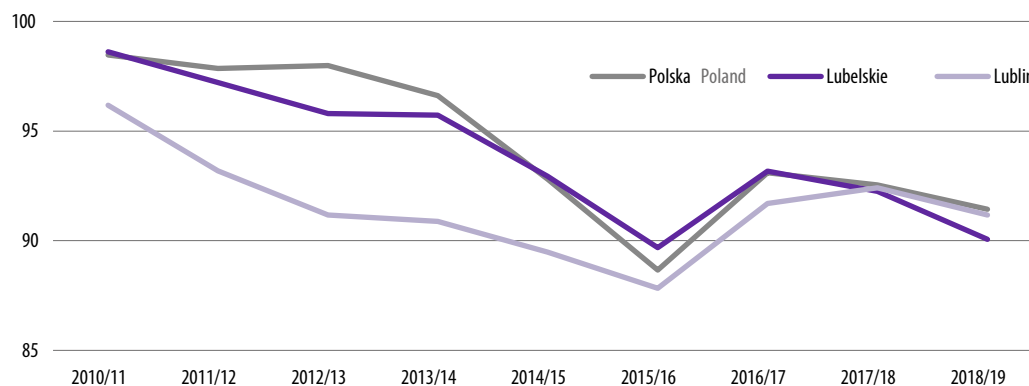
Tablica 11.
Table 11.

Wychowanie przedszkolne^a Pre-primary education^a

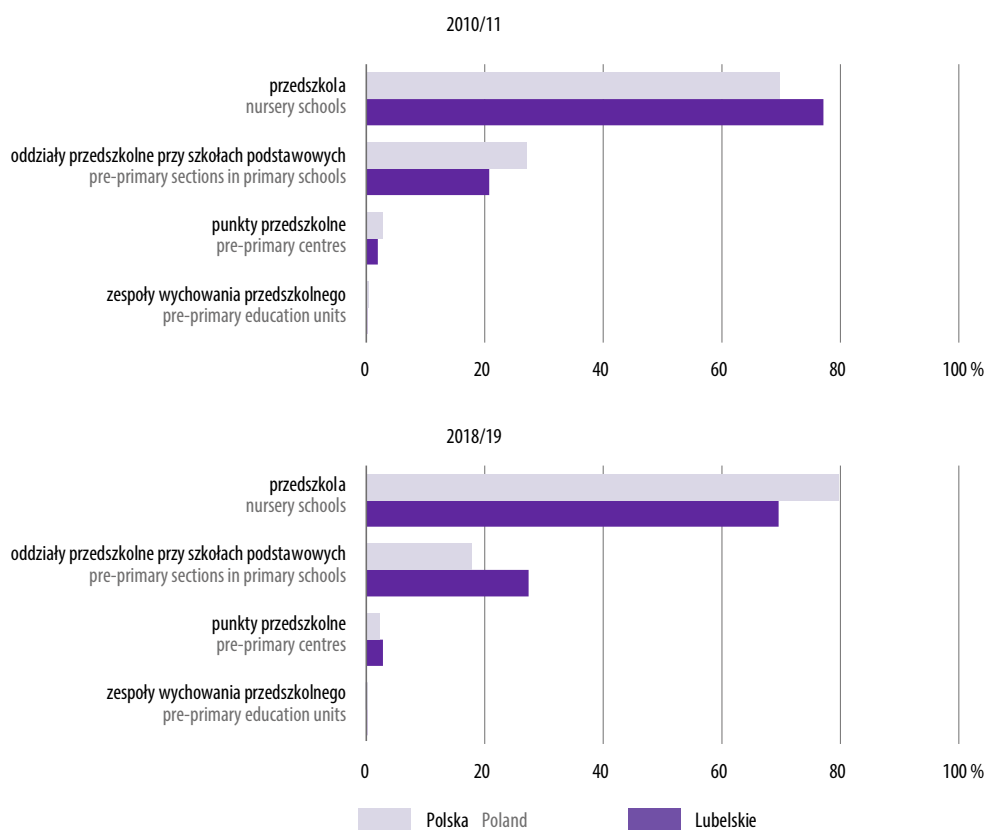
Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Placówki: Establishments:	1321	1350	1372	1386
miasta urban areas	359	403	464	487
wieś rural areas	962	947	908	899
w tym przedszkola of which nursery schools	414	540	561	590
w tym specjalne of which special	7	17	20	21
Miejsca: Places:	41353	50622	55311	57603
w tym przedszkola of which nursery schools	39194	47713	52398	54824
w tym specjalne of which special	129	470	512	545
Dzieci: Children:	55421	59715	70334	70967
miasta urban areas	33170	33605	39693	40172
wieś rural areas	22314	26110	30641	30795
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	17204	5276	19337	19602
5 lat 5	16177	21132	19198	18036
Liczba dzieci w wieku 3-6 lat na 100 miejsc w przedszkolu Number of children aged 3-6 per 100 places in nursery school	200	185	157	146

a W latach szkolnych 2015/16-2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a In the school years 2015/16-2018/19 including children staying in the units performing health care activities.

Wykres 21. Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc
Chart 21. Children in nursery schools per 100 places

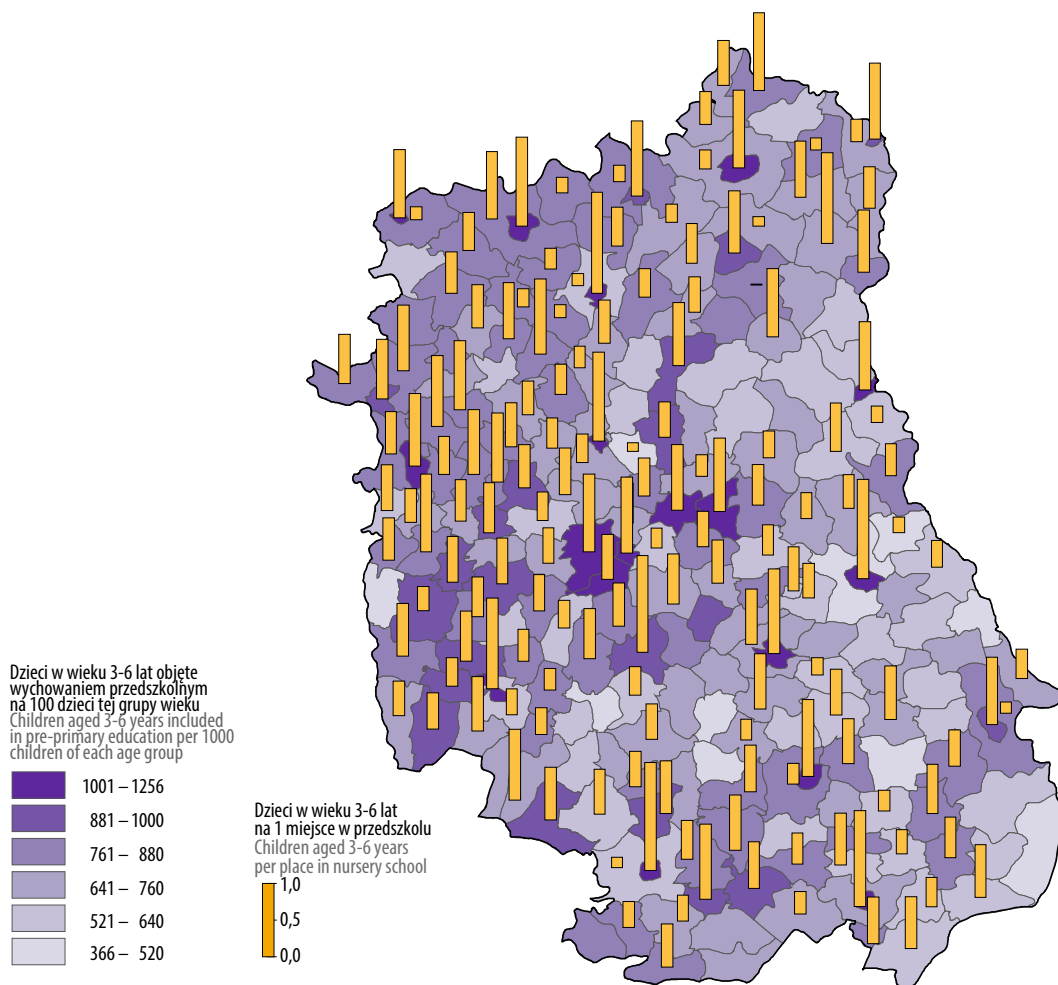
Wykres 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 22. Children attending pre-primary education establishments

Spośród wszystkich placówek wychowania przedszkolnego w województwie lubelskim w 2018 r. najwięcej było oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (962, z czego 66,7% działało na wsi) oraz przedszkoli (590, z czego 78,4% funkcjonowało w mieście). Pozostałe placówki wychowania przedszkol-

nego stanowiły 7,5% ogółu placówek, przy czym zespołów przedszkolnych było 10, a punktów przedszkolnych 94. W Polsce natomiast najczęściej było przedszkoli (12535, z czego 67,6% miało siedzibę w miastach) oraz oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (7924, z czego 75,2% funkcjonowało na wsi). Pozostałe placówki wychowania przedszkolnego w Polsce stanowiły 7,7% ogółu tych placówek, przy czym punktów przedszkolnych było 1624, zaś zespołów wychowania przedszkolnego 74.

Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19
Map 21. Pre-primary education in the 2018/19 school year

Porównując liczbę i rodzaj placówek wychowania przedszkolnego w województwie lubelskim i w kraju w roku szkolnym 2018/19 z wcześniejszym rokiem szkolnym i z rokiem 2010/11 zaobserwować można podobną sytuację. W województwie lubelskim w obydwu omawianych latach najczęściej było oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (w 2017/18 – 698, w 2010/11 – 805) oraz przedszkoli (2017/18 – 561, w 2010/11. – 414). Natomiast w Polsce najczęściej było przedszkoli (w 2017/18 – 12146, w 2010/11 – 8808) oraz oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (w 2017/18 – 8030, w 2010/11. – 9048). Jednocześnie analizując powyższe dane widzimy, że w województwie lubelskim liczba oddziałów przedszkolnych, jak i przedszkoli wzrosła w roku szkolnym 2018/19, zarówno w stosunku do roku szkolnego 2017/18, jak i 2010/11, odpowiednio oddziałów przedszkolnych o 37,8% i o 19,5% oraz przedszkoli o 5,2% i o 42,5%. W Polsce natomiast liczba przedszkoli wzrosła w stosunku do roku szkolnego

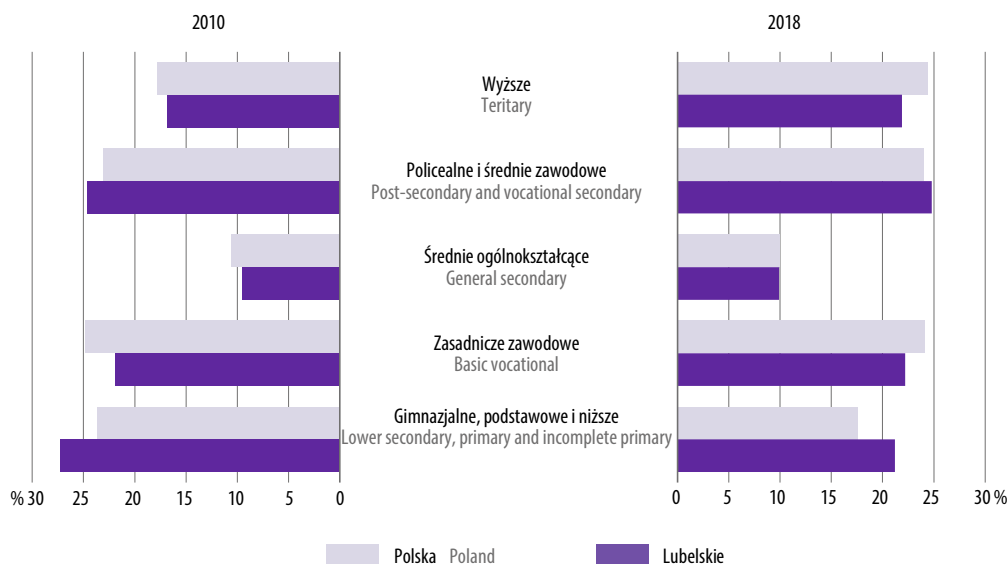
2017/18 o 3,2% i o 42,3% w porównaniu z 2010/11, zaś liczba oddziałów przedszkolnych zmniejszyła się odpowiednio o 1,3% i 12,4%.

Na początku roku szkolnego 2018/19 wychowaniem przedszkolnym w województwie lubelskim objętych było 71,0 tys. dzieci (w kraju 1392,9 tys.), z tego 40,2 tys. w miastach (w Polsce 931,6 tys.). Dziewczeta stanowiły prawie połowę (48,9%) ogółu dzieci we wszystkich placówkach wychowania przedszkolnego (w kraju 48,6%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się o 0,9% (w Polsce o 2,3%), a w stosunku do roku szkolnego 2010/11 o 28,1% (w kraju o 31,5%).

Spośród wszystkich dzieci w wieku od 3 do 6 lat mieszkających w województwie lubelskim wychowaniem przedszkolnym objętych było 86,0% dzieci (w kraju 88,9%). Dzieci 6-letnie uczęszczające do placówek wychowania przedszkolnego stanowiły 93,4% ogółu dzieci w tym wieku w województwie lubelskim (w Polsce 95,2%.% ogółu dzieci 6-letnich w kraju) (obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci 6-letnich reguluje art. 31 § 4 Ustawy Prawo oświatowe).

Edukacja

Wykres 23. Ludność według poziomu wykształcenia
Chart 23. Population by education level

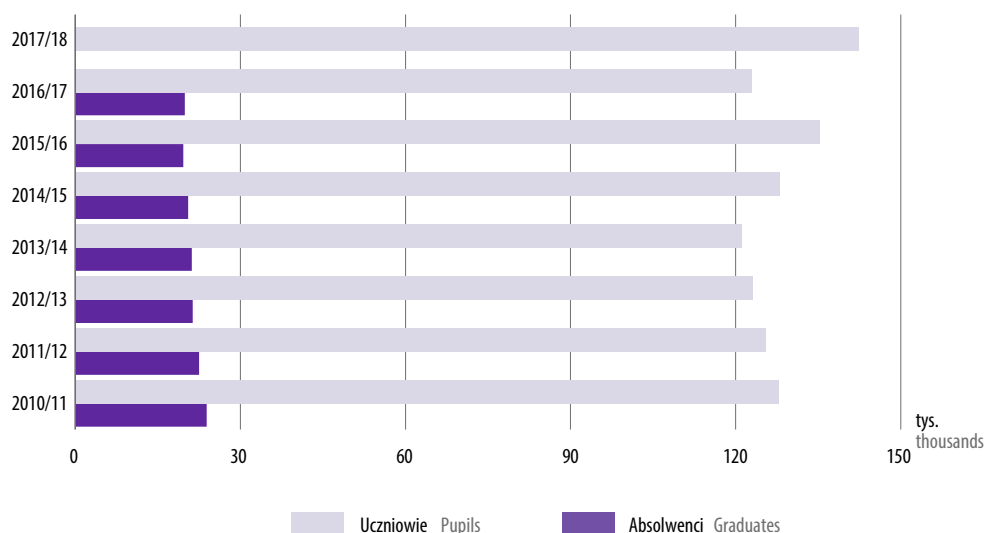

Edukacja w szkołach podstawowych

Według stanu na koniec września 2018 roku na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 978 szkół podstawowych (w Polsce 14467), z czego zdecydowana większość szkół zlokalizowana była na terenach wiejskich (76,4%), podobnie jak i w kraju (59,9%).

W badanym roku szkolnym do szkół podstawowych w województwie lubelskim uczęszczało 162,1 tys. dzieci i młodzieży (w Polsce 3039,8 tys.). Dziewczeta stanowiły 48,6% ogółu uczniów szkół podstawowych w województwie lubelskim, natomiast w kraju 48,5%.

Wykres 24. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
Chart 24. Pupils and graduates of primary schools

Edukacja w gimnazjach

Według stanu na koniec września 2018 roku na terenie województwa lubelskiego funkcjonowały 134 gimnazja (w Polsce 1640). Spośród wszystkich gimnazjów, biorąc pod uwagę siedzibę szkoły, zdecydowana większość szkół zlokalizowana była na terenach wiejskich (63,4%). Odwrotna sytuacja była w kraju, gdzie większość gimnazjów funkcjonowała w mieście (62,9%).

W badanym roku szkolnym do gimnazjów uczęszczało 20,1 tys. uczniów (w Polsce 350,6 tys.). Do szkół funkcjonujących w miastach uczęszczało 10,9 tys. uczniów (w kraju 234,5 tys.), natomiast na wsi 9,2 tys. (w kraju 116,0 tys.). Dziewczęta stanowiły 49,1% ogółu uczniów gimnazjów, podobnie jak i w kraju 49,1%.

W roku szkolnym 2017/18 świadectwa ukończenia szkoły otrzymało 19,5 tys. uczniów (w Polsce 340,7 tys.), czyli o 3,1% mniej niż w poprzednim roku szkolnym (w Polsce więcej o 0,1%) i o 22,1% w stosunku do roku szkolnego 2010/11 (w kraju mniej o 17,4%).

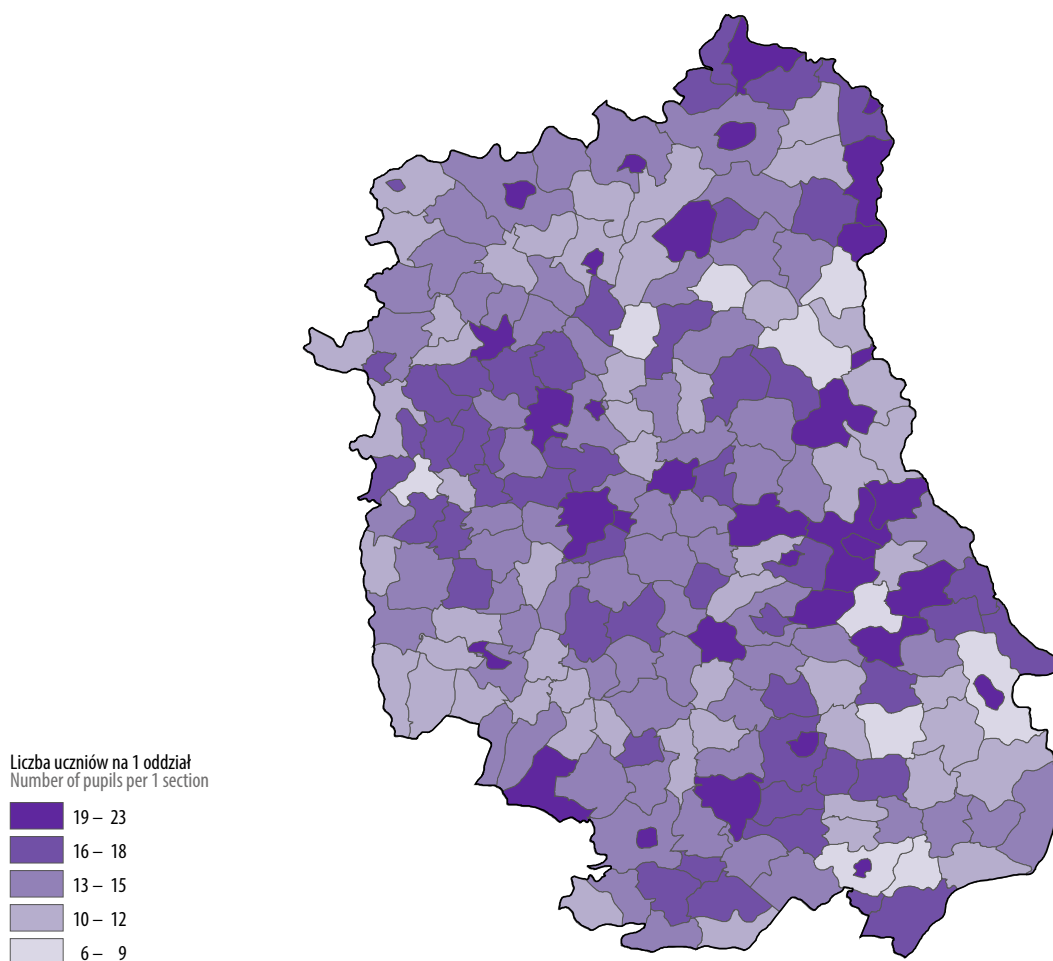
Edukacja w szkołach ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych

Na początku roku szkolnego 2018/19 w województwie lubelskim w 389 szkołach ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży kształciło się 69,4 tys. uczniów (w kraju w 6336 szkołach było 1145,5 tys. uczniów). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym zarówno liczba szkół, jak i liczba uczniów zmniejszyła się, odpowiednio o 1,8% i o 2,0%. W Polsce natomiast liczba szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych wzrosła o 1,0%, zaś uczniów zmniejszyła się o 1,0%. W stosunku do roku szkolnego 2010/11 liczba tych szkół w województwie lubelskim zmniejszyła się o 24,3% (w Polsce o 9,1%), natomiast liczba uczniów o 25,6% (w kraju o 21,3%).

W roku szkolnym 2018/19 w porównaniu z rokiem poprzednim utworzono 2 nowe szkoły branżowe I stopnia, natomiast zlikwidowano 4 licea ogólnokształcące i 5 techników. W Polsce natomiast utworzono 74 nowe szkoły branżowe I stopnia i 12 nowych szkół specjalnych przysposabiających do pracy, zaś zlikwidowano 13 liceów ogólnokształcących i 11 techników.

Mapa 22.
Map 22.

Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/19
Pupils in primary schools in the 2018/19 school year

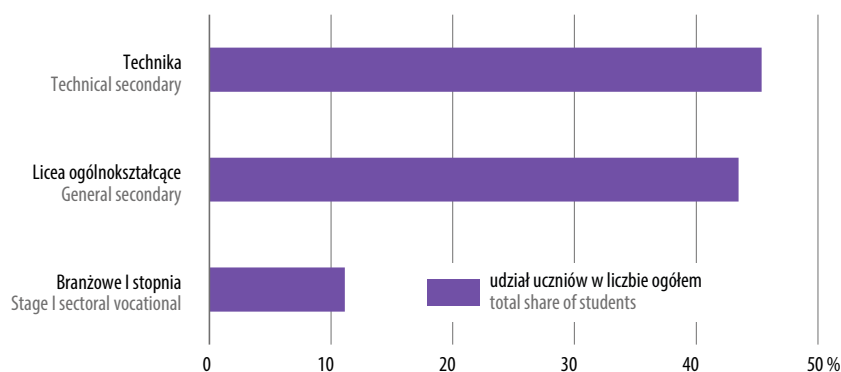
W roku szkolnym 2018/19 na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 130 liceów ogólnokształcących (w Polsce 2235), w których uczyło się 30,2 tys. młodzieży (w kraju 4730,3 tys.). W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba liceów ogólnokształcących w województwie lubelskim zmniejszyła się o 3,0% (w Polsce o 0,6%), a liczba uczniów o 3,5% (w kraju o 0,9%). Natomiast w stosunku do roku szkolnego 2010/11 liczba liceów ogólnokształcących zmniejszyła się o 24,4% (w Polsce o 22,5%), a uczniów o 34,7% (w kraju o 29,7%).

W omawianym roku szkolnym w województwie lubelskim działało 136 techników (w Polsce 1879) i 6 ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe (w kraju 122). W szkołach tych łącznie uczyło się 31,5 tys. młodzieży (w Polsce 518,5 tys.). W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba techników w województwie lubelskim zmniejszyła się o 3,5% (w kraju wzrosła o 0,6%), zaś ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe pozostała bez zmian. Liczba uczniów w technicach w województwie lubelskim zmniejszyła się o 0,1% (w kraju wzrosła o 0,5%), zaś w ogólnokształcących szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe wzrosła o 1,9% (w Polsce zmniejszyła się o 1,2%). W stosunku do roku szkolnego 2010/11 liczba techników w województwie lubelskim, podobnie jak i liczba uczniów w tych szkołach zmniejszyła się odpowiednio o 11,1% i o 0,2% (w kraju

odpowiednio o 10,6% i o 7,22%). Natomiast liczba ogólnokształcących szkół artystycznych pozostała bez zmian (w kraju zwiększyła się o 6,1%), a liczba uczniów w tych szkołach zmniejszyła się o 11,8% (w kraju wzrosła o 0,6%).

Wykres 25. Uczniowie szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

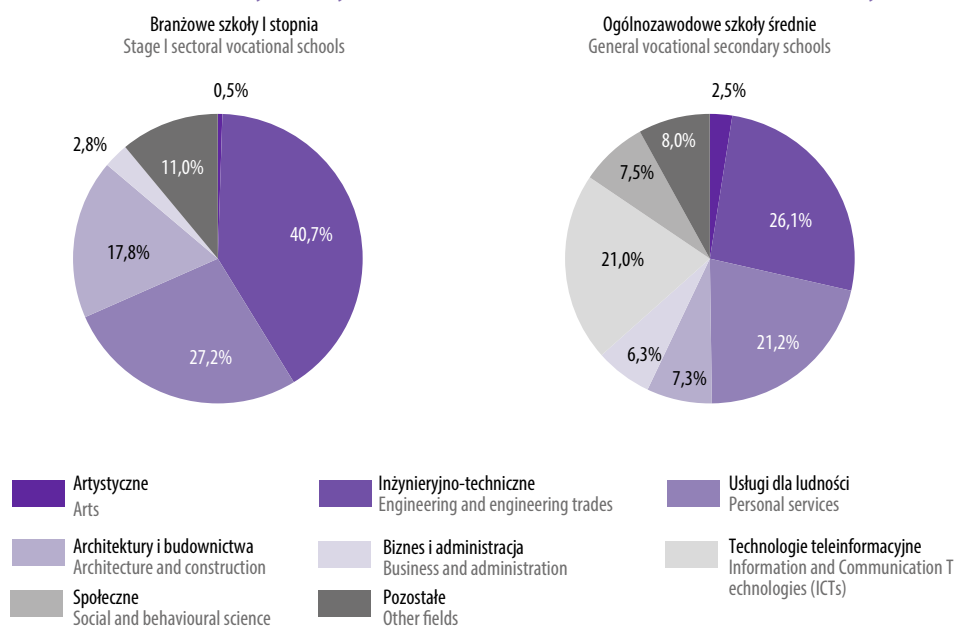
Chart 25. Students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2018/19 school year

W roku szkolnym 2018/19 na terenie województwa lubelskiego działało 117 szkół branżowych I stopnia łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy (w kraju 2100), w których uczyło się łącznie 7,7 tys. młodzieży (w Polsce 156,8 tys.). W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba tych szkół wzrosła o 1,7% (w kraju o 4,3%), a uczniów zmniejszyła się o 4,4% (w Polsce o 5,8%).

Wykres 26. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Chart 26. Students of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

W roku szkolnym 2017/18 świadectwa ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej otrzymało 19,6 tys. uczniów (w Polsce 313,6 tys.), czyli o 4,2% mniej, niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju mniej o 4,3%). W województwie lubelskim, podobnie jak i w kraju najwięcej absolwentów ukończyło licea ogólnokształcące (w województwie 52,4% ogółu absolwentów, w kraju 48,7%).

W porównaniu z rokiem szkolnym 2010/11 liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w województwie lubelskim zmniejszyła się o 29,2%, w kraju o 26,4%.

Według stanu na koniec września 2018 r. w województwie lubelskim działało 115 szkół policealnych (w kraju 1981), z czego większość w miastach (87,0%). Z ogólnej liczby 13,7 tys. słuchaczy tych szkół (w Polsce 218,6 tys.), kobiety stanowiły 71,7% (w kraju stanowiły 70,3%). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół policealnych zmniejszyła się o 5,7% (w kraju o 8,6%), a słuchaczy o 13,2% (w Polsce o 7,2%). Natomiast w stosunku do roku szkolnego 2010/11 liczba szkół policealnych w województwie lubelskim zmniejszyła się o 29,9% (w kraju o 32,6%), liczba słuchaczy w tym okresie zmniejszyła się o 31,6% (w Polsce o 26,9%).

Szkołę policealną w województwie lubelskim w roku szkolnym 2017/18 ukończyło 5,0 tys. słuchaczy (w Polsce 65,4 tys.), czyli więcej o 2,1% w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym (w kraju mniej o 7,1%) i o 20,1% mniej w stosunku do roku szkolnego 2010/11 (w kraju mniej o 20,2%).

Szkolnictwo wyższe³

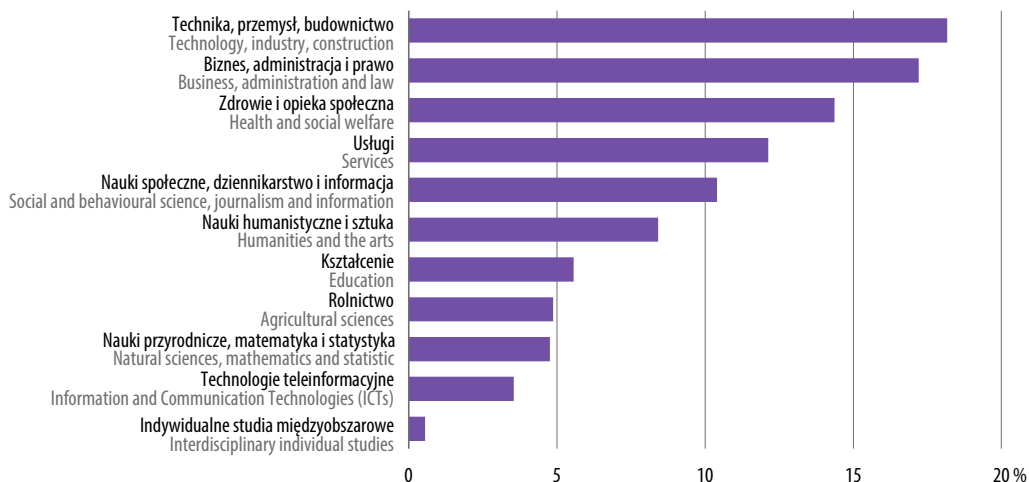
Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. w publicznych i niepublicznych szkołach wyższych mających siedzibę na terenie województwa lubelskiego kształciło się 67,2 tys. studentów (w Polsce w tym czasie uczyło się 1230,3 tys. studentów). Do publicznych szkół wyższych uczęszczało 47,7 tys. osób (w kraju 901,8 tys.), a do niepublicznych 19,5 tys. (w Polsce 328,5 tys.). Na studiach stacjonarnych kształciło się 51,9 tys. osób (w Polsce 809,3 tys.). Stanowili oni ponad trzy czwarte (77,2%) ogółu studentów (w kraju 65,8%). W uczelniach publicznych z tej formy kształcenia skorzystało 84,5% (w Polsce 79,1%), a w niepublicznych 59,5% studentów (w kraju 29,1%). Najwięcej osób zdobywało wiedzę na uniwersytetach (42,6%), następnie w pozostałych szkołach wyższych (21,5%), w wyższych szkołach technicznych (11,7%), w wyższych szkołach rolniczych (11,0%) i na uniwersytetach medycznych (10,3%). W Polsce natomiast najwięcej osób kształciło się na uniwersytetach (29,6%), a następnie w wyższych szkołach technicznych (19,1%), w wyższych szkołach ekonomicznych (14,1%) oraz na uczelniach medycznych (5,3%).

W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim liczba studentów na uczelniach mających siedzibę w województwie lubelskim zmniejszyła się o 3,8% (w kraju o 4,8%). Na uczelniach publicznych w omawianym roku akademickim kształciło się o 4,8% mniej studentów niż w roku akademickim 2017/18 (w Polsce o 7,0%), zaś w prywatnych o 1,0% mniej (w kraju więcej o 2,0%). W tym czasie liczba studentów na studiach stacjonarnych zmniejszyła się o 4,5% (w Polsce o 5,1%), zaś na niestacjonarnych o 0,7% (w kraju o 4,1%).

W województwie lubelskim liczba studentów w roku akademickim 2018/19 zmniejszyła się w porównaniu z rokiem akademickim 2010/11 o 32,6% (w Polsce o 33,2%), przy czym na studiach stacjonarnych zmniejszyła się o 15,3% (w kraju o 14,8%), a na niestacjonarnych o 60,2% (w Polsce 52,8%). Na uczelniach publicznych liczba studentów zmniejszyła się o 23,1% (w kraju o 28,5%), zaś na niepublicznych o 48,3% (w Polsce o 43,4%).

³ Studentów i absolwentów w województwie lubelskim wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych uczelni łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi. Podane informacje nie zawierają danych dotyczących uczelni resortu obrony oraz resortu spraw wewnętrznych. Studenci i absolwenci według grup i podgrup kierunków studiów zostali wykazani zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013).

Wykres 27. Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18
Chart 27. Graduates by broad fields of education in the 2017/18 academic year

W roku akademickim 2018/19 najwięcej osób studiowało na kierunkach z grupy „zdrowie i opieka społeczna” (17,6%), następnie z grupy biznes administracja i prawo” (16,6%) oraz „technika, przemysł, budownictwo” (16,0%). Natomiast najmniej na kierunkach z grupy „indywidualne studia międzyobszarowe” (1,1%), następnie z grupy „nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka” (4,0%) i „kształcenie” (4,4%). W Polsce natomiast najwięcej studentów kształciło się na kierunkach z grupy „biznes, administracja i prawo” (22,0%), a następnie „technika, przemysł, budownictwo” (17,2%), „zdrowie i opieka społeczna” (11,5%) oraz „nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja” (11,5%). Najmniej zaś osób uczyło się na kierunkach z grupy „indywidualne studia międzyobszarowe” (0,7%), „rolnictwo” (2,0%) oraz „nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka” (3,9%).

Kształcenie dorosłych

Według stanu na koniec września 2018 r. w województwie lubelskim działały 74 szkoły dla dorosłych, w tym 1 gimnazjum i 73 licea ogólnokształcące. W Polsce natomiast funkcjonowało 117 szkół podstawowych dla dorosłych, 55 gimnazjów i 1299 liceów ogólnokształcących.

W gimnazjach dla dorosłych w województwie lubelskim w omawianym roku szkolnym kształciło się 38 osób (w kraju 4122), czyli mniej o 42,4% niż w roku szkolnym 2017/18 (w Polsce o 44,9%) i o 72,7% niż w roku szkolnym 2010/11 (w Polsce o 74,4%). Świadectwa ukończenia gimnazjum w roku szkolnym 2017/18 otrzymało 33 uczniów, czyli mniej zarówno w porównaniu z rokiem szkolnym 2016/17 i 2010/11 odpowiednio o 52,2% i o 42,1% (w kraju odpowiednio o 13,3% i o 38,8%).

W województwie lubelskim w roku szkolnym 2018/19 w liceach ogólnokształcących dla dorosłych uczyło się 5,3 tys. osób (w Polsce 131,4 tys.), czyli mniej o 13,9% w stosunku do roku szkolnego 2017/18, zaś więcej o 8,4% w porównaniu z rokiem szkolnym 2010/11 (w kraju odpowiednio mniej o 8,2% i więcej o 7,2%). Licea ogólnokształcące dla dorosłych w roku szkolnym 2017/18 otrzymało 1,9 tys. uczniów (w Polsce 39,9 tys.), a więc mniej o 11,1% niż we wcześniejszym roku szkolnym (w Polsce mniej o 8,3%) i więcej o 88,3% niż w roku szkolnym 2010/11 (w kraju więcej o 62,0%).

W województwie lubelskim w 2018 r. odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w wieku 25 – 64 lata wyniósł 6,6% (w Polsce 5,7%) i w stosunku do roku wcześniejszego był wyższy o 2,3 p. proc. (w kraju o 1,7 p. proc.). Natomiast w porównaniu z 2010 r. odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w wieku 25 – 64 lata zmniejszył się o 0,8 p. proc. (w Polsce o 0,5 p. proc.).

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie.

Wydatki publiczne na oświatę i wychowanie (z budżetu województwa oraz z budżetów powiatów i gmin) w 2018 r. w województwie lubelskim wyniosły 3,8 mld zł. (w kraju 70,5 mld zł), z czego 2,2 mld zł są to wydatki budżetów gmin bez miast na prawach powiatów (w Polsce 37,4 mld zł), zaś 1,1 mld zł to wydatki budżetów miast na prawach powiatów (w kraju 24,2 mld zł).

Z wydatków budżetów gmin łącznie z miastami na prawach powiatów najwięcej środków przeznaczono na funkcjonowanie szkół podstawowych – 1,5 mld zł (45,9%), przedszkoli – 0,5 mld zł (14,3%) oraz gimnazjów – 0,4 mld zł (11,0%). W Polsce również najwięcej przeznaczono na funkcjonowanie szkół podstawowych – 27,6 mld zł (44,8%), przedszkoli – 11,3 mld zł (18,4%) oraz gimnazjów – 6,2 mld zł (10,1%).

W porównaniu z 2017 r. liczba wydatków ogółem w województwie lubelskim wzrosła o 10,4% (w kraju o 8,6%), natomiast w stosunku do 2010 r. o 32,3% (w Polsce o 39,7%).

Zasoby pracy Labour resources

W IV kwartale 2019 r. wskaźnik aktywności zawodowej wyniósł 54,3% i uplasował województwo lubelskie na 11. miejscu w kraju. Zmniejszyła się liczba biernych zawodowo. Wskaźnik zatrudnienia w województwie lubelskim był niższy o 2,8 p. proc. niż średnio w kraju.

W 2018 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej wyniosła 854,7 tys. osób i była wyższa o 1,4% w porównaniu z 2017 r. Większość osób pracowało w sektorze prywatnym. Województwo charakteryzował wysoki odsetek osób pracujących w rolnictwie. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w województwie pracowało średnio 404 osoby.

W końcu 2019 r. w województwie lubelskim zaobserwowano poprawę sytuacji na rynku pracy. W ujęciu rocznym zanotowano zmniejszenie ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz spadek stopy bezrobocia. W porównaniu z 2018 r. zaobserwowano zmniejszenie liczby ofert zatrudnienia, którymi dysponowały urzędy pracy. Osoby pozostające bez pracy dłużej niż 1 rok nadal stanowiły znaczącą część bezrobotnych zarejestrowanych, a odsetek tych osób był niższy od notowanego przed rokiem.

Według danych BAEL w IV kwartale 2019 r. zbiorowość osób aktywnych zawodowo w województwie lubelskim liczyła 907 tys. osób, co stanowiło 5,4% ogólnej liczby osób aktywnych zawodowo w kraju. Liczba osób biernych zawodowo wyniosła natomiast 764 tys. osób, co stanowiło 5,7% wielkości krajowej. Liczba aktywnych zawodowo w IV kwartale 2019 r. zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku o 1,2%, natomiast w odniesieniu do sytuacji z 2010 r. zmniejszyła się o 18,5%.

W ogólnej liczbie aktywnych zawodowo przeważali mężczyźni (55,8%), a biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania – mieszkańcy wsi (53,6%).

Wskaźnik obciążenia pracujących osobami niepracującymi (w przeliczeniu na 100 pracujących) wyniósł 93,6. Wśród aktywnych zawodowo na 100 mężczyzn przypadało 79 kobiet, a na 100 mieszkańców wsi przypadało 87 z miast.

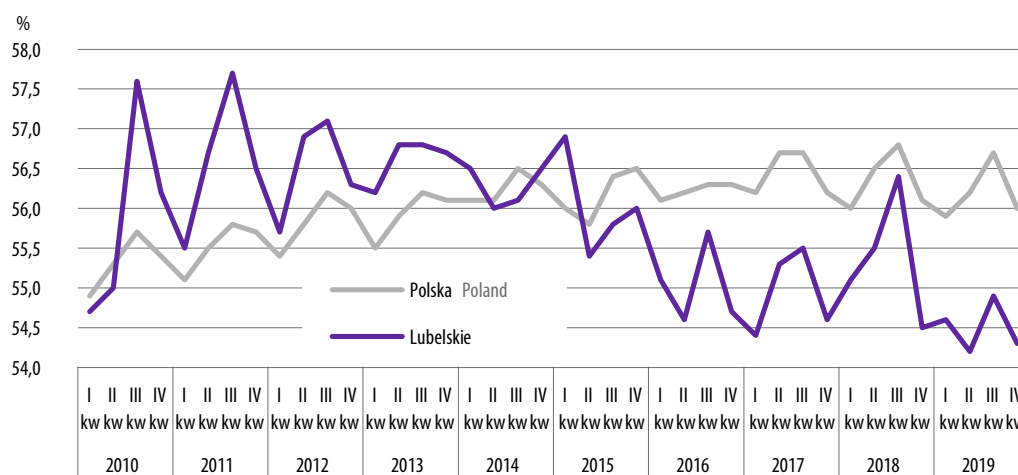
Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
 Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	1113	1165	918	907	16953
pracujący employed persons	1007	1062	867	863	16467
bezrobotni unemployed persons	106	103	51	44	486
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	868	917	766	764	13313
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	56,2	56,0	54,5	54,3	56,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	50,8	51,0	51,5	51,6	54,4
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	9,5	8,8	5,6	4,9	2,9

W województwie lubelskim wśród osób aktywnych zawodowo najwięcej, bo 34,5% ogółu, ukończyło szkołę wyższą. Najmniejszą grupę aktywnych zawodowo (6,7%) stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego.

W omawianym okresie, w województwie lubelskim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 54,3% (w kraju – 56,0%). W ujęciu rocznym zaobserwowano spadek aktywności zawodowej, a opisujący ją współczynnik zmniejszył się o 0,2 p. proc., a w odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. – zmniejszył się o 1,9 p. proc. (w skali kraju zaobserwowano spadek odpowiednio o 0,1 p. proc. i wzrost o 0,6 p. proc.).

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
 Chart 28. Activity rate by quarters

Województwo lubelskie znalazło się w IV kwartale 2019 r. na 11. miejscu pod względem wskaźnika aktywności zawodowej. Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w województwie mazowieckim – 60,8%, zaś najniższą w województwie śląskim – 52,3%.

W IV kwartale 2019 r. wyższy współczynnik aktywności zawodowej na terenie województwa lubelskiego odnotowano w populacji mężczyzn (63,1%) niż kobiet (46,1%). W miastach współczynnik ten wyniósł 55,2%, a na wsi 53,4%.

Rozpatrując wiek badanych, najwyższy współczynnik aktywności zawodowej odnotowano wśród osób w wieku 45-54 lata (85,7%). Natomiast najniższy współczynnik aktywności zawodowej odnotowano w grupie osób w wieku 55 lat i więcej (25,1%).

Najwyższy współczynnik aktywności zawodowej według poziomu wykształcenia badanej grupy mieszkańców województwa lubelskiego w wieku 15 lat i więcej dotyczył osób, które ukończyły szkołę wyższą i wyniósł 77,7%. Wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego współczynnik ten ukształtował się na najniższym poziomie i wyniósł 18,2%.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie lubelskim wyniósł 51,6% i był niższy o 2,8 p. proc. niż średnio w kraju (54,4%). W odniesieniu do analogicznego kwartału 2018 r. zwiększył się on o 0,1 p. proc. i o 0,8 p. proc. w porównaniu z 2010 r. (w skali kraju odpowiednio wzrost o 0,4 p. proc. i o 4,2 p. proc.).

Najwyższy wskaźnik zatrudnienia w badanym okresie osiągnął wartość 83,9% i dotyczył osób w wieku 35-44 lata. Z kolei najniższy wskaźnik zatrudnienia odnotowano wśród osób w wieku 55 lat i więcej (24,4%).

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwyższy wskaźnik zatrudnienia odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym (75,9%), natomiast najniższy wskaźnik – w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego (16,7%).

W IV kwartale 2019 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 764 tys. osób i stanowiła 45,7% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej. Udział biernych zawodowo w kraju w ogólnej liczbie ludności kraju w tym wieku ukształtował się na poziomie 44,0%. Na przestrzeni roku liczba biernych zawodowo w województwie lubelskim zmniejszyła się o 0,3%, a w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. była niższa o 12,0% (w skali kraju odpowiednio spadek o 0,3% i 3,7%). W ogólnej liczbie osób biernych zawodowo w województwie lubelskim przeważały kobiety, których udział w IV kwartale 2019 r. wyniósł 61,3% oraz mieszkańcy wsi (55,5%). Większość osób biernych zawodowo to osoby w wieku 55 lat i więcej (64,4%).

W strukturze biernych zawodowo mieszkańców województwa lubelskiego, przyjmując za kryterium poziom wykształcenia, najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego (275 tys. osób), a ich udział w ogólnej liczbie tej zbiorowości wyniósł 36,0%.

W województwie lubelskim w IV kwartale 2019 r. zbiorowość osób nieposzukujących pracy liczyła 761 tys. Ponad połowę osób należących do tej grupy stanowiły kobiety (61,4%) oraz mieszkańcy wsi (55,6%). Przewagę mężczyzn odnotowano w grupie osób nieposzukujących pracy z powodu choroby, niesprawności (57,3%) oraz zniechęcenia bezskutecznością poszukiwań pracy (58,3%).

W końcu grudnia 2018 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej (według faktycznego miejsca pracy) w województwie lubelskim wyniosła 854,7 tys. osób i zwiększyła się w stosunku do 2017 r. o 1,4% i o 7,6% do 2010 r. W kraju natomiast liczba pracujących wyniosła 15614,9 tys. osób i była wyższa o 1,5% w stosunku do 2017 r. i o 13,2% do 2010 r.

W 2018 r. udział osób pracujących w gospodarce narodowej wyniósł 66,6% liczby mieszkańców województwa w wieku produkcyjnym. Biorąc pod uwagę wielkość tego wskaźnika, województwo lubelskie uplasowało się na 5. miejscu w kraju. O wysokiej lokacie województwa lubelskiego przesądzał przede wszystkim najwyższy w kraju odsetek osób pracujących w sektorze rolnictwa (36,1%), podczas gdy

w kraju odsetek ten wyniósł tylko 15,3%. Wyraźnie niższy niż w kraju był udział przemysłu. W województwie lubelskim wyniósł on 13,4% zbiorowości pracujących, a w kraju 20,6%.

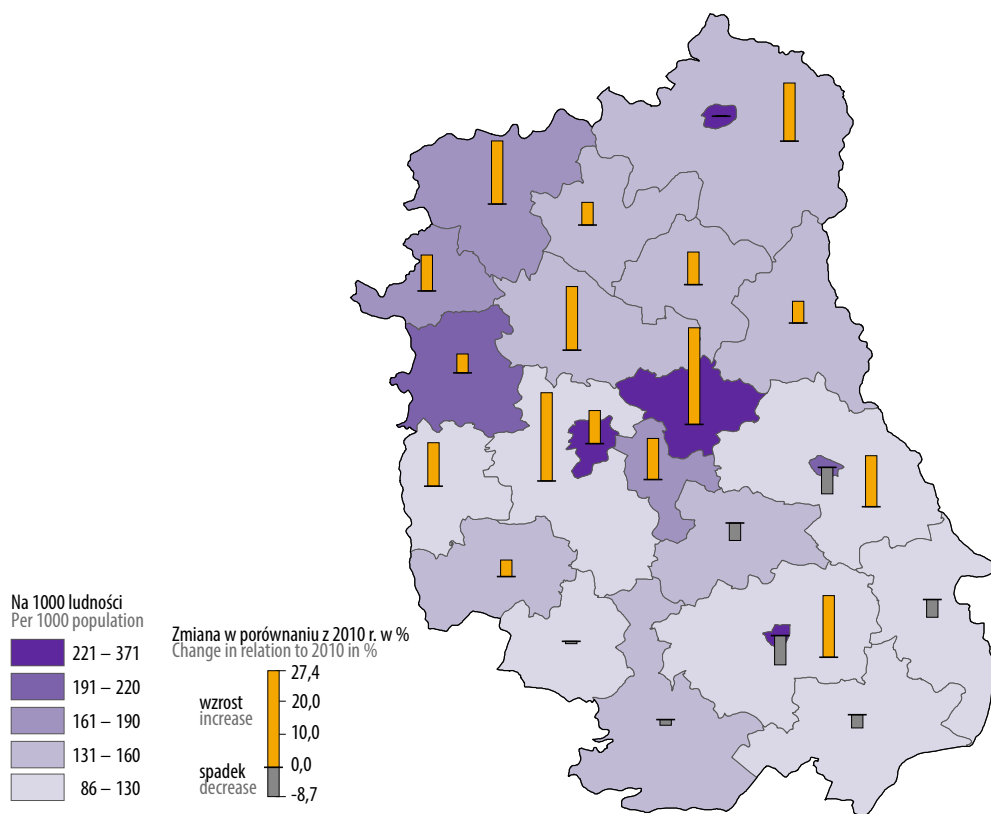
W porównaniu z 2017 r. zaobserwowano zwiększenie liczby pracujących w poszczególnych sekcjach PKD, w tym w największej skali w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca (o 11,5%), informacja i komunikacja (o 6,9%), budownictwo (o 6,8%), pozostała działalność usługowa (o 4,7%) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 4,3%). Spadek liczby pracujących odnotowano w sekcjach: działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 1,9%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 0,1%).

Liczba pracujących w gospodarce narodowej, w województwie lubelskim, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2018 r. wyniosła 404 osoby (w Polsce – 407 osób). Wskaźnik ten uplasował województwo na 9. miejscu w kraju. W sektorze prywatnym pracowało 80,1% ogółu pracujących (w kraju – 80,3%).

W końcu 2018 r. wśród pracujących w gospodarce narodowej 53,4% stanowiły osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy. W Polsce udział ten był znacznie wyższy i wynosił 73,4% ogółu pracujących. W porównaniu z 2017 r. liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy wzrosła o 2,1%, a w kraju zwiększyła się o 1,8%.

Mapa 23.
Map 23.

Pracujący^a w 2018 r.
Employee^a persons in 2018

^a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób – wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

^a Excluding persons employed in budgetary units operating in the field of national defense and public security, persons working on private farms in agriculture, clergy and working in organizations, foundations and unions; excluding economic entities employing up to 9 people – by actual workplace and kind of activity

Według stanu na koniec 2018 r. w województwie lubelskim liczba pracujących w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła 396,6 tys. osób i zwiększyła się o 2,0% w skali roku. Natomiast w odniesieniu do 2010 r. liczba pracujących była wyższa o 7,8%. Udział kobiet w tej grupie pracujących wyniósł 51,7% i spadł w porównaniu z 2017 r. o 0,2 p. proc. Pracujący w sektorze prywatnym stanowili 57,2% ogółu pracujących (więcej o 0,4 p. proc niż w 2017 r.).

W 2018 r. w porównaniu z poprzednim rokiem największy wzrost liczby pracujących w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wystąpił w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca (o 12,7%), zakwaterowanie i gastronomia (o 8,6%) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 7,5%). Największe spadki liczby pracujących zanotowano natomiast w sekcjach: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 5,3%), pozostała działalność usługowa (o 5,1%) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 2,8%).

Wzrost liczby pracujących w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w porównaniu z 2017 r. odnotowano w większości powiatów ziemskich województwa lubelskiego. Największy wzrost zaobserwowano w powiatach: ryckim (o 5,2%), lubelskim (o 4,8%) oraz włodawskim (o 4,7%). Spadek odnotowano natomiast w 5 powiatach województwa lubelskiego, największy w powiatach: puławskim (o 3,2%) oraz radzyńskim (o 1,5%).

Osoby pracujące w powiatach grodzkich: Biała Podlaska, Chełm, Lublin i Zamość stanowiły 43,2% wszystkich pracujących w województwie lubelskim. Roczny wzrost liczby pracujących zaobserwować można było we wszystkich powiatach grodzkich, tj.: Biała Podlaska (o 5,1%), Lublin (o 2,8%), Chełm (o 1,2%) oraz Zamość (o 0,1%).

W końcu grudnia 2019 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa lubelskiego wyniosła 69,4 tys. osób i była niższa od zanotowanej przed rokiem (o 5,1 tys. osób, tj. o 6,8%), jak i w 2010 r. (o 50,3 tys. osób, tj. o 42,0%). Zmiany zaobserwowano również w skali kraju – na koniec 2019 r. liczba bezrobotnych była niższa o 10,6% niż w 2018 r. (wobec spadku o 10,4% w 2017 r.), natomiast w stosunku do 2010 r. spadek wyniósł 55,7% i był większy niż w skali województwa.

W województwie lubelskim w porównaniu z 2018 r., odnotowano zmniejszenie liczby bezrobotnych w większości powiatów. Najwyższy spadek liczby bezrobotnych odnotowano w powiecie radzyńskim (o 18,6%), puławskim (o 18,5%) oraz w Zamościu (o 13,2%). Wzrost bezrobocia odnotowano natomiast w powiatach: tomaszowskim (o 3,2%), janowskim (o 1,8%) oraz hrubieszowskim (o 0,8%).

W omawianym okresie 88,6% ogółu bezrobotnych w województwie nie posiadało prawa do zasiłku (w 2018 r. – 89,6%), 80,7% stanowiły osoby wcześniej pracujące (w poprzednim roku – 79,5%), a 55,1% to mieszkańcy wsi (przed rokiem – 54,7%).

W końcu grudnia 2019 r., w województwie lubelskim wśród bezrobotnych przeważały kobiety, podobnie w kraju (55,3%). Bezrobotni mężczyźni stanowili 48,1% ogółu zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, a ich liczba była niższa o 6,9% niż rok wcześniej. Spadek w skali roku zaobserwowano również w populacji bezrobotnych kobiet (o 6,7%) natomiast ich odsetek nie zmienił się w ujęciu rocznym i wyniósł 51,9%.

W końcu grudnia 2019 r. największą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata – 29,9% ogółu bezrobotnych. Udział osób w wieku do 24 lat wyniósł 14,6% ogółu bezrobotnych. W porównaniu z analogicznym okresem 2018 r. w największym stopniu, tj. o 10,6% zmniejszyła się liczba bezrobotnych w wieku 25-34 lata oraz w grupie wiekowej do 24 lat – o 7,0%.

Na koniec grudnia 2019 r. wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy najwięcej było osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym 25,3% (w 2018 r. – 24,9%) oraz gimnazjalnym i bez wykształcenia szkolnego 23,0% (w 2018 r. – 23,7%), a najmniej ze średnim ogólnokształcącym – 12,6% (w 2018 r. – 12,4%). W porównaniu z tym samym miesiącem 2018 r. największy spadek liczby bezrobotnych odnotowano wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 8,4%) i gimnazjalnym i poniżej (o 9,5%).

Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy⁴, w końcu grudnia 2019 r., najliczniejsza była grupa osób pozostających bez pracy przez ponad 1 rok, stanowiły one 42,3% wszystkich bezrobotnych (w 2018 r. – 43,5%). W tej grupie 27,3% bezrobotnych pozostawało bez pracy dłużej niż 24 miesiące. Najmniej liczną grupę, czyli 10,6% wszystkich bezrobotnych, stanowiły osoby pozostające bez pracy przez 1 miesiąc lub krócej.

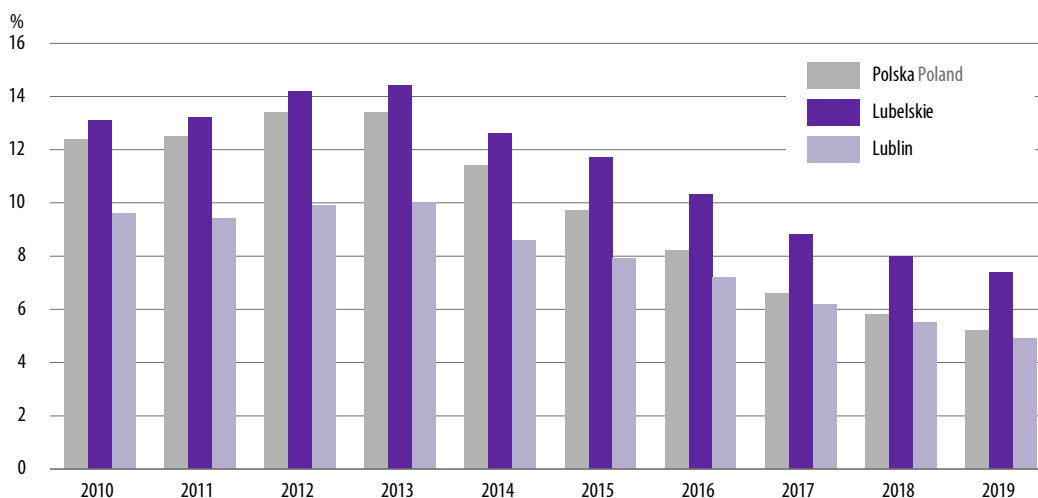
Największe trudności ze znalezieniem pracy miały osoby dotychczas niepracujące oraz z krótkim stażem (1 rok i mniej), które łącznie stanowiły prawie połowę ogólnej liczby bezrobotnych (odpowiednio 19,3% i 25,9%). W porównaniu z 2018 r. najbardziej pogorszyła się sytuacja osób ze stażem 1–5 lat, których odsetek wzrósł o 0,7 p. proc.

Wykres 29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 29. Registered unemployment rate in 2010-2019

As of 31st December

W województwie lubelskim, w końcu grudnia 2019 r., liczba bezrobotnych we wszystkich kategoriach osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy była niższa niż w 2018 r., w tym najbardziej zmniejszyła się w przypadku osób długotrwale bezrobotnych⁵ (o 10,4%) oraz osób do 30 roku życia (o 8,7%). Najmniejszy spadek odnotowano natomiast w przypadku osób powyżej 50 roku życia (o 5,5%). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne – jej udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, w porównaniu z analogicznym okresem 2018 r., zmniejszył się o 2,2 p. proc. do poziomu 55,5%. Zmiany odnotowano także w przypadku osób bezrobotnych do 30 roku życia (spadek o 0,6 p. proc. do 30,2%). Zwiększył się natomiast udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia (o 0,3 p. proc. do 23,3%) oraz udział osób niepełnosprawnych (o 0,4 p. proc. do 5,0%). Udział osób bezrobotnych do 25 roku życia oraz udział bezrobotnych posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia nie zmienił się w ujęciu rocznym.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, zarówno w skali kraju, jak i województwa, była niższa w porównaniu z 2018 r. W końcu grudnia 2019 r. stopa bezrobocia w kraju wyniosła 5,2% i była niższa o 0,6 p. proc. w odniesieniu do poziomu zanotowanego na koniec 2018 r. oraz o 7,2 p. proc. w porównaniu z 2010 r. W województwie w końcu 2019 r., stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 7,4% i była niższa o 0,6 p. proc. niż w 2018 r. oraz o 5,7 p. proc. w stosunku do 2010 r. W rankingu województw, 4 Od momentu rejestracji w urzędzie pracy.

5 Do długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

lubelskie pod względem wysokości stopy bezrobocia uplasowało się na 12. miejscu. W kraju najniższy poziom bezrobocia odnotowano w województwie wielkopolskim (2,8%), śląskim (3,6%) oraz małopolskim (4,1%), a najwyższy w województwie warmińsko-mazurskim (9,0%) oraz podkarpackim i świętokrzyskim (po 7,9%).

W województwie lubelskim do powiatów o najwyższej stopie bezrobocia należały: włodawski (15,0%), hrubieszowski (13,2%) oraz chełmski (11,9%), o najniższej zaś: łukowski (4,2%), Lublin (4,9%) i biłgorajski (5,0%). W porównaniu z grudniem 2018 r. stopa bezrobocia zmniejszyła się prawie we wszystkich powiatach, w największym stopniu w powiecie chełmskim (o 1,4 p. proc.), Zamościu (o 1,3 p. proc.) oraz puławskim i radzyńskim (po 1,2 p. proc.). Wzrost stopy bezrobocia odnotowano natomiast w powiecie tomaszowskim (o 0,2 p. proc.) oraz hrubieszowskim i janowskim (po 0,1 p. proc.). Na niezmienionym poziomie pozostała stopa bezrobocia w powiecie biłgorajskim.

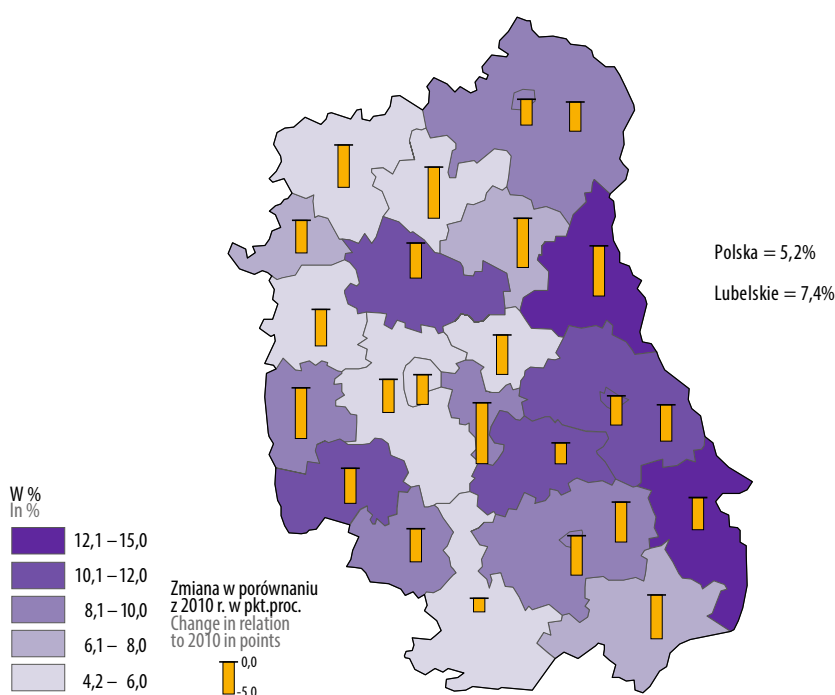
Mapa 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 24.

Registered unemployment rate in 2019

As of 31st December

W 2019 r. w województwie lubelskim liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 103,6 tys. Stanowili oni 6,9% wszystkich zarejestrowanych w tym okresie w kraju. Było ich mniej o 8,0 tys. (tj. o 7,1%) niż w 2018 r. i mniej o 65,8 tys. (tj. o 38,8%) w porównaniu z 2010 r. Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zmniejszył się w stosunku do 2018 r. (o 0,6 p. proc.) i wyniósł 82,6%. Spośród wszystkich nowo zarejestrowanych bezrobotnych 17,6% dotychczas nie pracowało. Wśród nowo zarejestrowanych 54,0% zamieszkiwało na wsi. Rejestrujący się w okresie 12 miesięcy od ukończenia nauki stanowili 11,1%.

W 2019 r. z ewidencji urzędów pracy województwa lubelskiego wyłączono 108,7 tys. bezrobotnych, którzy stanowili 6,8% wszystkich wyrejestrowanych w kraju. Wyrejestrowanych bezrobotnych było mniej o 8,2% w porównaniu z 2018 r. i o 34,9% – z 2010 r. Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 52,9 tys. osób (wobec 58,0 tys. w 2018

r.). Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zmniejszył się w ujęciu rocznym o 0,3 p. proc. do 48,7%, przy czym 7,8% ogółu wyrejestrowanych podjęło pracę subsydiowaną (w 2018 r. – 8,6%). W strukturze osób wykreślonych z ewidencji, zmiany odnotowano również w przypadku osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do pracy (ich odsetek wzrósł do 17,6%, tj. o 0,4 p. proc.) lub dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego (do 9,9%, tj. wzrost o 0,8 p. proc.). Udział osób, które nabyły prawa emerytalne lub rentowe nie zmienił się w ujęciu rocznym i osiągnął poziom 0,4%.

W 2019 r., w województwie lubelskim bilans bezrobotnych kształtował się korzystnie, tzn. w ciągu roku zarejestrowano mniej osób niż wyłączono z ewidencji (o 5,1 tys.). Relacja napływu do odpływu z bezrobocia kształtowała się na poziomie 95,3%, podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wyniósł 93,6%.

Wskaźnik płynności rynku pracy, będący stosunkiem liczby bezrobotnych, którzy podjęli pracę w danym okresie do liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych, wyniósł w analizowanym okresie 51,0% i był niższy o 1,0 p. proc. od wskaźnika zanotowanego w grudniu 2018 r.

Powiatowe urzędy pracy w województwie lubelskim w ciągu 2019 r. miały do dyspozycji 42,9 tys. ofert pracy, tj. mniej o 17,8% niż rok wcześniej. W końcu grudnia 2019 r. na 1 ofertę pracy przypadało 48 bezrobotnych (wobec 46 osób w 2018 r.) i wskaźnik ten był wyższy niż w skali kraju. Najkorzystniejszą sytuację odnotowano w powiatach: lubelskim (13 osób na 1 ofertę), łęczyńskim (21 osób) oraz Białej Podlaskiej (25 osób). W Lublinie na 1 ofertę przypadało 67 osób bezrobotnych.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw na 2019 r., w województwie lubelskim było wyższe o 5,3% w porównaniu z 2018 r. Zwiększył się również czas przepracowany oraz średnie wynagrodzenie za godzinę.

W analizowanym okresie odnotowano wzrost przeciętnej liczby emerytów i rencistów oraz przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto.

Z roku na rok poprawia się sytuacja materialna gospodarstw domowych w województwie. W porównaniu z 2017 r. odnotowano niższą relatywną granicę ubóstwa oraz stopę ubóstwa „ustawowego” natomiast wzrosła granica ubóstwa skrajnego (tzw. minimum egzystencji).

W 2019 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 4352,10 zł i było wyższe o 5,5% w porównaniu z 2018 r. i o 50,5% z 2010 r. W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 5169,06 zł i było również wyższe o 6,5 % w odniesieniu do 2018 r. i o 50,5% do 2010 r. W Lublinie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 4765,72 zł.

W stosunku do 2018 r. wzrost wynagrodzeń wystąpił we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw w województwie, przy czym najwyższy notowano w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 6,7%), w przetwórstwie przemysłowym (o 6,6%) oraz w administrowaniu i działalności wspierającej (o 6,4%).

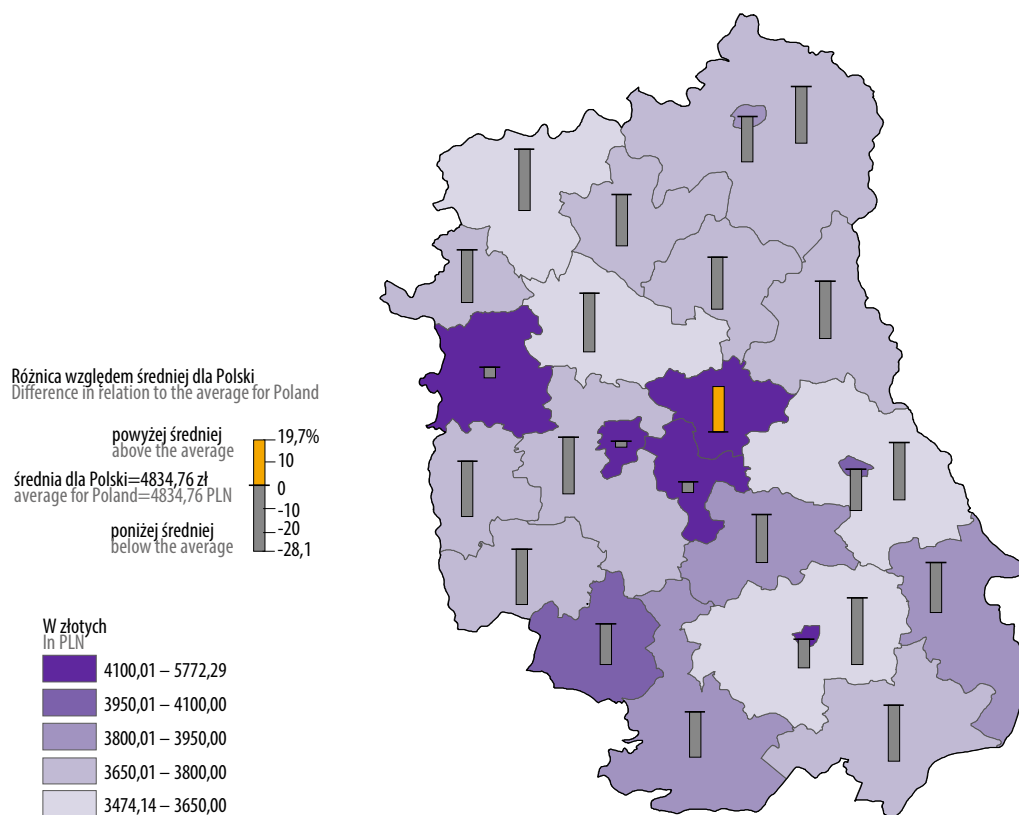
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2019 r. najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie lubelskim zanotowano w sekcji informacja i komunikacja; przekroczyły one o 68,8% średnią płacę w sektorze przedsiębiorstw w województwie. Najniższe wynagrodzenia stwierdzono m.in. w sekcjach: zakwaterowanie i gastronomia oraz administrowanie i działalność wspierająca (odpowiednio o 29,9% i 19,9% mniejsze od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w województwie).

Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	2892,38	3543,24	4126,67	4352,10
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland=100)	84,2	86,0	85,0	84,2

Mapa 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2018 r.
Map 25. Average monthly gross wages and salaries^a in 2018

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób; bez zatrudnionych poza granicami kraju.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; without persons employed abroad.

W 2019 r. w jednostkach sektora przedsiębiorstw w województwie przepracowano łącznie 353,8 mln godzin, tj. więcej o 5,1% niż przed rokiem. Najwięcej godzin przepracowano w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – 134,4 mln (38,0% ogółu) i handel; naprawa pojazdów samochodowych – 77,5 mln (21,9%), najmniej zaś w zakwaterowaniu i gastronomii – 4,9 mln (1,4%) oraz w informacji i komunikacji – 5,0 mln (1,4%). Średni czas przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw w 2019 r. wyniósł 145 godzin.

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe w tym okresie ukształtowało się na poziomie 30,01 zł. W porównaniu z 2018 r. zaobserwowano wzrost wynagrodzenia za godzinę pracy o 4,7%. Najwyższe wynagrodzenie

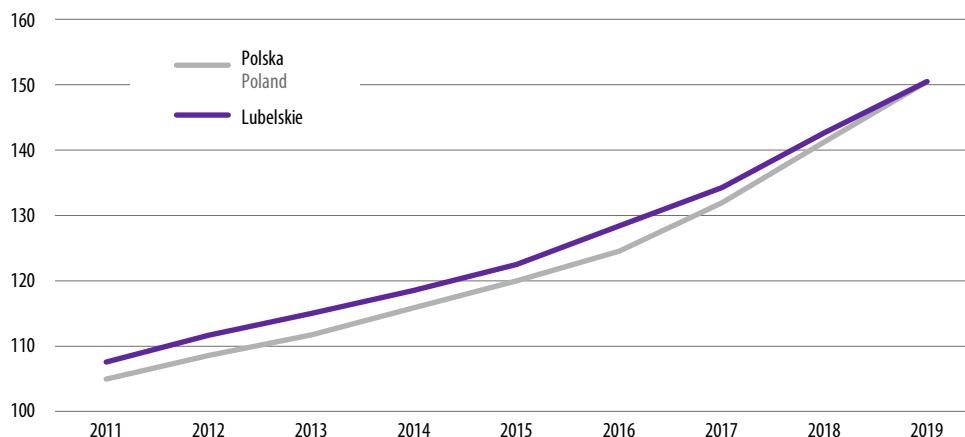
za przepracowaną godzinę otrzymali zatrudnieni w sekcji informacja i komunikacja – 49,91 zł, a najniższe w zakwaterowaniu i gastronomii – 20,44 zł.

Wykres 30. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100

Chart 30. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Previous year=100

W 2018 r. dodatkowe źródło danych o kształtowaniu się przeciętnych wynagrodzeń stanowiły wyniki badania ich struktury. Uzyskane tą drogą informacje umożliwiają analizę zróżnicowania płac z uwzględnieniem cech osób fizycznych (m.in. płci, wykształcenia, stażu pracy, zawodu) oraz cech charakteryzujących zakłady pracy (m.in. wielkości, rodzaju działalności, itp.).

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów – realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

W październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie lubelskim, ustalone na podstawie badania struktury wynagrodzeń, wyniosło 4288,50 zł i stanowiło 85,7% wielkości krajowej. W porównaniu z październikiem 2016 r. odnotowano jego wzrost o 566,66 zł, tj. o 15,2%, natomiast w porównaniu z 2014 r. wartość ta była wyższa o 781,39 zł, tj. 22,3%. Lepiej wynagradzani byli mężczyźni, których płaca była o 5,2% wyższa od średniej w województwie i o 10,8% przewyższała przeciętne wynagrodzenie kobiet. W sektorze publicznym przeciętne wynagrodzenie kształtowało się na poziomie o 8,8% wyższym od średniej wojewódzkiej i o 16,8% wyższym niż w sektorze prywatnym.

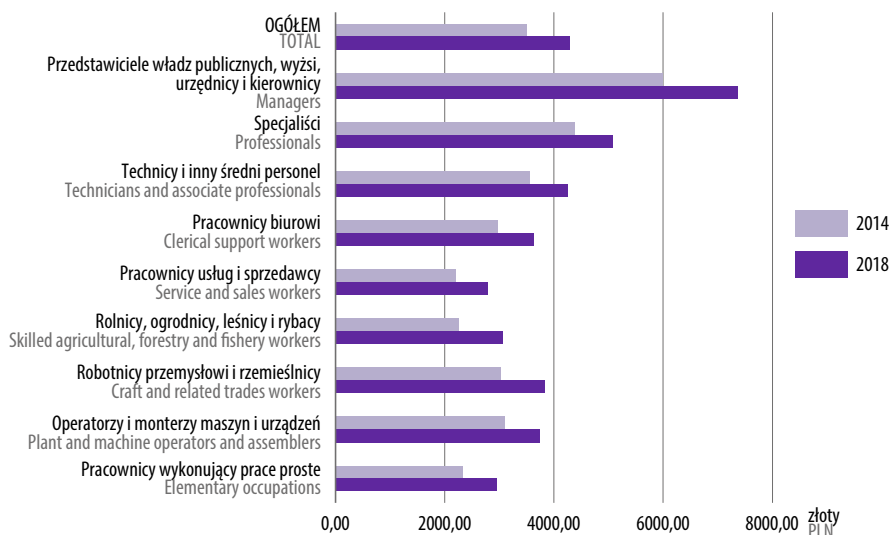
Istotną cechą różnicującą wynagrodzenie jest poziom wykształcenia zatrudnionych. W październiku 2018 r. średni poziom płac przekroczyli jedynie pracownicy legitymujący się wyższym wykształceniem. Zatrudnieni ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym otrzymywali wynagrodzenie średnio o 22,6% wyższe od przeciętnego w województwie, a osoby z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym – o 7,3% wyższe. Dla porównania, wynagrodzenie osób z wykształceniem gimnazjalnym było o 27,6% niższe od średniej. Dodatkowo ze wzrostem poziomu wykształcenia uwidoczniła się tendencja różnicowania wynagrodzeń kobiet i mężczyzn. O ile w przypadku wykształcenia podstawowego i niepełnego podstawowego mężczyźni zarabiali przeciętnie o 23,6% więcej niż kobiety, to przy wykształceniu wyższym ta różnica sięgała już prawie 49%.

Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2018 r. rozpatrywane według wieku zatrudnionych tak wśród kobiet, jak i mężczyzn zwiększało się wraz ze wzrostem wieku pracowników, a najwyższe wystąpiło u osób w wieku 65 lat i więcej w kwocie: dla mężczyzn 6600,27 zł i dla kobiet 6430,61 zł. Podobnie kształtowały się wynagrodzenia według stażu pracy. Wynagrodzenia na poziomie zbliżonym do przeciętnego wynagrodzenia w województwie wykazano wśród osób w wieku 35-44 lata (na poziomie 4320,12 zł) oraz ze stażem pracy w przedziale 10,0-14,9 lat (4154,45 zł).

Wynagrodzenie młodszych grup wiekowych (do 34 lat) nie osiągnęło średniego poziomu w województwie. W grupie 25–34 lata przeciętne wynagrodzenie stanowiło 87,1% średniej wojewódzkiej, natomiast w kolejnej grupie wiekowej (35–44 lata) przekraczało już tę wielkość o 0,7%. Najniższe wynagrodzenie otrzymywali pracujący mniej niż 2 lata (71,8% średniej płacy w województwie), a przeciętny poziom przekroczyły dopiero osoby o minimum 15-letnim stażu.

W ujęciu rodzaju prowadzonej działalności, w październiku 2018 r. najwyższe przeciętne wynagrodzenie odnotowano w sekcji informacja i komunikacja (o 97,4% wyższe od średniego w województwie). Ta sekcja dominowała też w obu sektorach własności, przy czym w prywatnym przeciętne wynagrodzenie było ponad dwukrotnie wyższe od średniej dla tego sektora. Kobiety najwyższą płacę uzyskiwały w sekcji informacja i komunikacja, gdzie ich wynagrodzenie było o 32,6% wyższe od średniej. Dla mężczyzn najlepiej opłacaną sekcją była również informacja i komunikacja, gdzie przeciętne wynagrodzenie dwukrotnie przekraczało średni poziom w tej grupie.

Wykres 31. Wynagrodzenia według zawodów
Chart 31. Wages and salaries by occupations

Analiza wynagrodzeń z perspektywy wykonywanego zawodu pozwala stwierdzić, że w październiku 2018 r. wśród 9 grup zawodów tylko w 2 pierwszych poziom przeciętnego wynagrodzenia przekraczał średnią płacę w województwie. Najwyżej wynagradzani byli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy – o 71,8% powyżej przeciętnej w województwie. W grupie specjaliści wynagrodzenie było przeciętnie o 18,7% wyższe niż w województwie. Wśród zaklasyfikowanych do niej grup zawodów najwyższe wynagrodzenia otrzymywali: specjaliści do spraw zdrowia (o 43,6% wyższe od średniej krajowej) oraz specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych (o 41,1% wyższe od średniej).

W pozostałych grupach zawodów przeciętne wynagrodzenie kształtowało się poniżej średniej, najniższy poziom osiągając w grupie pracownicy przy pracach prostych (o 31,2% poniżej przeciętnego w województwie) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (o 34,8% poniżej średniej).

W większości grup zawodów przeciętne wynagrodzenie kobiet było niższe od mężczyzn. Największa różnica wystąpiła w grupie przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, gdzie płaca mężczyzn przewyższała wynagrodzenie kobiet o prawie 2 tys. zł oraz w grupie pracownicy biurowi (różnica ok. 218 zł). Natomiast najbardziej wyrównane dla obu płci były wynagrodzenia w grupie rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy, gdzie różnica wynosiła ok. 18 zł.

Znacznym zróżnicowaniem charakteryzowały się indywidualne wynagrodzenia brutto zatrudnionych objętych badaniem w październiku 2018 r. Prawie dwie trzecie ogółu pracowników (61,2%) otrzymywało wynagrodzenie co najwyżej równe przeciętnemu wynagrodzeniu w województwie (4288,50). Największy udział (28,8%) mieli w tej grupie pracownicy, których przeciętne miesięczne wynagrodzenie stanowiło od 50–75% średniej płacy w województwie. W przypadku mężczyzn odsetek tak wynagradzanych osób był mniejszy i wynosił 25,0%, ale w grupie kobiet sięgał 32,6%.

Grupa osób najgorzej zarabiających, tj. otrzymujących wynagrodzenie w kwocie do 2100,00 zł, określonej w 2018 r. jako płaca minimalna, stanowiła 9,1% ogółu zatrudnionych. Wynagrodzenie w wysokości do 2144,25 zł, czyli połowy przeciętnej płacy w województwie, otrzymywało 9,9% zatrudnionych. Kwotę co najmniej równą dwukrotnej wartości przeciętnego wynagrodzenia uzyskało 4,1% pracowników objętych badaniem, a przeciętne wynagrodzenie na poziomie trzykrotnie przekraczającym średnią miało 1,2% badanej zbiorowości.

Grupa 10% najlepiej zarabiających pracowników otrzymała wynagrodzenie powyżej 6738,00 zł (decyl dziewiąty). Kwotę na co najmniej tym poziomie uzyskało 12,7% ogółu mężczyzn, 7,3% kobiet, 11,0% zatrudnionych w sektorze publicznym i 9,3% pracowników sektora prywatnego.

W październiku 2018 r. w województwie lubelskim połowa pracowników objętych badaniem otrzymała wynagrodzenie w wysokości do 3715,07 zł (decyl piąty równoznaczny z wynagrodzeniem środkowym, czyli medianą). W porównaniu z październikiem 2016 r. zaobserwowano jego wzrost o 480,45 zł, tj. o 14,9%, natomiast w porównaniu z 2014 r. wartość ta była wyższa o 684,25 zł, tj. 22,6%. Wynagrodzenie na tym poziomie otrzymywało 47,0% mężczyzn, w przypadku kobiet – 53,0%, a wśród pracowników zatrudnionych w sektorze publicznym – 37,8%, a prywatnym – 59,6%.

Tablica 14.
Table 14.

Świadczenia społeczne
Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	543,9	507,6	521,2	523,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1404,45	1776,99	1953,74	2049,58
w tym emerytura of which retirement pay	1529,95	1903,84	2051,90	2137,33
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	947,04	1175,20	1229,02	1297,11
w tym emerytura of which retirement pay	988,56	1201,50	1242,48	1308,56

W 2019 r. w województwie lubelskim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 523,9 tys. osób i była wyższa od notowanej w 2018 r. (o 2,6 tys. osób, tj. o 0,5%), a niższa niż w 2010 r. (o 20,0 tys. osób, tj. o 3,7%). W kraju, w omawianym roku, świadczenia otrzymywało 8872,9 tys. osób, czyli więcej o 0,8% niż w 2018 r.

W 2019 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie, w ogólnej ich zbiorowości w Polsce, wyniósł 5,9%. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa lubelskiego stanowili 4,9% całej populacji, zaś świadczeniobiorcy z KRUS – 12,9%.

W 2019 r. w województwie lubelskim emerytury i renty z ZUS otrzymywało 379,5 tys. osób, tj. więcej o 2,1% niż w 2018 r. i o 5,3% w 2010 r. Najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS w 2019 r. stanowili emeryci (74,1% całej zbiorowości), a najmniejszą – osoby pobierający renty z tytułu niezdolności do pracy (11,8%).

W porównaniu z 2018 r. wzrosła o 4,3% liczba emerytów. Zmniejszeniu uległa przeciętna liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 7,2%) oraz liczba osób pobierających renty rodzinne (o 0,7%).

Odmiennie kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Emerytury i renty rolnicze w 2019 r. pobierało 144,4 tys. osób (mniej o 3,4% niż w 2018 r. i o 21,3% w stosunku do 2010 r.). W ciągu ostatniego roku największy spadek (o 3,2%) zaobserwowano w przypadku osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy, a także zmniejszeniu uległa zbiorowość osób korzystających z rent rodzinnych – o 1,9%. Podobnie jak w przypadku osób pobierających świadczenia z ZUS, najliczniejszą grupę wśród świadczeniobiorców z KRUS stanowili emeryci, przy czym ich odsetek wyniósł 79,2%. Najniższy udział miały natomiast osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 3,5% ogółu świadczeniobiorców KRUS.

W województwie lubelskim, w 2019 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 2049,58 zł i była wyższa o 4,9% niż w 2018 r. (w kraju wzrost o 4,7%). To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych ukształtowało się na poziomie 1297,11 zł i zwiększyło się o 5,5% w ciągu roku (w kraju o 5,3%).

Tendencję wzrostową obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju. Szybciej rosła przeciętna emerytura i renta wypłacana przez KRUS niż to samo świadczenie z ZUS. W ostatnim roku różnica wyniosła 0,6 p. proc. w województwie. Rozpatrując zaś poszczególne kategorie świadczeń, największy wzrost w 2019 r. w porównaniu z 2018 r. odnotowano, zarówno w województwie jak i w kraju, w przypadku przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacanej przez ZUS (w województwie o 6,5%, a w kraju o 5,9%).

W 2019 r. wysokość świadczeń w województwie kształtowała się poniżej średniej krajowej. Województwo lubelskie, podobnie jak przed rokiem, należało do województw, gdzie wypłacana była jedna z najniższych w Polsce przeciętna emerytura i renta z ZUS (14. miejsce w kraju). W przypadku analogicznego świadczenia pobieranego przez rolników indywidualnych województwo plasowało się na 9. miejscu w kraju.

Tablica 15.
Table 15.

Świadczenia społeczne
Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	978,49	1226,74	1436,58	1527,69	1693,46
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	929,75	1174,92	1373,48	1473,19	1643,14

W 2018 r. w województwie lubelskim badaniem budżetów objęto 2,1 tys. gospodarstw domowych, co stanowiło 5,7% wszystkich gospodarstw zbadanych w kraju. Przeciętne gospodarstwo domowe w województwie lubelskim liczyło 2,69 osoby (w kraju – 2,64). W skali roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym nie uległa zmianie, a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 9,4%.

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawiciele wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne

Istotny wpływ na poziom życia członków gospodarstwa domowego ma dochód rozporządzalny. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stopniową, jednak wyraźną, poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych zarówno w Polsce, jak i w województwie lubelskim. Wyniki badania budżetów gospodarstw domowych w 2018 r. wykazały, że w województwie lubelskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę ukształtował się na poziomie 1527,69 zł i był wyższy o 6,3% w porównaniu z 2017 r. i o 56,1% niż w 2010 r. W kraju dochód rozporządzalny przeciętnego gospodarstwa domowego zwiększył się o 6,0% w stosunku do 2017 r. i o 42,0% w relacji do 2010 r.

W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych dominowały dochody z pracy najemnej, a następnie dochody ze świadczeń społecznych. Przeciętny dochód rozporządzalny z pracy najemnej na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 650,87 zł i stanowił 42,6% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem (w kraju – 889,99 zł i 52,6%) i w skali roku odsetek ten nie uległ zmianie. Z kolei, przeciętny dochód ze świadczeń z społecznych przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 540,31 zł i stanowił 35,4% (w kraju – 528,38 zł i 31,2%). W skali roku udział ten wzrósł o 0,3 p. proc.

Wskaźnik przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej wyniósł 90,2%. Województwo lubelskie znalazło się w wśród 11 województw, w których przeciętne dochody były niższe od średniej krajowej. Podobnie jak w 2017 r., najwyższymi przeciętnymi dochodami na 1 osobę dysponowały gospodarstwa domowe z województwa mazowieckiego (2031,59 zł). Dochody te były o 20,0% wyższe niż przeciętny krajowy dochód na osobę. Najniższe dochody wystąpiły w województwie podkarpackim (1347,26 zł) – o 20,4% poniżej średniej krajowej.

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki gospodarstwa domowego, jest dochodem do dyspozycji, który gospodarstwa domowe przeznaczają na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności. Mieszkaniec województwa lubelskiego w 2018 r. dysponował dochodem, który wyniósł miesięcznie 1473,19 zł i był wyższy o 99,71 zł (o 7,3%) od dochodu z 2017 r., i był niższy od przeciętnego dochodu rozporządzalnego przypadającego na 1 osobę w kraju o 10,3% (tj. o 169,95 zł).

Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie lubelskim w 2018 r. wyniosły 1085,66 zł (w Polsce – 1186,86 zł). Były one realnie niższe o 0,1% od wydatków ponoszonych w 2017 r., a wyższe o 31,5% w porównaniu z 2010 r. W województwie lubelskim wydatki stanowiły 71,1% dochodu rozporządzalnego, a w 2010 r. było to 84,4% dochodu (w Polsce odpowiednio 70,1% i 83,1%). Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne wyniosły średnio 1031,16 zł (średnio w Polsce 1136,54 zł) i były realnie wyższe o 0,8% w stosunku do 2017 r. i 32,7% do 2010 r.

W 2018 r. w województwie lubelskim gospodarstwa domowe nieco ponad jedną czwartą swoich wydatków przeznaczały na żywność i napoje bezalkoholowe (26,1% wobec 25,8% w 2017 r.). Ważną pozycję w wydatkach gospodarstw domowych stanowiły również wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii (15,5%, były one mniejsze o 0,7 p. proc. w stosunku do 2017 r.). W 2018 r. w województwie lubelskim wydatki na 1 osobę stanowiły 91,5% średniej krajowej.

W 2018 r. nadwyżka przeciętnego dochodu rozporządzalnego nad wydatkami osób w gospodarstwach domowych województwa lubelskiego wyniosła 442,03 zł, co dało gospodarstwom domowym większy przyrost oszczędności. Nadwyżka ta była o 26,3% wyższa od uzyskanej w 2017 r.

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego¹) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Poziom minimum egzystencji, przyjmowany jako **granica ubóstwa skrajnego**. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia

W 2018 r., pomimo wzrostu dochodów i niewielkiego spadku wydatków lubelskich gospodarstw domowych, odnotowano zróżnicowanie wskaźników obrazujących zasięg ubóstwa. W gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (tzw. minimum egzystencji) funkcjonowało 7,8% osób, tj. o 1,0 p. proc. więcej niż w 2017 r., a mniej o 1,6 p. proc. w 2010 r. Poniżej relatywnej granicy ubóstwa żyło 17,5% osób (o 0,9 p. proc. mniej niż w 2017 r. i o 9,8 p. proc. w 2010 r.). Stopa ubóstwa „ustawowego” wyniosła 12,8% będąc niższą od zanotowanej w 2017 r. o 1,2 p. proc., natomiast w odniesieniu do 2010 r. była wyższa o 1,0 p. proc.

W 2018 r. w Polsce tendencja była natomiast wzrostowa. Wszystkie wskaźniki dot. ubóstwa wzrosły się w porównaniu z 2017r. – najbardziej, bo o 1,1 p. proc. zwiększyła się stopa ubóstwa skrajnego.

Tablica 16.
Table 16. **Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)**
At-risk-of-poverty rates

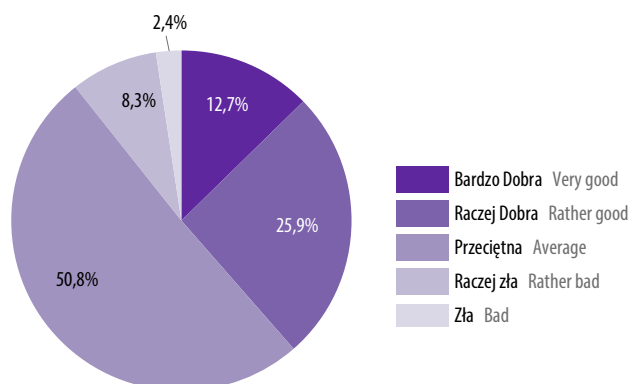
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	27,3	19,2	18,4	17,5	14,2
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	11,8	14,9	14,0	12,8	10,9
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty rate	9,4	8,6	6,8	7,8	5,4

Obserwowana w 2018 r. poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych miała wpływ na lepszą ocenę ich aktualnej sytuacji finansowej. Wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami, co pozwoliło gospodarstwom domowym na zwiększenie swoich oszczędności.

W 2018 r. jako bardzo dobrą albo raczej dobrą określili 38,6% gospodarstw (w Polsce 44,0%), a 10,7% jako raczej złą albo złą (w kraju 8,1%). Jako przeciętną swoją sytuację postrzegało 50,8% gospodarstw (dla Polski średnia wynosiła 47,9%).

W województwie lubelskim w skali roku nastąpił wzrost odsetka gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą albo raczej dobrą o 2,6 p. proc. (w Polsce o 6,8 p. proc.) oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą o 2,0 p. proc. (w kraju o 3,1 p. proc.). Zmniejszył się także udział osób określających swoją sytuację jako przeciętną o 0,5 p. proc. (dla Polski spadek o 3,7 p. proc.).

Wykres 32. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.
Chart 32. Subjective evaluation of material situation of household in 2018s

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

W 2018 r. w województwie lubelskim udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które wypłacano świadczenie wychowawcze było najwyższe w Polsce. Kartę Dużej Rodziny posiadało 30,1 rodzin. Przeciętnie w województwie 360 osób na 10 tys. ludności korzystało ze świadczeń pomocy społecznej. Najczęstszą przyczyną udzielania pomocy było ubóstwo. W 2018 r. poniżej kryterium dochodowego funkcjonowało 61,6% gospodarstw domowych. Wzrasta liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.

W 2018 r. kontynuowano realizowanie zapoczątkowanego w kwietniu 2016 r. rządowego programu „Rodzina 500 plus”, będącego długofalowym wsparciem kierowanym przede wszystkim do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie objęto w województwie lubelskim w 2018 r. przeciętnie 217,2 tys. dzieci do 18 lat w 138,1 tys. rodzin naturalnych. Liczba dzieci, na które rodziny otrzymywały świadczenie była niższa o 6,6% w porównaniu z 2017 r. oraz o 7,2% w porównaniu z 2016 r. Liczba dzieci, na które rodziny otrzymywały świadczenie stanowiła 6,1% wszystkich dzieci w Polsce.

Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na którą rodziny otrzymywały świadczenie, była najwyższa w Lublinie (27,4 tys.) oraz powiecie lubelskim (17,8 tys.) i łukowskim (15,2 tys.), najniższa zaś w powiecie parczewskim (3,9 tys.) i włodawskim (4,2 tys.).

Udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które wypłacano świadczenia wychowawcze w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wynosił 57,9% i był najwyższy w kraju (w Polsce – 51,9%). W Polsce najniższą wartość odnotowano w województwie dolnośląskim (45,4%). Wśród powiatów województwa lubelskiego najwyższy udział tego wskaźnika odnotowano w powiatach: łukowskim (68,1%), radzyńskim (66,7%) oraz opolskim (66,5), najniższy zaś w miastach na prawach powiatu: Lublin (47,9%), Chełm (50,2%) oraz Zamość (51,6%).

Tablica 17.
Table 17.

Świadczenie wychowawcze
Childraising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Childraising benefit payments in thousand PLN	1049,6	1410,4	1337,9
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving childraising	149055	147499	138060
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received childraising benefit	234001	232488	217228

a W okresie IV-XII.

a In the period of IV-XII.

Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 1337,9 mln zł. Wielkość wydatków w porównaniu z 2017 r. była niższa o 5,1%, a wyższa o 27,5% w porównaniu z 2016 r. Wydatki na świadczenia wychowawcze w województwie lubelskim stanowiły 6,0% wydatków tego typu w Polsce.

W 2018 r., w województwie lubelskim wypłacana była jedna z najwyższych wypłat świadczenia wychowawczego na 1 mieszkańca w Polsce, wyniosła ona 631 zł (w Polsce 577 zł). Średnia na 1 mieszkańca powyżej 630 zł, podobnie jak w roku 2017 r., wypłacana była w województwie: małopolskim (639 zł) i podkarpackim (646 zł), najniższa zaś (średnia na mieszkańca poniżej 500 zł): śląskim (495 zł), dolnośląskim (477 zł) i opolskim (465 zł).

W województwie lubelskim średnia wypłata na 1 mieszkańca najwyższa była w powiatach: łukowskim (866 zł), radzyńskim (783 zł) oraz białskim (761 zł). Najniższa średnia wypłata była natomiast w miastach na prawach powiatu: Chełm (492 zł), Lublin (502 zł) i Zamość (514 zł).

Z dodatkowego wsparcia w wysokości 500 zł miesięcznie w postaci dodatku wychowawczego, w okresie od stycznia do grudnia 2018 r., przeciętnie miesięcznie korzystało 2,0 tys. dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Wydatki na dodatki wychowawcze w 2018 roku wyniosły 11,8 mln zł. Dodatek do zryczałtowanej kwoty przeciętnie miesięcznie trafiał do 0,2 tys. dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Kwota wydatków z tego tytułu w 2018 roku wyniosła 1,2 mln zł.

Dodatkowym wsparciem dla rodzin jest tzw. „Karta Dużej Rodziny”. Jest to program uruchomiony w czerwcu 2014 r. i skierowany do rodzin wielodzietnym, tj. minimum z trójką dzieci poniżej 18 roku życia, 25 roku życia jeśli kontynuują naukę lub/oraz gdy dzieci posiadają orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Program oferuje rodzinom szereg zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z usług kulturalno-rozrywkowych oraz transportowych na terenie kraju.

W 2018 r. w województwie lubelskim 30,1 tys. rodzin posiadało tę kartę (26,6 tys. w 2017 r.), co w skali roku oznacza wzrost o 13,4% (w kraju o 14,3%). W układzie powiatów województwa najwięcej kart przyznano rodzinom w Lublinie (11,4% wszystkich wydanych kart w województwie), powiecie lubelskim (8,3%) oraz białskim (7,9%), natomiast najmniej w powiatach: włodawskim (1,6%), parczewskim (1,8%) oraz Chełmie (1,9%).

Oprócz stacjonarnych form pomocy społecznej realizowana jest również pomoc środowiskowa⁶ polegająca na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych osobom spełniającym określone kryteria i zakwalifikowanym do otrzymania takiej pomocy w miejscu ich zamieszkania.

W 2018 r. w województwie lubelskim świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 76,4 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania (mniej o 7,4 tys. osób niż 6 Na podstawie wyników badania MRPIPS-03 „Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za styczeń – grudzień 2018 r.” prowadzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

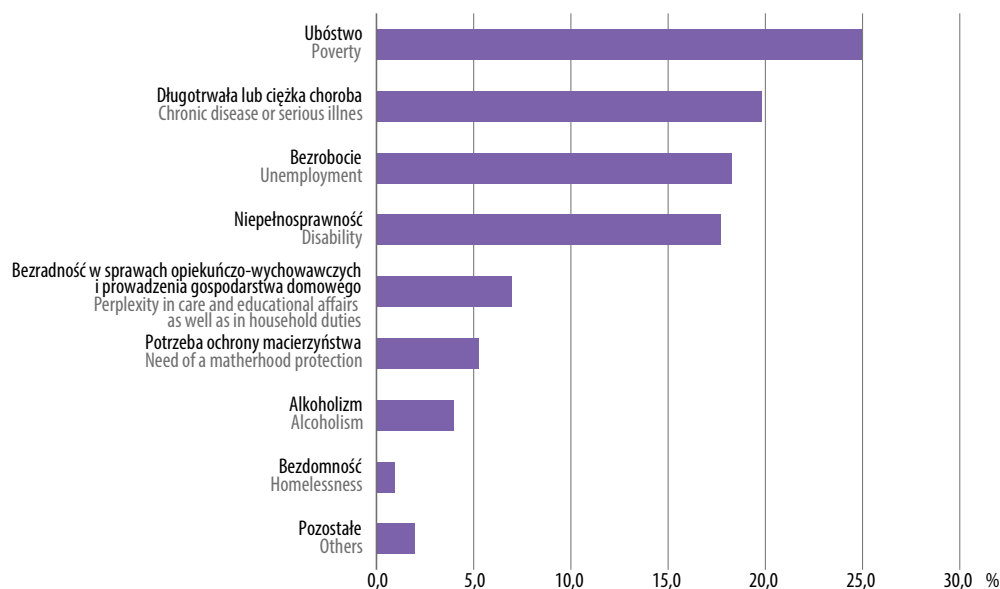
w 2017 r. i o 49,4 tys. osób w 2010 r.). Osoby te wchodziły w skład 51,9 tys. rodzin, w których łącznie było 129,5 tys. osób.

Tablica 18. Świadczenia pomocy społecznej
Table 18. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (real number of person total)	125783	109340	83744	76369
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	190150,7	184151,6	176756,3	170631,2
pomoc pieniężna financial assistance	137306,6	129193,2	118221,3	111073,9
pomoc niepieniężna non-financial assistance	52844,1	54958,4	58535,0	59557,3
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	577	510	393	360

Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniósł w województwie 360 osób na 10 tys. ludności (w 2017 r. – 393).

Wykres 33. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2018 r. ^a
Chart 33. Reasons of assigning help for family in 2018 ^a

^a Na podstawie decyzji.
^a Based on the decisions

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej. W 2018 roku, tak jak w roku poprzednim, najczęściej pomocy udzielano z powodu:

- ubóstwa – było ono przyczyną przyznania świadczenia dla 29,6 tys. rodzin (o 4,5 tys. mniej niż w 2017 r.), które łącznie liczyły 70,9 tys. osób;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby – 23,6 tys. rodzin (o 0,1 tys. mniej niż w roku poprzednim) liczących łącznie 48,6 tys. osób;

- bezrobocia – 21,7 tys. rodzin (mniej o 3,5 tys.), które łącznie liczyły 59,6 tys. osób;
- niepełnosprawności – 21,1 tys. rodzin (mniej o 0,6 tys.), które łącznie liczyły 42,4 tys. osób;
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – 8,3 tys. rodzin (mniej o 0,8 tys.), w skład których wchodziło łącznie 30,0 tys. osób;
- potrzeby ochrony macierzyństwa – 6,2 tys. rodzin (mniej o 0,5 tys.), w skład których wchodziło łącznie 32,1 tys. osób.

Środowiskową pomoc pieniężną stanowią między innymi różnego rodzaju zasiłki np.: stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców, natomiast pomoc niepieniężna obejmuje m.in: posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. W 2018 r., w województwie lubelskim z obu form pomocy społecznej skorzystało 97,7 tys. osób, tj. o 9,0 tys. mniej niż w 2017 r.

W 2018 r. świadczenia w formie pieniężnej otrzymało na podstawie decyzji w województwie lubelskim 56,5 tys. osób (w 2017 r. – 61,2 tys.). Zasiłki stałe wypłacane osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności przyznano 10,3 tys. osób, zasiłki okresowe – 17,7 tys. osób. Dużą grupę beneficjentów (28,4 tys.) stanowiły osoby korzystające z różnych zasiłków celowych.

Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano na podstawie decyzji 41,2 tys. osób (w 2017 r. – 45,5 tys.). Był to głównie codzienny gorący posiłek (34,0 tys. osób), zapewnienie schronienia w noclegowniach, schroniskach i domach dla bezdomnych (0,5 tys. osób), sprawienie pogrzebu zgodnie z wyznaniem zmarłego (0,2 tys. osób), usługi opiekuńcze obejmujące zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację, zapewnienie kontaktów z otoczeniem oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (6,4 tys. osób).

W ramach pomocy społecznej organizowanej i świadczonej przez jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zlecone), a także realizowanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie (zadania własne oraz z zakresu administracji rządowej), na pomoc społeczną w 2018 r. w województwie lubelskim wydano łącznie 170,6 mln zł (mniej o 6,1 mln zł niż w 2017 r.), co stanowiło 4,9% tego typu wydatków w kraju.

Pomoc pieniężna w 2018 r. wyniosła 111,1 mln zł (mniej o 7,1 mln zł niż w 2017 r.). Wydatki te stanowiły 65,1% wydatkowanej kwoty ogółem. Z tego na zasiłki stałe przeznaczono 52,0 mln zł (mniej o 4,5 mln zł niż w 2017 r.), na zasiłki okresowe – 33,4 mln zł (mniej o 5,9 mln zł niż w 2017 r.), na zasiłki celowe – 25,2 mln zł (mniej o 0,6 mln zł niż w 2017 r.).

W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano ok. 59,6 mln zł, tj. 34,9% kwoty ogółem (więcej o 1,0 mln zł niż w 2017 r.). Na zapewnienie posiłków przeznaczono 17,0 mln zł tj. 28,6% kwoty wydatkowanej na pomoc niepieniężną (mniej o 2,4 mln zł niż w 2017 r.). Wyższą kwotę niż w roku poprzednim wydano na schronienie (1,7 mln zł – mniej o 0,2 mln zł niż w 2017 r.). Na usługi opiekuńcze wraz ze specjalistycznymi usługami opiekuńczymi wydatkowano kwotę 40,2 mln zł (więcej o 3,3 mln zł niż w 2017 r.).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zmianami).

W 2018 r., w województwie lubelskim, ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 51,6 tys. gospodarstw domowych, w których było 125,6 tys. osób. W odniesieniu do 2017 r. liczba gospodarstw domowych uległa w województwie zmniejszeniu o 6,5%, a liczba członków tych gospodarstw o 10,4% (w kraju analogicznie: o 6,3% oraz o 9,6%). Natomiast w porównaniu z 2010 r. liczba gospodarstw domowych była niższa o 26,4%, a liczba członków o 42,9%. Z ogółu beneficjentów zdecydowana większość (67,0%) mieszkała na wsi i było ich więcej o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2017 r. W 2018 r. poniżej kryterium dochodowego funkcjonowało w województwie lubelskim 61,6% gospodarstw domowych (w kraju 59,7%). W porównaniu z 2017 r. udział takich gospodarstw domowych uległ zmniejszeniu o 2,2 p. proc i o 1,2 p. proc. z 2010 r. (w kraju odpowiednio 2,5 p. proc. i 4,2 p. proc.). W Lublinie wsparcie finansowe w postaci świadczenia ze środowiskowej pomocy społecznej otrzymało 6,8 tys. gospodarstw domowych oraz 11,3 tys. osób.

Tablica 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 19. Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance according	70070	64415	55180	51586
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries from community social assistance	219726	183946	140211	125567
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	1007	858	658	592

Beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r. w przeliczeniu na 10 tys. ludności było 592 mieszkańców województwa lubelskiego, natomiast w 2010 r. – 1007 (w kraju odpowiednio: 513 oraz 867 osób). Wśród województw w 2018 r. odnotowano znaczne zróżnicowanie wartości omawianego miernika. Najmniej korzystną sytuację notowano w województwie warmińsko-mazurskim, w którym na 10 tys. mieszkańców ze wsparcia korzystały 873 osoby, a najbardziej korzystną wyróżniało się śląskie z wynikiem 338 osób.

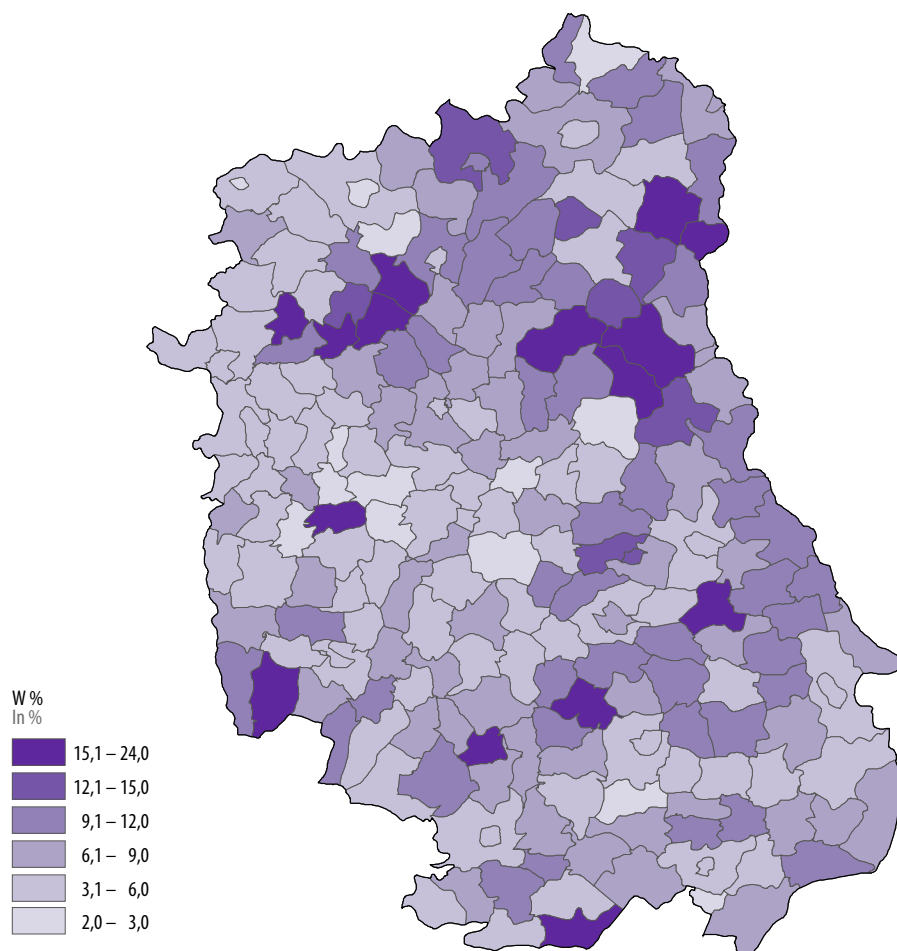
W ujęciu powiatów województwa lubelskiego najmniej korzystną relacją liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do liczby ludności wyróżniał się powiat parczewski, w którym wskaźnik przyjął najwyższą wartość (1099 osób), a najbardziej korzystną miasto Lublin (333 osoby). Wśród gmin województwa największym wsparciem finansowym w przeliczeniu na 10 tys. ludności objęta była gmina Wyryki (2399 osób), a najmniejszym miasto Łuków (199 osób).

Zasięg korzystania z pomocy społecznej w województwie wyniósł 5,9% i był niższy o 0,7 p. proc. w porównaniu z 2017 r. i o 4,2 p. proc. z 2010 r. W Polsce wskaźnik ten wyniósł 5,1%. W województwie wskaźnik na wsi wynosił 7,4%, a w miastach 4,2%. Zróżnicowanie zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej pomiędzy gminami w województwie było duże. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminach: Wyryki (24,0%) oraz Stary Brus (23,8%). Najmniejszy zasięg beneficjentów korzystających z pomocy społecznej (2,0%) wystąpił natomiast w mieście Łuków, a także w gminach Bełzec, Nałęczów i mieście Stoczek Łukowski (po 2,1%). W Lublinie omawiany miernik w 2018 r. wyniósł 3,3% i był niższy o 0,7 p. proc. w stosunku do 2017 r. i o 1,8 p. proc. do 2010 r.

W Polsce zróżnicowanie zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej było najwyższe w województwie warmińsko-mazurskim (8,7%) oraz kujawsko-pomorskim (7,2%). Najniższą wartość tego wskaźnika odnotowano natomiast w województwie śląskim (3,4%) oraz dolnośląskim (3,7%). Województwo lubelskie pod względem tego wskaźnika uplasowało się na 6. miejscu w kraju.

Mapa 26.
Map 26.

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.
Scope of use of community social assistance in 2018

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 6 marca 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. na terenie województwa lubelskiego działały 162 żłobki i kluby dziecięce oraz 2 oddziały żłobkowe. Placówki tego typu stanowiły 3,8% wszystkich tego typu placówek w kraju. Wśród wszystkich placówek największy odsetek stanowiły żłobki (85,4%). W porównaniu z 2018 r.

liczba placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 zwiększyła się o 28 placówek, najbardziej w Lublinie (o 11). Kolejnymi powiatami pod względem wzrostu liczby placówek były łączyński i świdnicki (po 2).

W porównaniu z 2018 r. wzrosła liczba żłobków (o 20,7%) oraz liczba klubów dziecięcych (o 22,2%). Natomiast liczba oddziałów żłobkowych pozostała na niezmiennym poziomie.

W końcu 2019 r. najwięcej placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 funkcjonowało w Lublinie (65). W pozostałych powiatach województwa lubelskiego liczba tego typu placówek była mniejsza i wynosiła od 11 placówek (w powiecie puławskim) do 1 placówki (w powiecie parczewskim i lubartowskim).

Spośród wszystkich placówek opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku do lat 3 – 74,4% żłobków i klubów dziecięcych należało do sektora prywatnego. W sektorze prywatnym 66,4% placówek prowadzonych było przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, natomiast w sektorze publicznym 90,5% placówek było prowadzonych przez samorząd gminny.

Tablica 20. Żłobki^a i kluby dziecięce
 Stan w dniu 31 grudnia
 Nurseries^a and children's clubs
 As of 31st December

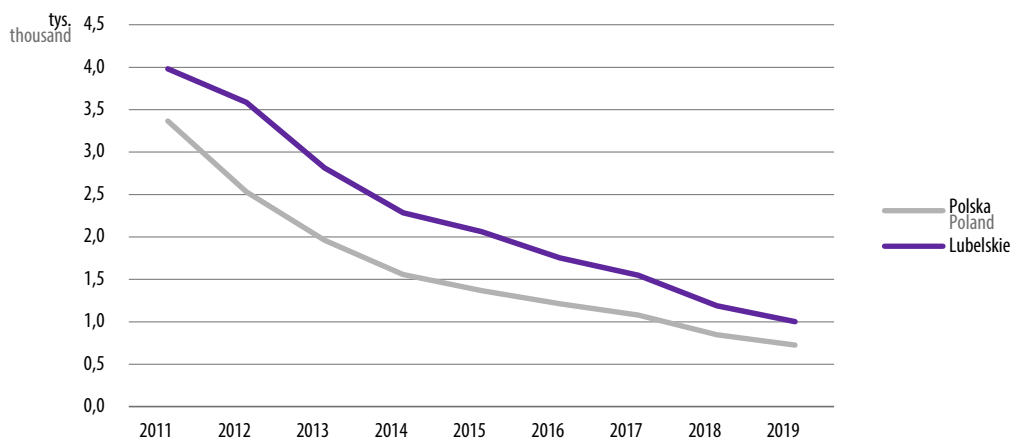
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Żłobki Nurseries	22	52	116	140
w tym publiczne of which public	20	22	33	38
Oddziały żłobkowe Nursery wards	3	7	2	2
Kluby dziecięce Children's clubs	5	15	18	22
w tym publiczne of which public	-	-	1	2
Miejsca w tys.: Places in thousands:	1678	2819	5031	5907
w żłobkach in nurseries	1525	2413	4639	5471
w klubach dziecięcych in children's clubs	56	228	337	380
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:	2440	3801	6610	8544
w żłobkach in nurseries	2122	3335	6194	7978
w klubach dziecięcych in children's clubs	62	255	323	461

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
 a Including nursery wards.

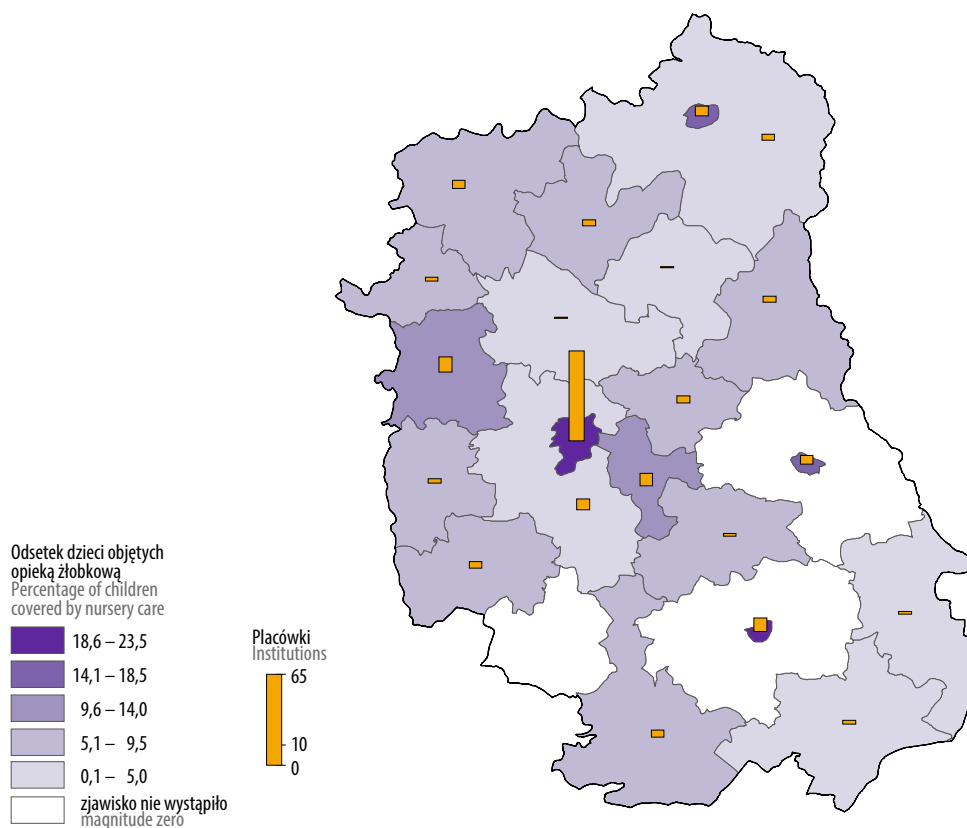
Liczba miejsc we wszystkich placówkach opieki nad małymi dziećmi wzrosła z 1,7 tys. w 2011 r. do 5,9 tys. w 2019 r. W porównaniu z 2018 r. liczba miejsc wzrosła o 17,4%, a w stosunku do 2011 r. liczba miejsc zwiększyła się 3-krotnie. W końcu 2019 r. w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziale żłobkowym przebywało 5,5 tys. dzieci. Ponad połowę dzieci stanowili chłopcy (51,4%).

Wskaźnik liczby miejsc w placówkach w przeliczeniu na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3 w województwie lubelskim wzrastał w kolejnych latach. Wskaźnik ten wzrósł z 25,1 w 2011 r. do 99,7 w 2019 r. Dla Polski wartość tego wskaźnika w 2019 r. wyniosła 138,0 podczas gdy w 2011 r. – 29,7. Najwyższe wartości tego wskaźnika w województwie lubelskim odnotowano w Lublinie (256,5) oraz Zamościu (242,3). Wysokie wskaźniki miały także pozostałe powiaty grodzkie: Biała Podlaska (187,7) i Chełm (150,0). Z kolei niższe wartości wskaźnika wyróżniały powiaty ziemskie, m.in: świdnicki (112,5) i puławski (106,9).

Wykres 34. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych
 Chart 34. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs

Mapa 27. Żłobki i kluby dziecięce w 2019 r.
 Map 27. Nurseries and children clubs in 2019

Wskaźnik liczby dzieci w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziale żłobkowym na 1000 dzieci w wieku do lat 3 wzrósł z 22,9 w 2011 r. do 92,7 w 2019 r. Analizując opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 na poziomie województwa warto zauważyć, że podobnie jak w 2018 r, największy odsetek dzieci korzystających ze żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych charakteryzował powiaty grodzkie: Lublin (235,3), Zamość (23,0,6), Biała Podlaska (180,9) oraz Chełm (173,8). Wśród powiatów ziemskim najwyższe wartości odnotowano m.in. w powiatach: świdnickim (101,0) i puławskim (97,4) natomiast najniższe – lubartowskim (10,4) oraz parczewskim (18,1).

Łącznie w ciągu całego 2019 r. z placówek skorzystało 8,5 tys. dzieci. W porównaniu z 2018 r. liczba dzieci w placówkach opieki nad małymi dziećmi wzrosła o 29,3%, a w porównaniu z 2011 przybyło 3-krotnie więcej dzieci w tego typu placówkach. Dla 47,5% dzieci przebywającym w ciągu całego roku w tego typu placówkach koszty pobytu zostały częściowo lub całkowicie pokryte przez gminy.

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W porównaniu do stanu na koniec 2017 r. w 2018 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań o 0,9%, powierzchni użytkowej o 1,0% oraz izb o 0,9%. Wzrósł również odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej zwiększyła się o 1,2%, kanalizacyjnej o 3,8%, a gazowej o 1,2%. Wzrósł wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności – 0,3 p. proc., gazowej – 0,2 p. proc., wodociągowej – 0,1 p. proc.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. zasoby mieszkaniowe w województwie liczyły 781,1 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 60422,8 tys. m², w których znajdowało się 3010,0 tys. izb. W porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań o 0,9%, a z 2010 r. – o 6,6%, powierzchni użytkowej – odpowiednio wzrost o 1,0% i o 8,7% oraz izb – odpowiednio wzrost o 0,9% i 7,6%.

Pod pojęciem **zasobów mieszkaniowych** rozumie się ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań, pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Na koniec 2018 r. w miastach zlokalizowanych było 401,7 tys. mieszkań (wzrost o 1,2% w stosunku do 2017 r.) o powierzchni 26431,0 tys. m² (wzrost o 1,3%) oraz 1495,7 tys. izb (wzrost o 1,1%). Na terenach wiejskich znajdowało się 379,4 tys. mieszkań (wzrost o 0,5% w stosunku do 2017 r.) o powierzchni 33991,7 tys. m² (wzrost o 0,9%) oraz 1514,3 tys. izb (wzrost o 0,8%).

Na koniec 2018 r. w kraju w porównaniu z poprzednim rokiem wzrost liczby mieszkań wyniósł 1,2%, wobec wzrostu o 8,5% w stosunku do 2010 r., powierzchni użytkowej – odpowiednio wzrost o 1,5% i o 11,3% oraz izb – odpowiednio wzrost o 1,2% i o 9,0%.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), spiżarni, przedpokoi, alkow, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy, ganku, garderoby oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnym lub gospodarczym potrzebom mieszkańców bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

Pod pojęciem **izby** rozumie się pomieszczenie w mieszkaniu, oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, o powierzchni nie mniejszej niż 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; za izbę uważa się nie tylko pokoje, ale również kuchnie spełniające powyższe kryteria.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Mieszkania w tys. Dwellings in thousands	732,8	761,5	774,4	781,1
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	336,4	355,9	364,2	368,9
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,82	3,84	3,85	3,85
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	75,8	76,9	77,2	77,4
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,97	2,81	2,75	2,71

Pod pojęciem **wyposażenie mieszkań** w instalacje sanitarno-techniczne rozumie się mieszkania, w których występuje co najmniej jedno z niżej wymienionych urządzeń sanitarno-technicznych: wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienka, centralne ogrzewanie lub gaz z sieci.

W województwie różnie odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne – w wodociąg wyposażonych było 91,8% mieszkań (w 2017 r. – 91,7%, w 2010 r. – 91,2%), w ustęp – 85,2% (odpowiednio 85,1% i 84,1%), w łazienkę – 82,7% (odpowiednio 82,5% i 81,5%), a w gaz sieciowy – 43,4% (odpowiednio 43,2% i 42,1%).

W 2018 r. pomiędzy miastem a wsią nadal utrzymywały się różnice w wyposażeniu mieszkań w podstawowe instalacje. W miastach w wodociąg wyposażonych było 98,1% mieszkań, w ustęp – 96,7%, w łazienkę – 95,1%, a w gaz z sieci 70,8%. Na obszarach wiejskich do wodociągu podłączonych było 85,0% mieszkań, ustęp posiadało 73,1%, łazienkę – 69,6%, a gaz z sieci 14,4%.

W kraju odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg wyniósł 96,9% (wobec 96,8% w 2017 r. i 96,6% w 2010 r.), w ustęp – 93,8% (wobec 93,7% w 2017 r. i 93,2% w 2010 r.), w łazienkę – 91,5% (wobec 91,4% w 2017 r. i 90,7% w 2010 r.), a w gaz z sieci 55,5% (tyle samo w 2017 r. i 56,4% w 2010 r.).

W Lublinie na koniec 2018 r. zasoby mieszkaniowe liczyły 154,9 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 9311,9 tys. m², w których znajdowało się 550,7 tys. izb. W porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań o 1,8%, a z 2010 r. – 11,9%, powierzchni użytkowej – odpowiednio wzrost o 1,9% i o 13,0% oraz izb – odpowiednio wzrost o 1,6% i o 10,9%. Przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie wyniosła 3,55 (w 2017 r. – 3,56, w 2010 r. – 3,59). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 60,1 m² i w porównaniu z rokiem poprzednim nie zmieniła się, natomiast wzrosła o 0,6 m² w porównaniu z 2010 r. Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę wyniosła 27,4 m² (w 2017 r. – 26,9 m², w 2010 r. – 23,6 m²). Odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg wyniósł 99,1% (tyle samo w 2017 r. i 99,0% w 2010 r.), w ustęp – 97,9% (tyle samo w 2017 r. i 97,6% w 2010 r.), w łazienkę – 96,3% (tyle samo w 2017 r. i 95,8% w 2010 r.), a w gaz z sieci 85,9% (wobec 86,9% w 2017 r. i 87,0% w 2010 r.).

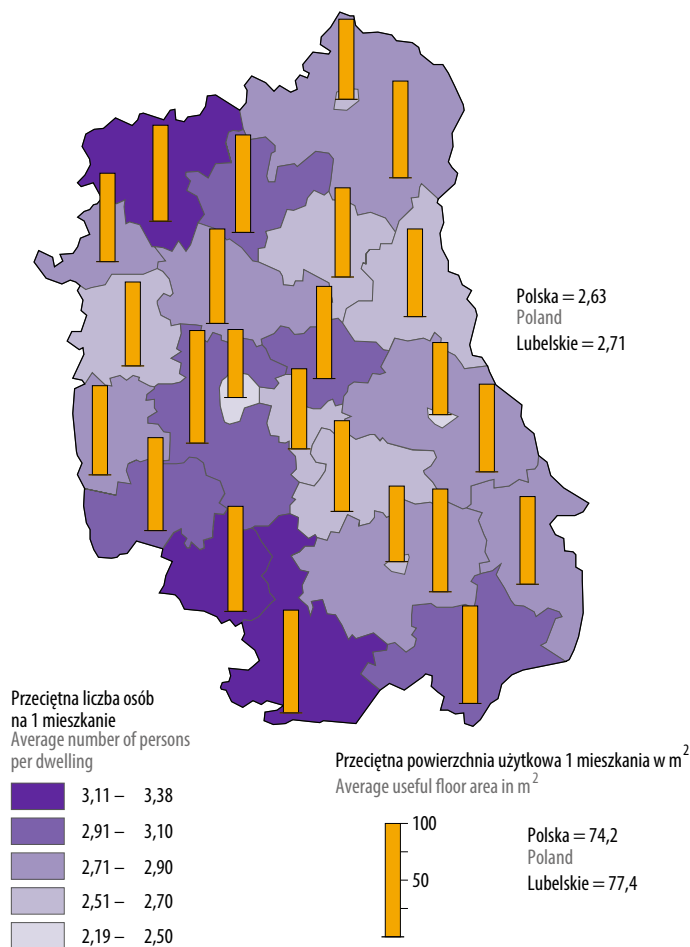
Mapa 28. Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 28.

Housing conditions of population in 2018

As of 31st December

Sieć wodociągowa rozdzielcza – przewody uliczne służące do rozprowadzania wody do odbiorców za pośrednictwem przyłączy do budynków i innych obiektów.

Przyłącze wodociągowe – odcinek przewodu łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy wraz z zaworem za wodomierzem głównym.

W województwie lubelskim w 2018 r. długość sieci wodociągowej rozdzielczej osiągnęła 21,5 tys. km i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 263,1 km (o 1,2%), a w stosunku do 2010 r. o 2093,3 km (o 10,8%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 381,8 tys. sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 1,2%, a z 2010 r. o 10,9%. W kraju długość sieci wodociągowej rozdzielczej osiągnęła 307,7 tys. km i w porównaniu z 2017 r. długość zwiększyła się o 3,8 tys. km (o 1,2%), a w stosunku do 2010 r. o 34,8 tys. km (o 12,8%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 5,7 mln sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 0,6%, a z 2010 r. o 14,9%.

Gęstość sieci wodociągowej na 100 km² – wskaźnik liczony jest jako iloraz długości sieci wodociągowej do powierzchni obszaru dla którego bada się gęstość, pomnożony przez 100.

W 2018 r. na terenach wiejskich znajdowało się 86% (18,5 tys. km) długości sieci wodociągowej (w kraju 77%). W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci wodociągowej wzrosła w miastach o 37,6 km (w kraju 1,2 tys. km), a na terenach wiejskich przybyło 225,5 km nowej sieci (w kraju 2,5 tys. km). Wraz z rozwojem infrastruktury wodociągowej następuje systematyczne zagęszczenie sieci. W 2018 r. wyniosło ono 85,6 km na 100 km² (w kraju 98,4 km na 100 km²) i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyło się o 1,1 km na 100 km² (w kraju o 1,2 km na 100 km²). W miastach województwa lubelskiego w 2018 r. zagęszczenie sieci wodociągowej wyniosło 291,8 km na 100 km² i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 2,7 km na 100 km² (w kraju analogicznie 318,4 km na 100 km² i o 4,2 km na 100 km²). Na terenach wiejskich zagęszczenie sieci wodociągowej wyniosło 76,9 km na 100 km² i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 1,0 km na 100 km² (w kraju analogicznie 81,7 km na 100 km² i o 0,9 km na 100 km²).

W 2018 r. zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe wyniosło 61,0 hm³ (w kraju 1280,8 hm³) i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyło się o 3,2% (w kraju o 4,7%), zaś przeciętne zużycie wody przez gospodarstwa domowe przypadające na 1 mieszkańca wyniosło 28,8 m³ (w kraju 33,3 hm³) i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 1,0 m³ (w kraju o 1,5 m³). Na obszarach wiejskich zużycie wody na jednego mieszkańca wzrosło o 1,5 m³ (w kraju o 2,1 m³), a w miastach odnotowano wzrost o 0,5 m³ (w kraju o 1,1 m³).

Tablica 22.

Wodociągi

Stan w dniu 31 grudnia

Table 22.

Water supply system

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	19402,8	21023,5	21233,0	21496,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	344347	369593	377495	381839
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	57,2	61,1	59,1	61,0

Dane o **korzystających z wodociągu** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych i w budynkach zbiorowego zamieszkania podłączonych do sieci wodociągowej.

W 2018 r. liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej wyniosła 1845,5 tys. i w porównaniu z 2017 r. liczba ludności zmniejszyła się o 0,3%, natomiast w stosunku do 2010 r. zwiększyła się o 4,4%. W kraju liczba ludności korzystającej z wodociągu wyniosła 35366,6 tys. i pozostała na takim samym poziomie jak w 2017 r. oraz była wyższa o 5,0% w stosunku do 2010 r.

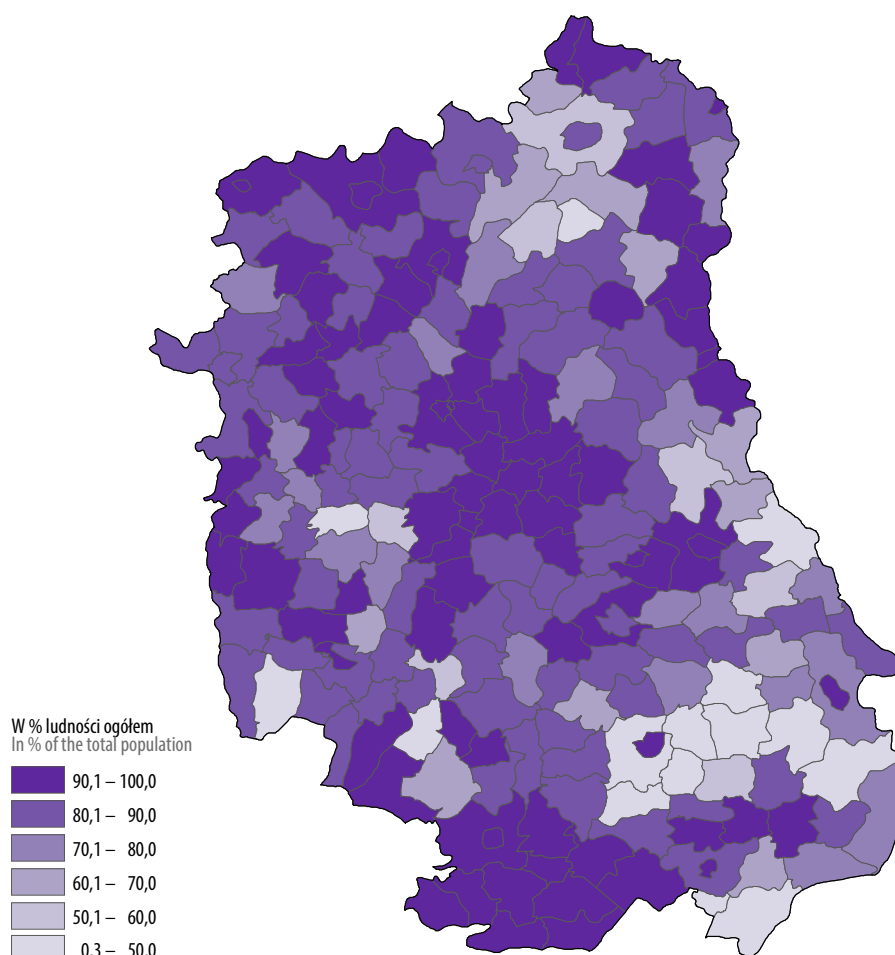
W województwie lubelskim w 2018 r. wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej w % ogółu ludności wyniósł 87,1% wobec 87,0% w 2017 r. (w kraju 92,1% wobec 92,0%), w miastach wskaźnik ten wyniósł 94,7% wobec 94,6% (w kraju 96,6% i pozostał na tym samym poziomie), a na wsi 80,6% wobec 80,4% (w kraju 85,3% wobec 85,1%).

W Lublinie w 2018 r. długość sieci wodociągowej rozdzielczej osiągnęła 662,5 km i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 1,5%, a z 2010 r. o 13,0%. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 19,3 tys. sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 1,1%, a z 2010 r. o 11,2%. Gęstość

sieci wodociągowej wyniosła 449,2 km na 100 km² i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 6,5 km na 100 km². Zużycie wody przez gospodarstwa domowe wyniosło 11,7 hm³ i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyło się o 0,4%, zaś przeciętne zużycie wody przez gospodarstwa domowe przypadające na 1 mieszkańca wyniosło 34,5 m³ wobec 34,3 m³ w 2017 r. W 2018 r. wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej w % ogółu ludności wyniósł 95,5% wobec 95,4% w 2017 r.

Mapa 29.
Map 29.

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.
Population using water supply system in 2018

Sieć kanalizacyjna czynna – system kanałów krytych (podziemnych) odprowadzających ścieki z budynków i innych obiektów, do odbiorników lub urządzeń do oczyszczania ścieków.

Przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomościach odbiorców usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku – od granicy nieruchomości.

W 2018 r. sieć kanalizacyjna w województwie lubelskim osiągnęła długość 6686,5 km i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 243,6 km (o 3,8%) i o 2254,4 km (o 50,9%) do 2010 r. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 138,0 tys. sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 2,6%, a z 2010 r. o 38,2%. W kraju sieć kanalizacyjna osiągnęła długość 160,7 tys. km i w porównaniu

z 2017 r. zwiększyła się o 3,9 tys. km (o 2,5%), a w stosunku do 2010 r. o 53,2 tys. km (o 49,4%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 3,4 mln sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 1,8%, a z 2010 r. o 45,2%.

Gęstość sieci kanalizacyjnej na 100 km² – wskaźnik liczony jest jako iloraz długości sieci kanalizacyjnej do powierzchni obszaru dla którego bada się gęstość, pomnożony przez 100.

W 2018 r. na terenach wiejskich znajdowało się 58% (3855,8 km) długości sieci kanalizacyjnej (w kraju 59%). W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci kanalizacyjnej wzrosła w miastach o 88,9 km (w kraju 1,1 tys. km), a na terenach wiejskich przybyło ponad 154,7 km nowej sieci (w kraju 2,8 tys. km).

Również w przypadku infrastruktury kanalizacyjnej następuje systematyczne zagęszczenie sieci. W 2018 r. wyniosło ono 26,6 km na 100 km² (w kraju 51,4 km na 100 km²) i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyło się o 1,0 km na 100 km² (w kraju o 1,3 km na 100 km²). W miastach województwa lubelskiego w 2018 r. zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wyniosło 277,9 km na 100 km² i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 7,8 km na 100 km² (w kraju analogicznie 299,0 km na 100 km² i o 3,6 km na 100 km²). Na terenach wiejskich zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wyniosło 16,0 km na 100 km² i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 0,6 km na 100 km² (w kraju analogicznie 32,6 km na 100 km² i o 1,0 km na 100 km²).

Ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną w 2018 r. wyniosła 50,8 hm³ (w kraju 1330,3 hm³) i w porównaniu z 2017 r. była wyższa o 1,1%, a z 2010 r. – o 1,2% (w kraju wyższa odpowiednio o 1,0% i o 2,5%).

Tablica 23.

Kanalizacja

Stan w dniu 31 grudnia

Table 23.

Sewage system

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	4432,1	6278,9	6442,9	6686,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	99841	128063	134534	137997
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	50,2	49,1	50,2	50,8
w tym oczyszczane of which treated	50,2	49,1	50,2	50,8

a łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

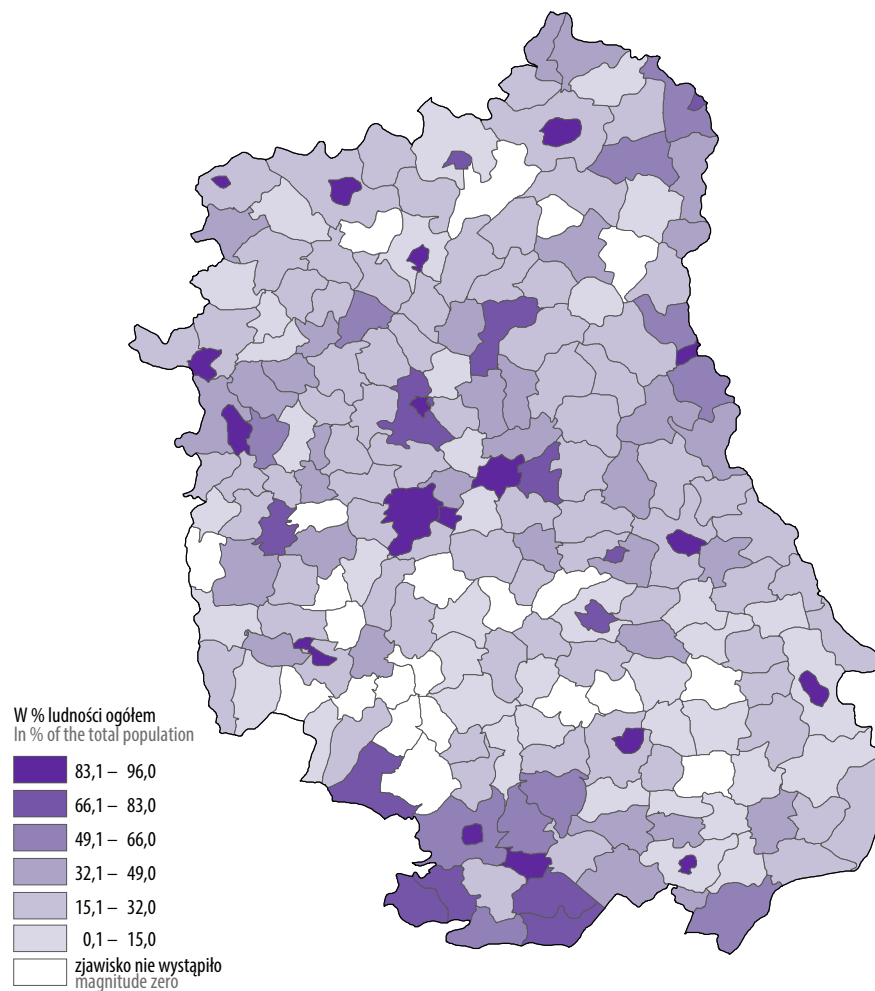
Dane o **korzystających z kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych w budynkach zbiorowego zamieszkania podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

W 2018 r. liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniosła 1121,4 tys. i w porównaniu z 2017 r. była wyższa o 0,1% i o 9,1% w stosunku do 2010 r. W kraju liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniosła 27180,4 tys. i była wyższa o 0,3 niż w roku ubiegłym i o 13,7% niż w 2010 r.

W województwie lubelskim w 2018 r. wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności wyniósł 53,0% wobec 52,7% w 2017 r. (w kraju 70,8% wobec 70,5%), w miastach wskaźnik ten wyniósł 88,9% wobec 88,8% (w kraju 90,3% wobec 90,2%), a na wsi 21,8% wobec 21,3% (w kraju 41,3% wobec 40,8%).

Mapa 30.
Map 30.

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.
Population using sewage system in 2018

W Lublinie w 2018 r. długość sieci kanalizacyjnej osiągnęła 680,5 km i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 1,5%, a z 2010 r. o 20,8%. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 13,8 tys. sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 1,6%, a z 2010 r. o 28,3%. Gęstość sieci kanalizacyjnej wyniosła 461,4 km na 100 km² i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 6,7 km na 100 km². Zarówno w 2018 r., jak i 2017 r. wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności wyniósł 91,8%.

Sieć gazowa – system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Na koniec 2018 r. sieć gazowa ogółem w województwie lubelskim osiągnęła długość 9300,7 km i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 109,1 km (o 1,2%) i o 1312,3 km (o 16,4%) w stosunku do 2010 r. Liczba przyłączy prowadzących do budynków wyniosła 156,6 tys. sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 2,2%, a z 2010 r. o 21,3%. W kraju sieć gazowa ogółem osiągnęła długość 154,4 tys. km i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 2,2 tys. km (o 1,4%), a w stosunku do 2010 r. o 21,3 tys. km (o 16,0%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków wyniosła 2,9 mln sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 2,3%, a z 2010 r. o 19,6%.

Gęstość sieci gazowej na 100 km² – wskaźnik liczony jest jako iloraz długości sieci gazowej do powierzchni obszaru dla którego bada się gęstość, pomnożony przez 100.

W 2018 r. na terenach wiejskich znajdowało się 68% (6365,3 km) długości sieci gazowej (w kraju 59%). W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci gazowej wzrosła w miastach o 30,0 km (w kraju 874,5 km), a na terenach wiejskich przybyło 79,1 km nowej sieci (w kraju 1288,3 km). Także i w przypadku infrastruktury gazowej następuje systematyczne zagęszczenie sieci gazowej rozdzielczej. W 2018 r. wyniosło ono 32,9 km na 100 km² (w kraju 42,6 km na 100 km²) i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyło się o 0,4 km na 100 km² (w kraju o 0,7 km na 100 km²). W miastach województwa lubelskiego w 2018 r. zagęszczenie sieci gazowej rozdzielczej wyniosło 278,0 km na 100 km² i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 1,9 km na 100 km² (w kraju analogicznie 276,0 km na 100 km² i o 2,7 km na 100 km²). Na terenach wiejskich zagęszczenie sieci gazowej rozdzielczej wyniosło 22,5 km na 100 km² i w porównaniu z 2017 r. zwiększyło się o 0,3 km na 100 km² (w kraju analogicznie 24,9 km na 100 km² i o 0,4 km na 100 km²).

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

W 2018 r. liczba ludności korzystającej z sieci gazowej wyniosła 870,1 tys. i pozostała na takim samym poziomie jak w roku poprzednim, natomiast w porównaniu z 2010 r. była wyższa o 1,8%. W kraju liczba ludności korzystającej z sieci gazowej wyniosła 20,0 mln i była niższa o 0,1% niż w roku ubiegłym i o 1,0% niższa niż w 2010 r.

W województwie lubelskim w 2018 r. wskaźnik ludności korzystającej z sieci gazowej w % ogółu ludności wyniósł 41,1% wobec 40,9% w 2017 r. (w kraju 52,1% i nie uległ zmianie wobec 2017 r.), w miastach wskaźnik ten wyniósł 69,9% wobec 69,8% (w kraju 70,9% wobec 71,2%), a na wsi 16,1% wobec 15,8% (w kraju 23,9% wobec 23,3%).

W 2018 r. w województwie lubelskim zużycie gazu z sieci ogółem przez gospodarstwa domowe wyniosło 1841,0 GWh (w kraju 46 903,3 GWh) i w porównaniu z 2017 r. spadło o 2,4% (w kraju o 0,3%), przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 1,1% (w kraju o 0,7%). W miastach miał miejsce spadek zużycia gazu o 3,2% (w kraju o 0,9%) przy wzroście liczby odbiorców o 0,8% (w kraju o 0,3%), a na obszarach wiejskich odnotowano spadek zużycia gazu o 0,1% (w kraju wzrost o 1,7%), podczas gdy liczba odbiorców zwiększyła się o 2,3% (w kraju o 3,1%).

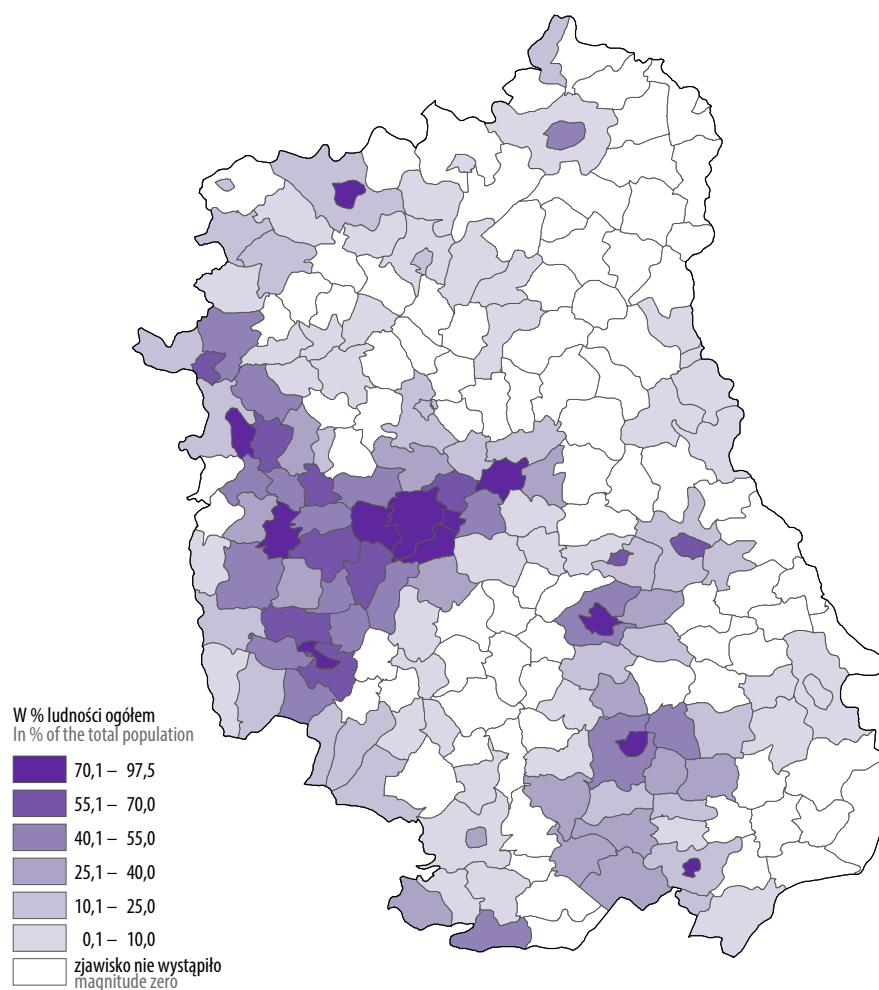
W 2018 r. przeciętne zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca wyniosło 867,7 kWh i w porównaniu z rokiem poprzednim spadło o 2,0% (w kraju 1221,0 kWh i spadło o 0,2%), przy czym w miastach zużycie gazu na 1 mieszkańca wyniosło 1337,4 kWh i spadło o 3,0% (w kraju 1553,0 kWh i spadło o 0,7%), a na terenach wiejskich – 459,2 kWh i wzrosło o 0,3% (w kraju 720,4 kWh i wzrosło o 1,6%).

W Lublinie na koniec 2018 r. sieć gazowa ogółem osiągnęła długość 724,4 km i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 1,1 km (o 0,2%), zwiększyła się zaś w stosunku do 2010 r. – o 130,3 km (o 21,9%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków wyniosła 21,5 tys. sztuk i zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. o 2,4%, a z 2010 r. o 33,4%. Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w 2018 r. wyniosła 475,9 km na 100 km² wobec 476,6 km na 100 km² w 2017 r. Liczba ludności korzystającej z sieci gazowej wyniosła 291,3 tys. i była niższa

o 1,0% niż w 2017 r. i o 4,9% niż w 2010 r. Wskaźnik ludności korzystającej z sieci gazowej w % ogółu ludności Lublina wyniósł 85,8% wobec 86,6% w 2017 r. W Lublinie w 2018 r. zużycie gazu z sieci ogółem przez gospodarstwa domowe wyniosło 572,6 GWh i w porównaniu z 2017 r. spadło o 4,8%, przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 0,4%, a przeciętne zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca wyniosło 1685,1 kWh i porównaniu z rokiem poprzednim było niższe o 4,7%.

Mapa 31.
Map 31.

Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.
Population using gas supply system in 2018

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24.

Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	7988,4	8654,8	9191,6	9300,7
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i nie-mieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs	129080	143356	153260	156617
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	294,7	318,8	325,5	329,0
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	161,8 ^b	1678,2	1885,7	1841,0
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	75,1 ^c	783,0	885,6	867,7

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.
a Including customers using collective gas-meters. b, c In natural units: b – hm³, c – m³.

Ochrona zdrowia

Health care

W końcu 2018 r., w województwie lubelskim, w głównym miejscu pracy, pracowało 5,2 tys. lekarzy oraz 0,8 tys. lekarzy dentyistów. W 2018 r. lekarze specjaliści stanowili w województwie 67,2% wszystkich lekarzy. Placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej było mniej o 3,2% w porównaniu z 2017 r. Mieszkaniec województwa lubelskiego w 2018 r. skorzystał średnio z 9 porad lekarskich. W województwie lubelskim było 45 szpitali ogólnych, co stanowiło 4,7% wszystkich szpitali w Polsce. Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadły 52 łóżka, a na jedno łóżko w szpitalach ogólnych przypadły 193 osoby. W porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się liczba aptek a zwiększyła liczba ludności na 1 aptekę i punkt apteczny. Na jedną jednostkę systemu ratownictwa medycznego przypadło przeciętnie 19,0 tys. mieszkańców województwa. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” były niższe o 1,4% w porównaniu z 2017 r.

W końcu 2018 r., w województwie lubelskim, w głównym miejscu pracy, pracowało 5,2 tys. lekarzy, było ich mniej o 0,9% w porównaniu z 2017 r. i o 0,6% z 2012 r. Lekarze stanowili 5,9% wszystkich lekarzy w kraju. Lekarzy dentyistów było 0,8 tys. (więcej o 2,1% w porównaniu z 2017 r.) i stanowili oni 6,5% wszystkich tego typu lekarzy w Polsce. W województwie było również 1,9 tys. farmaceutów (bez techników farmacji), 1,6 tys. fizjoterapeutów oraz 0,6 tys. diagnostów laboratoryjnych. Personel medyczny reprezentowało również 12,2 tys. pielęgniarek oraz 1,5 tys. położnych. W porównaniu z 2017 r. liczba pielęgniarek uległa zmniejszeniu o 1,3%, a położnych zwiększyła się o 1,9%. Pielęgniarki w 2018 r. stanowiły 6,3% wszystkich pielęgniarek w kraju, a położne 6,7%.

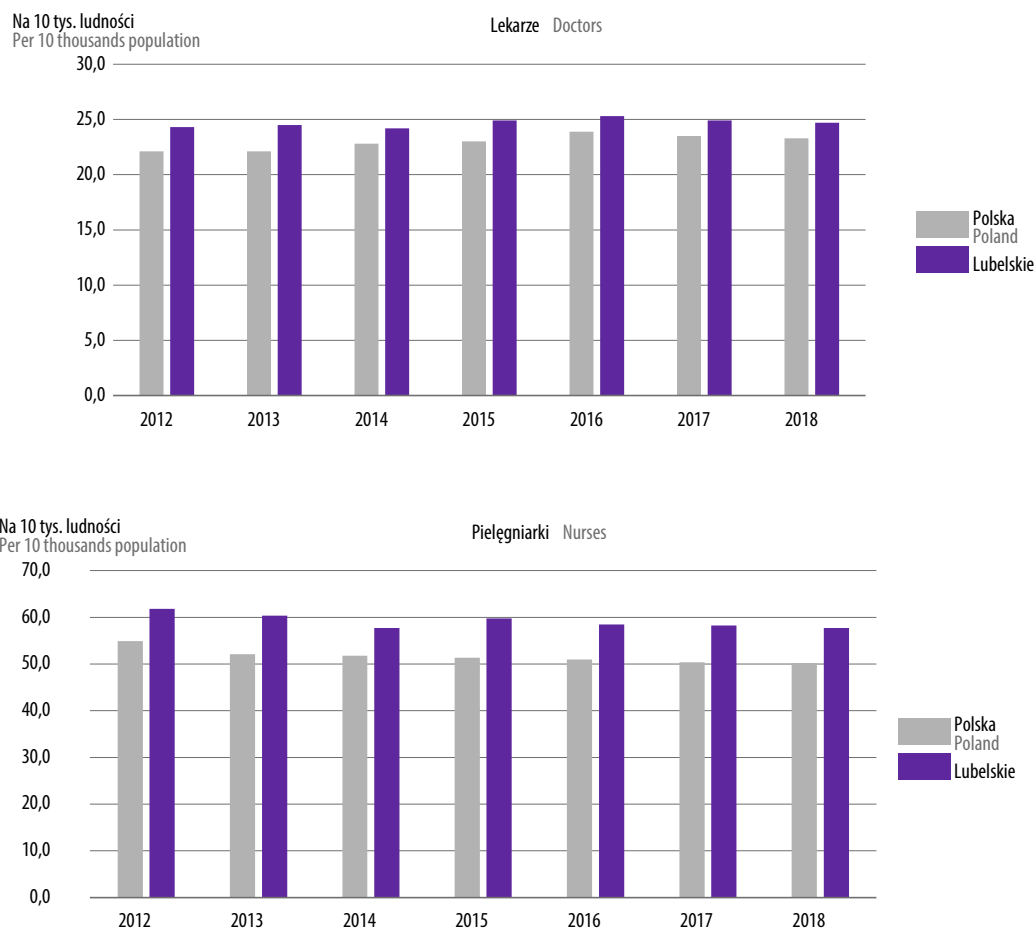
W 2018 r., liczba lekarzy przypadająca na 10 tys. ludności wyniosła 24,7 (w kraju 23,3). W Polsce wskaźnik ten wahał się od 15,3 w województwie wielkopolskim do 27,1 w województwie mazowieckim. Pod względem powiatowym, w województwie lubelskim, najniższy wskaźnik odnotowano w powiecie chełmskim (2,8), a najwyższy w Lublinie (77,4).

Liczba pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem na 10 tys. mieszkańców w 2018 r. wyniosła 57,7 i była niższa 0,5 pkt w porównaniu z 2017 r. (w kraju 50,2 – niższy o 0,2 pkt). Wskaźnik ten był najwyższy w Polsce. W powiatach województwa lubelskiego najniższy wskaźnik odnotowano w powiecie chełmskim (9,3) i biłgorajskim (15,3), a najwyższy w Zamościu (154,8) i Lublinie (136,7). Analizując podział terytorialny w kraju najniższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie wielkopolskim – 36,5 pielęgniarek na 10 tys. mieszkańców oraz w województwie pomorskim – 41,8. Poza województwem lubelskim najwięcej pielęgniarek na 10 tys. mieszkańców odnotowano w województwie podkarpackim – 59,4 oraz w świętokrzyskim – 60,4.

Wykres 35. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

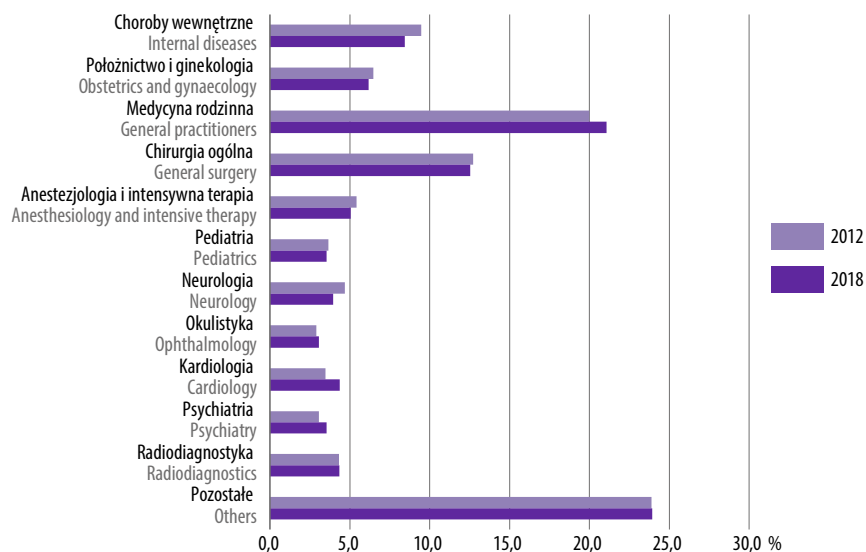
Chart 35. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31st December

W analizowanym roku liczba lekarzy specjalistów, w województwie lubelskim, wyniosła 3,5 tys. osób (5,8% wszystkich lekarzy specjalistów w kraju). W porównaniu z 2017 r. było ich mniej o 0,2% i o 4,7% w stosunku do 2012 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,6% i 3,5%). Z ogólnej liczby lekarzy specjalistów pracujących w województwie w 2018 r. największy odsetek stanowili lekarze z zakresu medycyny rodzinnej (21,1%). W strukturze wyróżniali się także lekarze specjaliści w zakresie chirurgii ogólnej (12,5%), chorób wewnętrznych (8,4%), położnictwa i ginekologii (6,2%), anestezjologii i intensywnej terapii (5,1%), kardiologii (4,4%) oraz pediatrii (3,5%). W 2018 r. lekarze specjaliści stanowili w województwie 67,2%

wszystkich lekarzy (w kraju – 66,6%). Wskaźnik ten był wyższy o 0,5 p. proc. w porównaniu z 2017 r., a niższy o 3,0 p. proc. w stosunku do 2012 r.

Wykres 36. Lekarze specjaliści
Stan w dniu 31 grudnia
Doctors specialists
As of 31st December

Według stanu na 31 XII 2018 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej działało 1613 placówek. Było ich w stosunku do 2017 r. mniej o 3,2 %, a więcej o 5,7% w porównaniu z 2012 r. Stanowiły one 6,0% wszystkich placówek w kraju. Przychodnie stanowiły 78,2% wszystkich placówek. W miastach województwa lubelskiego zlokalizowanych było 71,5% wszystkich przychodni oraz 57,1% praktyk lekarskich.

W województwie lubelskim, w 2018 r., na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadało 1313 osób (w kraju – 1439). Analizując gminy województwa lubelskiego, najlepszy dostęp ludności do placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej odnotowano w mieście Stoczek Łukowski, gdzie na 1 podmiot miało dostęp średnio 507 osób. Najmniej korzystną sytuację odnotowano natomiast w gminie Radzyń Podlaski – 8086 osób na 1 podmiot. W Lublinie na 1 podmiot przypadało średnio 962 osoby.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie lubelskim udzielono 18,8 mln porad (mniej o 0,5% niż w 2017 r.) i stanowiły one 5,7% wszystkich porad w kraju. Najczęściej korzystano z porad udzielanych w przychodniach (95,9% ogółu porad). Udzielono w nich 99,8% ogółu porad z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, 97,3% specjalistycznych porad lekarskich oraz 75,8% porad stomatologicznych.

W 2018 r. przeciętnie mieszkańców województwa skorzystał z 9 porad w placówkach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (w kraju – 8), w tym: 5 u lekarza opieki podstawowej, 3 u lekarza specjalisty i 1 u stomatologa. Najwięcej porad w województwie lubelskim udzielono w mieście Stoczek Łukowski (22 porady) oraz w gminie Łęczna (19).

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Przychodnie Out-patient departments	1103	1186	1288	1261
Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	423	414	379	352
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:	17952,6	19122,9	18666,7	18765,8
lekarskie doctors	15263,2	16137,3	16320,0	16404,9
stomatologiczne stomatological	2689,4	2985,6	2346,7	2360,8
Szpitala ogólne General hospitals	50	57	53	45

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne). Od 2017 r. porady nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej regulowane są ustawą z dnia 25 maja 2017 (Dz.U. 2017 poz. 1200). Do 30.09.2017 r. porady wykazywane są w Podstawowej Opiece Zdrowotnej (POZ), a od 01.10.2017 r. w Nocnej i Świątecznej Opiece Zdrowotnej łącznie z poradami w ramach podkontraktów ze szpitalem na wykonywanie tych porad. c W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients (non-public funds). From 2017, Holiday and Nighttime Medical Services are regulated by the Act of 25 May 2017 (Journal of Laws 2017, item 1200). Till 30/09/2017, consultations is shown in Primary Health Care (POZ), and from 01/10/2017 Holiday and Nighttime Medical Services including consultations under subcontracts with the hospital. c During the year.

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. w województwie lubelskim funkcjonowało 45 szpitali ogólnych (w kraju – 949), co stanowiło 4,7% wszystkich szpitali w Polsce. Było ich mniej o 15,1% w porównaniu z 2017 r. i o 10,0% z 2012 r. W placówkach tych do dyspozycji pacjentów było 11,0 tys. łóżek, w tym 1,5 tys. dla dzieci i młodzieży do lat 18. W porównaniu z 2017 r. liczba łóżek zmniejszyła się o 1,8% i o 7,2% z 2012 r. Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadały 52 łóżka, podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wyniósł 47. Na jedno łóżko w szpitalach ogólnych przypadało 193 osoby.

W 2018 r. w szpitalach ogólnych w trybie stacjonarnym leczonych było 454,6 tys. osób (bez międzyodziałowego ruchu chorych), tj. 5,9% leczonych w szpitalach ogólnych w kraju. Najwięcej pacjentów odnotowano na oddziałach: chirurgicznych – 108,4 tys., chorób wewnętrznych – 97,9 tys. i ginekologiczno-położniczych – 59,4 tys.

Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. opiekę długoterminową świadczyło 42 placówki, które posiadały 1,9 tys. łóżek. W ciągu roku w placówkach tych przebywało 5,4 tys. pacjentów, z tego 29,2% w zakładach opiekuńczych typu ogólnego.

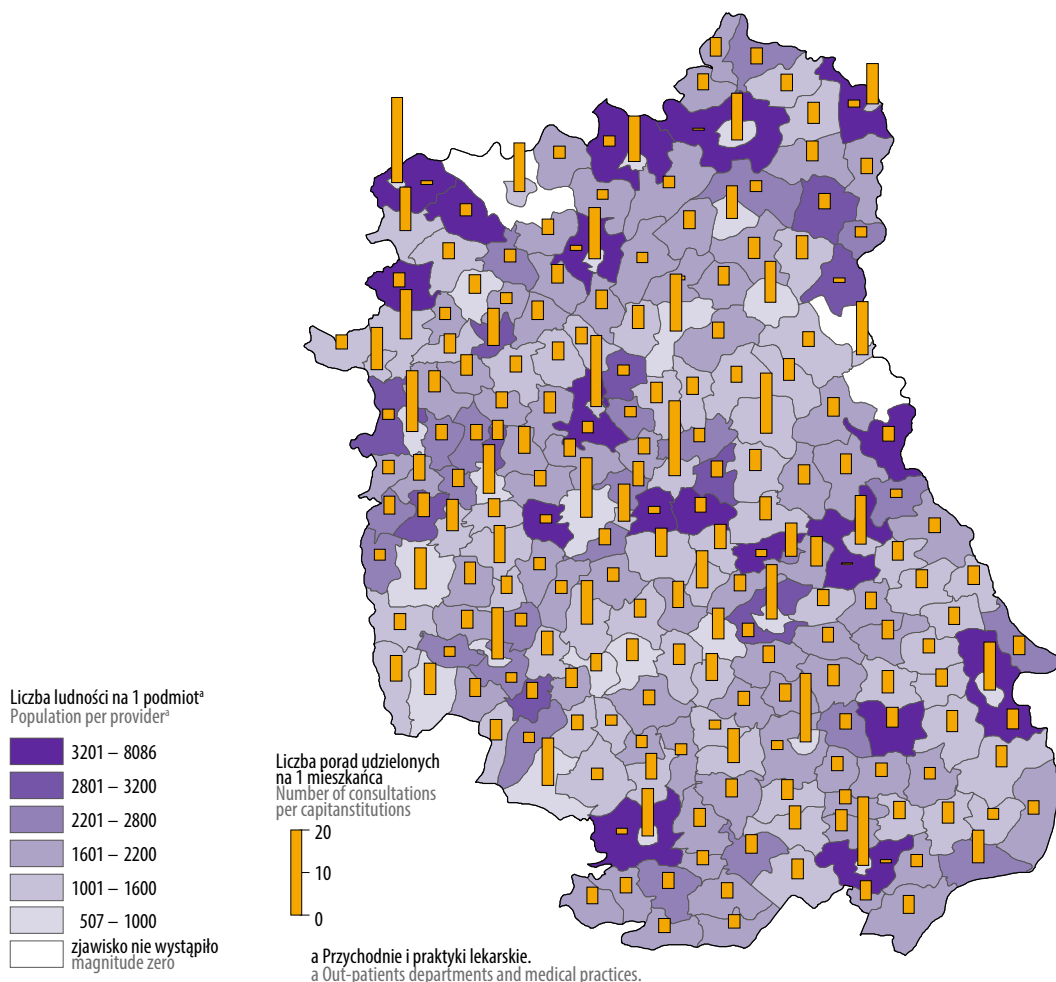
W województwie funkcjonowało w 2018 r. również 5 zakładów stacjonarnej opieki psychiatrycznej, z tego: 3 szpitale psychiatryczne, 1 ośrodek rehabilitacyjny dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz 1 MONAR. Liczba łóżek we wszystkich zakładach wyniosła 1,2 tys., większość z nich należało do szpitali psychiatrycznych (95,2%).

Sprzedaż leków i środków medycznych w 2019 r. prowadziło 753 apteki i 54 punkty apteczne. W porównaniu z 2018 r. nastąpił spadek liczby aptek o 7,3% i o 5,0% z 2010 r. Liczba aptek w województwie stanowiła

6,1% ogółu aptek w kraju. W efekcie tych zmian zwiększyła się liczba ludności obsługiwanej przez 1 placówkę. W 2019 r. przeciętnie było to 2612 osób (w kraju 2848 osób), podczas gdy w 2018 r. było 2445 osób.

Mapa 32.
Map 32.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.
Out-patient health care in 2018

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Szybką pomoc medyczną w nagłych przypadkach w 2019 r. świadczyło na terenie województwa lubelskiego 111 jednostek systemu ratownictwa medycznego (w kraju – 1835). Na jedną jednostkę przypadało przeciętnie 19,0 tys. mieszkańców (w kraju – 20,9).

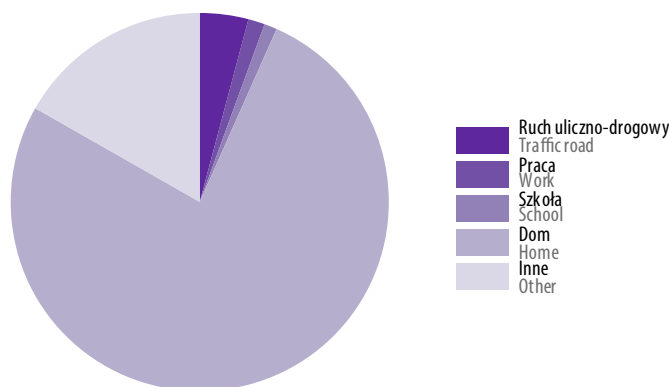
W 2019 r. zespoły wyjazdowe ratownictwa medycznego dokonały 181,8 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia (mniej o 5,3% niż 2018 r.), z tego 76,6% to wyjazdy do domu, a 4,1% do zdarzeń w ruchu uliczno-drogowym. Z ich pomocy skorzystało 182,6 tys. osób (mniej o 5,4% niż w 2018 r.).

W trybie ambulatoryjnym świadczeń w nagłych wypadkach udzielały 22 izby przyjęć i 17 szpitalnych oddziałów ratunkowych. Z ich usług skorzystało 328,7 tys. osób, mniej o 3,7% niż w 2018 r. Najczęściej udzielano pomocy o charakterze chirurgicznym (37,1% ogółu świadczeń), następnie ogólnym (14,9%) i z zakresu chorób wewnętrznych (14,7%). Najrzadziej natomiast udzielano porad w zakresie ginekologii i położnictwa (3,2%).

W porównaniu do 2018 r. zmniejszyła się o 7,5% liczba dzieci i młodzieży do 18 roku życia korzystających ze świadczeń zespołów wyjazdowych natomiast w tej grupie zwiększyła o 0,5% w tej grupie liczba świadczeń udzielonych w trybie ambulatoryjnym.

Wykres 37.
Chart 37

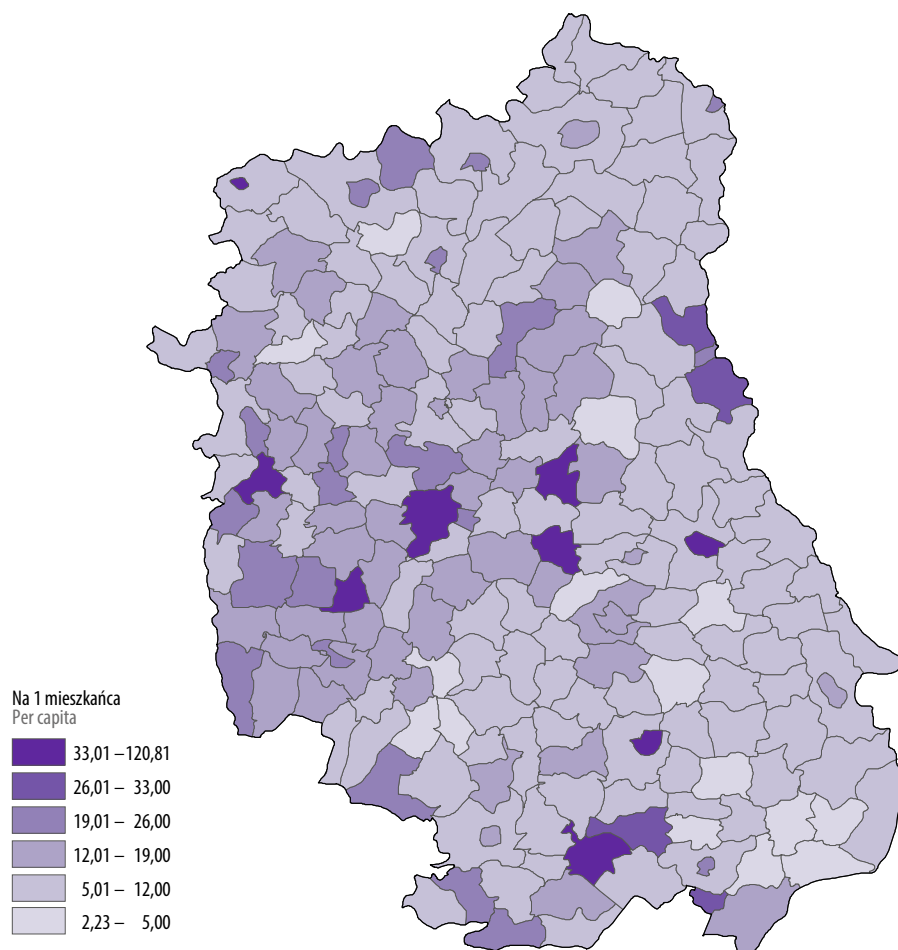
Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2019 r.
Calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2019 r

W 2018 r., w województwie lubelskim, wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” wyniosły 49,5 mln zł (w porównaniu z 2017 r. mniej o 1,4% i o 7,7% z 2010 r.). Wydatki stanowiły 2,7% łącznych wydatków na ten cel z budżetu kraju natomiast w województwie lubelskim stanowiło to 0,5% wszystkich wydatków gmin i miast na prawach powiatu. W województwie lubelskim na 1 mieszkańca wydatkowano średnio 23,35 zł (w kraju – 47,31 zł). Kwota ta była niższa o 1,1% w porównaniu z 2017 r. i o 4,4% z 2010 r. W województwie lubelskie wydatki na 1 mieszkańca z działu „Ochrona zdrowia” są najniższe w kraju. Pod względem terytorialnym w województwie najniższe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w gminach: Komarów Osada – 2,23 zł, Tarnawatka – 2,30 zł i Telatyn – 2,32 zł, natomiast najwyższe w Zamościu – 120,81 zł, Borzechowie – 52,40 zł oraz Trawniskach – 52,04 zł. W Lublinie wydano średnio 47,81 zł na 1 mieszkańca.

Mapa 33.
Map 33.

Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.
Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2018

Kultura Culture

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. na terenie województwa lubelskiego działało 578 bibliotek publicznych. W porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się (o 1,9%) liczba muzeów i oddziałów muzealnych. Widzowie i słuchacze teatrów i instytucji muzycznych stanowili 1,9% ogółu widzów w kraju. W odniesieniu do 2017 r. zwiększyła się liczba kin stałych (o 6,5%) oraz zwiększyła liczba widzów w tych kinach (o 7,0%). Zwiększa się liczba centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na terenie województwa. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego były wyższe o 18,4% w porównaniu z 2017 r.

W 2018 r. na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 578 bibliotek publicznych, w tym 353 filii bibliotecznych. Biblioteki publiczne w województwie stanowiły 7,3% wszystkich placówek tego typu w kraju. Większość bibliotek publicznych i filii prowadziło działalność na wsi (74,0%). Na terenie województwa działało również 149 punktów bibliotecznych.

W porównaniu z 2017 r. placówek bibliotecznych (biblioteki łącznie z filiami oraz punktami bibliotecznymi) było mniej o 1,6% i o 4,3% z 2010 r. (w kraju odpowiednio – 1,7% i 7,9%). Na 1 placówkę biblioteczną przypadało przeciętnie w województwie 2913 mieszkańców (w kraju – 4264). Najwięcej ludności na 1 placówkę biblioteką odnotowano w Chełmie (12534 osoby) i Białej Podlaskiej (9559 osób), a najmniej w powiecie lubartowskim (1586 osób) i parczewskim (1664 osoby). W Lublinie na 1 placówkę przypadało 7900 osób.

Na koniec 2018 r. księgozbiór bibliotek publicznych liczył 6365,9 tys. woluminów, co stanowiło 5,0% całego księgozbioru w kraju. Było ich więcej o 0,3% w porównaniu z 2017 r. i o 0,7% z 2010 r.

W stosunku do 2017 r. zmniejszyła się o 2,0% liczba zarejestrowanych czytelników (w kraju – 1,1%). W 2018 r. ich liczba wyniosła 355,6 tys. co stanowiło 6,0% wszystkich czytelników w kraju.

W 2018 r. liczba wypożyczeń w województwie lubelskim wyniosła 6410,3 tys. co stanowiło 6,3% wszystkich wypożyczeń w kraju. W porównaniu z 2017 r. wypożyczeń było mniej o 3,1% i o 14,3% z 2010 r. Przeciętny czytelnik w 2018 r. wypożyczył 18 pozycji (w kraju 17). Najwięcej – średnio 26 woluminów wypożyczył czytelnik w Białej Podlaskiej, a najmniej – 14 woluminów – w powiecie łączyńskim. W kraju najwyższy wskaźnik odnotowano w województwie świętokrzyskim (20 woluminów), a najniższy w pomorskim (14).

Sieć bibliotek publicznych w województwie lubelskim wspomagana była przez placówki biblioteczno-informacyjne. Według stanu na koniec 2018 r. w województwie lubelskim działało 87 placówek biblioteczno-informacyjnych. Wśród wszystkich placówek najliczniejszą grupę stanowiły biblioteki naukowe (62,1%), a następnie biblioteki fachowe (21,8%), biblioteki pedagogiczne (11,5%), natomiast najmniej działało bibliotek fachowo-beletrystycznych (3,4%) oraz bibliotek towarzystw naukowych (1,1%). W województwie lubelskim status biblioteki publicznej i naukowej posiadała tylko jedna biblioteka.

W 2019 r. w województwie lubelskim funkcjonowały 51 muzeów (łącznie z oddziałami muzealnymi), z których 88,2% należało do sektora publicznego. Stanowiły one 5,3% wszystkich muzeów w kraju. W porównaniu z 2018 r. było ich mniej o 1,9%, a więcej o 13,3% z 2010 r. Organizatorem zdecydowanej większości instytucji sektora publicznego były jednostki samorządu terytorialnego (84,4%).

Tablica 26. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Culture institutions
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
PBiblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	760	757	727	.
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	2867	2827	2913	.
Muzea i oddziały muzealne Museums with branches	45	53	52	51
Kina Cinemas	29	30	31	33
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture and cultural centres establishments	161a	172	183	184
Kluby i świetlice Clubs and community centres	17a	18	45	45

a Dane za 2011 r.
a A data for 2011.

Muzea odwiedziło 1217,9 tys. osób, co oznacza spadek o 13,4% w porównaniu z 2018 r., a wzrost o 28,5% z 2010 r. W zorganizowanych grupach odwiedziło muzea 33,8% zwiedzających, przy czym większość sta-

nowiły grupy młodzieży (20,7% spośród ogółu zwiedzających). Największym zainteresowaniem cieszyły się muzea artystyczne – 28,5% ogółu zwiedzających, martyrologiczne – 23,8% oraz historyczne – 10,6%. Na 1000 mieszkańców muzea w województwie lubelskim odwiedziło 577 osób (w kraju – 1048). Z ogólnej liczby zwiedzających, 52,7% osób skorzystało z „bezpłatnych” wstępów do muzeów. Okazją do nieodpłatnego poznania polskiego dziedzictwa narodowego jest corocznie organizowana „Noc Muzeów”. W 2019 r. z tej formy zwiedzania skorzystało w województwie 29,0 tys. osób (mniej o 14,4% niż w 2018 r.), w tym w Lublinie – 11,0 tys. osób.

Muzea miały w swoich zasobach 345,0 tys. szt. zbiorów muzealnych (mniej o 25,0% niż w 2018 r.). Dominowały eksponaty z etnografii i historii (po 19,8% ogółu muzealiów), archeologii (15,7%), a także muzealia z dziedziny sztuki (15,6%) oraz numizmaty (12,1%).

Według stanu w końcu 2019 r., w województwie lubelskim, działalność prowadziło 33 kina (więcej o 2 placówkę w porównaniu z 2018 r.), z tego 9 znajdowało się w Lublinie. Stanowiły one 6,3% wszystkich kin w kraju.

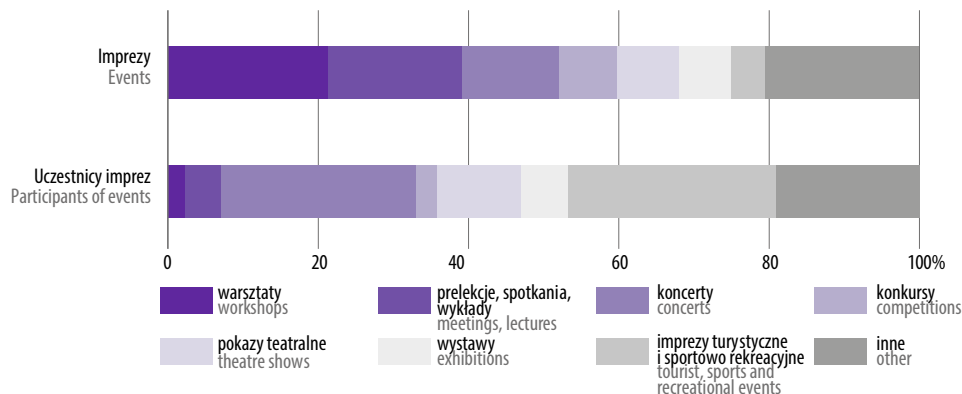
W kinach stałych, w województwie lubelskim, wyświetlono 76,5 tys. seansów. W porównaniu z 2018 r., ogólna liczba seansów zmniejszyła się o 0,4%. W ciągu całego 2019 r. na seansach filmowych obecnych było 2255,0 tys. widzów (więcej o 7,0% niż w 2018 r.). Filmy produkcji polskiej zgromadziły 702,1 tys. widzów (mniej o 2,7% niż w 2018 r.). W województwie lubelskim widzowie oglądający filmy polskie stanowili 31,1% ogółu widzów w kinach stałych. Przeciętna frekwencja na jednym seansie w 2019 r. wyniosła 29 osób.

W 2019 r. w województwie lubelskim działało: 38 centrów kultury, 107 ośrodków kultury, 39 domów kultury, 12 klubów i 33 świetlice. Spośród wymienionych instytucji 67,2% zlokalizowanych było na wsi, 32,8% w mieście. Było ich więcej o 0,4% w porównaniu z 2018 r. i o 28,7% z 2011 r.

Najwięcej centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic zlokalizowanych było w powiecie łukowskim i bialskim – odpowiednio 34 i 25, najmniej we włodawskich i lubartowskich (odpowiednio 3 i 4). Miasta na prawach powiatu skupiały 22 instytucje – najwięcej instytucji zlokalizowanych było w Lublinie (16), najmniej w Białej Podlaskiej i Chełmie (po 1).

Wykres 38. Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2019 r.

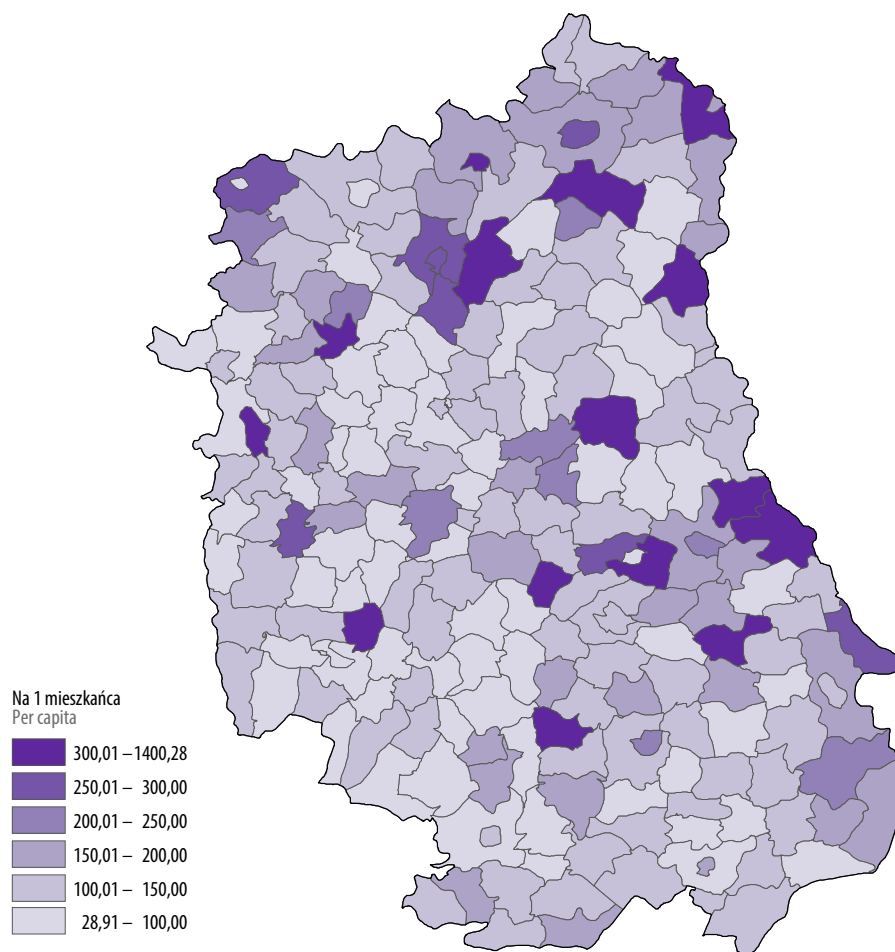
Chart 38 The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2019

Centra, domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice zorganizowały 13,7 tys. imprez (więcej o 1,2% niż w 2018 r. i o 30,1% w 2011 r.). Wśród imprez organizowanych przez instytucje kultury dominowały warsztaty (21,4%), prelekcje, spotkania, wykłady (17,8%), koncerty (13,0%), pokazy teatralne (8,6%), konkursy (7,7%) czy wystawy (6,9%). W imprezach zorganizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice uczestniczyło 2703,0 tys. osób (mniej o 8,0% niż w 2018 r., a więcej o 19,6% z 2011 r.). Przeciętnie w 1 imprezie uczestniczyło 198 osób, przed rokiem 218 osób. Ośrodki w Lublinie zorganizowały najwięcej, bo 3,1 tys. imprez, które zgromadziły 959,3 tys. uczestników (mniej o 18,0% niż w 2018 r.).

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.

Map 34. Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018

Ofertę kulturalną na terenie województwa lubelskiego w 2019 r. uzupełniały: 3 instytucje paramuzealne (m.in. jeden ogród zoologiczny i jeden ogród botaniczny), 7 teatrów i instytucji muzycznych oraz 10 galerii.

W 2018 r. wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów gmin i miast na prawach powiatu w województwie lubelskim wyniosły 355,3 mln zł. W porównaniu z 2017 r. wydatków tych było

więcej o 18,4% i o 37,7% z 2010 r. Wydatki te stanowiły 3,3% wszystkich wydatków z budżetów gmin i miast na prawach powiatu poniesionych w województwie.

W 2018 r. wydatki budżetu gmin i miast na prawach powiatu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 167,46 zł (w 2017 r. – 140,94 zł). W kraju na 1 mieszkańca wydano średnio 193,54 zł (w 2017 r. – 153,45 zł). W województwie lubelskim największe wydatki na kulturę w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w gminie Hanna (1400,28 zł) i Dorohusk (729,07 zł), natomiast najmniejsze w gminie Chrzanów (28,91 zł) i Miączyn (32,07 zł). W Lublinie wydano średnio 225,73 zł. W kraju natomiast największe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w województwie dolnośląskim (250,34 zł), a najmniej w świętokrzyskim (138,66 zł).

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2019 r. liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję zmniejszyła się w porównaniu z 2018 r. o 1,7%, a wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję wzrósł o 0,6 p. proc. Niższa była liczba wypadków drogowych o 6,3% , zmniejszyła się również liczba zarówno ofiar śmiertelnych wypadków drogowych (o 5,0%), jak i rannych w wypadkach (o 4,1%).

W 2019 r. w województwie odnotowano 33,6 tys. przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, co stanowiło 4,2% ogólnej liczby przestępstw w kraju. Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję zmniejszyła się zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim (o 1,7%), jak i z 2014 r. (o 8,9%). W kraju odnotowano wzrost przestępstw stwierdzonych w stosunku do 2018 r. (o 3,7%), natomiast w porównaniu z 2014 r. spadek – o 8,2%.

W województwie lubelskim w 2019 r. w ogólnej liczbie przestępstw dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym – 20,1 tys. (59,7%) i było ich mniej o 2,6% niż w 2018 r. Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym zmniejszyła się w ciągu roku o 8,1%, a liczba przestępstw drogowych wzrosła – o 9,6%.

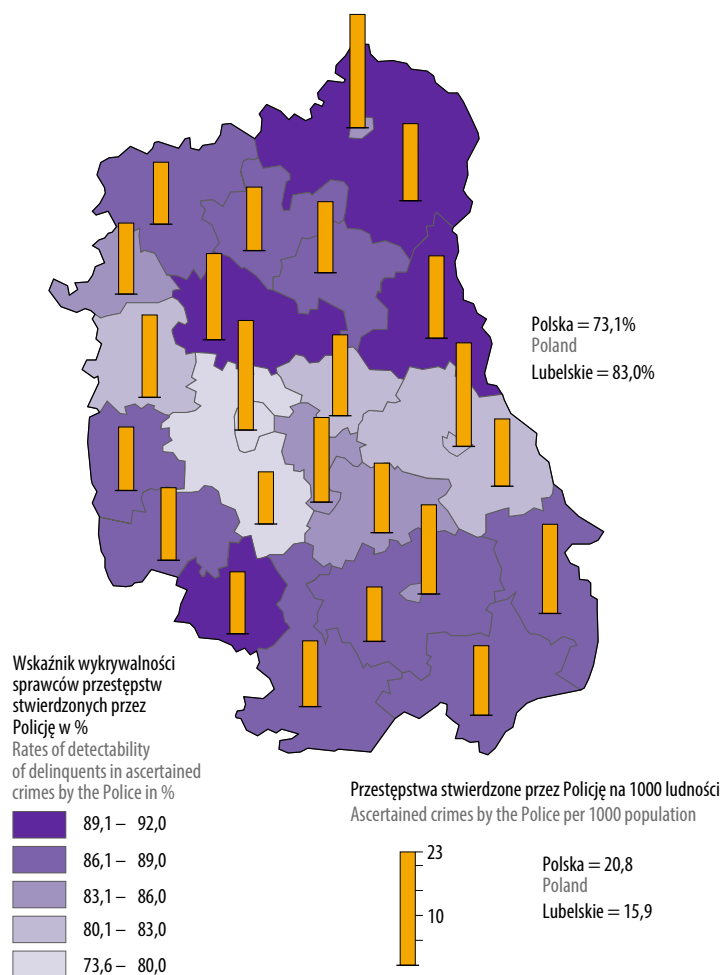
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w województwie wyniósł 83,0% wobec 82,4% w 2018 r. i 72,2% w 2014 r. (w kraju odpowiednio: 73,1%, 73,4% i 65,2%). Liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 ludności w województwie w 2019 r. wyniosła 15,9 wobec 16,1 w 2018 r. i 17,1 w 2014 r. (w kraju odpowiednio: 20,8, 20,0 i 22,6).

W Lublinie w 2019 r. odnotowano 7,5 tys. przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, co stanowiło 22,3% ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych w województwie. Liczba przestępstw była większa w porównaniu z rokiem poprzednim o 11,9%, a w stosunku do 2014 r. była niższa o 21,6%. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w Lublinie wyniósł 73,6% wobec 67,1% w 2018 r. i 57,7% w 2014 r. Liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 ludności w Lublinie w 2019 r. wyniosła 22,0 wobec 19,7 w 2018 r. i 27,8 w 2014 r.

Mapa 35.
Map 35.

Zagrożenie przestępczością w 2019 r.
Crime risk in 2019

W 2019 r. na drogach województwa lubelskiego odnotowano 1139 wypadków (co stanowiło 3,8% ogólnej liczby wypadków w kraju), tj. mniej o 6,3% niż w 2018 r. i o 19,1% niż w 2014 r. (w kraju odpowiednio mniej o 4,4% i o 13,4%). W porównaniu z 2018 r. oraz 2014 r. zmniejszyła się liczba zarówno ofiar śmiertelnych wypadków (odpowiednio o 5,0% i o 12,8%), jak i rannych w wypadkach (odpowiednio o 4,1% i 26,0%).

Tablica 27.
Table 27.

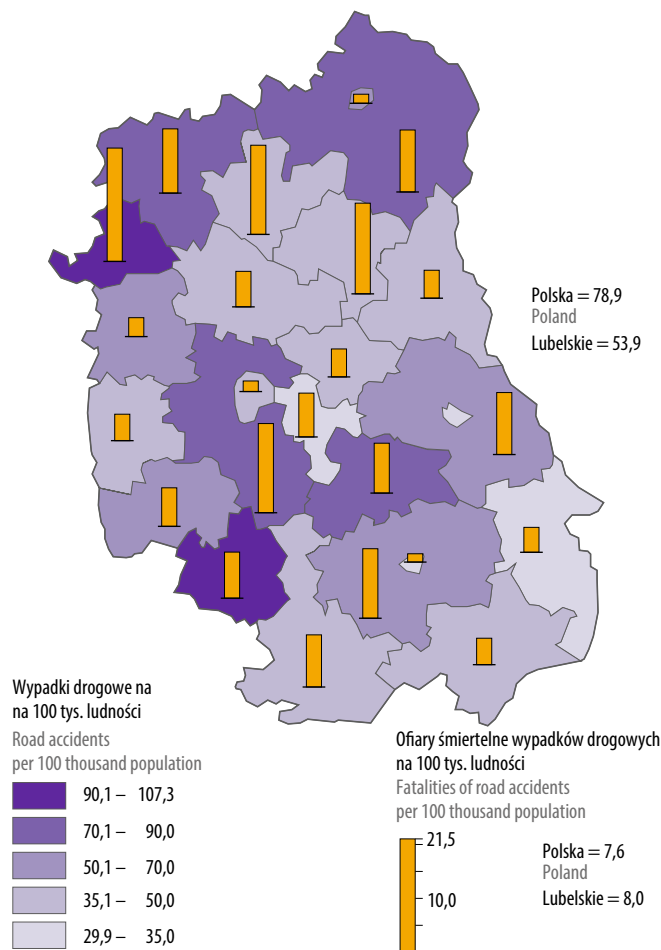
Wypadki drogowe oraz ich skutki
Road accidents and their results

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Wypadki Accidents	1820	1252	1216	1139
Ofiary śmiertelne Fatalities	256	188	179	170
Ranni Injured	2288	1436	1286	1233

W 2019 r. wskaźnik wypadków drogowych na 100 tys. ludności osiągnął wartość niższą niż średnia w kraju i wyniósł 53,9 wobec 57,3 w 2018 r. i 65,4 w 2014 r. (w kraju odpowiednio: 78,9, 82,5 i 90,9). Liczba ofiar śmiertelnych na 100 wypadków drogowych była wyższa niż średnia w kraju i wyniosła 14,9, wobec 14,7 w 2018 r. i 13,8 w 2014 r. (w kraju odpowiednio: 9,6, 9,0 i 9,2). Liczba rannych na 100 wypadków drogowych była niższa niż średnia w kraju i wyniosła 108,3 wobec 105,8 w 2018 r. i 118,4 w 2014 r. (w kraju odpowiednio: 117,1, 117,9, 121,7).

W Lublinie w 2019 r. odnotowano 147 wypadków drogowych (co stanowiło 12,9% ogólnej liczby wypadków w województwie), tj. mniej o 30,3% niż w 2018 r. i o 34,4% niż w 2014 r. W porównaniu z 2018 r. oraz 2014 r. zmniejszyła się liczba zarówno ofiar śmiertelnych wypadków (odpowiednio o 46,2% i o 56,3%), jak i rannych w wypadkach (odpowiednio o 33,2% i 38,1%). W 2019 r. wskaźnik wypadków drogowych na 100 tys. ludności wyniósł 43,3 wobec 62,1 w 2018 r. i 65,3 w 2014 r. Liczba ofiar śmiertelnych na 100 wypadków drogowych wyniosła 4,8, wobec 6,2 w 2018 r. i 7,1 w 2014 r. Liczba rannych na 100 wypadków drogowych wyniosła 109,5 wobec 114,2 w 2018 r. i 116,1 w 2014 r.

Mapa 36. Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.
Map 36. Road accidents and their results

Społeczeństwo informacyjne

Information society

W województwie lubelskim w 2019 r. wyposażonych w komputer było 74,4% gospodarstw domowych. Zwiększa się ilość gospodarstw domowych z dostępem do Internetu. W ostatnich latach co roku powiększa się grupa osób, które korzystają z opcji pobierania formularzy i odsyłania wypełnionych.

W 2019 r. w województwie lubelskim 74,4% gospodarstw domowych z co najmniej jedną osobą w wieku 16–74 lata wyposażonych było w komputer (w kraju 83,1%). W porównaniu z 2018 r. liczba gospodarstw domowych wyposażonych w komputer uległa zmniejszeniu o 2,3 p. proc. (w kraju wzrost o 0,4 p. proc.).

W 2019 r. dostęp do Internetu posiadało 79,9% gospodarstw domowych (wobec 76,7% w 2018 r.). Dla porównania w 2019 r. w Polsce dostęp do Internetu miało 86,7% gospodarstw (w 2018 r. – 84,2%). W ogólnej liczbie gospodarstw domowych, województwo lubelskie w 2019 r. zajęło ostatnie miejsce w kraju pod względem gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu (podobnie rok wcześniej). Najwięcej gospodarstw domowych z dostępem do Internetu było w województwie wielkopolskim (89,8%).

W skali roku udział gospodarstw domowych korzystających z Internetu poprzez szerokopasmowe łącze internetowe zwiększył się o 4,9 p. proc i osiągnął poziom 78,3%. W kraju udział ten wyniósł 83,3% i wzrósł o 4,0 p. proc. w stosunku do 2018 r.

W Lublinie 84,4% gospodarstw domowych posiadało dostęp do Internetu. Łącza szerokopasmowe posiadało natomiast 81,0% gospodarstw.

W 2019 r. jako przyczynę nieposiadania dostępu do Internetu w domu, podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej wskazywano brak potrzeby korzystania z niego. Drugim istotnym powodem był brak odpowiednich umiejętności. Niechęć do Internetu oraz zbyt wysokie koszty sprzętu to przyczyny, które z roku na rok wymieniane są coraz rzadziej.

W 2019 r. odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy wyniósł 31,9%, tj. o 0,7 p. proc. więcej niż w roku poprzednim (w kraju 40,4% i był wyższy o 4,9 p. proc.).

W ostatnich latach co roku powiększa się grupa osób, które korzystają z opcji pobierania formularzy i odsyłania wypełnionych. W 2019 r. odsetek osób pobierających formularze wyniósł 20,4% (wzrost w skali roku o 1,1 p. proc.), a wysyłających – 23,1%, (wzrost o 4,7 p. proc.).

W 2019 r. zakupów przez Internet w województwie lubelskim dokonywało 45,0% osób w wieku 16–74 lata. Najczęściej był to zakup odzieży lub sprzętu sportowego (31,9%) oraz meble, pojazdy, art. AGD, narzędzia, zabawki, biżuteria (19,4%).

Aktywność społeczna

Social activity

Gospodarstwa domowe w województwie lubelskim były najczęściej dotknięte ubóstwem dochodowym w porównaniu z całym krajem. Na podstawie badania spójności społecznej, w 2018 r., zdecydowana większość mieszkańców województwa lubelskiego w wieku 16 lat i więcej miała zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc oraz czuła się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania. Na terenie województwa lubelskiego aktywnie działało 5,0 tys. rejestrowanych organizacji non-profit. W województwie lubelskim w 2019 r. wpisanych do rejestru REGON było 8,0 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co stanowiło 4,3% wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON.

W 2018 r. w województwie lubelskim relatywnego ubóstwa dochodowego^{7 8} doświadczało 26% gospodarstw domowych natomiast relatywnie wysokimi dochodami⁹ (według przyjętego kryterium) dysponowało 7% gospodarstw domowych. W przypadku obu tych wskaźników, w porównaniu z 2015 r. zaobserwowano nieznaczny spadek ich wartości. Odsetek gospodarstw ubogich zmniejszył się o ok. 1 p. proc., a odsetek gospodarstw o relatywnie wysokich dochodach o ok. 2 p. proc. Gospodarstwa domowe w województwie lubelskim były najczęściej dotknięte ubóstwem dochodowym w całym kraju.

W 2018 r. ubóstwa warunków życia¹⁰ doświadczało 6% gospodarstw domowych w województwie lubelskim (w kraju 5%). W 2015 r. problem ten dotyczył 10% gospodarstw domowych. Dobrymi warunkami życia (czyli brakiem występowania jakiegokolwiek z 30 branych pod uwagę symptomów złych warunków życia¹¹) charakteryzowało się w województwie 22% gospodarstw domowych tj. o 4 p. proc. więcej niż w 2015 r.

Wskaźnik zaufania do ludzi (obliczany na podstawie Badania spójności społecznej) to odsetek osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc.

Z badania spójności społecznej wynikało również, że w 2018 r. zdecydowana większość (78%) mieszkańców województwa lubelskiego w wieku 16 lat i więcej miała zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc (w kraju ponad 79%). Nieco mniejsze, ale również dominujące było zaufanie do sąsiadów. Odsetek osób ufających sąsiadom wyniósł 73% (w kraju 75%). Inaczej przedstawiało się zaufanie do osób nieznanym. Nieznanym ufało tylko 33% osób w wieku 16 lat i więcej (w kraju 34%).

Swoim władzom lokalnym ufała ponad połowa (64%) mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej (w kraju – 56%). Policja cieszyła się zaufaniem 76% osób w województwie lubelskim (w kraju – 72%).

Wskaźnik poziomu zadowolenia (satisfakcji) z życia ogólnie rzecz biorąc, należy do podstawowych i najczęściej stosowanych miar dobrobytu subiektywnego. W 2018 r. zadowolonych ze swojego życia ogólnie rzecz biorąc było 76% mieszkańców województwa lubelskiego w wieku co najmniej 16 lat i więcej. Wskaźnik ten był wyższy o 2 p. proc. w porównaniu z 2015 r. W kraju wskaźnik poziomu zadowolenia wyniósł 83% i był wyższy o 5 p. proc. w stosunku do 2015 r.

W 2018 r. przeważająca część mieszkańców województwa lubelskiego w wieku 16 lat i więcej (76%) była zadowolona z miejscowości, w której mieszka (w kraju – 80%). W porównaniu z 2015 r. wartość wskaźnika zadowolenia z miejscowości zamieszkania wzrosła o 2 p. proc. (w kraju wzrost o 4 p. proc.).

Zdecydowana większość mieszkańców województwa lubelskiego czuła się w 2018 r. bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania. Wskaźnik poczucia bezpieczeństwa definiowany jako odsetek osób w wieku 16 lat i więcej deklarujących, że chodząc samotnie po zmroku w okolicy swojego miejsca zamieszkania czują się bardzo bezpiecznie lub raczej bezpiecznie wyniósł 88% (w kraju 89%) i był niższy o 1 p. proc. w stosunku do 2015 r.

7 Główny Urząd Statystyczny, Regionalne zróżnicowanie jakości życia w 2018 r. Wyniki Badania spójności społecznej 2018.

8 Procent gospodarstw domowych, w których miesięczny dochód ekwiwalentny, jakim dysponowało gospodarstwo (w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie) był niższy od wartości uznanej za próg ubóstwa. Proóg ubóstwa przyjęto na poziomie 60% mediany dochodu ekwiwalentnego.

9 Procent gospodarstw domowych o relatywnie wysokich dochodach (tj. tych, których miesięczny dochód ekwiwalentny był wyższy niż 5/3 (ok. 167%) mediany dochodu ekwiwalentnego, tj. ok. 2,8 razy wyższy od przyjętej relatywnej granicy ubóstwa).

10 Procent gospodarstw domowych, w których zaobserwowano co najmniej 10 przejawów złych warunków życia, z listy 30 symptomów dotyczących: jakości mieszkania, poziomu wyposażenia w dobra trwałe użytku, deprywacji różnego typu potrzeb konsumpcyjnych (materialnych i niematerialnych).

11 Lista złych warunków życia została zawarta m.in. w informacji sygnałnej „Różne oblicza ubóstwa w Polsce w 2015 r. i 2018 r. na podstawie Badania spójności społecznej” dostępnej na stronie internetowej GUS.

Wskaźniki kapitału stowarzyszeniowego odnoszą się do dobrowolnego uczestnictwa (aktywności, zaangażowania) w mniej lub bardziej sformalizowanych organizacjach (świeckich organizacjach pozarządowych oraz wspólnotach, organizacjach lub grupach religijnych, a także związkach zawodowych i innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych). Wskaźnik ten obliczono jako udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaangażowanie w co najmniej jednym rodzaju stowarzyszenia.

W 2018 r. na terenie województwa lubelskiego aktywnie działało 5,0 tys. rejestrowych organizacji non-profit¹² (tj. mających osobowość prawną stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego). Wśród organizacji najliczniejszą grupą były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (83,6%), a następnie fundacje (11,6%). W badanej zbiorowości 0,6 tys. jednostek posiadało status organizacji pożytku publicznego. Podmioty ekonomii społecznej stanowiły 98,7% aktywnych organizacji.

Organizacje non-profit prowadziły na terenie województwa różnorodną działalność. W 2018 r. w ramach swojej działalności statutowej omawiane organizacje najczęściej zajmowały się ratownictwem (27,6%), a następnie – sportem, turystyką, rekreacją, hobby (24,1%). Dość często wskazywały one jako główną dziedzinę swojej działalności kulturę i sztukę (10,5%), edukację i wychowanie, badania naukowe (9,0%) oraz pomoc społeczną i humanitarną (6,7%).

Aktywne organizacje rejestrowe wykazały, że na koniec 2018 r. posiadały łącznie 0,3 mln członków. Do badanych organizacji non-profit częściej należeli mężczyźni niż kobiety – w 2018 r. mężczyźni stanowili 63,7% ogółu zrzeszonych osób.

Przeważająca część organizacji non-profit działała w 2018 r. wyłącznie w oparciu o pracę społeczną¹³. Brak korzystania z płatnego personelu deklarowało 61,8% z nich. W latach 2010-2018 odsetek ten zmniejszył się o 7,7 p. proc.

W organizacjach non-profit korzystających z pracy płatnej, częściej występowało zatrudnienie wyłącznie w ramach umów cywilnoprawnych (umowy zlecenia, umowy o dzieło itp.) niż zatrudnienie etatowe. Korzystanie z pracy płatnej wyłącznie w oparciu o umowy cywilnoprawne dotyczyło w 2018 r. 25,1% ogółu organizacji i wzrosło o 6,6 p. proc. w porównaniu z 2010 r.

Korzystanie z pracy wykonywanej społecznie w 2018 r. zadeklarowało 88,0% organizacji (o 3,4 p. proc. więcej niż w 2010 r.). Wolontariat świadczyło w 2018 r. 84 tys. osób (zarówno członków organizacji, jak i osób niebędących członkami).

Odsetek organizacji non-profit zatrudniających pracowników na podstawie stosunku pracy w 2018 r. wyniósł 13,1% i zwiększył się o 1,0 p. proc. w porównaniu z 2010 r.

Na koniec 2018 r. w organizacjach non-profit zatrudnionych było na podstawie stosunku pracy 9,6 tys. osób (w 2010 r. – 8,3 tys.). Przeciętna liczba pracowników w organizacjach zatrudniających wyniosła 15 osób (w 2010 r. – 13 osób).

Przeciętne zatrudnienie etatowe w 2018 r. wyniosło 7,8 tys. etatów. Zatrudnienie w organizacjach non-profit charakteryzuje się niezmiennie wyraźną feminizacją. W 2018 r. aż 70,8% zatrudnionych stanowiły kobiety (w 2010 r. – 63,7%).

¹² Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. - wyniki wstępne.

¹³ Praca społeczna, inaczej wolontariat, jest pracą świadczoną dobrowolnie i bez wynagrodzenia zarówno przez członków organizacji, jak i osoby niebędące jej członkami.

Organizacje non-profit zatrudniały również personel na podstawie umów cywilnoprawnych. W 2018 r. takich pracowników było 20,0 tys. (w 2010 r. – 17,7 tys.) , z czego dla 2,0 tys. było to główne źródło utrzymania.

Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

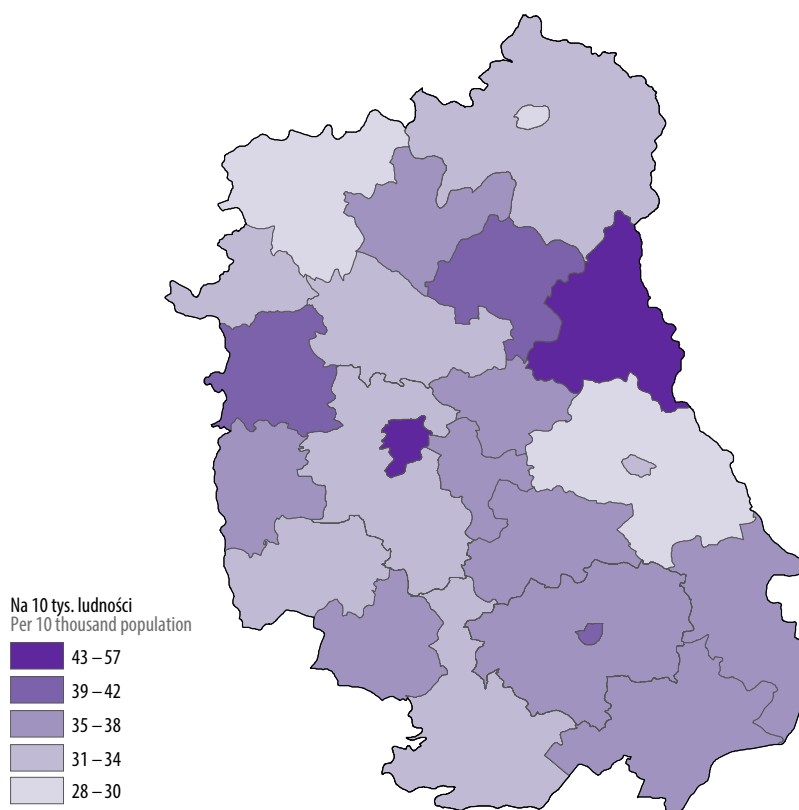
Table 28. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem Total	6101	7557	7798	8036
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	28	35	37	38

Mapa 37. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 37. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019
As of 31st December

W województwie lubelskim w 2019 r. wpisanych do rejestru REGON było 8,0 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co stanowiło 4,3% wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON. W porównaniu z 2018 r. liczba tego typu podmiotów była większa o 3,1% i o 31,7% w porównaniu

z 2010 r. Wszystkie fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne stanowiły 5,5% wszystkich tego typu podmiotów w kraju.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. w województwie lubelskim funkcjonowało 38 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności (w kraju podobnie). Porównując powyższy wskaźnik do innych województw, lubelskie zajęło 9. miejsce w kraju. Najlepszą sytuację wśród powiatów województwa lubelskiego odnotowano w Lublinie (57) oraz powiecie włodawskim (43), najmniej korzystnej przedstawiała się sytuacja w powiecie chełmskim i Białej Podlaskiej (po 28).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

5. 1. Gross domestic product

W 2018 r. według wstępnych szacunków w województwie lubelskim wytworzono 78711 mln zł produktu krajowego brutto – 3,7% wartości w kraju. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 37100 zł – najmniej wśród wszystkich województw.

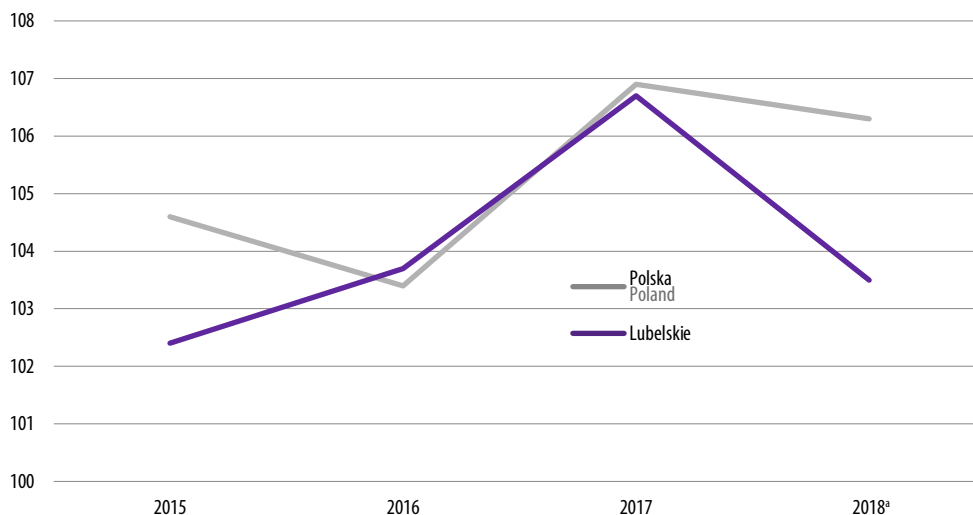
Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnego szacunku w 2018 r. wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie lubelskim wyniosła 78711 mln zł i w stosunku do 2017 r. w cenach bieżących wzrosła o 3,5%, a w porównaniu z 2014 r. o 17,3%. W kraju wartość PKB kształtowała się na poziomie 2115242 mln zł i w porównaniu z poprzedzającym go rokiem wzrosła o 6,3 %, a w stosunku do 2014 r. o 22,9%. Udział województwa w wytworzeniu krajowego PKB wyniósł 3,7%, mniej niż w 2017 r. o 0,1 p.proc. i o 0,2 p.proc. niż w 2014 r. W przeliczeniu na każdego mieszkańca w województwie wytworzono 37100 zł PKB, więcej o 1388 zł niż w 2017 r. i o 5908 zł niż w 2014 r. W okresie od 2014 r. województwo lubelskie zajmuje ostatnie miejsce wśród regionów. Omawiany wskaźnik stanowił 67,4% wartości średniej krajowej, podczas gdy w 2017 r. był on wyższy o 1,6 p.proc., a w 2014 r. o 2,4 p.proc. Najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskany w 2018 roku w regionie warszawskim stołecznym przewyższał ponad 3-krotnie wartość PKB na 1 mieszkańca województwa lubelskiego. W 2018 r. PKB województwa lubelskiego według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w PPS wyniosło 14400 € i stanowiło 47,4% średniej wartości tego wskaźnika dla Unii Europejskiej (tyle samo, co w 2014 r.)

W 2017 r. w podregionie lubelskim wytworzono 44,5% PKB województwa lubelskiego. Na drugiej pozycji uplasował się podregion chełmsko-zamojski z udziałem 23,0%, następnie podregion puławski – 20,2%, a na ostatnim miejscu podregion bialski – 12,3%. W porównaniu z 2014 r. zmniejszył się udział podregionu lubelskiego (o 0,4 p.proc.) i chełmsko-zamojskiego (o 0,1 p.proc.), zwiększył się udział podregionu puławskiego (o 0,5 p.proc.), a udział podregionu bialskiego nie zmienił się. W 2017 r. w podregionie lubelskim wytworzono 1,7% PKB w kraju, mniej o 0,1 p.proc. w porównaniu do 2014 r. W województwie lubelskim PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtował się następująco: podregion lubelski – 47552 zł (więcej o 5282 zł niż w 2014 r.), podregion puławski – 31766 zł (więcej o 4791 zł), podregion bialski – 30879 zł (więcej o 4075 zł) i podregion chełmsko-zamojski – 27693 zł (więcej o 3493 zł). Tylko PKB per capita podregionu Lubelskiego przekroczył średnią dla województwa i był od niej wyższy o 33,2%. PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w podregionie puławskim stanowiło 89,0% wartości średniej wojewódzkiej, w podregionie bialskim – 86,5%, a w podregionie chełmsko-zamojskim – 77,5%. Żaden z podregionów nie przekroczył średniej ogólnopolskiej. PKB per capita w podregionie lubelskim stanowił 91,8% jej wartości, w puławskim – 61,4%, bialskim – 59,6%, a w chełmsko-zamojskim – 53,5%. Wskaźnik dyspersji regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów dla województwa lubelskiego w 2017 r., wyniósł 22,2% i zmniejszył się w stosunku do 2014 r. o 1,3 p.proc.

Wykres 39. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

rok poprzedni=100

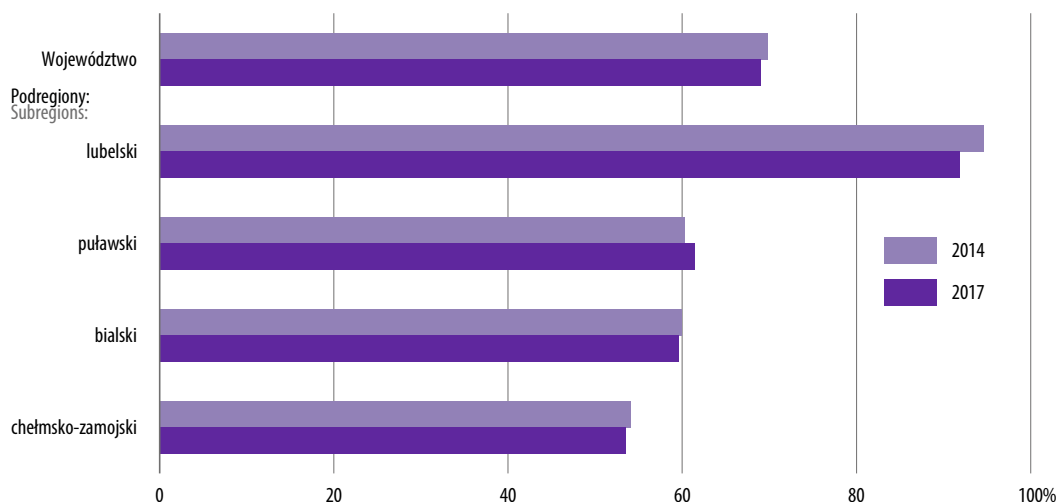
Chart 39. Indices of gross domestic product (current prices)
previous year=100

^a Wstępny szacunek.
^a Preliminary estimate.

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

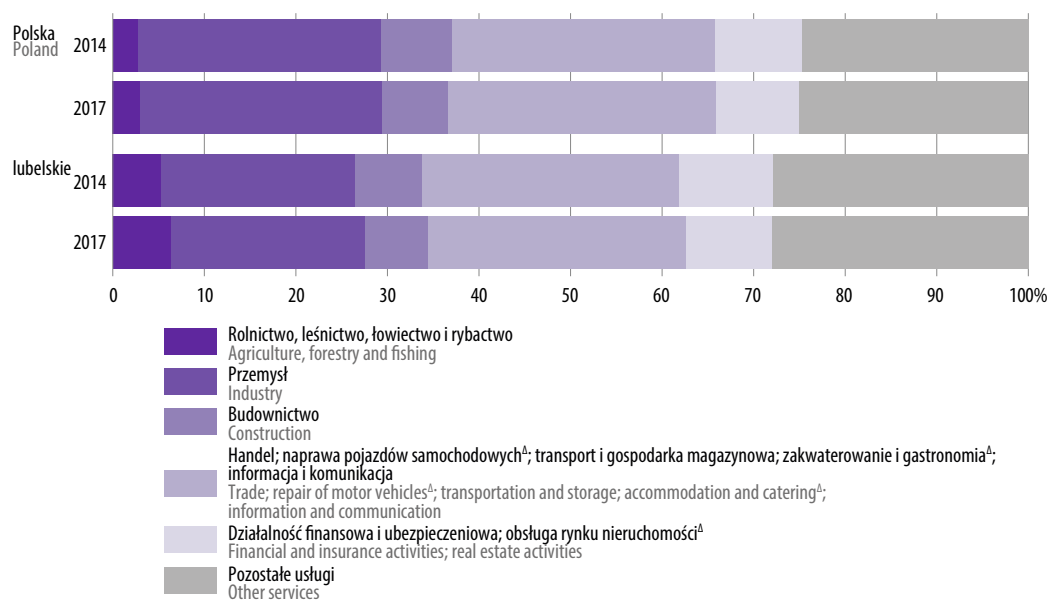
Wykres 40. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 40. Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value

W 2017 r. wartość dodana brutto w województwie lubelskim wyniosła 66779 mln zł, co stanowiło 3,8% wielkości krajowej. W porównaniu z 2014 r. była ona wyższa o 12,2%. Największą część wartości dodanej brutto wygenerowały jednostki z grupy: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja 28,3% (28,1% w 2014 r.). Drugą grupą pod względem udziału w tworzeniu WDB w województwie lubelskim były jednostki oferujące pozostałe usługi – 28,0 % (27,9%). Kolejną grupą były jednostki przemysłowe (tj. z sekcji: górnictwo i wydobywanie, przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja) – 21,2% wielkości wojewódzkiej (tyle samo, co w 2014 r.). Działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości wygenerowały 9,3% WDB (10,2%), budownictwo – 6,8% (7,3%), a rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 6,4% (5,3%). Wydajność pracy mierzona WDB na 1 pracującego wyniosła w 2017 r. 85591 zł, co stanowiło 72,5% wielkości krajowej. W 2014 r. była ona niższa o 6888 zł i stanowiła 71,6% wielkości krajowej.

Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 41. Gross value added by kind of activity (current prices)

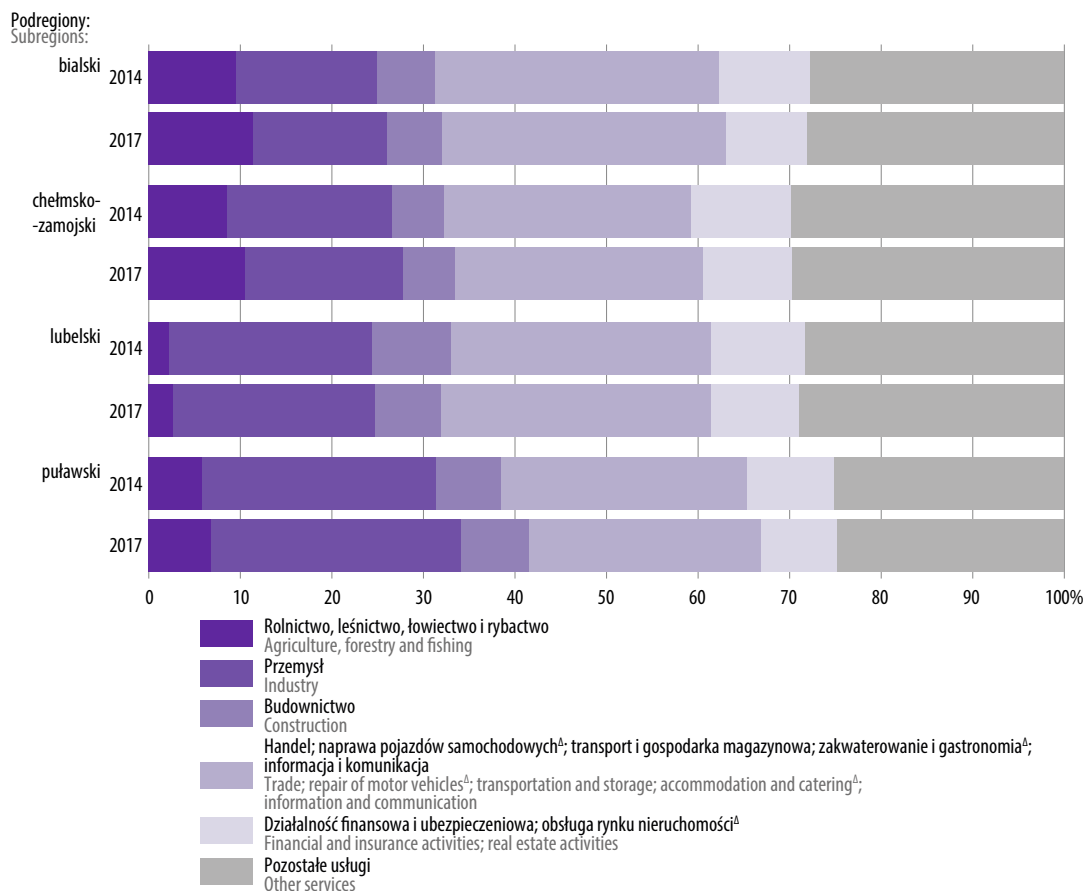

W 2017 r. wartość dodana brutto w podregionie lubelskim wyniosła 29732 mln zł (44,5% wielkości wojewódzkiej) i w porównaniu z 2014 r. była ona wyższa o 11,2%. Największą część wartości dodanej brutto wygenerowały jednostki z grupy: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja 29,5% (28,4% w 2014 r.). W podregionie chełmsko-zamojskim WDB wyniosła 15338 mln zł (23,0%), w stosunku do 2014 r. była ona wyższa o 11,4%. Największą część wartości dodanej brutto wygenerowały jednostki z grupy: pozostałe usługi 29,6% (29,8% w 2014 r.). W podregionie puławskim WDB wyniosła 13474 mln zł (20,2%) i w porównaniu z 2014 r. była ona wyższa o 14,9%. Największą część wartości dodanej brutto wygenerowały jednostki przemysłowe – 27,4% (25,7% w 2014 r.). W podregionie bialskim WDB wyniosła 8233 mln zł (12,3%), więcej o 12,9% niż w 2014 r. Największą część wartości dodanej brutto wygenerowały jednostki z grupy: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja 31,0% (31,1% w 2014 r.).

Najwyższą wydajność pracy mierzoną WDB na 1 pracującego w 2017 r. odnotowano w podregionie lubelskim – 102585 zł (86,9% wartości krajowej), więcej o 6002 zł niż w 2014 r. Na drugim miejscu pod tym

względem uplasował się podregion bialski – 81654 zł (69,2%), więcej o 7718 zł niż w 2014 r. W podregionie puławskim wydajność pracy ukształtowała się na poziomie 74702 zł (63,3%) i wzrosła w porównaniu z 2014 r. o 7647 zł. Podregion chełmsko-zamojski był ostatnim spośród podregionów pod względem WDB na 1 pracującego – 73333 zł (62,1%), tj. więcej o 6482 zł niż w 2014 r.

Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 42. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

We wszystkich badanych obszarach przedsiębiorcy w kwietniu 2020 r. ocenili koniunkturę gorzej niż rok wcześniej. Największy spadek ocen w tym zakresie odnotowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa. Najmniejsze pogorszenie ocen sygnalizowały firmy z sekcji informacja i komunikacja. Jako największą barierę w działalności gospodarczej wskazali niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, kłeski żywiołowe).

Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności

Table 29.

General business climate indicator by kind of activity

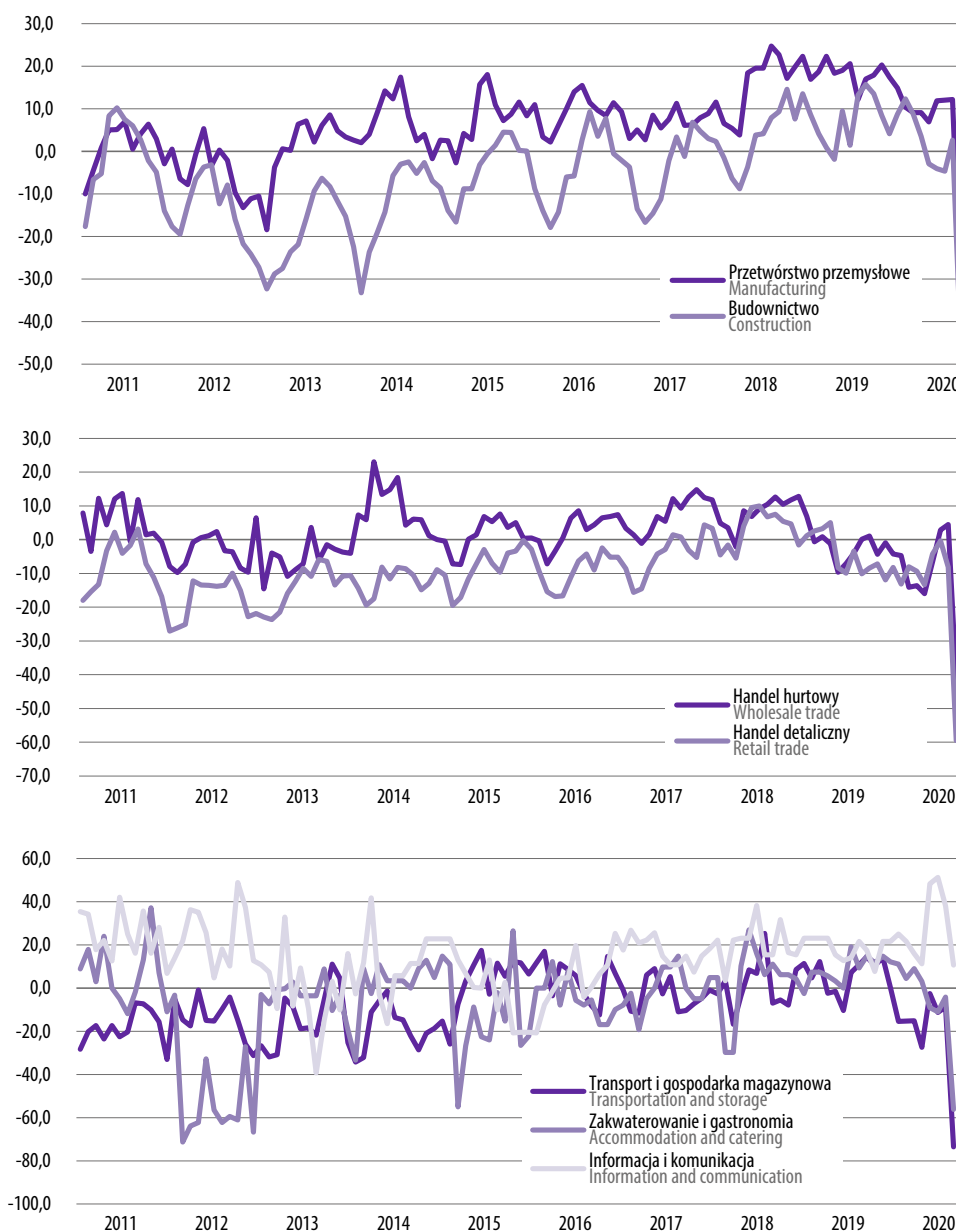
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury General business climate indicator	I 2011	I 2016	I 2019	I 2020	IV 2020	IV 2020 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-10,0	6,1	19,0	11,9	-33,8	-44,2
Budownictwo Construction	-17,7	-14,3	9,5	-4,1	-44,4	-47,1
Handel hurtowy Wholesale trade	7,9	-3,4	-9,6	-6,6	-41,4	-39,8
Handel detaliczny Retail trade	-18,0	-16,8	-8,3	-4,2	-59,5	-49,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-28,3	-3,6	-1,5	-2,5	-73,5	-48,3
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and food service activities	8,9	12,4	3,3	-9,0	-56,2	-70,0
Informacja i komunikacja Information and communication	35,5	-1,4	15,4	48,3	10,7	-19,4

W kwietniu 2020 r. w województwie lubelskim przedsiębiorcy z większości prezentowanych rodzajów działalności ocenili koniunkturę negatywnie. Najgorsze oceny odnotowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa, gdzie wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie minus 73,5. Najbardziej korzystne opinie formułowały podmioty z sekcji informacja i komunikacja. W tej sekcji wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie plus 10,7.

Pogorszenie ocen koniunktury w stosunku do kwietnia 2019 r. odnotowano we wszystkich badanych obszarach. Największy spadek wartości wskaźnika ogólnego klimatu koniunktury zaobserwowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa – o 84,3 p. W pozostałych rodzajach działalności spadek wartości omawianego wskaźnika kształtował się następująco: zakwaterowanie i gastronomia – o 65,6 p., budow-

nictwo – o 60,1 p., przetwórstwo przemysłowe – o 50,8 p., handel detaliczny – o 49,4 p., handel hurtowy – o 41,5 p., informacja i komunikacja – o 10,9 p.

Wykres 43. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Chart 43. General business climate indicator by kind of activity

Największe trudności wskazywane przez podmioty zajmujące się przetwórstwem przemysłowym związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (63,5% badanych przedsiębiorców w kwietniu 2020 r., 21,2% rok wcześniej) oraz niedostatecznym popytem na rynku zagranicznym (odpowiednio 50,4% i 27,5%). Znaczenie pierwszej z barier wzrosło najbardziej w skali roku. W porównaniu z kwietniem

2019 r. najbardziej spadło znaczenie bariery wynikających z niedoboru wykwalifikowanych pracowników (z 44,0% do 27,4%).

W budownictwie najbardziej ograniczającymi działalność barierami były niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (69,6% w kwietniu 2020 r., 25,1% rok wcześniej) oraz koszty zatrudnienia (odpowiednio 43,5% i 66,4%). Znaczenie pierwszej z powyższych barier wzrosło najbardziej w skali roku. W stosunku do poprzedniego roku w największym stopniu spadło znaczenie niedoboru wykwalifikowanych pracowników (z 53,4% do 15,6%).

W największym stopniu ograniczającymi działalność w handlu hurtowym była niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (77,0% w kwietniu 2020 r., 48,0% w kwietniu 2019 r.) oraz koszty zatrudnienia (odpowiednio 57,9% i 44,1%). Najbardziej w skali roku wzrosło znaczenie pierwszej z wymienionych barier, natomiast spadło – bariery wynikającej ze zbyt dużej konkurencji na rynku (z 43,4% do 28,7%).

W handlu detalicznym przedsiębiorcy najczęściej jako barierę wskazywali niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (55,7% w kwietniu 2020 r., 26,5% rok wcześniej) oraz koszty zatrudnienia (odpowiednio 43,3% i 59,7%). W porównaniu z kwietniem 2019 r. wzrosło znaczenie pierwszej z wymienionych barier, natomiast spadło – bariery wynikającej ze zbyt dużej konkurencji na rynku (z 57,8% do 34,3%).

Największe trudności wskazywane przez podmioty zajmujące się transportem i gospodarką magazynową związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (54,2% w kwietniu 2020 r., 30,0% rok wcześniej) oraz kosztami zatrudnienia (odpowiednio 51,1% i 36,1%). Najbardziej w skali roku wzrosło znaczenie niedoboru wykwalifikowanych pracowników (z 19,5 do 45,0%).

W zakwaterowaniu i gastronomii najbardziej ograniczającymi działalność jednostek barierami były niedostateczny popyt (73,3% w kwietniu 2020 r., 9,4% rok wcześniej) oraz niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (odpowiednio 22,7% i 6,7%). Znaczenie pierwszej z powyższych barier wzrosło najbardziej w skali roku. W stosunku do poprzedniego roku w największym stopniu spadło znaczenie niedoboru wykwalifikowanych pracowników, niedoboru powierzchni usługowej i/lub wyposażenia oraz niejasnych, niespójnych i niestabilnych przepisów prawnych (każda z 6,7% do 0,0%).

W największym stopniu ograniczającymi działalność w informacji i komunikacji była niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (88,8% w kwietniu 2020 r., 66,3% w kwietniu 2019 r.) oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu (odpowiednio 74,9% i 74,2%). Najbardziej w skali roku wzrosło znaczenie pierwszej z wymienionych barier, natomiast spadło – bariery wynikającej z kosztów zatrudnienia (z 100,0% do 8,2%).

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

Liczba podmiotów gospodarki narodowej stale rośnie. Tendencja wzrostowa utrzymuje się od 2005 r. W największym stopniu przyczynił się do tego wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Table 30. Entities of national economy in the REGON register

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	164076	173184	180805	185315	4,1
sektor publiczny public sector	5727	5750	5233	5123	4,6
sektor prywatny private sector	158349	166363	173424	177734	4,1
Z liczby ogółem: of total number:					
Spółki Companies	18608	22382	23112	23741	2,9
Fundacje Foundations	498	924	1101	1177	4,1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organizations	5603	6633	6697	6859	5,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	127467	129484	136231	139499	4,3

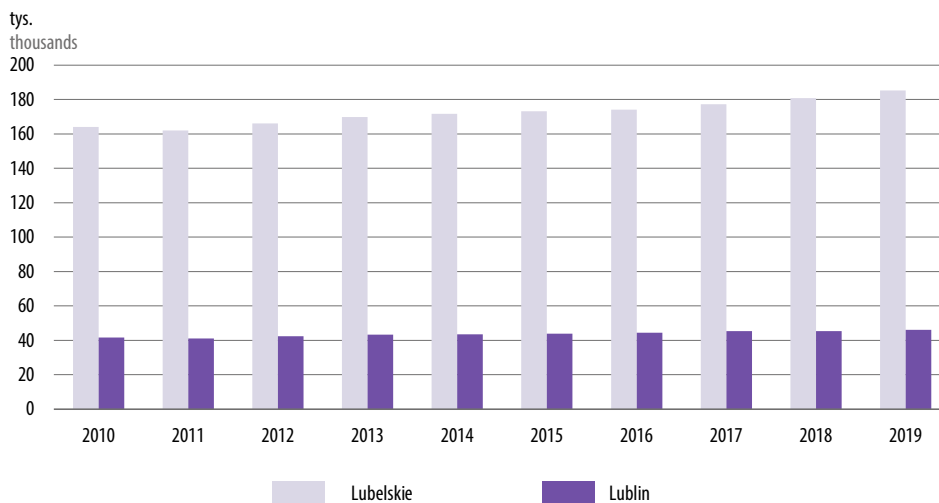
Wykres 44. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44.

Entities of the national economy

As of 31st December

W 2019 r. z ogólnej liczby podmiotów w rejestrze REGON, najwięcej zarejestrowanych było w podregionie lubelskim – 41,0%, a następnie w chełmsko-zamojskim – 26,2%, puławskim – 20,4%, a najmniej w białskim – 12,4%. Jeden na trzy podmioty funkcjonował w powiatach grodzkich (Biała Podlaska, Chełm, Lublin i Zamość), a w samym Lublinie jeden na cztery. W powiatach ziemskich najwięcej podmiotów gospodarki narodowej działało w powiecie lubelskim (7,5%) i puławskim (5,5%), zaś najmniej w parczewskim (1,4%), włodawskim (1,5%) oraz łęczyńskim i janowskim (po 1,9%). Największą liczbę podmiotów na 1000 ludności odnotowano w Lublinie (136), a najmniejszą w powiecie chełmskim (55). W porównaniu do 2018 r. zanotowano wzrost ogólnej liczby podmiotów w 23 powiatach – największy w powiecie chełmskim (o 5,8%), lubelskim (o 5,4%) oraz biłgorajskim i zamojskim (po 4,1%). Spadek liczby podmiotów odnotowano jedynie w Zamościu (o 0,6%)

W 2019 r. wpisano do rejestru REGON 16,6 tys. podmiotów, najwięcej w podregionie lubelskim – 41,8% ogółu (w samym Lublinie 4134 podmiotów tj. 24,9% ogółu), następnie chełmsko-zamojskim – 26,2%, puławskim – 19,3% i białskim – 12,7%. Wśród podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą przeważały osoby fizyczne (81,8%), spółki handlowe stanowiły 9,2% (w tym z udziałem kapitału zagranicznego – 4 jednostki). Z ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w 2019 roku 4,3% jednostek nie przetrwało do końca grudnia. W omawianym roku z rejestru REGON wykreślono 10,8 tys. podmiotów, o 22,0% mniej niż w poprzednim roku. W większości (83,5%) były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a spółki handlowe stanowiły (7,9%), w tym z udziałem kapitału zagranicznego – 27,2% ogółu spółek handlowych.

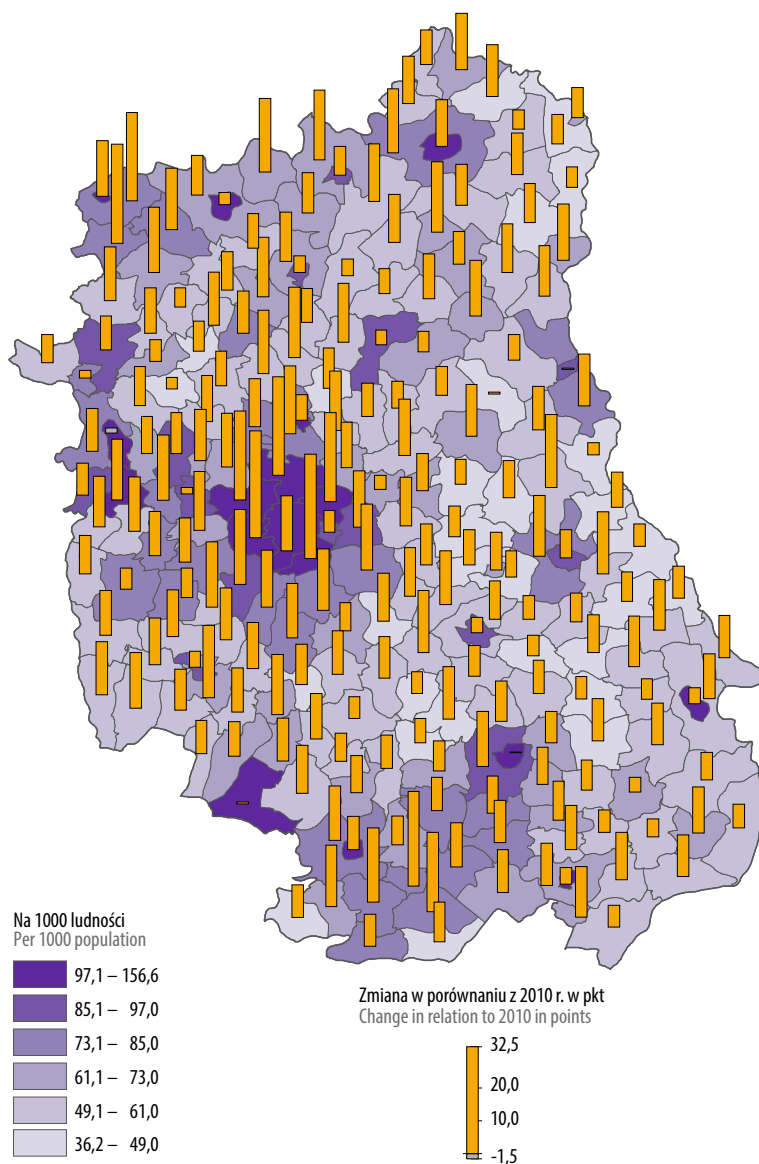
Mapa 38. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 38.

Entities of the national economy in 2019

As of 31st December

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej w województwie przeważały jednostki małe o przewidywanej liczbie pracujących do 9 osób. W 2019 r. stanowiły one 96,4% zarejestrowanych podmiotów. W tej grupie najwięcej jednostek funkcjonowało w sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” i „Budownictwo”. Podmioty średnie liczące od 10 do 49 pracujących obejmowały 2,9% wszystkich podmiotów. W tej grupie najwięcej podmiotów było w sekcji „Edukacja” oraz „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”. Jednostki duże powyżej 49 pracujących stanowiły 0,7% ogółu podmiotów, najwięcej z nich działało w sekcji „Edukacja” oraz „Przetwórstwo przemysłowe”.

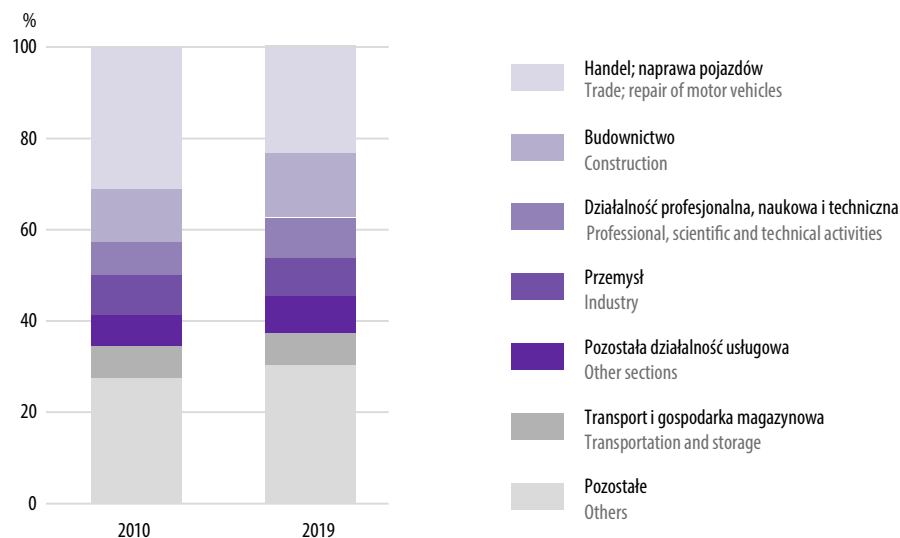
Wykres 45. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 45.

Entities of the national economy by selected PKD sections in 2019

As of 31st December

W 2019 r. z ogólnej liczby podmiotów w województwie, najliczniejszą grupę stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ich udział wyniósł 75,3% ogółu podmiotów. Znaczący udział w rejestrze miały również spółki – 12,8%. Ponad połowę z nich stanowiły spółki handlowe, a przede wszystkim spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

W porównaniu z 2010 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie lubelskim w 2019 r. wzrosła o 12,9%. W największym stopniu zwiększyła się liczba fundacji – odnotowano ich prawie dwupółkrotnie więcej. Liczba spółek handlowych wzrosła o 58,1%, a stowarzyszeń i organizacji społecznych – o 22,4,0%. Struktura podmiotów ze względu na formę prawną w analizowanym okresie uległa nieznacznej zmianie. W porównaniu z 2010 r. zwiększył się udział spółek handlowych, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji, zmniejszył się natomiast udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, spółek cywilnych i spółdzielni.

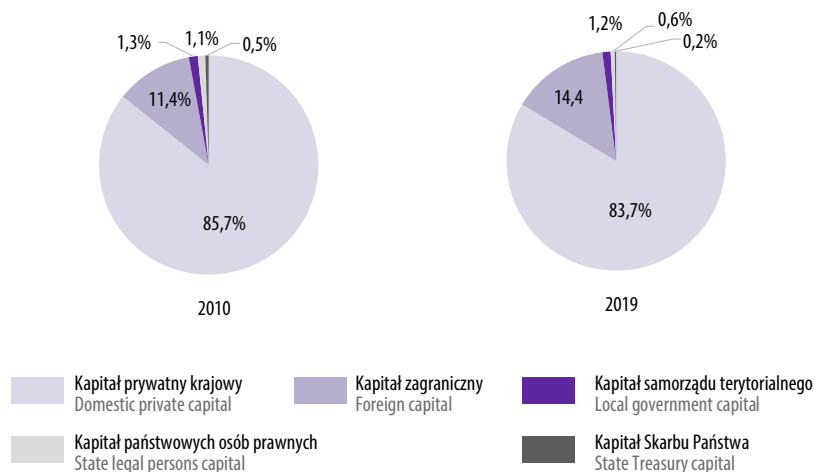
W rejestrze REGON w końcu 2019 r. na terenie województwa wpisanych było 13,8 tys. spółek handlowych. Stosunkowo duży udział stanowiły spółki należące do sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” – 25,2% , „Przemysł” – 15,3% , „Budownictwo” – 11,5% oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna „– 10,9%. W pozostałych sekcjach udziały stanowiły poniżej 10%. Strukturę spółek handlowych w województwie według rodzaju kapitału charakteryzuje duży udział spółek prywatnych krajowych – 83,7%.

W porównaniu z rokiem 2010 wyższe udziały zaobserwowano w sekcjach takich jak „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Informacja i komunikacja”, „Budownictwo”, niższym udziałem spółek handlowych charakteryzowały się m.in. sekcje „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” i „Przemysł”. W grupie spółek handlowych, według rodzaju kapitału największy procentowy wzrost wystąpił w liczbie spółek zagranicznych (ponad dwupółkrotnie), największy spadek odnotowano w liczbie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa (o 70,0%).

Wykres 46. Spółki handlowe według rodzaju kapitału

stan w dniu 31 grudnia

Chart 46.

Commercial companies by type of capital
as of 31st December**Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna**

Research and development and innovation activity

W 2018 r. wartość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową wyniosła 806,6 mln zł i w porównaniu z 2017 r. była wyższa o 20,6%. W ciągu ostatnich lat rosną nakłady na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność badawczą i rozwojową w nakładach wewnętrznych wyniósł 35,6%. W województwie lubelskim aktywność innowacyjną w latach 2016–2018 zadeklarowało 31,9% przedsiębiorstw przemysłowych i 19,7% przedsiębiorstw usługowych.

W badaniu z zakresu działalności badawczej i rozwojowej według stanu w dniu 31 XII 2018 r. 244 podmioty w województwie lubelskim wykazały prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej. W porównaniu z 2017 r. ich liczba wzrosła o 42 podmioty. Stanowiły one 4,2% wszystkich podmiotów tego typu w kraju.

Wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową w województwie lubelskim w 2018 r. wyniosła 806,6 mln zł i stanowiła 3,1% wszystkich poniesionych tego typu nakładów w kraju. W porównaniu z 2017 r. wartość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową zwiększyła się o 20,6% i ponad 2-krotnie z 2010 r.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

W strukturze nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów kosztów, podobnie jak w latach poprzednich dominowały nakłady bieżące, które w 2018 r. stanowiły 78,3% wszystkich nakładów wewnętrznych na badania naukowe i prace rozwojowe (w kraju – 79,5%). W stosunku do 2017 r. były wyższe o 7,8% (w kraju wzrost o 23,3%). W nakładach bieżących dominowały nakłady osobowe – 68,4%. Nakłady inwestycyjne stanowiły 21,7% nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową (w kraju – 20,5%).

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W strukturze nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową według sektorów finansujących w województwie lubelskim dominowały środki pochodzące z sektora rządowego, które w 2018 r. stanowiły 62,5% i były niższe zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 1,8 p. proc. i 3,6 p. proc. Zwiększył się natomiast udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności badawczej i rozwojowej z 13,2% w 2010 r. do 25,1% w 2018 r.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 31. Intramural expenditures on research and development by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	362,2	733,7	668,8	806,6
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	239,2	434,0	430,0	503,9
Przedsiębiorstw Business enterprise	47,9	117,8	157,1	202,5
Szkolnictwa wyższego Higher education	.	.	54,8	34,3
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	.	.	0,4	0,3
Zagranica Rest of the world	53,6	.	26,3	65,6

W latach 2016–2018 w województwie lubelskim najwięcej nakładów wewnętrznych bieżących na działalność badawczą i rozwojową przeznaczonych było na badania podstawowe (57,1%), w Polsce natomiast na prace rozwojowe (54,2%).

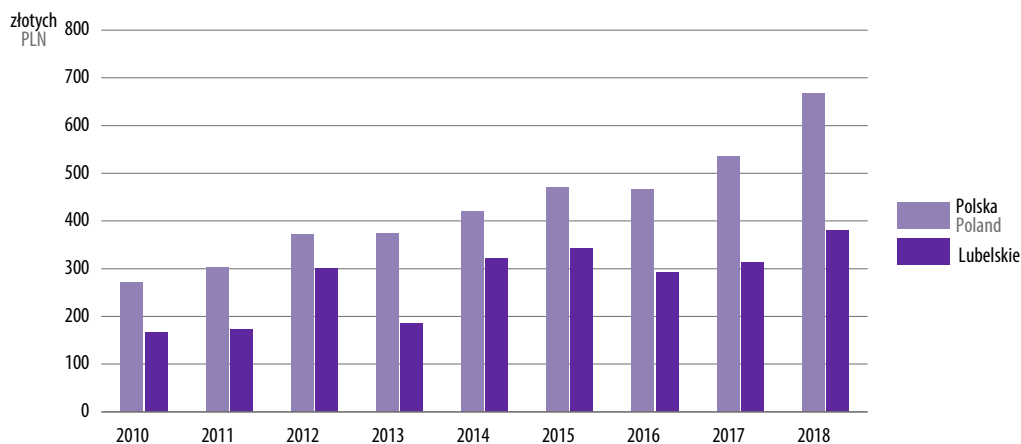
W ciągu ostatnich lat, zarówno w województwie lubelskim, jak i w Polsce, rosną nakłady na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

W 2018 r. nakłady na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w województwie lubelskim wyniosły 380 zł i były wyższe o 21,0% w porównaniu z 2017 r. W Polsce natomiast średnia wartość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową przypadająca na 1 mieszkańca wyniosła 668 zł i wzrosła rok do roku o 24,7 proc.

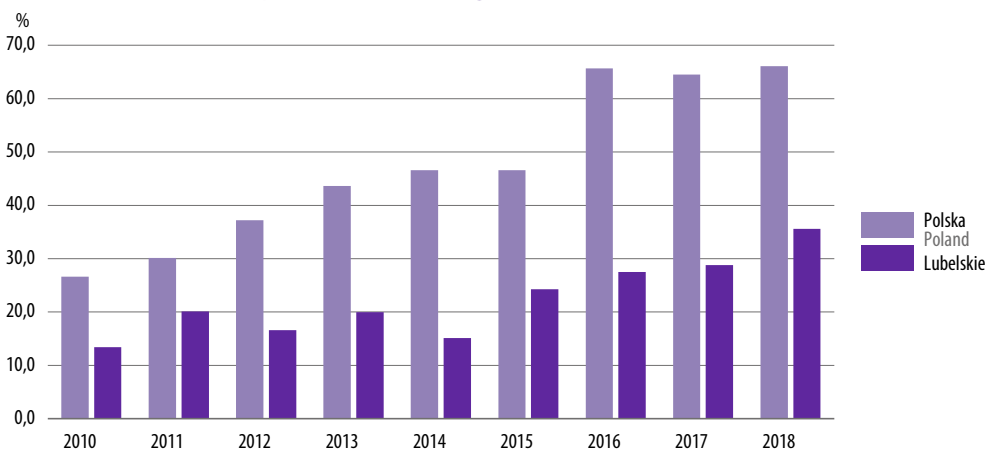
W 2018 r., w województwie lubelskim, udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność badawczą i rozwojową w nakładach wewnętrznych na działalność badawczą i rozwo-

ową wyniósł 35,6% (w kraju – 66,1%). W porównaniu z 2017 r. udział tych nakładów uległ zwiększeniu o 6,8 p. proc. i o 22,2 p. proc. z 2010 r. (w kraju odpowiednio – 1,6 p. proc. i 39,5 p. proc.). Nakłady pochodzące z sektora przedsiębiorstw stanowiły 1,7% nakładów krajowych.

Wykres 47. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca
Chart 47. Intramural expenditures on research and development per 1 capitar

Wykres 48. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R
Chart 48. Funds from the business enterprise sector financing R&D

W województwie lubelskim w 2018 r. największym udziałem w strukturze nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową wyróżniał się sektor szkolnictwa wyższego, którego koszty związane z prowadzonymi pracami stanowiły 63,5% (w kraju – 31,7% nakładów wojewódzkich brutto na działalność badawczą i rozwojową).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W województwie lubelskim aktywność innowacyjną w latach 2016–2018 (tj. wdrożenie innowacji produktowych lub procesów biznesowych, bądź prowadzenie działalności innowacyjnej zaniechanej lub niezałożonej) zadeklarowało 31,9% przedsiębiorstw przemysłowych i 19,7% przedsiębiorstw usługowych (w kraju 26,1% i 21,0%).

W tym okresie innowacje (nowe lub znacząco ulepszone produkty lub procesy biznesowe) wprowadziło 30,7% przedsiębiorstw przemysłowych i 19,1% przedsiębiorstw usługowych (w kraju – 24,0% i 19,6%). W porównaniu z 2017 r. nastąpił wzrost odsetka przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych, które wprowadziły innowacje produktowe i procesowe. Zarówno innowacje produktowe, jak i innowacje procesowe w przedsiębiorstwach częściej wprowadzały przedsiębiorstwa przemysłowe niż usługowe (odpowiednio 22,2% i 24,5% wobec 4,2% i 17,9%).

Tablica 32.
Table 32.

Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2015–2017	2016–2018	2016–2018 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	17,1	18,4	20,1	30,7	24,0
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	11,5	11,7	14,6	22,2	16,8
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	14,2	13,4	14,0	24,5	19,9
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	12,0	8,6	8,0	19,1	19,6
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	7,7	3,4	3,9	4,2	9,5
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	9,2	6,7	6,2	17,9	17,5

a W latach 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 dane dotyczą innowacji procesowych, od 2016–2018 – innowacji procesów biznesowych.

a In the years 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 the data relate to process innovations, from 2016–2018 – to business process innovations.

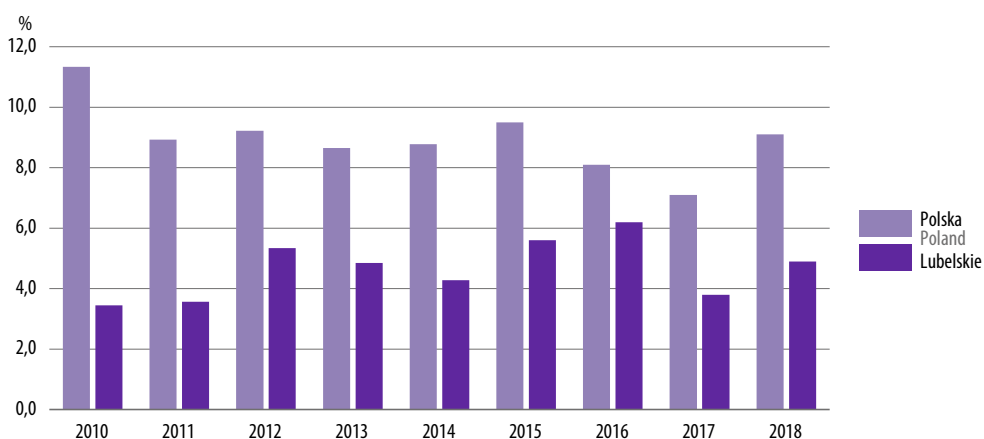
W latach 2016–2018 w ramach innowacji produktowych, nowe lub znacząco ulepszone wyroby wprowadziło 19,1% przedsiębiorstw przemysłowych i 0,8% usługowych, natomiast nowe lub znacząco ulepszone usługi – 7,8% przedsiębiorstw przemysłowych i 3,6% usługowych.

Innowacje procesów biznesowych wdrożyło 24,5% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 17,9% przedsiębiorstw usługowych. Przedsiębiorstwa przemysłowe najczęściej wprowadzały nowe lub znacząco ulepszone metody wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług (17,4%), a podmioty usługowe – nowe lub znacząco ulepszone metody księgowania lub inne czynności administracyjne (13,2%).

Największy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych wystąpił w działach *Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji* (100,0%) oraz *Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych* (85,7%), natomiast w usługach – w działach *Badania naukowe i prace rozwojowe* (100,0%) oraz *Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne* (60,7%).

Wykres 49. **Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem**

Chart 49. Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales

Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych w 2018 r. wyniosły 737,1 mln zł (więcej o 20,7% niż w 2017 r.). W przedsiębiorstwach przemysłowych dominowały nakłady inwestycyjne na środki trwałe i wartości niematerialne i prawne, które stanowiły 70,4% wszystkich nakładów na innowacje.

W strukturze nakładów na działalność innowacyjną według źródeł finansowania, w przedsiębiorstwach przemysłowych największy był udział środków własnych (76,1%). Znacznie mniejszy udział stanowiły kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych (8,6%) oraz środki pozyskane z zagranicy (10,2%).

W 2018 r., w województwie lubelskim, udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub znacząco ulepszonych, wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018, w przychodach ogółem wyniósł w przedsiębiorstwach przemysłowych 4,9%, a w usługowych – 0,8% (w kraju odpowiednio – 9,1% i 3,2%). Największy udział tych przychodów w przedsiębiorstwach przemysłowych odnotowano w podmiotach o liczbie pracujących od 50–249 osób (7,7%), natomiast w przedsiębiorstwach usługowych w podmiotach o liczbie pracujących 250 osób i więcej (3,8%).

W 2018 r. udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub znacząco ulepszonych dla rynku w przychodach ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych wyniósł 43,5%, natomiast w przedsiębiorstwach usługowych – 86,4%. W kraju udział ten był jednakowy w obu typach przedsiębiorstw i wyniósł po 34,9%.

Wykorzystanie technologii informacyjno–komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

W 2019 r., w województwie lubelskim, 96,0% przedsiębiorstw posiadało dostęp do Internetu. Najczęściej przedsiębiorstwa wyposażone były w szerokopasmowe łącza internetowe o prędkości od 10 do 30 Mbit/s. Własną stroną internetową posiadało 64,4% przedsiębiorstw. Głównym celem przedsiębiorstw w korzystaniu z mediów społecznościowych było tworzenie wizerunku przedsiębiorstwa lub marketingu produktu. Wskaźnik wykorzystania Internetu do kontaktów z administracją publiczną był wyższy o 0,9 p. proc. w porównaniu z 2017 r. Województwo lubelskie wyróżniało się jednym z najniższych udziałów przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów z dziedziny ICT.

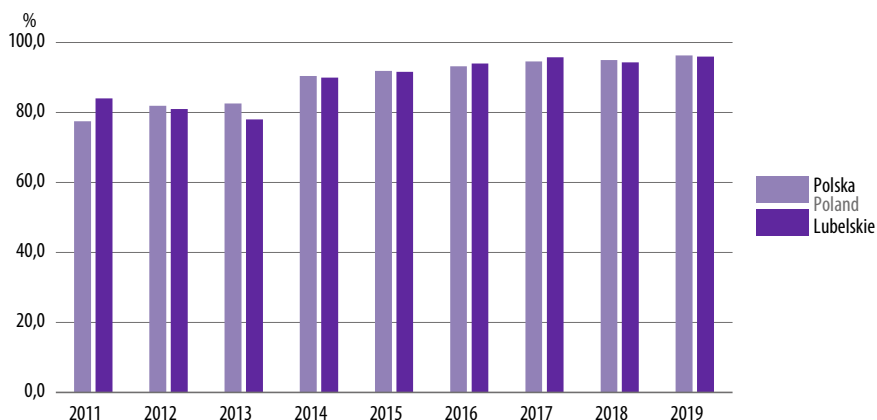
W 2019 r., w województwie lubelskim, komputery wykorzystywało 96,7% przedsiębiorstw. Odsetek podmiotów mających dostęp do Internetu wyniósł 96,0%, tj. więcej o 1,7 p. proc. niż w 2018 r. (w kraju 96,3%). W 2019 r. najwyższy wskaźnik dostępu do Internetu odnotowano w województwie dolnośląskim (98,8%), a najniższy – w świętokrzyskim (93,3%).

W 2019 r. za pomocą łącza szerokopasmowego korzystało z Internetu 96,0% przedsiębiorstw. Szerokopasmowe łącze stałe posiadało 83,5% przedsiębiorstw, natomiast mobilne – 69,9%. Udział przedsiębiorstw z dostępem do łączy szerokopasmowych zwiększył się z 84,0 % w 2011 r. do 96,0% w 2019 r. Podobna tendencja utrzymuje się również w kraju.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno–telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Najczęściej przedsiębiorstwa w województwie lubelskim wyposażone były w szerokopasmowe łącza internetowe o prędkości od 10 do 30 Mbit/s – 24,7% (w kraju 21,3%). Mniejszy był udział przedsiębiorstw dysponujących stałym łączem o przepustowości z zakresu od 30 do 100 Mbit/s (19,5%; w kraju 22,6%). Przepustowością przynajmniej 100 Mbit/s dysponowało 16,1% przedsiębiorstw (w kraju 23,5%), w tym 5,6% (w kraju 6,9%) deklarowało prędkości powyżej 500 Mbit/s. Najmniej przedsiębiorstw było wyposażonych w stałe łącza o prędkości do 2 Mbit/s (3,7%; w kraju 2,1%).

Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu
Chart 50. Enterprises with having broadband Internet access

Własną stronę internetową posiadało w województwie lubelskim 64,4% przedsiębiorstw, podczas gdy w Polsce – 70,2%. Strona internetowa najczęściej służyła przedsiębiorstwom do prezentacji produktów, towarów lub usług oraz cenników – 60,7% (w kraju – 66,2%).

W 2019 r., w województwie lubelskim, korzystanie przynajmniej z jednego z mediów społecznościowych, deklarowało 34,0% przedsiębiorstw, tj. więcej o 7,9 p. proc. w porównaniu z 2017 r. W kraju wykorzystujących co najmniej jedno z mediów społecznościowych było 36,6% przedsiębiorstw (więcej o 6,3 p. proc. niż w 2017 r.). Zarówno w województwie, jak i w kraju najczęściej przedsiębiorstwa korzystały z serwisów społecznościowych.

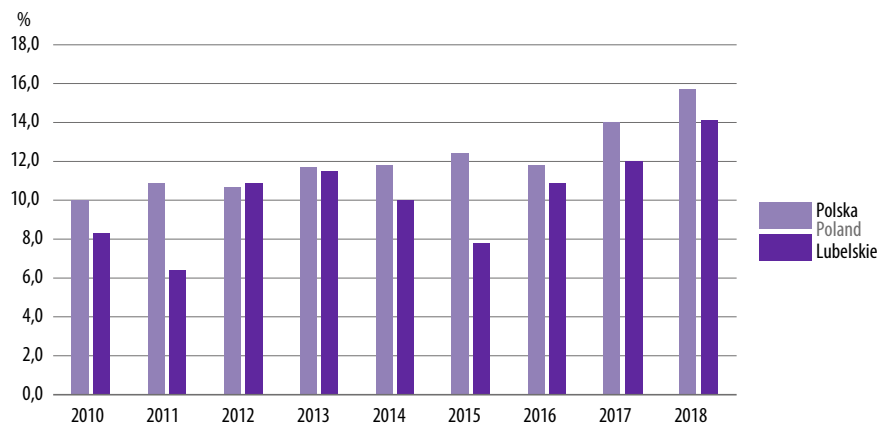
Głównym celem korzystania przynajmniej z jednego z mediów społecznościowych było dla przedsiębiorstw tworzenie wizerunku przedsiębiorstwa lub marketingu produktów (np. reklamowanie produktów) – 29,3% badanych przedsiębiorstw (w kraju – 32,5%) oraz otrzymywanie lub odpowiadanie na uwagi/komentarze i pytania klientów – 21,4% (w kraju – 22,7%). W województwie lubelskim najrzadziej media społecznościowe używane były w celu zaangażowania klientów w proces rozwoju lub innowacji produktów – 8,8% (w kraju – 9,7%).

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2018 r., odsetek przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż poprzez sieci komputerowe w województwie lubelskim wyniósł 14,1% (w kraju 15,7%). W porównaniu z 2017 r. wskaźnik ten zwiększył się o 2,1 p. proc. (w kraju o 1,7 p. proc.).

Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks

W 2018 r. 12,4% przedsiębiorstw otrzymywało zamówienia od klientów zlokalizowanych w Polsce; rzadziej zamówienia składali klienci z krajów Unii Europejskiej (2,9%) oraz z pozostałych krajów (1,8%).

W 2018 r. sprzedaży poprzez własną stronę internetową lub aplikację mobilną dokonywało 10,2% przedsiębiorstw, za pośrednictwem zewnętrznych internetowych platform handlowych 6,7%, a poprzez wiadomości typu EDI 3,2%.

Spośród usług jakie oferuje Internet, e-administracja należy do tych, z których przedsiębiorcy korzystają coraz chętniej. Możliwość wypełnienia i wysyłania dokumentów online pozwala zaoszczędzić czas, a zamieszczanie informacji na stronach administracji publicznej ułatwia śledzenie zmian w przepisach

E-administracja to zastosowanie technologii informatycznych w administracji publicznej.

W 2018 r., w województwie lubelskim, 95,2% przedsiębiorstw wykorzystywało Internet w kontaktach z administracją publiczną w celu odsyłania wypełnionych formularzy (np. do ZUS, urzędów statystycznych). Był on wyższy o 0,9 p. proc. niż w 2017 r. W Polsce wskaźnik ten był wyższy o 0,6 p. proc. w porównaniu z 2017 r. i osiągnął poziom 95,7%. Największe zainteresowanie usługami tego rodzaju wykazały podmioty z województwa dolnośląskiego (98,7%), zaś najmniejsze z województwa świętokrzyskiego (91,6%).

W celu obsługi procedur administracyjnych całkowicie drogą elektroniczną, bez dodatkowych dokumentów papierowych (łącznie z płatnością, jeżeli była wymagana) np. deklaracji podatku VAT, deklaracji ZUS, korzystało z e-administracji 70,3% podmiotów (w 2017 r. – 64,5%).

Otwarte dane publiczne są to dane instytucji i urzędów udostępniane zainteresowanym do wykorzystania i przetwarzania w dowolnym celu. W 2018 r. z otwartych danych publicznych korzystało w województwie lubelskim 16,8% przedsiębiorstw, przy czym największe zainteresowanie wykazano danymi publicznymi o tematyce gospodarczo-finansowej (15,2%).

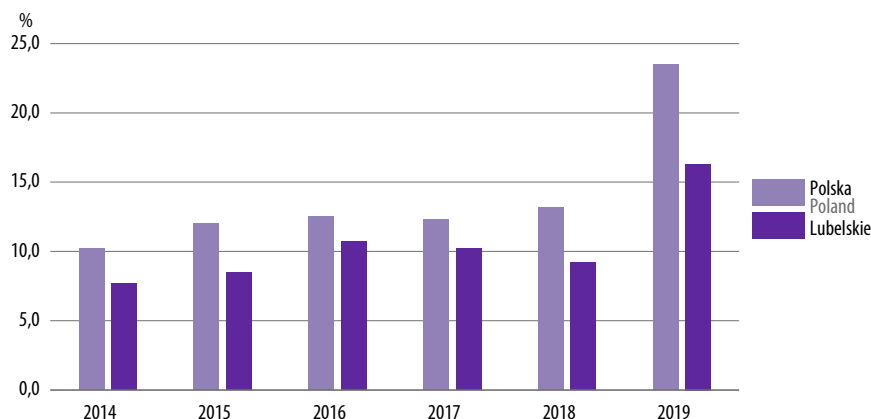
W województwie lubelskim, w 2019 r., w ogólnej liczbie pracowników badanych przedsiębiorstw 42,4% stanowiły osoby wykorzystujące komputer w celach biznesowych, w tym 39,8% – wykorzystujące komputer z dostępem do Internetu (w 2018 r. – odpowiednio 40,9% i 34,4%). Przedsiębiorstwa, które wyposażały swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu np. notebooki, netbooki, tablety, smartfony) stanowiły przeciętnie w województwie lubelskim 69,9%, a w kraju 76,2%.

Województwo lubelskie wyróżniało się jednym z najniższych udziałów przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów z dziedziny ICT, czyli osób posiadających umiejętności w zakresie rozwoju, obsługi, utrzymania systemów lub aplikacji ICT, dla których ww. czynności były głównym zajęciem.

W 2019 r. odsetek przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów z dziedziny ICT, kształtował się w województwie lubelskim na poziomie 16,3%. Przeciętnie w kraju udział przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów z dziedziny ICT wyniósł 23,5%.

W województwie lubelskim udział przedsiębiorstw, które w 2018 r. zapewniły swoim pracownikom szkolenia podnoszące umiejętności z zakresu ICT wyniósł 9,6% (w kraju – 13,4%). Szkolenia zapewniano zarówno specjalistom z zakresu ICT (4,4% przedsiębiorstw; w kraju 6,4%), jak i pozostałym pracownikom (8,5%; w kraju 11,5%). Rekrutację specjalistów ICT prowadziło 2,4% przedsiębiorstw (w kraju – 4,5%). Zdecydowana większość przedsiębiorstw w 2018 r. zlecała zadania związane z ICT podmiotom zewnętrznym (69,1%; w kraju 71,4%).

Wykres 52. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
Chart 52. Enterprises employing ICT specialists

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2019 r. w województwie lubelskim wyniki finansowe uzyskane przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe były wyższe niż w 2018 r. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe, z wyjątkiem wskaźnika płynności finansowej II stopnia.

W 2019 r. przychody z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, prowadzących księgi rachunkowe, ukształtowały się na poziomie 65262,7 mln zł i były o 9,2% wyższe niż w 2018 r. i o 43,7% niż w 2010 r. (w kraju wyższe analogicznie o 5,8% i o 59,4%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnęły wartość 64116,7 mln zł (wzrost o 9,4% w stosunku do 2018 r. i o 44,7% w 2010 r.). W stosunku do 2018 r. najwyższa dynamika wzrostu przychodów netto z całokształtu działalności wystąpiła w „zakwaterowaniu i gastronomii” – o 41,7%, ale udział tej sekcji w przychodach wynosił zaledwie 0,2%. Wśród grup o znaczącym udziale w przychodach wyższą dynamikę wzrostu odnotowano m.in. w „handlu; naprawie pojazdów samochodowych” (o 20,8%, a udział 26,1%) oraz w „przetwórstwie przemysłowym” (o 7,3%, udział 45,0%). Spadek przychodów odnotowano m.in. w „budownictwie” (o 6,7%, udział 3,8%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzspółnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

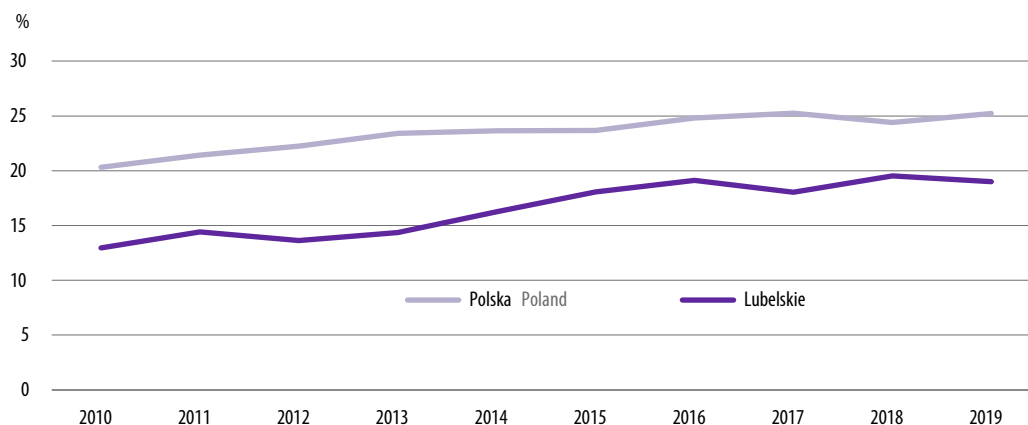
W 2019 r. wartość przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport wyniosła 12177,8 mln zł i była o 6,5% wyższa niż rok wcześniej i o 112,4% niż w 2010 r. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem w omawianym roku wyniósł 19,0%, wobec 19,5% w 2018 r. i 12,6% w 2010 r. W strukturze przychodów na eksport na przychody ze sprzedaży produktów przypadało 83,1% oraz na towary i materiały – 16,9% (w 2018 r. odpowiednio 82,0% i 18,0%, a w 2010 r. 82,7% i 17,3%).

W 2019 r. koszty z całokształtu działalności wyniosły 61147,5 mln zł i były o 8,5% wyższe niż w 2018 r. i o 41,0% niż w 2010 r. (w kraju wyższe odpowiednio o 5,8% i 60,7%). W 2019 r. strukturze rodzajowej kosztów ogółem w stosunku do 2018 r., zwiększył się udział podatków i opłat (o 0,6 p. proc.), wynagrodzeń i amortyzacji (po 0,4 p. proc.) oraz ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń (o 0,1 p. proc.). Zmniejszył

się udział zużycia materiałów i energii (o 1,6 p. proc.) oraz usług obcych (o 0,1 p. proc.). Udział pozostałych kosztów rodzajowych pozostał na niezmiennym poziomie.

Wykres 53. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 53. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Koszt sprzedanych produktów, towarów i materiałów wyniósł 59382,2 mln zł i wzrósł o 8,2% w stosunku do 2018 r. i o 41,8% w porównaniu z 2010 r. (w kraju wzrósł odpowiednio o 6,1% i o 61,7%). W stosunku do 2018 r. najwyższa dynamika wzrostu kosztów wystąpiła w „zakwaterowaniu i gastronomii” – o 41,3%, ale udział tej sekcji w kosztach wyniósł 0,2%. Wśród grup o znaczącym udziale w kosztach wyższą dynamikę wzrostu odnotowano m.in. w „handlu; naprawie pojazdów samochodowych” (o 20,9%, a udział 30,6%) oraz w „przetwórstwie przemysłowym” (o 5,1%, udział 45,1%). Spadek przychodów odnotowano m.in. w „budownictwie” (o 6,9%, udział 3,3%).

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 4734,5 mln zł i był wyższy o 26,9% niż w 2018 r. i o 96,1% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio wyższy o 4,6% i o 41,2%). Pogorszył się wynik na pozostałej działalności operacyjnej (z -242,4 mln zł w 2018 r. do -360,4 mln zł w 2019 r.) oraz wynik na operacjach finansowych (z -86,9 mln zł do -258,9 mln zł).

Wynik finansowy brutto wyniósł 4115,2 mln zł i był wyższy o 21,0% niż przed rokiem i o 100,9% niż w 2010 r. (w kraju wyższy odpowiednio o 7,0% i o 37,0%), a jego obciążenia ukształtowały się na poziomie 784,1 mln zł, tj. o 25,5% więcej niż w 2018 r. i o 106,6% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio więcej o 4,4% i o 44,6%).

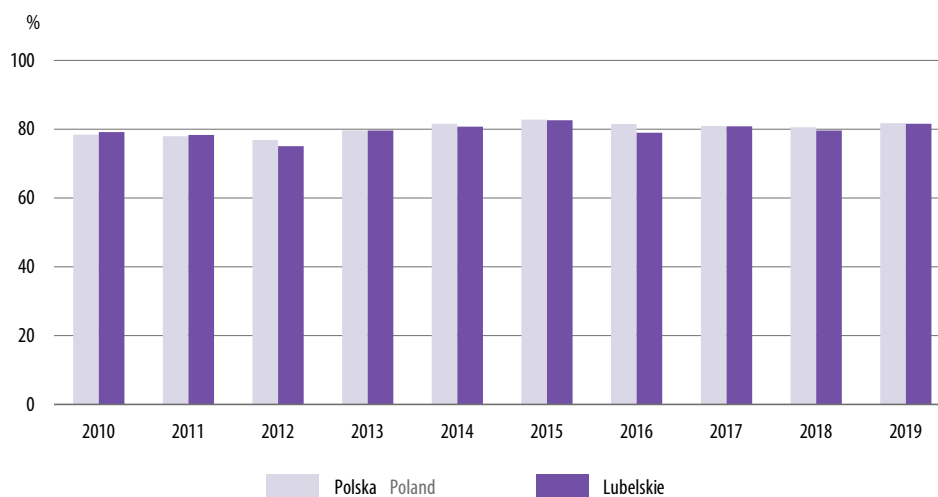
Wynik finansowy netto wyniósł 3331,1 mln zł i był wyższy o 20,0% niż przed rokiem i 99,7% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio wyższy o 7,5% i o 35,5%). Zysk netto wyniósł 3602,2 mln zł i był wyższy o 14,6% od uzyskanego w 2018 r. i o 89,7% w 2010 r., a strata netto wyniosła 271,1 mln zł i zmniejszyła się o 26,1% w stosunku do 2018 r., a w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 14,4%). Zysk netto wykazało

81,6% ogółu przedsiębiorstw, wobec 79,6% rok wcześniej i 79,2% w 2010 r. (w kraju analogicznie: 81,1%, 80,6%, 78,4%), a uzyskane przez nie przychody stanowiły 85,3% przychodów z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw, wobec 84,3% rok wcześniej i 89,9% w 2010 r. (w kraju analogicznie: 87,6%, 85,9%, 87,5%).

W 2019 r. wśród sekcji PKD najwyższa dynamika wzrostu wyniku finansowego netto wystąpiła w „zakwaterowaniu i gastronomii” – o 51,3%, ale udział tej sekcji w wyniku finansowym netto wyniósł 0,2%. Wśród sekcji PKD mających znaczny udział w wyniku finansowym netto, wyższą dynamikę wzrostu odnotowano w „przetwórstwie przemysłowym” – o 44,6% (udział – 48,5%) oraz w „handlu; naprawie pojazdów samochodowych” – o 24,3% (udział – 7,4%). Spadek dynamiki wyniku finansowego netto wystąpił m.in. w „transportie i gospodarce magazynowej” (o 46,2%, udział 2,0%) oraz „informacji i komunikacji” (o 7,9%, udział 2,8%).

Wykres 54. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw

Chart 54. Share of number of enterprises showing net profit in total number of enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Wyższa dynamika przychodów z całokształtu działalności od dynamiki kosztów wpłynęła na poprawę wskaźnika poziomu kosztów z 94,3% w 2018 r. do 93,7% w 2019 r. (w kraju odpowiednio: z 95,5% do 94,4%). W skali roku zwiększyły się wskaźniki: rentowności sprzedaży brutto 6,4% w 2018 r. do 7,4% w 2019 r.), rentowności obrotu brutto (z 5,7% do 6,3%), obrotu netto (z 4,6% do 5,1%) oraz płynności finansowej I stopnia (z 28,6% do 32,6%). Zmniejszył się wskaźnik płynności finansowej II stopnia (z 102,0% do 96,2%).

W kraju wskaźnik rentowności sprzedaży brutto utrzymał się na niezmiennym poziomie – 4,6%, a wskaźnik rentowności obrotu brutto zwiększył się z 4,5% do 4,6%. Wskaźnik rentowności obrotu netto utrzymał się na niezmiennym poziomie – 3,7%. Wskaźnik płynności finansowej I stopnia wyniósł 38,1% (wobec 36,2% przed rokiem), a płynności finansowej II stopnia 98,9% (wobec 98,4% przed rokiem).

Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,5	91,5	94,3	93,7	95,4
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	5,5	8,3	6,4	7,4	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	4,5	8,5	5,7	6,3	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,7	7,2	4,6	5,1	3,7
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	38,8	33,7	28,6	32,6	38,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	107,3	113,9	102,0	96,2	98,9

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw niefinansowych wyniosła na koniec grudnia 2019 r. 19856,9 mln zł, co oznacza wzrost o 3,7% w skali roku i o 39,6% w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 6,8% i 63,4%). Wartość zapasów ukształtowała się na poziomie 6399,5 mln zł, tj. o 8,8% wyższym niż rok wcześniej. Odnotowano spadek należności krótkoterminowych (o 6,6%) i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (o 4,8%), wzrost zaś inwestycji krótkoterminowych (o 23,1%). W strukturze zapasów ogółem wzrósł udział produktów gotowych (z 18,0% do 19,5%) i towarów (z 36,5% do 37,5%), a obniżył udział materiałów (z 30,0% do 28,4%) oraz półproduktów i produktów w toku (z 14,5% do 13,5%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) na koniec grudnia 2019 r. wyniosły 19456,9 mln zł i były o 15,2% wyższe niż przed rokiem i o 59,5% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 9,9% i 81,2%). Wartość zobowiązań krótkoterminowych badanych przedsiębiorstw niefinansowych w końcu grudnia 2019 r. wyniosła 13507,9 mln zł i była o 7,8% wyższa niż rok wcześniej (w stosunku do 2010 r. wzrosła o 44,6%). Wpływ na to miał m.in. wzrost zobowiązań z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych o 9,1%, zaliczek otrzymanych na dostawy – o 19,1% oraz kredytów i pożyczek – o 8,4%. Relacja zobowiązań z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu wyniosła 87,7% wobec 87,6% w 2018 r. i 90,1% w 2010 r.

Z analizy wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw wynika, że w porównaniu z 2018 r. skróceniu uległ cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług – o 2 dni (do 37 dni) oraz cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług – o 3 dni (do 42 dni), a cykl rotacji zapasów pozostał na tym samym poziomie (34 dni).

Nakłady inwestycyjne

Investment outlays

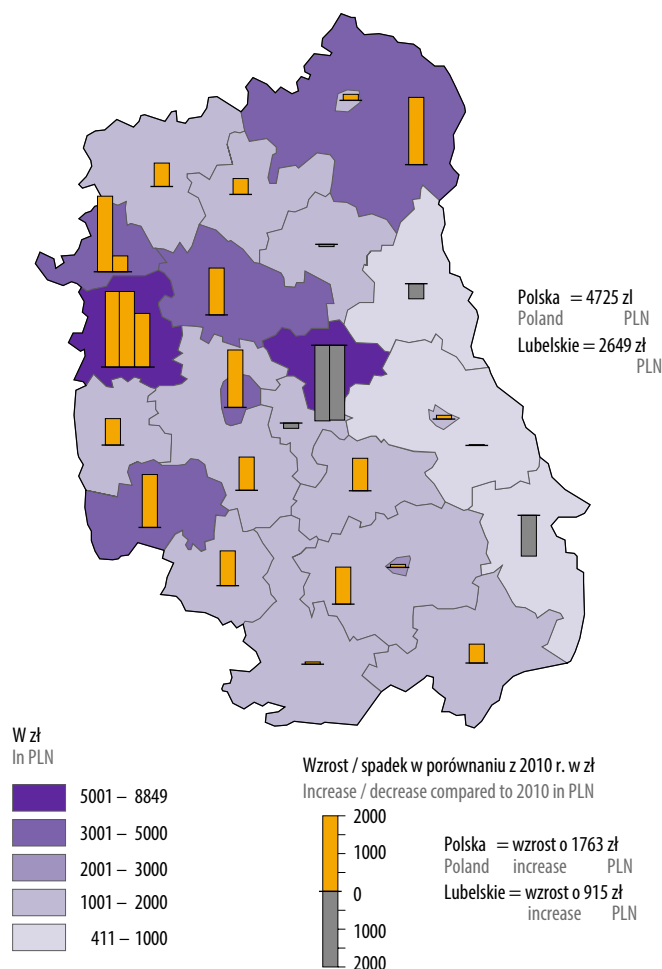
W 2018 r. wartość nakładów inwestycyjnych w podmiotach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób wzrosła w skali roku o 32,1%.

W 2019 r. odnotowano wzrost nakładów inwestycyjnych w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych (powyżej 49 pracujących), mających siedzibę na terenie województwa lubelskiego o 7,2%. Również wyższa była liczba i wartość kosztorysowa rozpoczętych inwestycji.

W 2018 r. wartość nakładów inwestycyjnych w podmiotach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (wg lokalizacji inwestycji) w cenach bieżących wyniosła 5619,5 mln zł i wzrosła zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim – wskaźnik dynamiki wyniósł 132,1, jak i z 2010 r. – dynamika 148,5 (w kraju dynamika w stosunku do 2017 r. wyniosła 114,1, a do 2010 r. 159,1). Udział jednostek sektora prywatnego w nakładach inwestycyjnych spadł z 71,5% w 2017 r. do 64,4% w 2018 r., a sektora publicznego wzrósł odpowiednio z 28,5% do 35,6%.

Mapa 39.
Map 39.

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.
Investment outlays per capita in 2018

W 2018 r. wzrost wartości nakładów inwestycyjnych odnotowano w transporcie i gospodarce magazynowej (dynamika 172,4, a udział sekcji w nakładach inwestycyjnych – 16,3%), a następnie w: opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (dynamika 139,9, udział – 4,5%), przemyśle (dynamika 134,9, udział – 61,1%), handlu i naprawie pojazdów samochodowych (dynamika 119,9, udział – 10,1%), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (dynamika 117,2, udział – 0,5%) i budownictwie (dynamika 103,4, udział – 2,3%) oraz pozostałej działalności usługowej (dynamika 101,1, udział – 0,01%). W pozostałych sekcjach wystąpił spadek (łączny udział w wartości nakładów inwestycyjnych wyniósł 4,6%), przy czym najwyższą dynamikę spadku odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii (dynamika 41,5, udział – 0,4%).

W 2018 r. nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w podmiotach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób były wyższe o 32,6% w porównaniu z 2017 r. i o 52,8% w stosunku do 2010 r. (w kraju wyższe analogicznie o 14,1% i o 59,5%).

Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2019 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe (powyżej 49 pracujących), mające siedzibę na terenie województwa wyniosła 4784,4 w mln zł (w cenach bieżących), a wskaźniki dynamiki w stosunku do poprzedniego roku wyniósł 107,2 (w kraju 112,4) i 159,8 w stosunku do 2010 r. (w kraju 178,8).

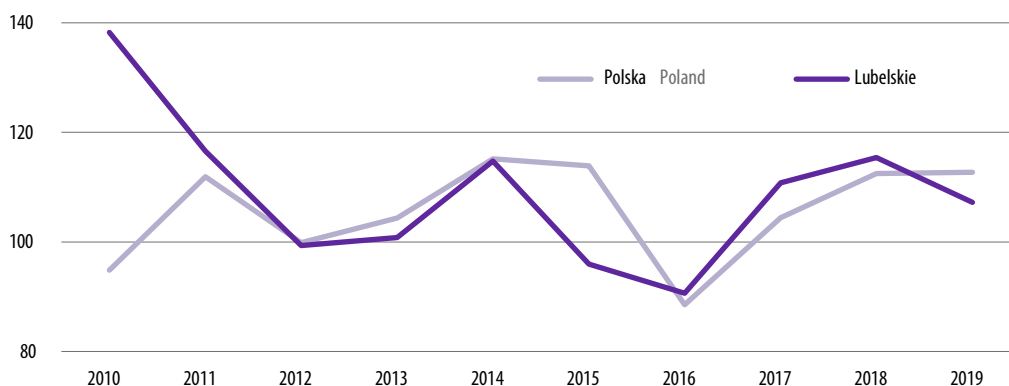
Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Wykres 55. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

Rok poprzedni = 100

Chart 55. Indices of investment outlays (current prices)

Previous year = 100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysową; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)
Table 34. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	2994,5	3850,4	4463,4	4784,4
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,4	2,8	3,1	3,0
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
Budynki i budowle Buildings and structures	55,3	54,8	55,6	59,6
Zakupy Purchases	44,5	44,6	43,9	40,2
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	36,7	39,1	35,7	35,0
środków transportu transport equipment	7,8	5,5	8,2	5,2

W 2019 r., w województwie lubelskim z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych na budynki i budowle wydatkowano 2853,5 mln zł (o 15,0% więcej niż rok wcześniej), na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 1673,7 mln zł (o 5,0% więcej), a na środki transportu – 248,3 mln zł (o 32,3% mniej). Zakupy inwestycyjne osiągnęły wartość 1922,0 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyły się o 2,0%.

Wzrost wartości nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2019 r., w porównaniu z 2018 r., odnotowano w większości sekcji. Spośród sekcji mających znaczący udział w nakładach inwestycyjnych wyższą dynamikę wzrostu odnotowano m.in. w sekcjach: „budownictwo” (o 18,3%), „przetwórstwo przemysłowe” (o 4,5%), „handel, naprawa pojazdów samochodowych” (o 3,7%). Największy spadek dynamiki nakładów inwestycyjnych wystąpił w sekcji „transport i gospodarka magazynowa” (o 40,0%). W 2019 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie „przemysłu”, na który przypadało 88,5% ogółu poniesionych nakładów, w tym na „przetwórstwo przemysłowe” 29,0%.

W 2019 r. w województwie lubelskim inwestorzy rozpoczęli realizację 4451 nowych inwestycji (wobec 4259 w roku poprzednim), o łącznej wartości kosztorysowej 2647,4 mln zł (wobec 2282,5 mln zł w roku poprzednim). W kraju w omawianym roku liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 9,7%, a ich wartość kosztorysowa o 15,7%. W województwie lubelskim na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 39,2% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczętych (rok wcześniej 51,3%). Wyższa w skali roku była wartość kosztorysowa inwestycji rozpoczętych przez przedsiębiorstwa działające m.in. w „budownictwie” (o 200,1%), „transporcie i gospodarce magazynowej” (o 48,2%), czy też w przetwórstwie przemysłowym (o 29,8), niższa zaś m.in. w „handlu, naprawie pojazdów samochodowych” (o 31,9%). W 2019 r. na przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie „przemysłu” przypadało 94,7% poniesionych nakładów na nowe inwestycje, w tym na „przetwórstwo przemysłowe” 16,5%.

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

Produkcja zbóż ogółem w województwie lubelskim w 2019 r. wzrosła o 7,6% w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 3290,0 tys. t., co stanowiło 11,3% produkcji krajowej.

Według stanu w czerwcu 2019 r. liczebność stada bydła w województwie lubelskim w stosunku do czerwca 2018 r. zwiększyła się o 4,3%, pogłowie trzody chlewnej zmniejszyło się o 22,9%, drobiu zwiększyło się o 21,9%, zaś owiec zmniejszyło się o 3,4%.

Średnioroczna cena skupu pszenicy w województwie lubelskim w 2019 r. była wyższa o 0,8% niż w roku wcześniejszym, żyta była o 1,1% niższa, natomiast cena skupu żywca wołowego i wieprzowego w wadze żywej wzrosła odpowiednio o 0,02% i o 22,7%. Również cena skupu drobiu rzeźnego była wyższa w czerwcu 2019 r. w stosunku do czerwca 2018 r. o 13,1%. Podobnie cena mleka w skupie była o 1,0% wyższa niż rok wcześniej.

Wartość rolniczej produkcji globalnej w cenach stałych w województwie lubelskim w 2018 r., w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 4,5%, co było wynikiem wzrostu wartości produkcji zwiększającej o 17,7%, przy jednoczesnym zmniejszeniu się produkcji roślinnej o 0,6%.

Tablica 35.

Table 35.

Plony wybranych ziemiopłodów rolnych

Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Cereals in total	31,8	37,0	38,7	39,5	36,7
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	31,3	38,0	38,9	38,6	35,2
w tym: of which:					
pszenica wheat	37,6	44,1	47,1	47,5	43,9
żyto rye	23,7	29,5	26,2	26,4	27,2
mieszanki zbożowe cereal mixed	34,0	30,9	29,6	28,1	26,5
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	22,1	24,8	29,9	26,1	27,1
Ziemniaki Potatoes	277	214	280	195	214
Buraki cukrowe Sugar beets	479	518	587	534	575

Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw zbóż ogółem w 2019 r. wyniosła 832,6 tys. ha i była wyższa o 5,5% niż w 2018 r. Plony zbóż ogółem oszacowano na poziomie 39,5 dt/ha i były one o 2,1% wyższe od uzyskanych w roku wcześniejszym. Zbiory zbóż ogółem w 2019 r. w województwie lubelskim wzrosły o 7,6% w stosunku do 2018 r. (w kraju o 8,3%) i wyniosły 3290,0 tys. t. (w Polsce 28990,3 tys. t.), co stanowiło 11,3% produkcji krajowej.

Łączna powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi określona na podstawie wynikowego szacunku w 2019 r. wyniosła 779,0 tys. ha i była wyższa w porównaniu z 2018 r. o 4,6%. Plony uzyskane ze zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na poziomie 38,6 dt/ha, czyli wyższym o 1,3% w stosunku do roku wcześniejszego. Zbiory również oszacowano na wyższym o 6,0% poziomie niż w 2018 r. (w kraju o 10,3%) i wyniosły one 3004,7 tys. t. (w Polsce 25136,5 tys. t.), co stanowiło 12,0% zbiorów krajowych.

Powierzchnia upraw pszenicy ogółem w województwie lubelskim w 2019 r. wyniosła 344,7 tys. ha i w stosunku do roku wcześniejszego była wyższa o 7,8%. Przy jednoczesnych wyższych zbiorach (województwo lubelskie o 8,7%, kraj o 12,1%), które w omawianym roku wyniosły 1638,6 tys. t. (w Polsce 11012,4 tys. t.), plony w województwie lubelskim były wyższe o 0,8% (w kraju o 8,1%). Tym samym zbiory wojewódzkie stanowiły 14,9% zbiorów ogólnopolskich.

Odmienna sytuacja miała miejsce w przypadku żyta, gdzie w województwie lubelskim powierzchnia zasiewów w 2019 r. wyniosła 39,6 tys. ha i była niższa o 18,1% w stosunku do roku wcześniejszego. Uzyskane plony były o 0,8% wyższe niż w 2018 r. pomimo niższych zbiorów (o 17,6%), które w województwie lubelskim wyniosły 104,3 tys. t. i tym samym stanowiły 4,2% zbiorów ogólnokrajowych. W Polsce zbiory żyta wyniosły 2461,4 tys. t. i w porównaniu z rokiem wcześniejszym były wyższe o 13,6%.

Powierzchnia upraw mieszanek zbożowych ogółem w województwie lubelskim w 2019 r. wyniosła 68,5 tys. ha i w stosunku do 2018 r. była niższa o 0,3%. Plony jakie rolnicy uzyskali z 1 hektara były niższe o 5,1% niż rok wcześniej i wyniosły 28,1 dt. Zbiory natomiast oszacowano na poziomie 192,2 tys. t. (w kraju 2472,4 tys. t.), czyli niższym o 5,5% niż w 2018 r. (w Polsce o 1,3%), co stanowiło 7,8% zbiorów ogólnokrajowych.

Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw rzepaku i rzepiku w 2019 r. w województwie lubelskim wyniosła 114,9 tys. ha i była wyższa o 2,5% w stosunku do 2018 r. Uzyskane plony oszacowano na poziomie 26,1 dt/ha, a więc o 12,7% niższym od uzyskanych w roku poprzednim. Zbiory również były niższe o 10,9% i wyniosły 299,5 tys. t., co stanowiło 12,6% zbiorów ogólnokrajowych. W Polsce zbiory rzepaku i rzepiku wyniosły 2373,2 tys. t. i tym samym były wyższe od uzyskanych w 2018 r. o 7,8%.

Powierzchnia upraw ziemniaków w 2019 r. w województwie lubelskim wyniosła 17,2 tys. ha i tym samym była o 7,0% wyższa od zanotowanej w roku wcześniejszym. Jednakże plony oszacowano na poziomie 195 dt/ha, czyli o 30,3% niższym od uzyskanych w 2018 r. W województwie lubelskim w omawianym roku zbiory ziemniaków ukształtowały się na poziomie 335,5 tys. t. (w kraju 6481,6 tys. t.), czyli o 25,4% niższym niż w 2018 r. (w Polsce o 11,4%) i stanowiły 5,2% zbiorów krajowych.

Powierzchnia upraw buraków cukrowych w 2019 r. w województwie lubelskim zmniejszyła się w porównaniu z rokiem wcześniejszym o 8,1% i wyniosła 37,8 tys. ha. Plony ukształtowały się na poziomie 534 dt/ha i były 9,0% niższe w stosunku do 2018 r. Zbiory buraków cukrowych w województwie lubelskim również zmniejszyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o 16,3% i wyniosły 2019,5 tys. t., co stanowiło 14,6% zbiorów krajowych. W Polsce zbiory buraków cukrowych wyniosły 13836,6 tys. t. i w stosunku do 2018 r. były niższe o 3,3%.

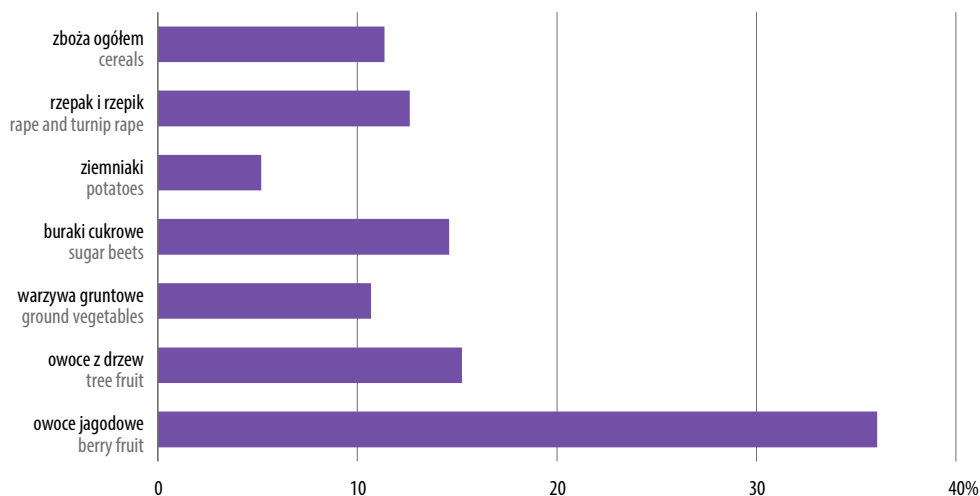
Według stanu w czerwcu 2019 r. pogłowie bydła w województwie lubelskim liczyło 389,4 tys. szt., co stanowiło 6,1% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W porównaniu z czerwcem 2018 r. liczebność stada w województwie lubelskim zwiększyła się o 4,3%, zaś w kraju o 2,5%. W stosunku do 2010 r. również odnotowano wzrost pogłowia bydła zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, odpowiednio o 6,0% i o 11,1%.

Pogłowie krów w województwie lubelskim w czerwcu 2019 r. wyniosło 141,8 tys. szt. i w stosunku do analogicznego okresu roku wcześniejszego wzrosło o 1,5% (w Polsce o 1,3%). Krowy stanowiły 36,4% w ogólnej strukturze stada bydła (w kraju 38,7%), a ich udział w porównaniu z czerwcem 2018 r. zmniejszył się o 1,0 p. proc. (w Polsce o 0,5 p. proc.). W porównaniu z 2010 r. pogłowie krów w województwie lubelskim zmniejszyło się o 23,4%, zaś w kraju o 7,3%.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim w czerwcu 2019 r. w porównaniu z czerwcem 2018 r. zwiększyła się z 26,4 do 26,8 (o 1,3%), w Polsce natomiast z 42,3 do 43,3 (o 2,4%). W stosunku do 2010 r. również odnotowano wzrost zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, odpowiednio o 0,8% i o 12,4%.

Wykres 56. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2019 r

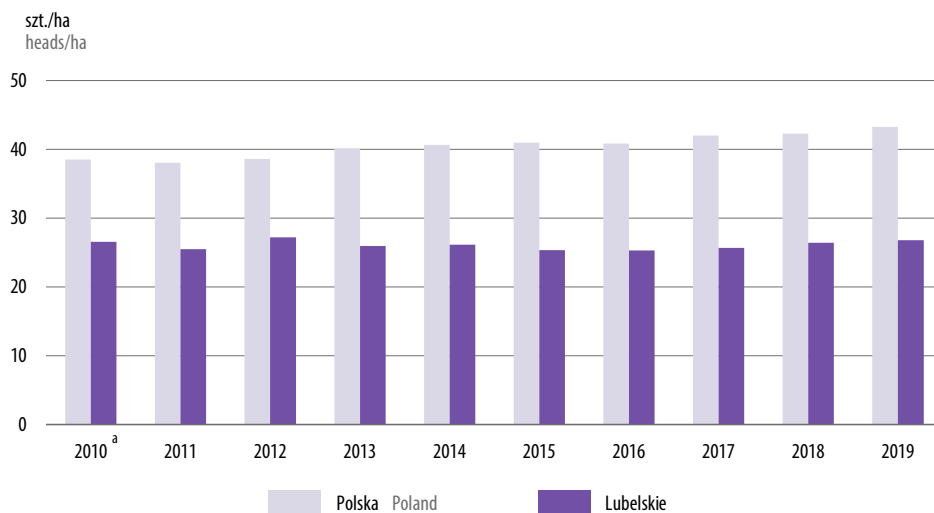
Chart 56. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2019

Wykres 57. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 57. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1st June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca.
a Data of the Agricultural Census as of 30th June.

Według stanu na dzień 1 czerwca 2019 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim liczyło 427,0 tys. sztuk, co stanowiło 4,0% ogólnego pogłowia w kraju. W porównaniu z rokiem wcześniejszym liczebność stada zmniejszyła się o 22,9% (w Polsce o 8,8%), natomiast w stosunku do 2010 r. o 57,0% (w kraju o 27,5%). Pogłowie loch ogółem w województwie lubelskim według stanu na dzień 1 czerwca 2019 r. wynosiło 29,1 tys. szt. i w porównaniu z dniem 1 czerwca 2018 r. zmniejszyło się o 20,3% (w Polsce o 13,3%), natomiast w stosunku do 2010 r. o 57,0% (w kraju o 27,5%).

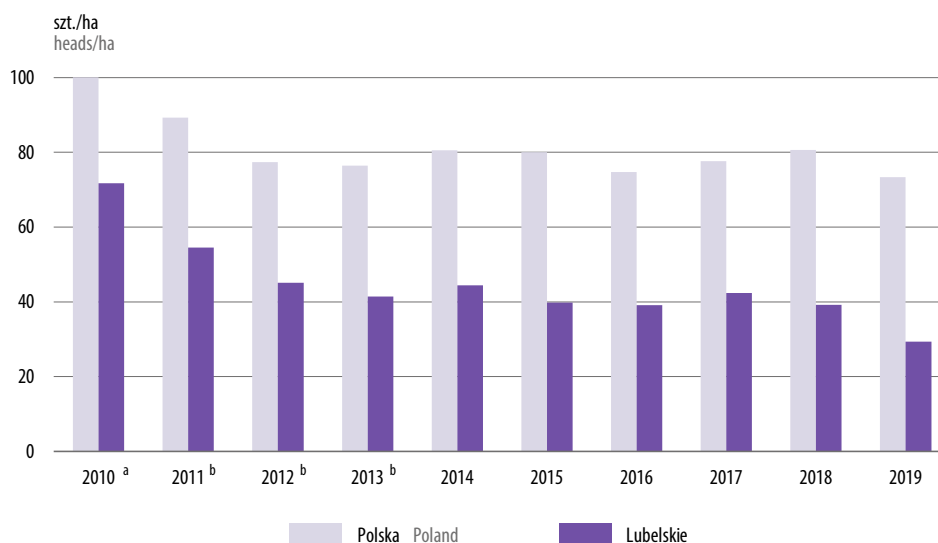
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim w czerwcu 2019 r. w porównaniu z czerwcem 2018 r. zmniejszyła się z 39,2 do 29,4 (o 25,1%), w Polsce natomiast z 80,6 do 73,4 (o 9,0%). W stosunku do 2010 r. również odnotowano spadek zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, odpowiednio o 59,1% i o 26,6%.

Wykres 58. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 58. Pigs density per 100 ha of agricultural land

As of 1st June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca.
a Data of the Agricultural Census as of 30th June. b As of the end of July.

Według stanu w czerwcu 2019 r. pogłowie drobiu ogółem w województwie lubelskim liczyło 10282,0 tys. szt., co stanowiło 4,9% ogólnego pogłowia drobiu w kraju i w porównaniu z czerwcem 2018 r. zwiększyło się o 21,9% (w Polsce o 2,0%). W stosunku do 2010 r. również odnotowano wzrost pogłowia drobiu zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, odpowiednio o 72,6% i o 59,1%.

Pogłowie drobiu kurzego w czerwcu 2019 r. wyniosło 8222,7 tys. szt. i w stosunku do analogicznego okresu roku wcześniejszego wzrosło o 20,8% (w Polsce o 0,5%). Drób kurzy stanowił 80,0% w ogólnej strukturze stada drobiu (w kraju 87,0%). W porównaniu z 2010 r. pogłowie drobiu kurzego w województwie lubelskim zwiększyło się o 63,2%, zaś w kraju o 55,4%.

Obsada drobiu kurzego na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim w czerwcu 2019 r. w porównaniu z czerwcem 2018 r. zwiększyła się z 481,8 do 565,5 (o 17,4%), w Polsce natomiast z 1242,1 do 1246,6 (o 0,4%). W stosunku do 2010 r. również odnotowano wzrost zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, odpowiednio o 55,3% i o 57,2%.

Według stanu w czerwcu 2019 r. pogłowia owiec w województwie lubelskim liczyło 18,3 tys. szt., co stanowiło 6,7 % ogólnego pogłowia owiec w kraju. W porównaniu z analogicznym miesiącem 2018 r. odnotowano spadek pogłowia owiec o 3,4% (w kraju o 1,3%), zaś w odniesieniu do stanu z czerwca 2010 r. odnotowano wzrost o 5,7% zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju.

Pogłowia maciorek w czerwcu 2018 r. wyniosło 11,3 tys. szt. i zwiększyło się w ciągu roku o 7,3%, a w porównaniu z czerwcem 2010 r. zmniejszyło się o 2,8%. W kraju natomiast zmniejszyło się, zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r., odpowiednio o 4,5% i o 2,8%. Maciorki stanowiły 61,7% w ogólnej strukturze stada owiec w województwie lubelskim, a ich udział w porównaniu z czerwcem 2018 r. wzrósł o 6,2 p. proc. Odwrotną tendencję zaobserwowano w kraju, gdzie udział maciorek w stadzie w czerwcu 2019 r. w stosunku do czerwca 2018 r. obniżył się o 1,9 p. proc. Udział maciorek w stadzie w porównaniu z czerwcem 2010 r. obniżył się zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju odpowiednio o 7,2 p. proc. i o 5,1 p. proc.

Wartość skupu produktów rolnych w 2019 r. w województwie lubelskim wyniosła 4356,8 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT), a w kraju 65594,5 mln zł. Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnokrajowym wyniósł 6,6%. W porównaniu z rokiem wcześniejszym wartość skupu produktów rolnych zwiększyła się o 7,8% (w Polsce o 2,1%).

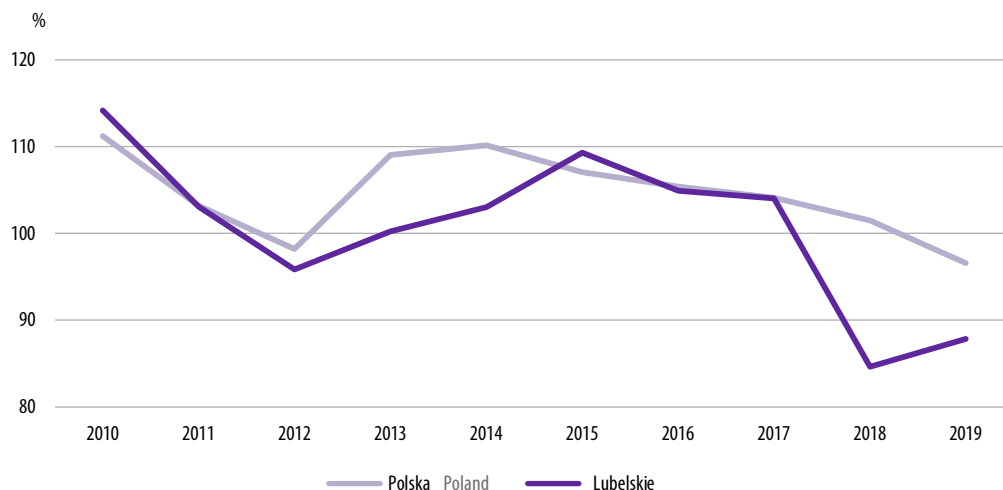
W 2019 r. skupiono 742,8 tys. t. ziarna zbóż ogółem (w kraju 10669,2 tys. t.), w tym 741,1 tys. t. zbóż konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), a w Polsce 10615,9 tys.t. Skup ziarna zbóż ogółem w województwie lubelskim stanowił 7,0% skupu krajowego. W porównaniu z rokiem wcześniejszym wielkość skupu ziarna zbóż ogółem oraz konsumpcyjnych i paszowych zmniejszyła się po 8,3% (w Polsce po 5,3%).

Skup ziemniaków ogółem w 2019 r. ukształtował się na poziomie 47,5 tys. t. (w kraju 155,9 tys. t.), co stanowiło 3,0% skupu ogólnokrajowego. W porównaniu z 2018 r. odnotowano zmniejszenie ilości skupionych ziemniaków o 21,1% (w Polsce o 9,7%).

Wykres 59. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight) previous year=100

W 2019 r. skupiono 226,2 tys. t. żywca rzeźnego w wadze żywej (w kraju 6233,6 tys. t.) i w porównaniu z rokiem wcześniejszym odnotowano spadek o 12,1% (w Polsce o 3,4%). Udział województwa lubelskie-

go w skupie ogólnokrajowym wynosił 3,6%. W badanym roku skupiono 94,7 tys. t. żywca wieprzowego, czyli o 15,2% mniej niż w roku poprzednim. W kraju skupiono 2153,2 tys. t. żywca wieprzowego i było to o 9,3% mniej niż w 2018 r. Skup w województwie lubelskim stanowił 4,4% skupu krajowego. Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 53,1 tys. t. i był o 2,3% wyższy niż w 2018 r. W Polsce skupiono 799,8 tys. t. żywca wołowego i było to o 11,5% mniej niż w 2018 r. Skup wojewódzki stanowił 6,6% skupu krajowego. Żywca drobiowego skupiono 76,2 tys. t. (mniej o 17,3% niż w 2018 r.), w tym najwięcej indyków (47,2%) i kurczaków (36,2%). W kraju skupiono 3263,0 tys. t. żywca drobiowego (więcej o 3,5% niż w 2018 r.), w tym kurczaki stanowiły 74,7%, a indyki 17,8%. Udział województwa lubelskiego w krajowym skupie drobiu wyniósł 2,3%.

Wielkość skupu mleka krowiego w 2019 r. w województwie lubelskim wyniosła 573,3 mln l. i była o 0,8% niższa niż przed rokiem. W kraju skup mleka krowiego wyniósł 11827,9 mln l. i tym samym był o 1,8% wyższy niż w 2018 r. Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnokrajowym wyniósł 4,8%.

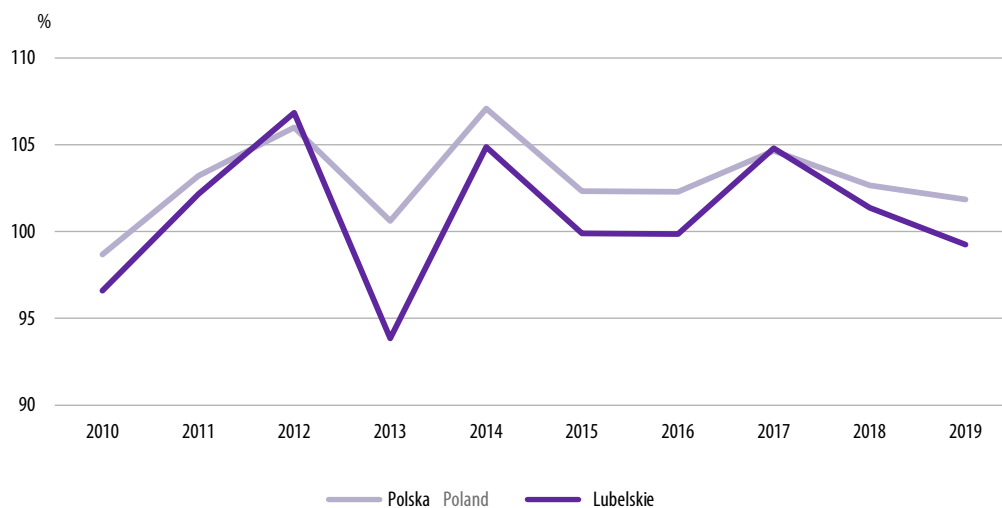
Wykres 60.

Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 60.

Indices of procurement of cows' milk)
previous year=100

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach

Średnioroczna cena skupu pszenicy w województwie lubelskim w 2019 r. wynosiła 70,12 zł/dt (w kraju 72,31 zł/dt) i była wyższa o 0,8% niż rok wcześniej (w Polsce niższa o 0,5%). Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 85,57 zł (w kraju 91,63zł), czyli o 9,1% więcej jak w roku poprzednim (w Polsce o 9,6%). Targowiskowa cena pszenicy w województwie lubelskim była o 6,6% niższa niż średnia cena w kraju, natomiast w skupie o 3,0% niższa niż w kraju.

W analizowanym roku cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 56,96 zł/dt (w kraju 60,48 zł/dt) i była niższa o 1,1% w porównaniu z zanotowaną w 2018 r. (w Polsce wyższa o 0,7%). W obrocie targowiskowym cena żyta była o 9,6% wyższa w stosunku do poprzedniego roku (w kraju o 9,5%) i osiągnęła poziom 66,80 zł/dt (w kraju 73,49 zł/dt). Targowiskowa cena żyta w województwie lubelskim była o 9,1% niższa niż średnia cena w kraju, natomiast w skupie o 5,8% niższa niż w kraju.

W 2019 r. za ziemniaki jadalne w skupie płacono 96,83 zł/dt (w kraju 84,54 zł/dt), czyli o 21,6% więcej niż przed rokiem (w Polsce więcej o 45,7%). W obrocie targowiskowym cena ziemniaków jadalnych ukształtowała się na poziomie 183,09 zł/dt (w Polsce 189,17 zł/dt), czyli na wyższym w stosunku do 2018 r. 102,4%. Natomiast w kraju cena ziemniaków jadalnych była wyższa o 95,1% w porównaniu z 2018 r. Targowiskowa cena ziemniaków jadalnych w województwie lubelskim była o 3,2% niższa niż średnia cena w kraju, natomiast w skupie o 14,5% wyższa niż w kraju.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego w wadze żywej wyniosła 7,04 zł/kg (w kraju – 6,33 zł/kg), czyli wzrosła o 0,02% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku (w Polsce zmniejszyło się o 3,7%). Cena skupu w województwie lubelskim w 2019 r. była o 11,2% wyższa niż w kraju.

Cena żywca wieprzowego w wadze żywej w skupie osiągnęła wartość 5,26 zł/kg (w kraju – 5,39 zł/kg), czyli była wyższa o 22,7% niż w 2018 r. (w Polsce wyższa o 20,3%). Cena w skupie w województwie lubelskim w 2019 r. była o 2,4% niższa niż w kraju.

W 2019 r. cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 4,76 zł/kg (w kraju – 3,90 zł/kg) i była wyższa o 13,1% w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku (w Polsce o 3,5%). Średnia cena skupu drobiu w województwie lubelskim w 2019 r. była o 22,0% wyższa od notowanej w kraju.

Za 1 l mleka krowiego w omawianym roku płacono 1,35 zł (w kraju – średnio 1,35 zł), czyli o 1,0% więcej niż przed rokiem (w Polsce więcej o 0,5%). Średnia cena skupu mleka w województwie lubelskim w 2019 r. była o 0,4% niższa niż w kraju.

Wartość rolniczej produkcji globalnej w cenach stałych w województwie lubelskim w 2018 r., w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 4,5%, co było wynikiem wzrostu wartości produkcji zwierzęcej o 17,7%, przy jednoczesnym zmniejszeniu się produkcji roślinnej o 0,6%. W kraju natomiast wartość produkcji globalnej zwiększyła się o 7,1%, na co wpływ miał wzrost produkcji zwierzęcej o 15,4%, pomimo zmniejszenia się produkcji roślinnej o 1,3%.

W analizowanym roku udział województwa lubelskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 8,8% i tym samym nasze województwo zajęło pod tym względem 3. miejsce w kraju. Podobnie jak w przypadku produkcji towarowej i końcowej, gdzie województwo lubelskie również zajęło 3. miejsce w kraju, z udziałem w ogólnopolskiej produkcji towarowej 8,2% i w ogólnokrajowej produkcji końcowej 8,4%. W 2018 r. produkcja globalna na 1 ha użytków rolnych w województwie lubelskim wzrosła o 6,7% w porównaniu z rokiem wcześniejszym (w kraju wzrosła o 6,7%).

W 2018 r. wartość produkcji końcowej w województwie lubelskim, w porównaniu z poprzednim rokiem, była wyższa o 0,4% (w kraju o 7,2%). Przyczynił się do tego przede wszystkim wzrost produkcji zwierzęcej o 15,0% (w Polsce o 13,7%), pomimo zmniejszenia się produkcji roślinnej o 6,7% (w kraju o 2,2%). W porównaniu z 2018 r. zaobserwowano spadek udziału produkcji roślinnej o 4,8 p. proc., przy jednoczesnym wzroście udziału produkcji zwierzęcej o 4,8 p. proc.

W 2018 r. wartość produkcji towarowej ogółem wzrosła o 3,4% (w kraju wzrost o 9,8%), co spowodowane było niższą niż przed rokiem produkcją roślinną, której spadek wyniósł 1,7% (w Polsce wzrost o 2,1%). Natomiast produkcja zwierzęca w województwie lubelskim zwiększyła się o 13,2%, a jej udział w wartości produkcji towarowej ogółem wyniósł 37,7% i był wyższy w porównaniu z 2017 r. o 3,3 p. proc. Natomiast udział produkcji roślinnej wyniósł 62,3% i w porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się o 3,3 p. proc.

Przemysł Industy

W 2019 r. w województwie lubelskim, w porównaniu z rokiem poprzednim, wystąpił wzrost produkcji sprzedanej przemysłu. Zanotowano również wzrost wydajności pracy (mierzonej wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego) i przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r. w województwie osiągnęła wartość 39769,2 mln zł (w cenach bieżących) i była wyższa o 6,1% (w cenach stałych) w odniesieniu do zanotowanej w 2018 r. oraz o 26,4% niż w 2015 r. W skali kraju w tym czasie sprzedaż produkcji zwiększyła się odpowiednio o 4,0% i 20,9%. Dynamika wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu w regionie w skali roku zmniejszała się w kolejnych okresach narastających 2019 roku (w I kwartale 113,9, w I półroczu 111,0, a w okresie trzech pierwszych kwartałów 107,5).

Produkcja sprzedana przemysłu (w cenach bieżących) w 2019 r. w województwie lubelskim stanowiła 2,6% produkcji przemysłowej w kraju (w 2018 r. – 2,5%)

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tablica 36.
Table 36.

Przemysł Industy

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)				
w mln zł in million PLN	21783,9	31762,6	37007,4	39769,2
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,3	2,7	2,5	2,6
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	77,5	74,3	76,6	76,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	84,0	90,9	99,9	102,0

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2019 r. w województwie lubelskim w głównej mierze wpłynęła produkcja w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 30358,4 mln zł, co stanowiło 76,3% produkcji przemysłowej (w 2018 r. – 76,6%). Największy udział w produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w produkcji artykułów spożywczych – 21,3 % (21,5% w 2018 r.), wyrobów z metali – 6,3% (6,3%), pojazdów samochodowych, przyczep i nacze – 5,3% (4,9%) oraz napojów – 4,9% (4,6%).

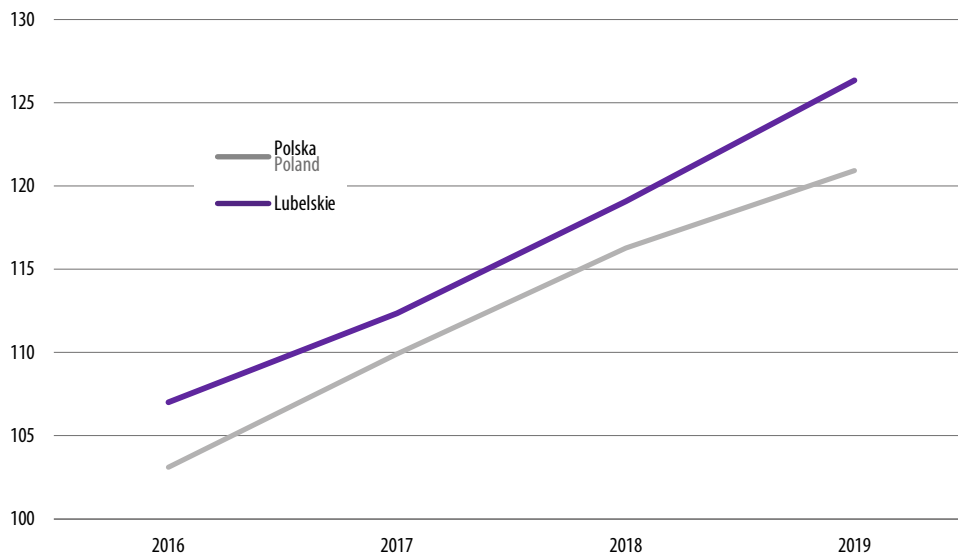
Wykres 61. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 61.

Indices of sold production of industry (constant prices)

2015=100

Wyższy niż w 2018 r. poziom produkcji sprzedanej wystąpił w 23 (spośród 31) działach przemysłu. Uwzględniając działy o znaczącym udziale w produkcji sprzedanej przemysłu, największy wzrost w odniesieniu do grudnia ub. roku odnotowano w poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji (o 24,4%), produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 19,2%), produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 13,5%), oraz produkcji napojów (o 12,1%). Największy spadek produkcji sprzedanej przemysłu nastąpił natomiast w produkcji metali (o 11,9%), odzieży (o 10,3%) oraz maszyn i urządzeń (o 4,6%).

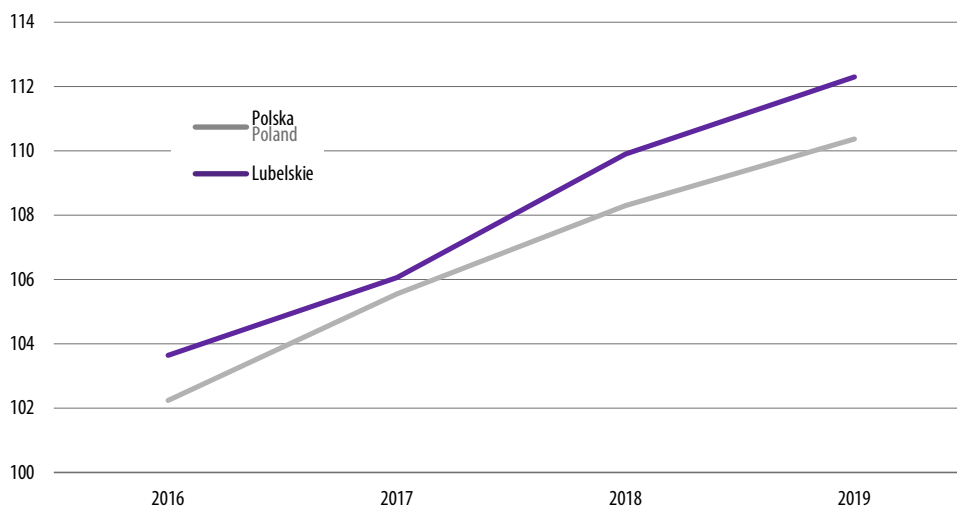
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2019 r. w województwie lubelskim wyniosło 102,0 tys. osób, w tym w przetwórstwie przemysłowym 77,1 tys. osób.

Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu w województwie lubelskim w skali roku towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia o 2,2% i o 12,3% w stosunku do 2015 r. W kraju zanotowano również wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle o 1,9% w odniesieniu do roku poprzedniego i o 10,4% w porównaniu z 2015 r.

Wydajność pracy w przemyśle w 2019 r., mierzona wartością produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 zatrudnionego, w województwie lubelskim wyniosła 389,7 tys. zł i była o 3,8% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. W kraju wydajność pracy w przemyśle w omawianym okresie wzrosła o 2,1%.

Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

Chart 62. Indices of average employment in industry
2015=100

Budownictwo

Construction

W 2019 r. w województwie lubelskim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w stosunku do roku poprzedniego. Wyższa niż przed rokiem była produkcja budowlano-montażowa. Zwiększyła się zarówno wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, jak i przeciętne zatrudnienie.

W 2019 r. w województwie lubelskim w stosunku do 2018 r. zmniejszyła się liczba mieszkań oddanych do użytkowania, a zwiększyła się liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia zgodnie z projektem budowlanym oraz liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto.

W 2019 r. w województwie lubelskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 6136,8 mln zł i zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 19,3% (w skali kraju odnotowano wzrost o 10,6%). Produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) w 2019 r. w województwie lubelskim stanowiła 2,3% produkcji budownictwa w kraju (w 2018 r. – 2,1%). Pod tym względem województwo lubelskie zajęło 11. lokatę wśród innych województw.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 37.
Table 37.

Budownictwo
Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	4452,3	4270,7	5142,8	6136,8
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,8	2,3	2,1	2,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	68,4	66,7	66,5	69,8
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	17,9	14,9	15,6	17,4

Wykres 63.

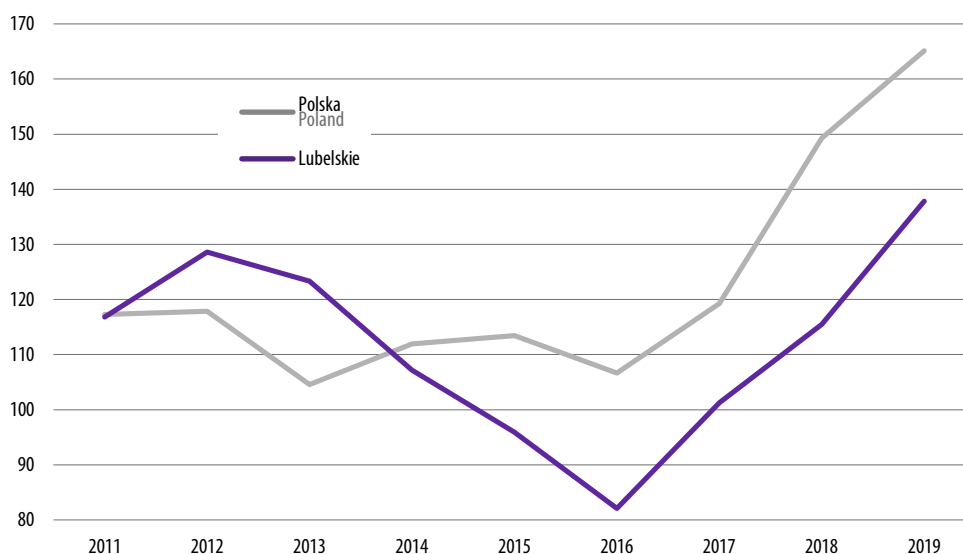
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2010=100

Chart 63.

Indices of sold production of construction (current prices)

2010=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zlecających przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W 2019 r. w województwie lubelskim produkcja budowlano-montażowa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 4282,7 mln zł i zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 25,2% (w skali kraju odnotowano wzrost o 6,0%). Pod względem wartości produkcji budowlano-montażowej województwo lubelskie zajmowało 10. lokatę w kraju (4,0% produkcji krajowej), a pod względem wskaźnika dynamiki w porównaniu z rokiem poprzednim 1. miejsce.

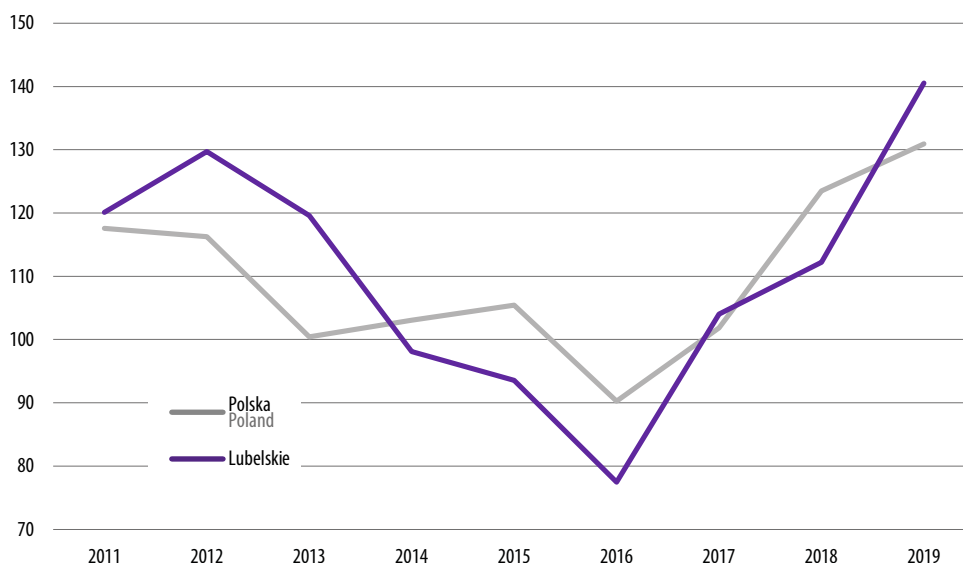
W 2019 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku odnotowano we wszystkich działach „Budownictwa”, największy w podmiotach zajmujących się głównie budową budynków (o 36,3%), a następnie w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 31,3%) oraz w przedsiębiorstwach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 11,6%).

Wykres 64. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

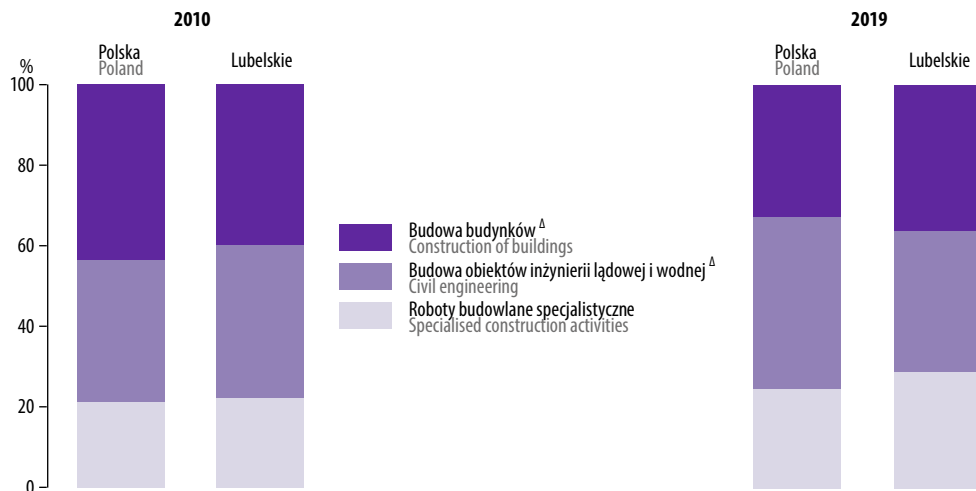
Chart 64. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010=100

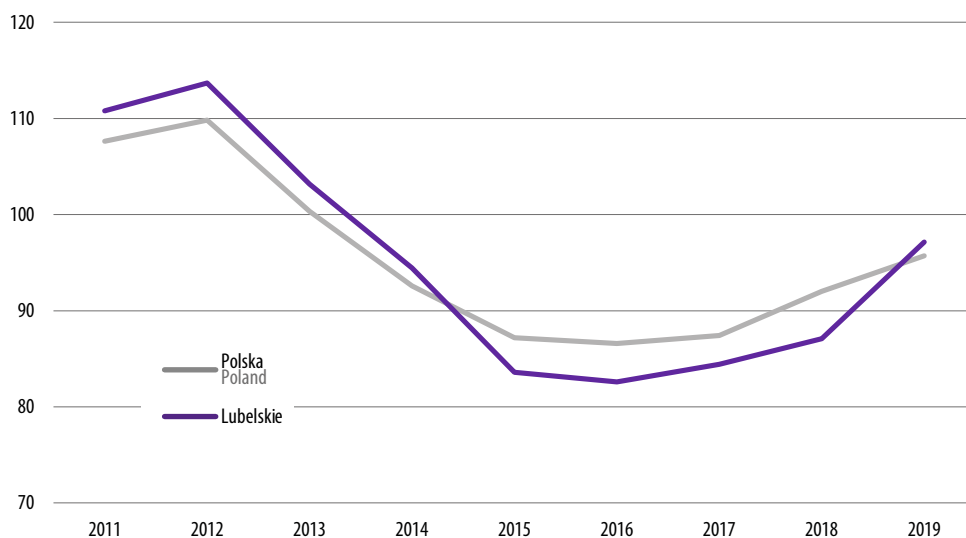
W 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw zajmujących się głównie budową budynków o 3,0 p. proc. (do 36,2%) w odniesieniu do 2018 r. oraz podmiotów wykonujących roboty budowlane specjalistyczne o 1,3 p. proc. (do 28,8%). Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej o 4,3 p. proc. (do 35,0%). W porównaniu do 2010 r. zaobserwowano wzrost udziału podmiotów wykonujących roboty budowlane specjalistyczne o 6,6 p. proc., a spadek udziału przedsiębiorstw zajmujących się głównie budową budynków o 3,7 p. proc. i przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej o 2,8 p. proc.

Wykres 65. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
 Chart 65. Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

W województwie lubelskim przeciętne zatrudnienie w budownictwie wzrosło w porównaniu z 2018 r. o 11,6% do poziomu 17,4 tys. osób. W kraju przeciętne zatrudnienie zwiększyło się o 4,0%.

Wykres 66. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
 2010=100
 Chart 66. Indices of average employment in construction
 2010=100

W 2019 r. w województwie lubelskim wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, wyniosła 353,4 tys. zł i była o 7,0% wyższa niż przed rokiem.

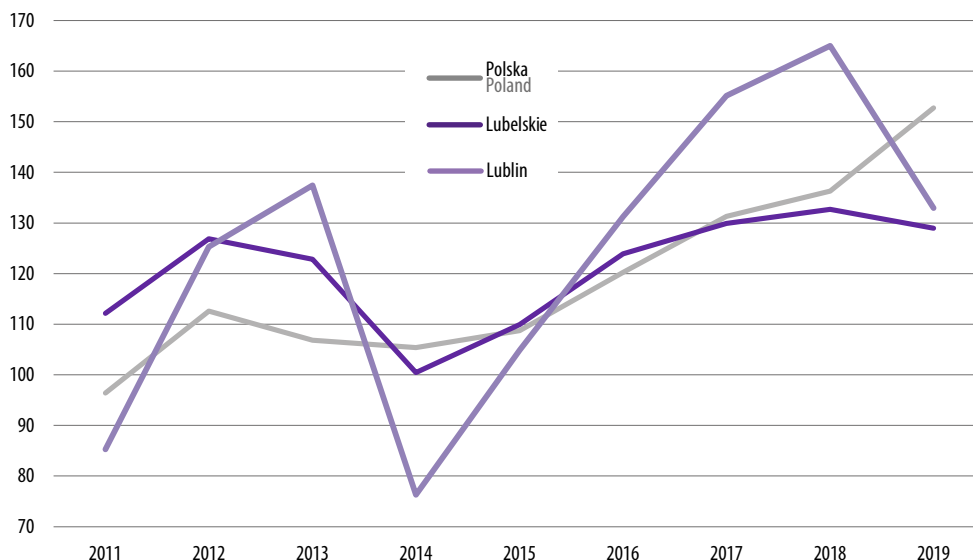
W 2019 r. w województwie lubelskim oddano do użytkowania 7309 mieszkań o łącznej powierzchni 736,3 tys. m². Oznacza to w skali roku spadek liczby mieszkań o 2,8%, a wzrost powierzchni o 3,2% (w kraju wzrost odpowiednio o 12,1% i o 10,0%). Natomiast w porównaniu z 2010 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania była większa o 29,0%, a ich powierzchnia o 20,6% (w kraju odpowiednio o 52,7% i o 27,5%).

Wykres 67. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2010=100

Chart 67. Indices of the number of dwellings completed

2010=100

Tablica 38.

Table 38.

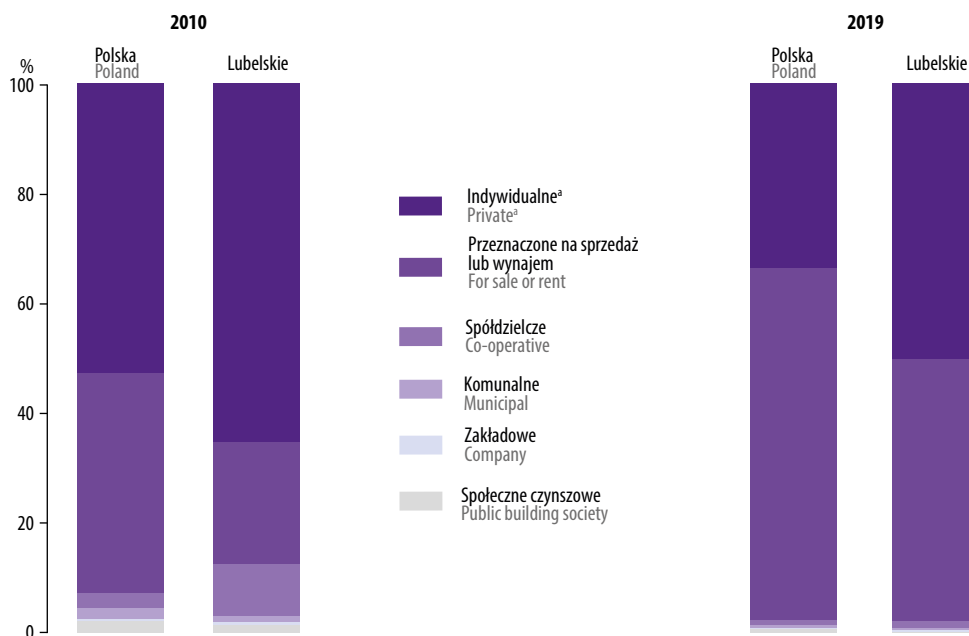
Budownictwo mieszkaniowe

Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	2,6	2,9	3,5	3,5	5,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	107,7	105,4	94,9	100,7	88,6
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1000 population	3,5	3,7	4,5	5,0	7,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings whose construction started per 1000 population	3,3	3,6	4,0	4,6	6,2

Najwięcej mieszkań wybudowali inwestorzy indywidualni, a w dalszej kolejności deweloperzy z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem; przy czym odsetek tych pierwszych w badanym okresie wzrósł, a drugich – zmniejszył się. W województwie lubelskim w 2010 r. udział mieszkań indywidualnych w ogólnej ich liczbie wyniósł 65,1%, a 9 lat później – 49,9%; w przypadku mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem było to odpowiednio 22,4% i 47,0%.

Wykres 68. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 68. Dwellings completed by construction form

^a Począwszy od stycznia 2018 r. dane dotyczące efektów „budownictwa indywidualnego” dotyczą tylko mieszkań realizowanych na własne potrzeby inwestora; mieszkania na sprzedaż lub wynajem dotychczas zaliczane do tej formy budownictwa zostały włączone do formy „budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”.

^a Since January 2018 data regarding the effects of „the private construction” concern only dwellings realized for the investor’s own needs; dwellings for sale or rent provided by individual investors (included into this form of construction so far) have been included into the form of construction “for sale or rent”.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

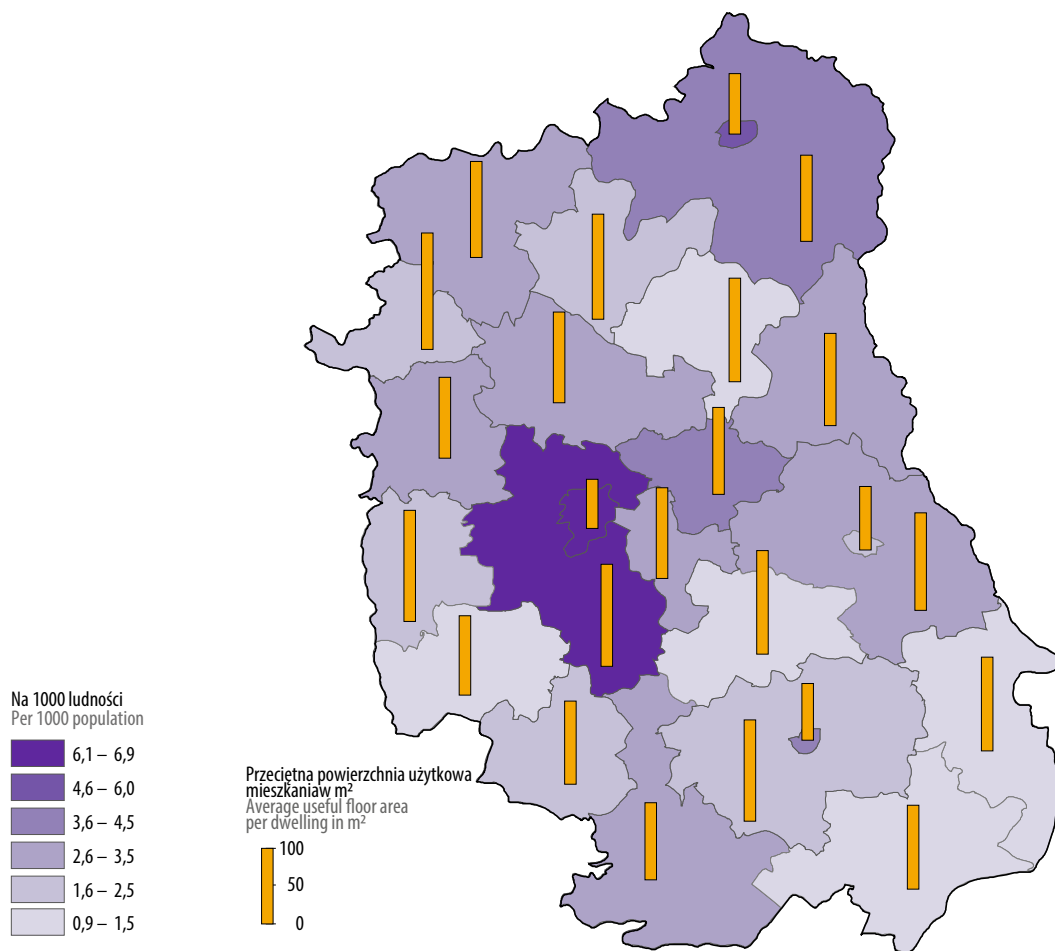
W 2019 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w województwie wyniosła 100,7 m². Było to więcej niż rok wcześniej o 5,8 m² i mniej niż w 2010 r. o 7,0 m². Mieszkania w miastach są mniejsze niż na wsi – w ostatnim badanym roku ich powierzchnia wynosiła odpowiednio 75,5 m² wobec 132,8 m², a 9 lat wcześniej – 84,7 m² wobec 139,0 m². Przeciętna powierzchnia mieszkań w województwie jest większa niż w kraju; w 2019 r. o 12,1 m², przy czym mieszkania w miastach o 4,8 m², a na terenach wiejskich o 5,8 m². Mieszkania oddane do użytkowania w województwie są większe niż w kraju także pod względem przeciętnej liczby izb. W 2019 r. wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 4,3 wobec 3,8. Zarówno w kraju, jak i w województwie mieszkania w miastach mają średnio nieco ponad 3 izby, a na wsi – ponad 5.

W 2019 r. największą powierzchnię użytkową miały mieszkania wybudowane w powiatach ryckim (153,8 m²), opolskim (146,6 m²) i radzyńskim (139,0 m²), a najmniejszą w Lublinie (65,1 m²), Zamościu (74,5 m²) oraz Białej Podlaskiej (79,6 m²).

W województwie mazowieckim w 2019 r. na 1000 ludności przypadało 3,5 mieszkań oddanych do użytkowania (w Polsce 5,4). Wskaźnik ten jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie i wynosi od 0,9 w powiecie hrubieszowskim do 6,9 w Lublinie.

Mapa 40.
Map 40.

Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.
Dwellings completed in 2019

W 2019 r. wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym dla 10653 mieszkań, co oznacza wzrost o 10,7% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 38,9% w ciągu 9 lat (w kraju w tym samym czasie odnotowano wzrost odpowiednio o 4,4% i o 53,5%). Wśród ogółu mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 51,9% stanowiły mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem, 45,8% indywidualne; 1,5% spółdzielcze, 0,5% komunalne i 0,3% zakładowe. Na budowę mieszkań społecznych czynszowych nie wydano pozwoleń, ani nie dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. W większości powiatów województwa (w 17) nastąpił wzrost liczby omawianych mieszkań; relatywnie największy w Zamościu (o 147,6%) i powiecie radzyńskim (o 90,7%). Najgłębszy spadek zaobserwowano w Chełmie (o 62,5%), powiecie janowskim (o 51,0%) i włodawskim (o 23,0%).

W ostatnim omawianym roku rozpoczęto budowę 9637 mieszkań, tj. więcej o 14,5% niż w 2018 r. i o 32,0% niż w 2010 r. (w Polsce odnotowano wzrost o 6,9% w skali roku i o 50,1% w porównaniu z 2010 r.). Wśród mieszkań rozpoczętych najczęściej było przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (48,6%), indywidualne stanowiły 48,3%, spółdzielcze 2,4%, a komunalne 0,7%.

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2019 r. sprzedaż detaliczna zrealizowana przez jednostki handlowe i niehandlowe była wyższa o 12,9% niż rok wcześniej. Wzrosła również sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych – o 7,9%, (w tym zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe o 8,0%).

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

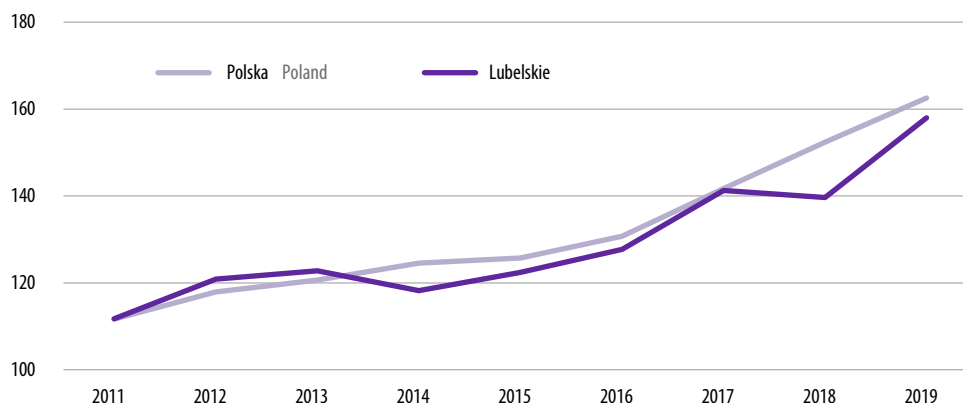
W 2019 r. wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe wzrosła w skali roku o 12,9% i o 57,7% w stosunku do 2010 r. (w kraju wzrosła analogicznie o 6,7% i o 62,6%). W 2018 r., w porównaniu z 2017 r., sprzedaż detaliczna była niższa o 1,2%, w kraju zaś wyższa – o 7,5%.

Wykres 69. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2010=100

Chart 69. Indices of retail sale of goods (current prices)

2010=100

Spośród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej, w stosunku do 2018 r., najwyższą dynamikę wzrostu sprzedaży detalicznej odnotowano w grupie „żywność, napoje i wyroby tytoniowe” (o 18,9%), natomiast najwyższy spadek dynamiki w grupie — „pojazdy samochodowe, motocykle, części” (o 4,5%).

W strukturze sprzedaży detalicznej w 2019 r. największy udział miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (46,9%), następnie przedsiębiorstwa zgrupowane w kategorii „pozostałe” (10,6%) oraz zajmujące się sprzedażą: farmaceutyków, kosmetyków, sprzętu ortopedycz-

nego (10,3%), paliw stałych, ciekłych i gazowych (8,7%), pojazdów samochodowych, motocykli, części (7,7%) i mebli, RTV, AGD (7,2%). W pozostałych grupach udział wahał się od 1,9% do 2,5%.

Tablica 39. **Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)**
Table 39. **Indices of retail sale of goods^a (current prices)**

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
Ogółem Total	108,3	103,5	98,8	112,9	106,7
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	112,3	108,3	76,5	95,5	104,6
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	99,1	88,5	104,3	115,7	104,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	107,5	103,5	106,2	118,9	105,2
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialized stores	103,3	89,4	96,9	124,8	110,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	131,3	102,2	108,6	107,3	108,8
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	96,5	126,4	77,0	125,1	106,5
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	119,3	105,2	95,0	101,3	115,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	97,9	102,2	89,1	90,8	104,9
Pozostałe Others	108,0	113,4	93,8	99,9	102,3

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Groups of enterprises were created on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The recorded changes of retail sales index may result, among others, from change both in the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2019 r. w województwie lubelskim wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych była wyższa o 7,9% niż przed rokiem i o 38,7% niż w 2010 r. (w tym zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe wyższa analogicznie o 8,0% i 28,4%). W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych w 2019 r. była o 6,6% wyższa niż w 2018 r. i o 80,7% niż w 2010 r. (w tym zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe wyższa analogicznie o 5,0% i o 67,6%). W 2018 r. w odniesieniu do 2017 r. również odnotowany był wzrost sprzedaży hurtowej towarów w jednostkach handlowych – w województwie – o 3,4%, a w kraju – o 10,9% (w tym zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe – w województwie – o 4,0%, a w kraju – o 8,4%).

W 2019 r. w województwie lubelskim najwyższa dynamika wzrostu sprzedaży hurtowej w stosunku do 2018 r. wystąpiła grupie „sprzedaż hurtowa realizowana na zlecenie” (o 417,4%), której udział w sprzedaży hurtowej ogółem wyniósł 6,6%. Niższą dynamikę wzrostu odnotowano w grupie „sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, sprzętu i dodatkowego wyposażenia” (o 15,2%) oraz „sprzedaż hurtowa żywności” (o 6,3%), a udział tych grup w sprzedaży hurtowej ogółem wyniósł odpowiednio 5,9% i 17,1%. Niższe dynamiki wzrostu wystąpiły w grupach: „sprzedaż hurtowa produktów rolnych i żywych zwierząt” (o 4,6%, udział w sprzedaży hurtowej ogółem – 4,0%), „sprzedaż hurtowa kosmetyków i wyrobów farmaceutycznych” (o 3,7%, udział – 9,6%), „sprzedaż hurtowa niespecjalizowana” (o 1,9%, udział – 12,9%) oraz „sprzedaż hurtowa wyrobów tytoniowych” (o 0,6%, udział – 3,2%).

Najwyższy spadek dynamiki sprzedaży hurtowej w ujęciu rocznym zanotowano w grupie „sprzedaż hurtowa wyrobów włókienniczych, odzieży i obuwia” (o 15,6%), ale udział tej grupy w sprzedaży hurtowej ogółem wyniósł 0,6%, następnie w grupie „sprzedaż hurtowa napojów alkoholowych i bezalkoholowych” (o 4,2%, udział – 1,4%) oraz „sprzedaż hurtowa AGD, RTV, artykułów użytku domowego” (o 2,7%, udział – 0,9%). W grupie „sprzedaż hurtowa półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu” o najwyższym udziale w sprzedaży hurtowej ogółem (37,6%) odnotowano najniższy spadek dynamiki – o 0,8%.

Transport

Transport

W 2018 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie lubelskim zwiększyła się o 5,5% w ciągu roku. Zmniejszyła się (o 8,8%) liczba przewiezionych pasażerów komunikacją miejską. Łączna liczba startów i lądowań samolotów była wyższa o 6,1%, a obsłużonych pasażerów o 6,7%.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

W 2018 r. długość dróg publicznych w województwie lubelskim wyniosła 38115,4 km. Stanowiły one 9,0% dróg publicznych w Polsce. W porównaniu z poprzednim rokiem w województwie dróg publicznych było o 3,0% więcej, a w stosunku do 2010 r. – o 12,1%. Dróg publicznych o twardej nawierzchni było 23516,6 km (o 5,5% więcej niż w 2017 r. i o 16,3% niż w 2010 r.), z czego 95,1% stanowiły drogi publiczne o nawierzchni twardej ulepszonej (przed rokiem 94,8%, a w 2010 r. – 95,1%). W 2018 r. w ogólnej długości dróg publicznych o twardej nawierzchni udział dróg miejskich wyniósł 11,5%, przed rokiem – 11,9%, a w 2010 r. – 12,0%, zamiejskich zaś odpowiednio: 88,5%, 88,1%, 88,0%. Dróg gruntowych było 14598,8 km (o 0,7% mniej niż rok wcześniej i o 5,8% więcej niż w 2010 r.).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W strukturze dróg publicznych o nawierzchni twardej w 2018 r. dominowały drogi gminne (46,2%), a następnie powiatowe (39,6%), wojewódzkie (9,8%) oraz krajowe (4,4%).

Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

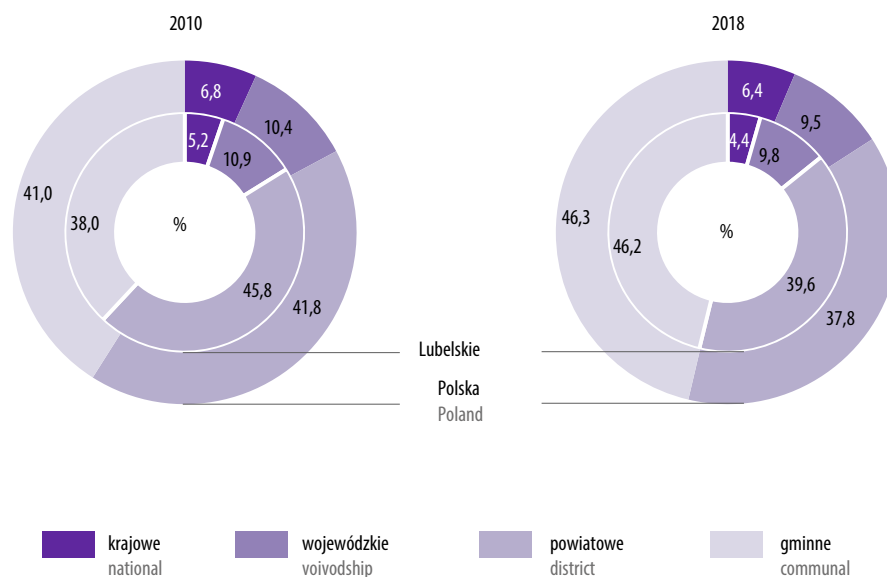
Table 40. Public roads by type of surface
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	34012,7	36209,6	36995,8	38115,4
o nawierzchni twardej hard surface	20217,1	21581,4	22289,8	23516,6
ulepszonej improved	19229,2	20468,2	21141,4	22364,9
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	13795,6	14628,2	14706,0	14598,8

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Wykres 70. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Chart 70. Structure of hard surface public roads
As of 31st December

W 2018 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało:

- 93,6 km dróg o nawierzchni twardej, wobec 88,7 km przed rokiem i 80,5 km w 2010 r. (w kraju odpowiednio: 97,2 km, 95,8 km i 87,6 km),
- 4,2 km dróg krajowych o nawierzchni twardej wobec 4,3 km przed rokiem i 4,2 km w 2010 r. (w kraju odpowiednio: 6,2 km, 6,2 km i 6,0 km)
- 9,1 km dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej wobec 9,0 km przed rokiem i 8,8 km w 2010 r. (w kraju odpowiednio: 9,2 km, 9,3 km i 9,1 km),
- 80,3 km dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej wobec 75,5 km przed rokiem i 67,5 km w 2010 r. (w kraju odpowiednio: 81,8 km, 80,3 km i 72,5 km).

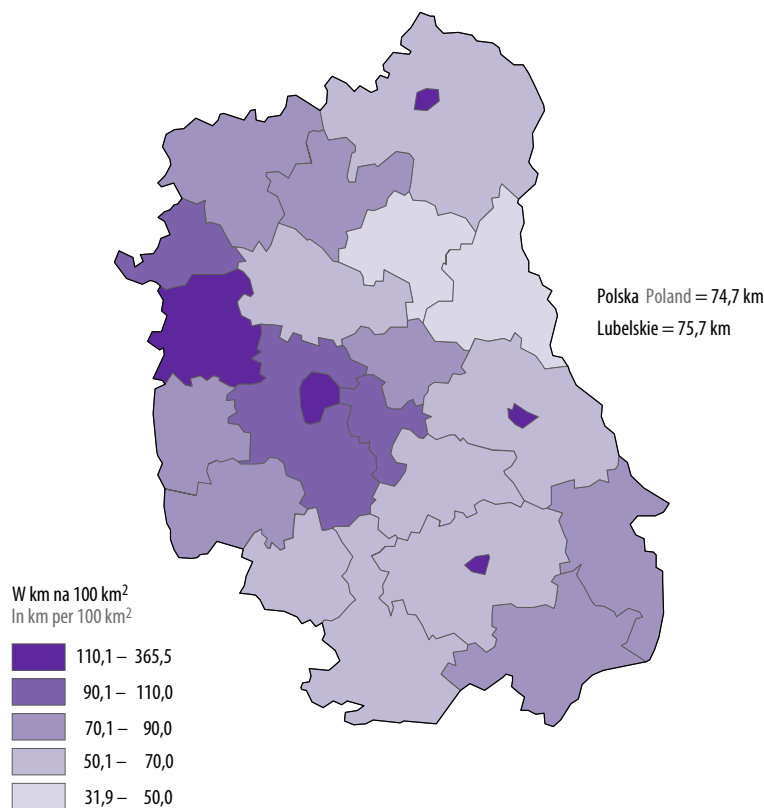
Mapa 41. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 41.

Improved hard surface communal and district roads in 2018

As of 31st December

Przez województwo lubelskie nie przebiegają autostrady, natomiast w ostatnich latach przybyło dróg ekspresowych. W 2018 r. było ich 101,8 km wobec 89,1 km w 2017 r. i 4,2 km w 2010 r. Na 1000 km² powierzchni województwa w 2018 r. przypadało 4,05 km dróg ekspresowych wobec 3,55 km przed rokiem i 0,17 km w 2010 r.

Udział dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg wyniósł 42,0% w omawianym roku wobec 43,7% w 2017 r. i 44,9% w 2010 r. (w kraju odpowiednio: 32,1%, 32,8% i 36,9%).

Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia
Hard surface public roads
As of 31st December

Table 41.

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	20217,1	21581,4	22289,8	23516,6
na 100 km ² per 100 km ²	80,5	85,9	88,7	93,6
o nawierzchni ulepszonej with improved surface	19229,2	20468,2	21141,4	22364,9
ekspresowe expressways	4,2	79,3	89,1	101,8
autostrady motorways	-	-	-	-

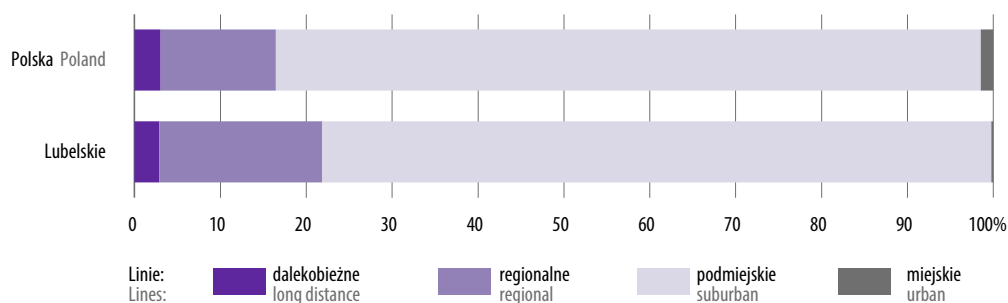
Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W 2018 r. w województwie lubelskim było 865 krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej (dotyczy przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej), tj. o 17,1% mniej niż w 2017 r. i o 47,6% niż w 2010 r. Długość tych linii wynosiła 45,7 tys. km i zmniejszyła się o 18,7% w stosunku do roku poprzedniego i o 51,2% w porównaniu z 2010 r. Przewozy międzynarodowe regularnej komunikacji autobusowej (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu międzynarodowym) realizowane były 4 liniami, w 2017 r. również było ich 4, wobec 73 w 2010 r. Długość linii międzynarodowych wynosiła 2,5 tys. km i zmniejszyła się o 63,4% w stosunku do roku poprzedniego i o 98,5% w porównaniu z 2010 r.

Wykres 71. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia
Structure of national lines of scheduled bus transport in 2018
As of 31st December

Chart 71.

W 2018 r. przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) prowadziły przewozy pasażerów liniami komunikacyjnymi o łącznej długości 2461 km, z czego 2297 km to linie autobusowe i 165 km – trolejbusowe. W porównaniu z 2017 r. długość linii komunikacyjnych zwiększyła się o 5,5% (autobusowych – o 5,7%, a trolejbusowych – o 3,1%), a w stosunku do 2010 r. długość linii wzrosła 43,2% (autobusowych – o 40,3%, a trolejbusowych – o 103,7%).

Komunikacja miejska dysponowała 458 autobusami z 48,1 tys. miejsc oraz 120 trolejbusami z 11,2 tys. miejsc. W skali roku tabor komunikacji miejskiej uległ zwiększeniu – autobusowy o 10,6%, a trolejbusowy o 10,1%. Również w stosunku do 2010 r. było więcej autobusów – o 20,8%, a trolejbusów – o 106,9%.

Liczba autobusów komunikacji miejskiej przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych wyniosła 404 i zwiększyła się o 19,5% w porównaniu 2017 r. i o 136,3% niż w 2010 r. Ich udział w ogólnej liczbie autobusów zwiększył się z 45,1% w 2010 r. do 88,2% w 2018 r.

W 2018 r. liczba przewiezionych pasażerów wyniosła 128,8 mln zł i zmniejszyła się w skali roku o 8,8%, natomiast w stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost – o 30,2%.

Tablica 42. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42.

Urban transport^a

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	1718	2138	2333	2461
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	1637	2012	2173	2297
linii trolejbusowych trolleybus lines	81	126	160	165
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	379	401	414	458
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	171	363	338	404
trolejbusy trolleybus	58	109	109	120
Liczba miejsc w autobusach w tys. Number of seats in buses in thousands	36,8	41,6	43,0	48,1
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	18,9	37,9	35,2	43,5
Liczba miejsc w trolejbusach w tys. Number of seats in trolleybus in thousands	6,2	9,5	9,5	11,2
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	98,9	143,5	141,3	128,8
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	45,3	67,0	66,4	60,7

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

W 2018 r. w województwie lubelskim było 1048 km linii kolejowych eksploatowanych (5,4% ogółu linii w kraju), w tym 39,7% to linie zelektryfikowane. Linie jednotorowe stanowiły 63,6%, a linie dwu- i więcej torowe – 36,4%. Na każde 100 km² powierzchni przypadało 4,2 km linii kolejowych (w kraju 6,2 km).

W grudniu 2012 roku oddany został do użytku Port Lotniczy Lublin w Świdniku. W roku otwarcia portu lotniczego z połączeń lotniczych skorzystało 5,7 tys. pasażerów¹⁴.

W 2018 r. porcie lotniczym łączna liczba startów i lądowań była o 6,1% wyższa niż rok wcześniej i wyniosła 5283 (co stanowiło 1,1% startów i lądowań w kraju wobec 1,2% w 2017 r.), z czego ruch krajowy stanowił 16,0% ruchu ogółem (w 2017 r. – 17,2%). Udział samolotów polskich w przeprowadzonych operacjach lotniczych wyniósł 19,9% wobec 17,2% w 2017 r.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

Tablica 43. Ruch pasażerów w Porcie Lotniczym Lublin
Table 43 Passenger traffic at Airport Lublin

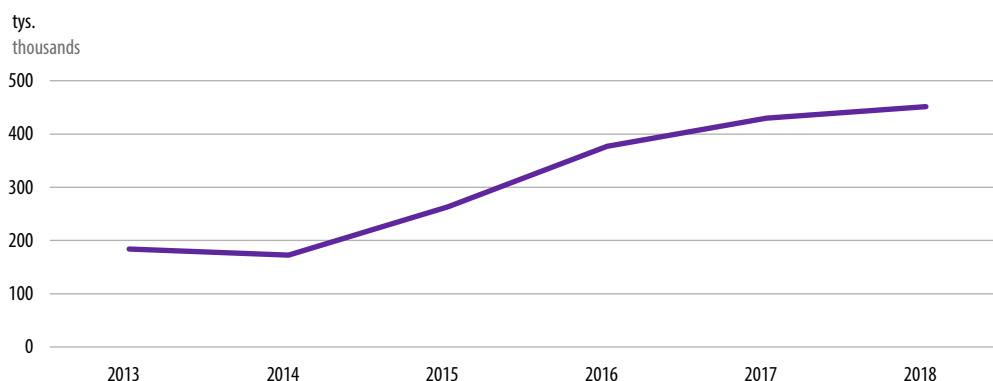
Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :			
krajowych domestic	430	152	3774
zagranicznych foreign	131211	213919	222183
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	126990	213583	221934
Pasażerowie odprawieni do portów ^a : Passenger departures to airports ^a :			
krajowych domestic	332	254	3766
zagranicznych foreign	132157	215988	229465
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	127833	215319	222981

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

Z usług lotniska skorzystało 459,2 tys. pasażerów, tj. o 6,7% więcej niż przed rokiem (co stanowiło 1,0% pasażerów korzystających ze wszystkich lotnisk w kraju wobec 1,1% w 2017 r.). W komunikacji krajowej odnotowano duży wzrost liczby przewiezionych pasażerów – z 406 osób w 2017 r. do ponad 7,5 tys. osób w 2018 r.), a w komunikacji zagranicznej wzrost wyniósł 5,1%. Udział pasażerów przewiezionych w komunikacji krajowej w ogólnej liczbie pasażerów obsłużonych w Porcie Lotniczym Lublin wyniósł 1,6% wobec 0,1% w 2017 r., a udział pasażerów obsłużonych przewoźnikiem polskim wyniósł w omawianym roku 8,1% wobec 4,4% w 2017 r.

¹⁴ Źródło: <http://www.airport.lublin.pl/lotnisko/statystyki.html>

Wykres 72. Ruch międzynarodowy pasażerów w Porcie Lotniczym Lublin (przyjazdy i wyjazdy)
Chart 72. International passenger traffic at Airport Lublin (arrivals and departures)

Energia Energy

W 2018 r. produkcja energii elektrycznej była niższa w porównaniu z 2017 r. o 7,0%, a zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych było niższe o 0,5%.

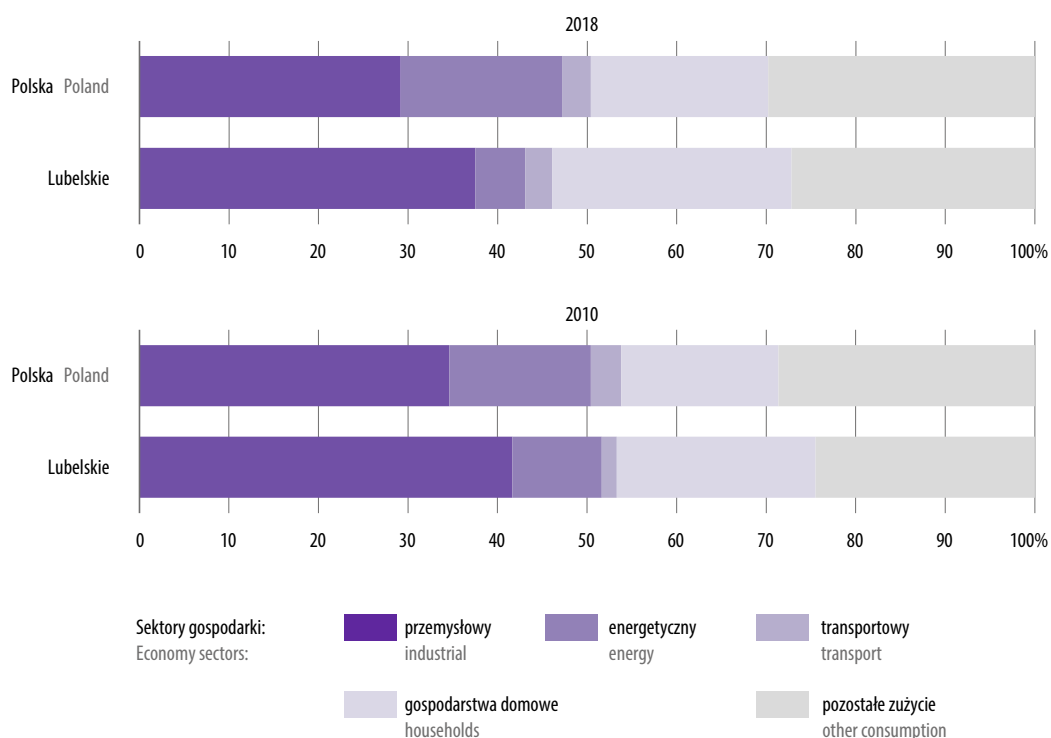
W 2018 r. w województwie lubelskim moc zainstalowana w elektrowniach wynosiła 651,2 MW (w kraju 44313,2 MW) i w porównaniu z 2017 r. wzrosła o 9,4%, a w stosunku do 2010 r. o 46,6% (w kraju wzrost odpowiednio o 1,9% i o 22,9%). Moc osiągalna w elektrowniach w 2018 r. wynosiła 623,0 MW (w kraju 43265,6 MW) i w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano jej wzrost o 10,1%, a w stosunku do 2010 r. o 49,4% (w kraju odpowiednio o 0,6% i o 20,0%).

Produkcja energii elektrycznej w 2018 r. wyniosła 2066,8 GWh (1,2% produkcji krajowej) i w stosunku do 2017 r. była niższa o 7,0%, natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrosła o 7,4%. W kraju również odnotowano spadek produkcji energii elektrycznej w porównaniu z 2017 r. (o 0,2%) oraz jej wzrost w stosunku do 2010 r. (o 7,9%).

W województwie lubelskim udział wyprodukowanej energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii w 2018 r. wyniósł 22,9%, wobec 23,5% w 2017 r. i 0,8% w 2010 r. (w kraju odpowiednio 12,7%, 14,2% i 6,9%).

Informacje o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Wykres 73. **Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki**
 Chart 73. **Structure of electricity consumption by economy sectors**

W województwie lubelskim w 2018 r. liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosła 812,4 tys. (5,3% ogólnej liczby odbiorców w kraju). Wzrost liczby odbiorców porównaniu z 2017 r. wyniósł 0,6%, a z 2010 r. – 6,1% (w kraju analogicznie o 1,3% i o 8,6%). W 2018 r. w województwie w gospodarstwach domowych zarówno w miastach, jak i na wsi odnotowany wzrost liczby odbiorców w porównaniu z 2017 r. wyniósł po 0,6%.

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r. w województwie wyniosło 1467,2 GWh (4,8% zużycia krajowego), tj. mniej o 0,5% niż w 2017 r. oraz więcej o 1,3% niż w 2010 r. (w kraju wzrost w stosunku do 2017 r. wyniósł 0,6%, a do 2010 r. – 2,5%). W 2018 r. w województwie w gospodarstwach domowych w miastach odnotowano spadek zużycia energii elektrycznej o 1,5% w stosunku do 2017 r., a na wsi wzrost – o 0,4%.

W 2018 r. zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w województwie wyniosło 691,6 kWh i w porównaniu z 2017 r. odnotowano jej spadek o 0,1%, w miastach wyniosło 661,5 kWh (spadek o 1,3%). W kraju zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w 2018 r. wyniosło 794,2 kWh i w porównaniu z 2017 r. wzrosło o 0,6%, w miastach wyniosło 777,4 kWh i utrzymało się na poziomie roku ubiegłego.

Tablica 44. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
 Table 44. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31st December) in thousands	765,9	777,8	807,5	812,4
miasta urban areas	386,6	395,5	415,8	418,4
wieś rural areas	379,3	382,2	391,8	394,0
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	1448,7	1417,3	1474,3	1467,2
miasta urban areas	687,0	639,5	663,1	652,9
wieś rural areas	761,7	777,8	811,2	814,3
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1891,7	1822,2	1825,7	1806,0
miasta urban areas	1777,0	1616,7	1594,7	1560,4
wieś rural areas	2008,5	2034,9	2070,8	2066,8

^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

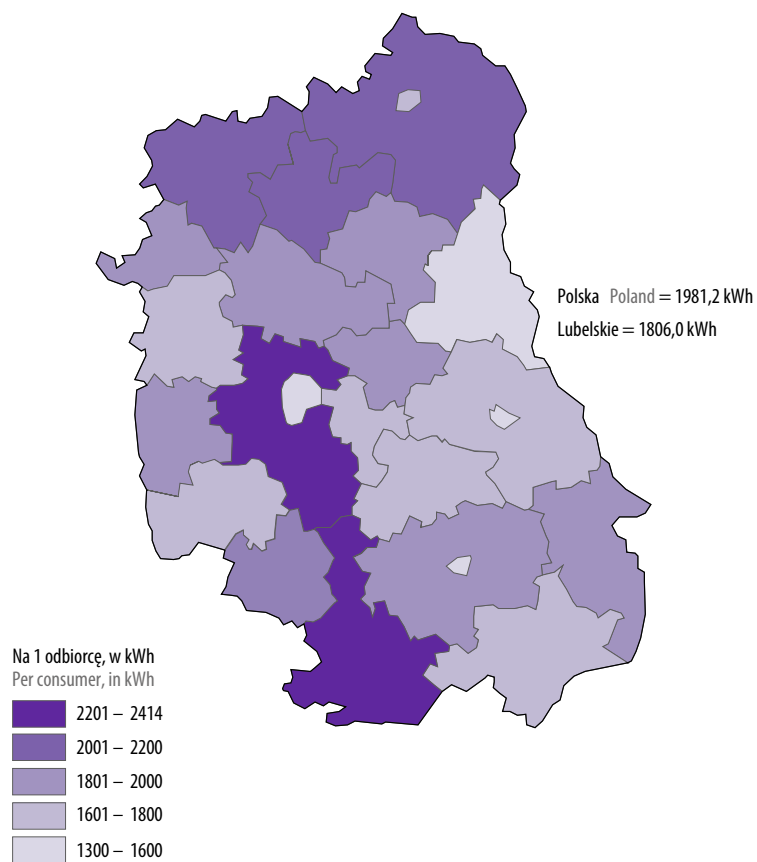
^a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of Ministry of Energy.

W Lublinie w 2018 r. liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosła 156,7 tys., a wzrost liczby odbiorców porównaniu z 2017 r. wyniósł 0,4%, a z 2010 r. – 11,5%. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosło 242,7 GWh, tj. mniej o 3,4% niż w 2017 r. i o 3,6% niż w 2010 r. W 2018 r. w porównaniu z 2017 r. zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca Lublina spadło o 3,3% i wyniosło 714,3 kWh.

Mapa 42.
Map 42.

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.
Consumption of electricity in households in 2018

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2018 r. w województwie lubelskim, w porównaniu z rokiem poprzednim, wystąpił wzrost dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Odnotowano również wzrost dochodów własnych. Od 2010 r. utrzymuje się tendencja wzrostowa. Tylko w 2015 r. odnotowano niewielki spadek dochodów ogółem.

Jednostki samorządu terytorialnego województwa lubelskiego w 2018 r. osiągnęły dochody ogółem w wysokości 13049,7 mln zł – 5,2% łącznych dochodów jednostek samorządu terytorialnego z całego kraju. Były one wyższe o 10,4% w porównaniu z 2017 r. oraz o 53,8% niż w 2010 r. Dochody własne ukształtowały się na poziomie 4608,6 mln zł, większym o 9,3% niż w 2017 r. Jednostki samorządu terytorialnego otrzymały również dotacje ogółem w kwocie 4656,3 mln zł oraz subwencję ogólną w wysokości 3784,9 mln zł, co stanowiło wzrost odpowiednio o 16,3% i 5,2% w stosunku do 2017 r. W porównaniu z 2010 r. poszczególne składowe dochodów zwiększyły się: dochody własne – o 66,7%, dotacje – o 89,6%, a subwencja ogólna – o 15,9%.

Tablica 45. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 45. Revenue of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów udział dochodów własnych w % ogółem dochodów
Ogółem Total	3889	4786	5551	6151	35,3
Gminy ^a Gminas ^a	2646	3189	4000	4469	32,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3603	4770	5776	6305	46,7
Powiaty Powiats	879	895	935	1089	29,2
Województwa Voivodships	345	533	408	408	29,3

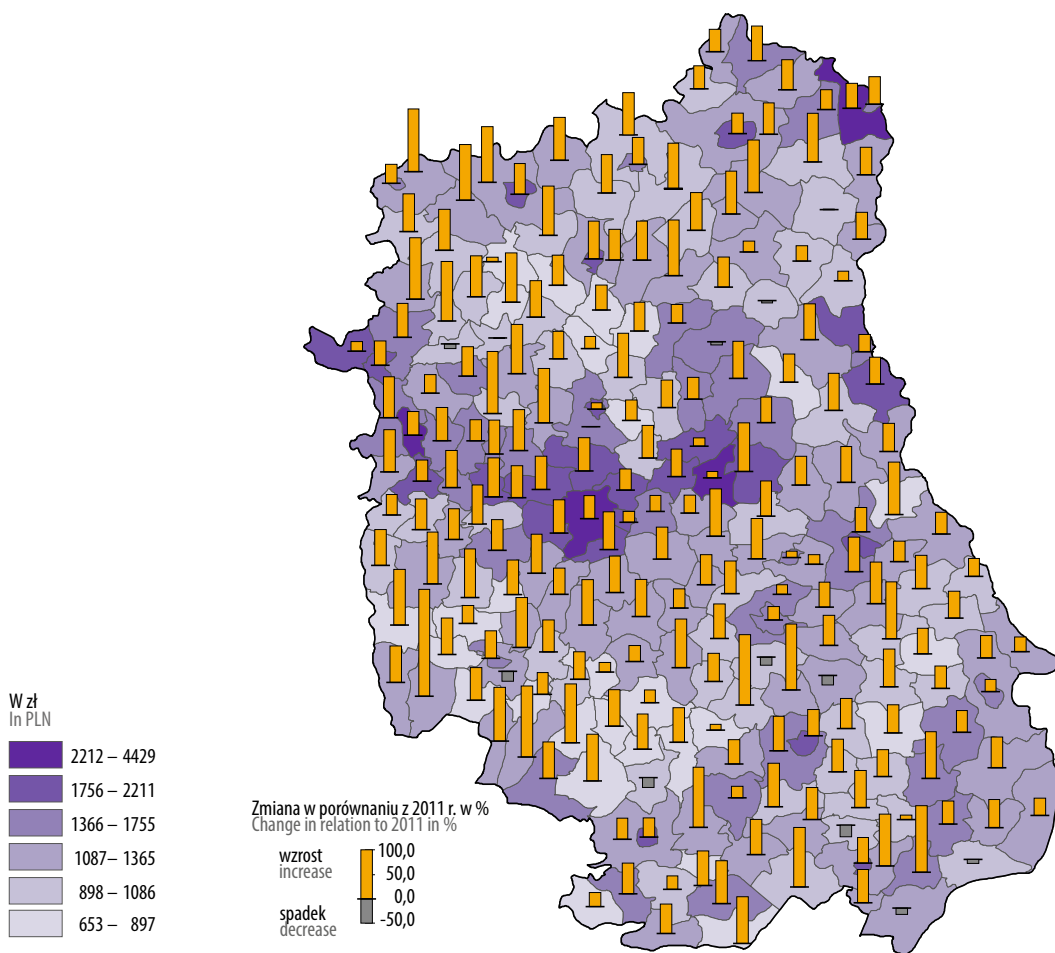
a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W 2018 r. dochody poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubelskim kształtowały się następująco: gminy – 7137,2 mln zł, miasta na prawach powiatu – 3306,8 mln zł, powiaty – 1739,7 mln zł, a województwo – 866,0 mln zł.

Największą pozycją dochodową jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubelskim w 2018 r. były dotacje, które stanowiły 35,7% dochodów ogółem. Udział dochodów własnych był mniejszy o 0,4 p.proc., a subwencji ogólnej – o 6,7 p.proc. Struktura dochodów gmin była następująca: dotacje – 39,0%, dochody własne – 32,2% i subwencja ogólna – 28,8%. W miastach na prawach powiatu największą częścią dochodów były dochody własne, których udział wyniósł 46,7%, a dotacje i subwencja ogólna stanowiły odpowiednio 29,4% i 23,9%. W powiatach największą częścią dochodów okazała się subwencja ogólna, której udział wyniósł 39,3%, a dotacje i dochody własne stanowiły odpowiednio 31,5% i 29,2%. W budżecie województwa największą częścią dochodów były dotacje z udziałem 41,2%, natomiast subwencja ogólna i dochody własne stanowiły odpowiednio 29,5% i 29,3%.

Mapa 43.
Mapa 43.

Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Own revenue of gminas budgets per capita in 2018

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku jst, spadki, zapisy i darowizny na rzecz j.s.t., dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody j.s.t., odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

W 2018 r. średnio na jednego mieszkańca województwa lubelskiego przypadało 6151 zł dochodów jednostek samorządu terytorialnego, więcej o 600 zł niż w 2017 r. i o 2262 zł niż w 2010 r. Najwyższymi dochodami per capita charakteryzowały się miasta na prawach powiatu – 6305 zł, a następnie gminy – 4469 zł i powiaty – 1089 zł. Na każdego mieszkańca przypadało zaś 408 zł dochodów budżetu województwa.

Dochody własne jednostek samorządu terytorialnego per capita w 2018 r. wyniosły 2172 zł, więcej o 191 zł niż w 2017 r. i o 905 zł niż w 2010 r. Najwyższe odnotowano w miastach na prawach powiatu – 2946 zł, a następnie w gminach – 1441 zł i powiatach – 318 zł. Na każdego mieszkańca przypadało zaś 120 zł dochodów własnych z budżetu województwa.

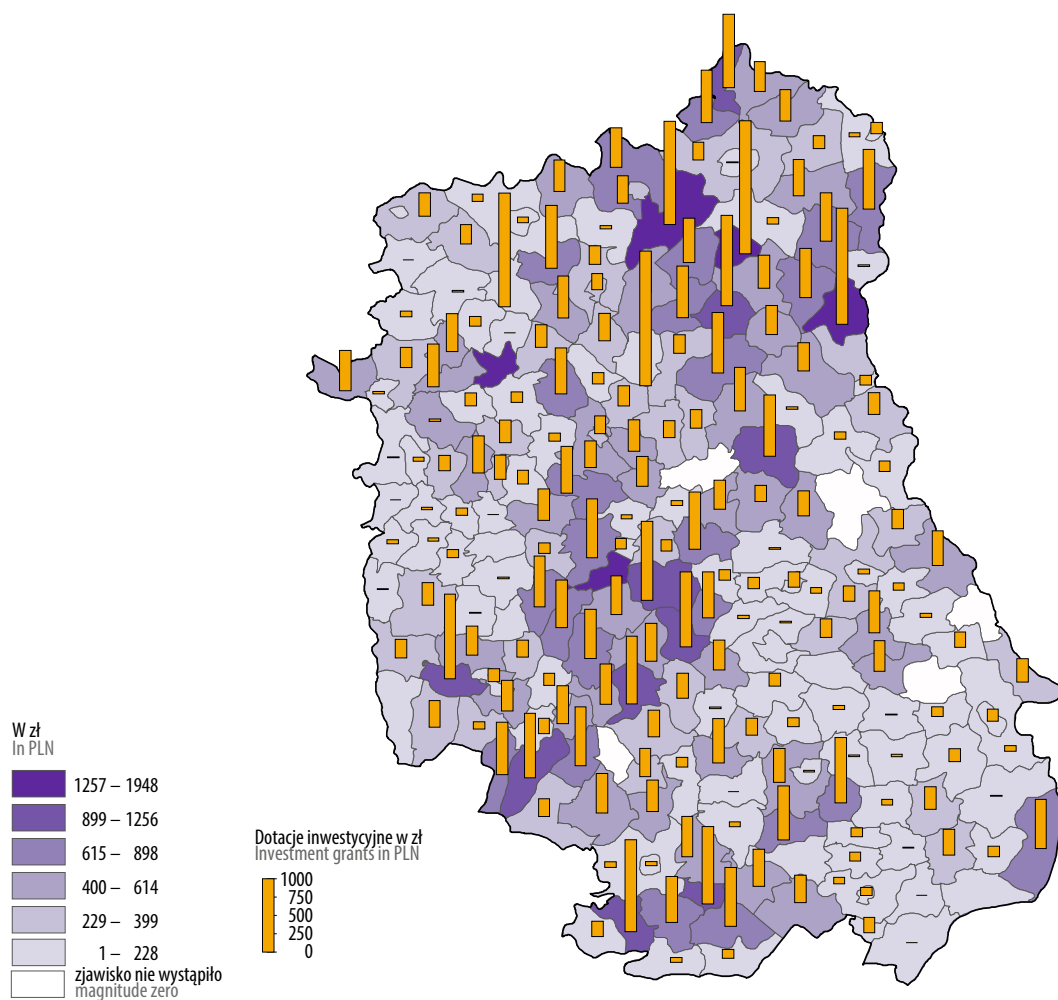
W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały dotacje celowe w kwocie 3408,6 mln zł, więcej o 1,6% niż w 2017 r. Kwota ta była ponad dwukrotnie wyższa w porównaniu z 2010 r. Dotacje celowe dla poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubelskim kształtowały się następująco: gminy – 2266,9 mln zł, miasta na prawach powiatu – 662,3 mln zł, powiaty – 380,4 mln zł, a województwo – 99,0 mln zł. Średnio na jednego mieszkańca przypadało 1607 zł dotacji celowych, więcej o 32 zł niż w 2017 r. i o 847 zł niż w 2010 r. Najwyższymi dotacjami celowymi per capita charakteryzowały się gminy – 1419 zł, a następnie miasta na prawach powiatu – 1263 zł i powiaty – 238 zł. Na każdego mieszkańca przypadało zaś 47 zł dotacji celowych z budżetu województwa.

W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z paragrafów 200, 620 oraz 205, 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych) dotacje w kwocie 1247,6 mln zł, więcej o 92,2% niż w 2017 r. i o 56,4% niż w 2010 r. Dotacje europejskie dla poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubelskim kształtowały się następująco: gminy – 513,2 mln zł, miasta na prawach powiatu – 309,3 mln zł, powiaty – 167,4 mln zł, a województwo – 257,8 mln zł. Średnio na jednego mieszkańca przypadało 588 zł dotacji europejskich, więcej o 283 zł niż w 2017 r. i o 222 zł niż w 2010 r. Najwyższymi dotacjami europejskimi per capita charakteryzowały się miasta na prawach powiatu – 590 zł, a następnie gminy – 321 zł i województwo – 122 zł. Na każdego mieszkańca powiatów przypadało zaś 105 zł dotacji europejskich.

W 2018 r. 28,0% dotacji przeznaczonych było na inwestycje – 1306,0 mln zł, więcej o 78,7% niż w 2017 r. i o 62,3% 2010 r. W ramach dotacji inwestycyjnych gminy otrzymały 585,0 mln zł, miasta na prawach powiatu – 299,6 mln zł, powiaty – 260,3 mln zł, a województwo – 161,1 mln zł. Średnio na jednego mieszkańca na inwestycje przekazano 616 zł z dotacji, więcej o 273 zł niż w 2017 r. i o 247 zł niż w 2010 r. Najwyższymi dotacjami inwestycyjnymi per capita charakteryzowały się miasta na prawach powiatu – 571 zł, a następnie gminy – 366 zł i powiaty – 163 zł. Na każdego mieszkańca przypadało zaś 76 zł dotacji inwestycyjnych z budżetu województwa. Udział dotacji inwestycyjnych w finansowaniu wydatków inwestycyjnych wyniósł w 2018 r. 44,6% i był wyższy o 3,8 p.proc. niż w 2017 r. i o 8,3 p.proc. w porównaniu z 2010 r. Największym udziałem charakteryzowały się powiaty – 56,0%, a następnie miasta na prawach powiatu – 54,9% i województwo – 49,2%. Najniższy udział odnotowano w gminach i wyniósł on tylko 36,8%.

Mapa 44.
Map 44.

Dotacje^a dla gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Grants^a for gminas per capita in 2018

a Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 according to the classification of budgetary revenues and expenses.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W 2018 r. w województwie lubelskim, w porównaniu z rokiem poprzednim, wystąpił wzrost wydatków jednostek samorządu terytorialnego. Odnotowano również wzrost wydatków inwestycyjnych.

Wydatki ogółem jednostek samorządowych wyniosły 13609,3 mld zł. Stanowiły one 5,2% łącznych wydatków jednostek samorządu terytorialnego z całego kraju. Były one wyższe o 14,3% w porównaniu z 2017 r. oraz o 45,7% niż w 2010 r. Wydatki majątkowe ukształtowały się na poziomie 3004,6 mln zł, większym o 61,4% niż w 2017 r. i o 32,3% niż w 2010 r. Jednostki samorządu przeznaczyły na inwestycje 2929,7 mln zł, więcej o 63,3% w stosunku do 2017 r. i o 32,0% w porównaniu z 2010 r.

Tablica 46. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Expenditure of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of invest- ment expendi- ture in % of total expenditure
Ogółem Total	4281	4911	5594	6415	21,5
Gminy ^a Gminas ^a	2998	3181	4006	4662	21,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3938	4949	5891	6534	15,9
Powiaty Powiats	928	888	955	1128	25,8
Województwa Voivodships	352	625	403	441	35,0

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W 2018 r. wydatki poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubelskim kształtowały się następująco: gminy – 7445,4 mln zł, miast na prawach powiatu – 3426,7 mln zł, powiaty – 1801,5 mln zł, a województwo – 935,7 mln zł.

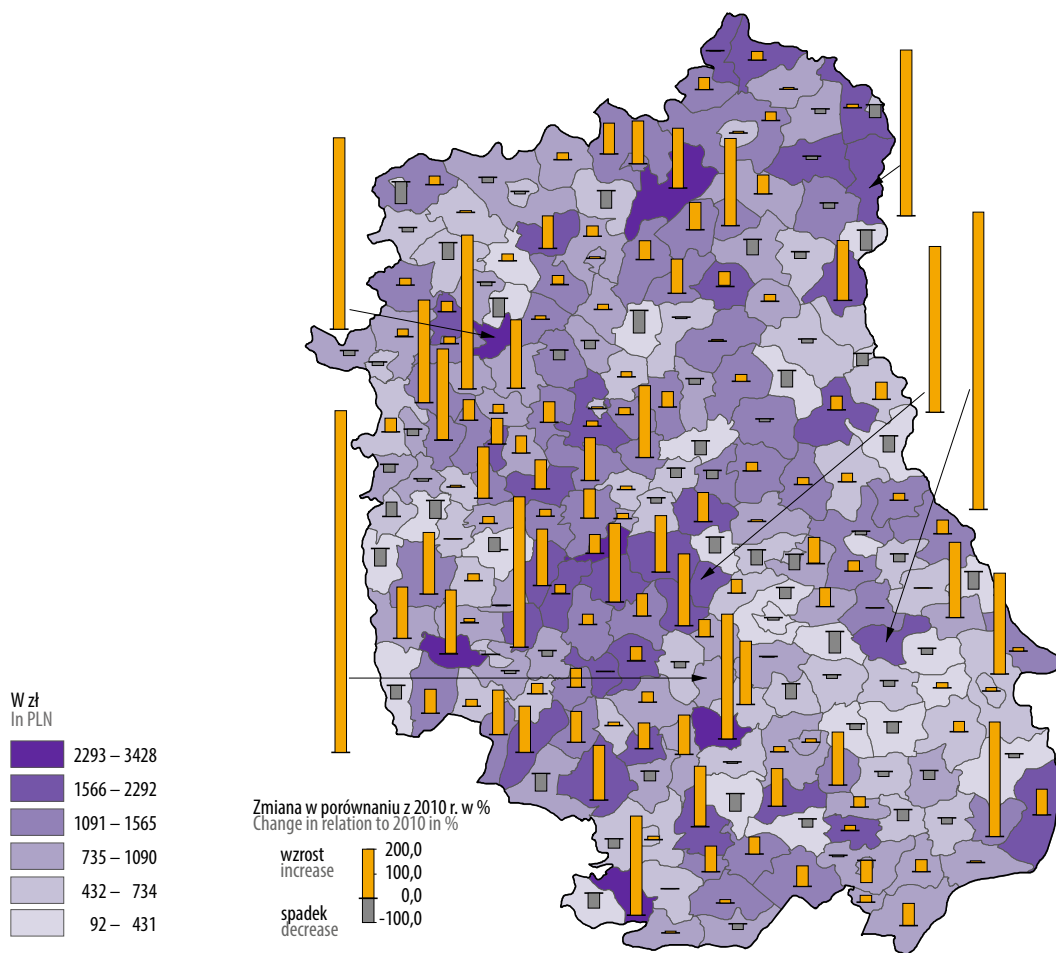
W 2018 r. średnio na jednego mieszkańca województwa lubelskiego przypadało 6415 zł wydatków jednostek samorządu terytorialnego, więcej o 821 zł niż w 2017 r. i o 2134 zł niż w 2010 r. Najwyższymi wydatkami per capita charakteryzowały się miasta na prawach powiatu – 6534 zł, a następnie gminy – 4662 zł i powiaty – 1128 zł. Na każdego mieszkańca przypadało zaś 441 zł dochodów budżetu województwa.

W 2018 r. średnio w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa lubelskiego samorządy wydały na inwestycje 1381 zł, więcej o 538 zł niż w 2017 r. i o 364 zł niż w 2010 r. Najwyższymi wydatkami inwesty-

cyjnymi per capita charakteryzowały się miasta na prawach powiatu – 1041 zł, a następnie gminy – 996 zł powiatu – 291 zł. Na każdego mieszkańca przypadało zaś 154 zł wydatków inwestycyjnych województwa.

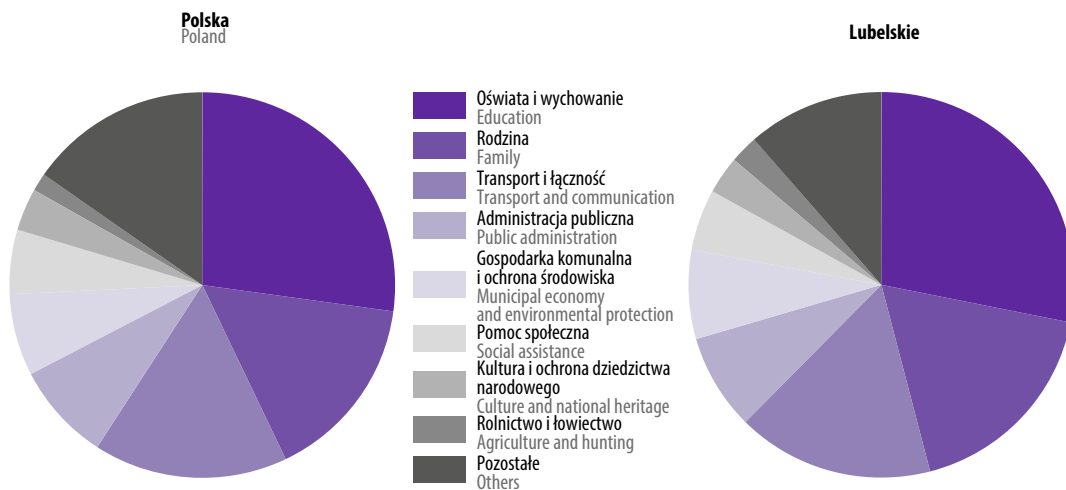
Mapa 45.
Map 45.

Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Own revenue of gminas budgets per capita in 2018

Największą część środków w 2018 r. (28,1%) jednostki samorządu terytorialnego wydały na oświatę i wychowanie. Działami, na które przeznaczono znaczące kwoty były również rodzina, transport i łączność, administracja publiczna, gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz pomoc społeczna. Na oświatę i wychowanie największe wydatki wykazały gminy (29,7%), miasta na prawach powiatu (32,1%) oraz powiaty (26,2%). W budżecie województwa największy udział wydatków (50,6%) odnotowano w dziale transport i łączność.

Wykres 74. Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.
 Chart 74. Budget expenditure by divisions in 2018

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W roku budżetowym 2018 w województwie lubelskim odnotowano deficyt budżetowy jednostek samorządu terytorialnego. W okresie od 2010 r. tylko w 2016 r. wystąpiła nadwyżka budżetowa.

Jednostki samorządu terytorialnego w województwie lubelskim zamknęły rok budżetowy 2018 deficytem, łącznie w wysokości 559,6 mln zł. W porównaniu do 2017 r. zwiększył się on o 469,1 mln zł, a zmniejszył się o 293,7 mln w stosunku do 2010 r. W gminach deficyt wyniósł 308,2 mln zł, w miastach na prawach powiatu 119,9 mln zł, w powiatach 61,8 mln zł, a w województwie 69,7 mln zł.

Tablica 47. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-853,3	-266,5	-90,5	-559,6
Gminy ^a Gminas ^a	-576,5	14,3	-9,9	-308,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-181,2	-94,7	-60,3	-119,9
Powiaty Powiats	-80,7	12,3	-30,7	-61,8
Województwa Voivodships	-14,8	-198,5	10,4	-69,7

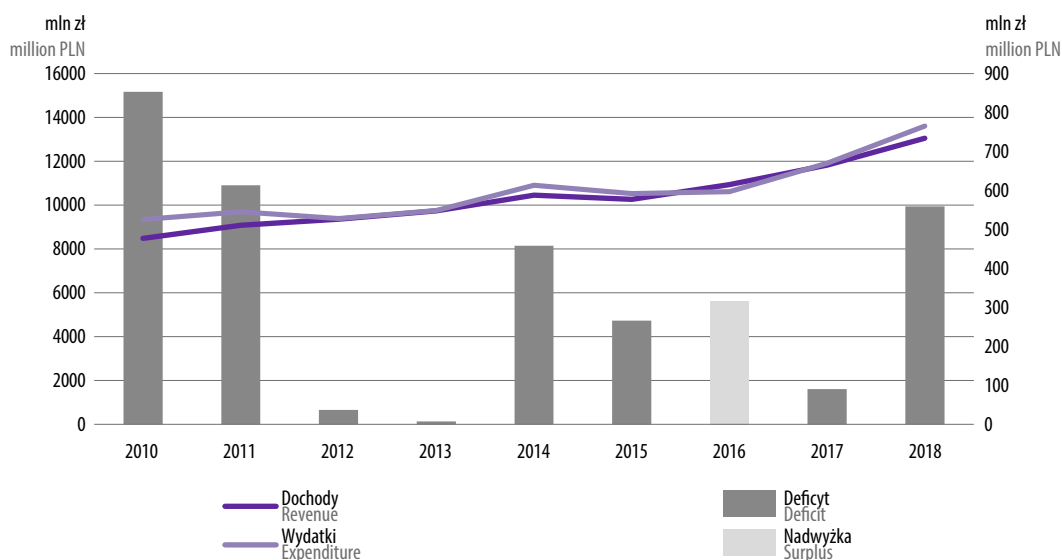
a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Relacja deficytu jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 4,3%, o 3,5 p.proc. więcej niż w 2017 r., ale o 4,0 p.proc. mniej niż w 2010 r. W gminach relacja ta wyniosła 4,3%, w miastach na prawach powiatu i powiatach po 3,6%, a w województwie – 8,0%.

Na jednego mieszkańca przypadało 264 zł deficytu budżetowego jednostek samorządu terytorialnego, o 221 zł więcej niż w 2017 r., a mniej o 127 zł niż w 2010 r. W gminach deficyt budżetowy per capita wyniósł 193 zł, w miastach na prawach powiatu 229 zł, w powiatach 39 zł, a w województwie 33 zł.

Rok 2018 dla 165 jednostek samorządu terytorialnego zamknął się deficytem na kwotę 632,1 mln zł (146 gmin, 3 miasta na prawach powiatu, 16 powiatów i województwo). Nadwyżkę w wysokości 72,5 mln zł wykazało 69 jednostek samorządu terytorialnego (63 gminy, jedno miasto na prawach powiatu i 4 powiaty). W 37 jednostkach deficyt przekroczył 10% dochodów, a w 5 jednostkach nadwyżka przekraczała 10% dochodów.

Wykres 75. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Chart 75. Revenue, expenditure and result of budgets of local government units

Tablica 48. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

Table 48. Debt of local government units in 2018
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2017=100
Ogółem Total	4393,1	2071	33,7	114,0
Gminy ^a Gminas ^a	1502,7	941	21,7	121,1
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	1767,0	3369	53,4	108,3
Powiaty Powiats	404,9	253	23,3	124,2
Województwa Voivodships	718,6	339	83,0	109,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W 2018 r. zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego w województwie lubelskim wyniosły 4393,1 mln zł i w porównaniu do 2017 r. wzrosły o 14,0%. Wzrost zadłużenia w stosunku do 2017 r. odnotowano we wszystkich rodzajach jednostek samorządu terytorialnego. Najwyższy wzrost zadłużenia, o 24,2% nastąpił w powiatach. Najwyższa kwota zobowiązań wystąpiła w budżetach miast na prawach powiatu i wyniosła 1767,0 mln zł, natomiast najniższe zobowiązania w kwocie 718,6 mln zł odnotowano dla budżetu województwa.

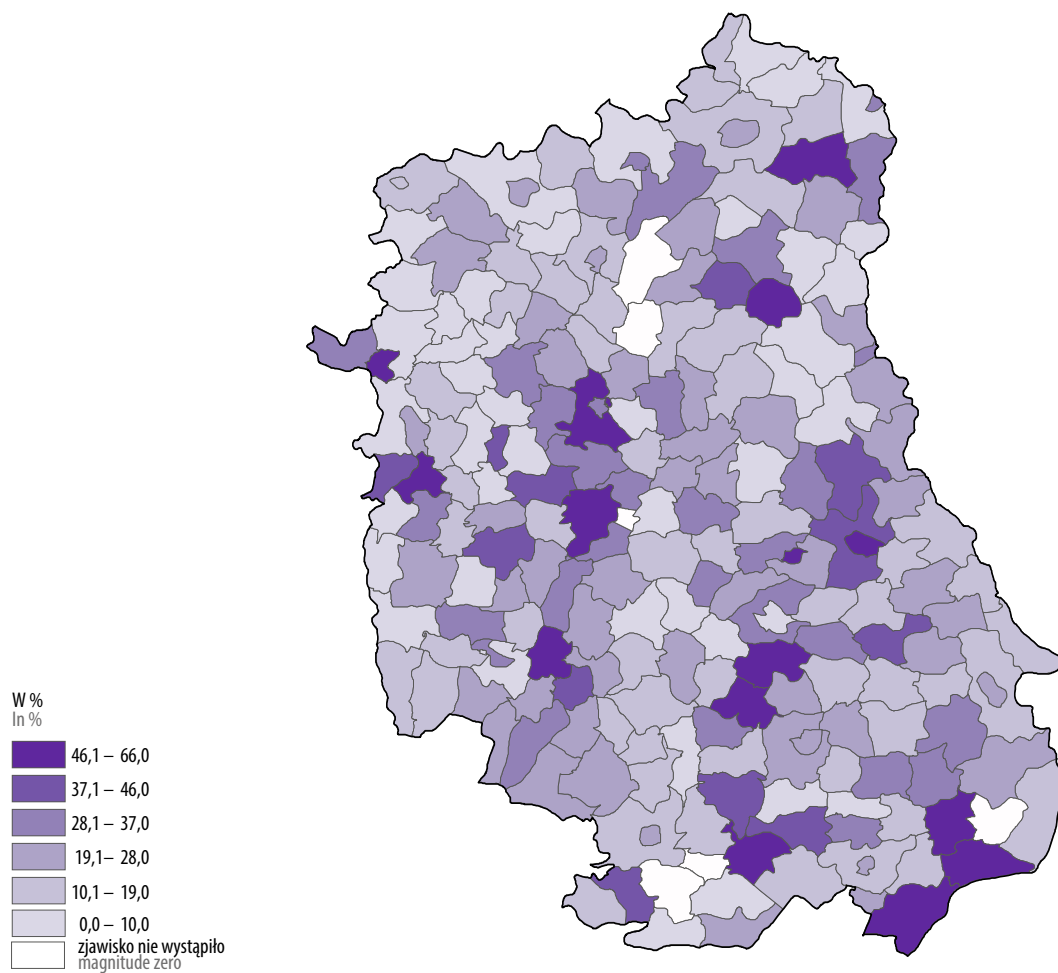
Mapa 46.**Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2018 r.**

Stan w dniu 31 grudnia

Map 46.

Debt of gminas in % of revenue in 2018

As of 31st December

7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund

W województwie lubelskim do końca 2019 r. wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 wyniosła 24555,6 mln zł, a dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowiło 62,9% ogólnej kwoty.

W województwie lubelskim do końca 2019 r. podpisano 4272 umowy o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 o wartości 24555,6 mln zł – 5,6% wartości umów w kraju. Dofinansowanie projektów ze środków Unii Europejskiej stanowiło 62,9% ogólnej kwoty. W ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 dostępne były takie programy jak: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Polska Cyfrowa, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Regionalny Program Operacyjny. Najwyższą wartość miały projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – 11019,1 mln zł. Dofinansowanie z Unii Europejskiej w tym wypadku stanowiło 69,2% wartości projektu.

Tablica 49. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2019 r.^a

Table 49. The total project value and the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in voivodship to end the 2019^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł	in million PLN			
Ogółem Total	24555,6	15438,0		11574	5,6^b
programy operacyjne: operational programmes:					
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	9485,2	5197,5		4471	4,9
Inteligentny Rozwój Smart Growth	2472,8	1436,5		1166	4,7
Polska Cyfrowa Digital Poland	1042,4	701,5		491	12,4
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	536,2	474,1		253	2,9
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programme	11019,1	7628,4		5194	7,0

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

Należy podkreślić, że nie są to wszystkie środki europejskie wykorzystywane na terenie województwa, gdyż nie zawierają:

- funduszy z formalnie zakończonych poprzednich ram finansowych 2007-2013, lecz jeszcze w 2018 r. w niewielkim stopniu wykorzystywanych;
- środków pozaunijnych z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego czy funduszy norweskich;
- projektów unijnych na lata 2014-2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i FS (czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju), np. Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora MŚP, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie lubelskim

Selected data on Lubelskie voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	407091,5	532852,2	536871,7	385187,4	700345,9
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	144969,4	150593,9	114885,3	122276,4	128233,7
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dm^3	0,023	0,023	0,022	0,023	0,023
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	9,2	9,3	10,4	13,0	20,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,18	-0,74	-0,62	-1,44	-1,06
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10	10	10	9	9
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	-2,25	-2,36	-2,38	-2,6	-2,68
Wskaźnik starości demograficznej w %	65,0	67,4	70,5	74,0	77,5
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	636	677	689	741	803
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w %	50,8	51,2	50,8	51,5	51,3
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w %	55,9	56,6	56,5	56,6	56,3
Stopa bezrobocia według BAEL w %	9,9	10,3	10,5	10,3	9,9
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	108	211	140	119	73
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł	2892,38	3111,17	3229,35	3326,81	3428,42
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	543,9	533,4	523,3	516,2	508,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1404,45	1474,64	1562,15	1653,80	1719,53
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	978,49	1025,80	1056,45	1105,58	1208,35
Granica ubóstwa skrajnego w %	9,4	11	8,5	9,4	8,2
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	10,1	9,6	9,6	9,8	9,2
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	18,3	22,2	25,8	32,5	38,3
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	336,4	340,1	343,9	348,3	352,0
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m^3	26,2	26,6	26,8	26,8	26,7
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,6	6,9	7	7,2	7,3

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
483460,7	142243,6	164195,1	755510,1	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
91008,6	41235,8	68085,8	95945,4	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
0,023	0,024	0,024	0,024	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³
22,7	25,9	28,6	32,6	.	Share of municipal waste collected separately in total municipale waste in %
-1,45	-1,23	-1,19	-1,69	-2,29	Natural increase per 1000 population
9	9	10	9	.	Live births per 1000 population
-2,54	-1,9	-2,22	-2,53	-1,1	Net migration for permanent residence per 1000 population
80,9	84,6	87,8	91,2	99,9	Old age ratio in %
686	807	845	870	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6
51,0	50,9	50,3	51,5	51,6	Employment rate by LFS in %
56,0	55,0	54,9	55,4	54,5	Activity rate by LFS in %
9,3	8	7,2	6,3	5,5	Unemployment rate by LFS in %
71	54	43	46	48	Unemployed persons per a job offer
3543,24	3713,05	3882,99	4126,67	4352,10	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in PLN
507,6	508,4	508,9	521,2	523,9	Annual average number of retirees and pensioners in thousand
1776,99	1812,13	1870,57	1953,74	2049,58	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1226,74	1299,14	1436,58	1527,69	.	Average monthly per capita available income in households in PLN
8,6	7,8	6,8	7,8	.	Extreme poverty rate in %
8,6	7,8	6,6	5,9	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %
45,3	52,5	61,0	77,2	92,7	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
355,9	359,9	364,2	368,9	.	Dwelling stocks per 1000 population
28,5	28,0	27,8	28,8	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita w m ³
7,5	7,5	7,7	7,7	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	1506	1436	1419	1417	1336
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	95,5	93,5	94,8	94,1	93,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	3,7	5,5	4,2	4,7	5,0
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	2994,5	3491,4	3468,7	3497,4	4012,8
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	138,2	116,6	99,3	100,8	114,7
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^b na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	166	173,8	300,8	186,1	321
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	108,4	111,8	108,5	101,4	96,1
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	67,5	71,9	69,3	71,4	72,9
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	0,8	0,9	1,5	3,8	4,4
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	32,6	33,4	34,3	35,0	35,9
Gminy ^d	31,3	32,3	32,7	34,7	36,9
Miasta na prawach powiatu	47,4	48,0	47,2	45,8	48,7
Powiaty	22,3	21,6	22,3	24,6	25,8
Województwo	21,0	22,6	26,3	22,8	17,3
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	23,8	24,5	19,6	20,7	25,9
Gminy ^d	26,3	24,7	18,8	15,9	18,6
Miasta na prawach powiatu	14,8	18,9	18,2	22,5	25,0
Powiaty	23,5	23,4	15,6	13,6	17,0
Województwo	32,6	39,5	34,8	47,4	61,5
Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	804,5	1072,7	1061,0	1163,3	1492,7
Gminy ^d	329,5	471,8	462,9	348,7	386,9
Miasta na prawach powiatu	131,5	153,2	247,1	361,3	310,6
Powiaty	214,3	214,0	191,1	104,2	132,4
Województwo	129,2	233,7	159,8	349,1	662,8
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	-853,3	-613,2	-37,2	-7,3	-458,2
Gminy ^d	-576,5	-299	43,6	86,9	-70,3
Miasta na prawach powiatu	-181,2	-192,2	-62,9	-66,3	-214,1
Powiaty	-80,7	-76,4	46,2	11,9	-20,2
Województwo	-14,8	-45,5	-64,1	-39,8	-153,7

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. b Excluding depreciation of fixed status. e Sum of all types of investment grants.

2014	2015	2016	2017	2018	Specification
1337	1319	1276	1313	.	Population per out-patient health care unit
91,5	93,8	93,3	94,3	93,7	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %
7,2	5,1	5,6	4,6	5,1	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
3850,4	3490,8	3868,0	4463,4	4784,4	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)
96,0	90,7	110,8	115,4	107,2	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)
342,4	292,6	314,1	380,2	.	Intramural expenditures on research and development ^b per capita in PLN (current prices)
103,9	104,1	110,4	99,0	.	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)
72,7	74,1	75,5	80,3	.	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area
5,8	18,0	23,5	22,9	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %
37,8	37,0	35,7	35,3	.	Total
37,3	34,0	32,4	32,2	.	Gminas ^d
51,4	49,1	47,4	46,7	.	Cities with powiat status
28,1	30,2	30,9	29,2	.	Powiats
21,8	30,6	27,3	29,3	.	Voivodship
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
22,7	11,7	15,1	21,5	.	Total
19,0	9,9	13,2	21,4	.	Gminas ^d
14,9	8,9	11,9	15,9	.	Cities with powiat status
17,2	15,2	18,5	25,8	.	Powiats
57,7	29,3	34,4	35,0	.	Voivodship
					Total investment grants ^e for local government units in million PLN
1292,9	570,0	731,0	1306,0	.	Total
479,1	173,8	235,3	585,0	.	Gminas ^d
169,3	99,4	171,4	299,6	.	Cities with powiat status
146,8	108,2	118,6	260,3	.	Powiats
497,7	188,6	205,8	161,1	.	Voivodship
					Result of budgets of local government units in milion PLN
-266,5	316,2	-90,5	-559,6	.	Total
14,3	197,1	-9,9	-308,2	.	Gminas ^d
-94,7	10,3	-60,3	-119,9	.	Cities with powiat status
12,3	28,5	-30,7	-61,8	.	Powiats
-198,5	80,3	10,4	-69,7	.	Voivodship

dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu.

assets. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. d Excluding gminas which are also cities with powiat

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Lublinie

Selected data on Lublin

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:					
gazowych	829917	795075	845804	657931	595194
pyłowych	413	339	313	389	236
Odpady wytworzone w tys. t	121,9	195,3	511,3	724,3	138,9
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	298,1	301,7	307	292,9	253,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,92	0,60	0,70	0,01	0,44
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	527	537	555	581	602
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w %	6,7	7,4	8,6	10,7	11,8
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	9,6	9,4	9,9	10	8,6
Udział długotrwale bezrobotnych w %	38	42,9	42,7	46,5	51,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	164	138	59	47	19
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,52	2,49	2,45	2,38	2,35
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	877	884	870	911	997
Liczba osób na 1 przychodnię	1567	1330	1246	1245	1154
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	12,8	13,7	13,9	14,6	14,9
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	512	516	528	560	538
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	67	80	87	113	129
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	119	118	122	126	127
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	88	87	88	90	89
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	12	13	14	15	16
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^b w %	4,0	6,2	4,3	4,6	5,9
Nakłady inwestycyjne ^b na 1 mieszkańca (ceny bieżące) w tys. zł
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	5,0	4,3	6,3	6,9	3,9
Dochody własne gmin na 1 mieszkańca w zł	1929	2158	2390	2506	2820
Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca w zł	636	882	1041	1621	1920

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących
a During the year; excluding municipal waste. b Data concern economic entities in which the number of employed persons

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
					"Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 in tonnes/year:
681159	798240	792210	732627	.	gases
115	68	71	93	.	particulates
220,8	175,9	95,2	110,5	.	Waste generated in thousand tonnes
247,9	239,5	247,4	245,9	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg
0,59	0,43	0,13	0,17	0,11	Natural increase per 1000 population
624	645	668	690	707	Non-working age population per 1000 persons of working age(as of 31st December)
13	15,1	17,5	20,5	23,5	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club in %
7,9	7,2	6,2	5,5	4,9	Registered unemployment rate (as of 31st December)
47,0	49,5	48,7	47,2	43,8	Share of long-term unemployed persons in %
33	44	36	57	67	Unemployed persons per a job offer
2,31	2,28	2,23	2,19	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks
828	963	994	1014	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6
1175	1150	1072	1045	.	Population per 1 out-patients departments
15,8	15,1	15,2	15,2	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita
527	475	396	333	.	Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population
134	161	181	219	257	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
129	131	134	134	136	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31st December)
89	88	89	92	93	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31st December)
18	21	22	20	21	Commercial companies per 1000 population (as of 31st December)
8,9	5,5	5,8	6,0	5,3	Net turnover profitability indicator ^b in %
.	6,6	6,7	7,3	8,4	Investment outlays ^b per capita (current prices) in thousand PLN
5,4	6,7	8,0	8,5	6,7	Dwellings completed per 1000 population
2804	2931	3116	3309	.	Own revenues of gminas per capita w zł
1066	637	1012	1381	.	Property expenditures of gminas per capita w zł

przekracza 49 osób.
exceeds 49 persons.